

SARA NEVIUS

**een aandachtig leerling van de Heere Jezus door Hemzelf geleerd
Godvruchtige overdenkingen betreffende het verborgen leven voor de Heere
door haar echtgenoot**

Ds. Wilhelmus á Brakel

**in leven Bedienaar des Goddelijke Woords
te Rotterdam**

voorzien van een voorrede.

**Uitgave: W. J. Reijnders
Hierden - Harderwijk**

**STICHTING DE GIHONBRON
MIDDELBURG
2016**

SARA NEVIUS, vrouw van ds. Wilh. à Brakel

Sara Nevius werd geboren te Zoelen op 16 oktober 1632. Ze was een dochter van Johannes Nevius, predikant, en Maria Beks. Sara was een van de vijf kinderen van de predikant Johannes Nevius en Maria Beks. Haar ouders waren beiden aan het begin van de zeventiende eeuw uit Duitsland naar de Republiek gevlucht. Haar vader was aanvankelijk predikant in het Betuwse Zoelen en vanaf 1632 in Venlo. Hij overleed in 1636 toen Sara drie jaar oud was.

Sara Nevius trouwde op 24 juli 1650 in Kampen met **Henricus Vege**, predikant te Kampen, die overleed na 2 jaar getrouwd te zijn op 8 september 1652. Uit dit 1e huwelijk werden 2 kinderen geboren, die jong overleden. Ze keerde terug naar haar moeder, die alleen was achtergebleven in Kampen: In 1662 verhuisde Sara naar Utrecht. Ze sloot vriendschap met Anna Maria van Schuurman.

Theodorus à Brakel, predikant van het Friese Makkum, kwam regelmatig in Utrecht. Hij vond Sara een geschikte echtgenote voor zijn zoon Wilhelmus. Deze volgt de raad van zijn vader op. Hierom wordt hij later door ds. Abraham Hellenbroek geprezen. Hij vindt dat het een navolgenswaardig voorbeeld voor andere jonge mensen is om de raad van hun ouders op te volgen.

Sara trouwde daarna op 29-3-1664 in Utrecht met de bekende en beroemde predikant **Wilhelmus à Brakel** (1635-1711). Hij is de auteur van een van de meest gelezen boeken in zijn dagen: DE REDELIJKE GODSDIENST. De bruid is 31 jaar en de bruidegom 29 jaar. Daarna vertrekt het echtpaar naar Exmorra, de eerste gemeente waar à Brakel als predikant wordt bevestigd. Uit het 2e huwelijk werden 4 dochters en 1 zoon geboren, van wie 1 dochter de volwassen leeftijd bereikte. Vier kinderen overlijden op zeer jonge leeftijd. Alleen dochter Sullamith - genoemd naar de bruid uit Hooglied - mag in leven blijven en later de moeder worden van een zoon, die ook predikant wordt. Later schreef à Brakel in zijn Redelijke godsdienst dat hij het vaderlijk advies om te trouwen met Sara Nevius zag als een 'gift van God, Hij die een ieder volgens zijn wijze besturing bij elkaar bracht'.

In 1665 werd à Brakel beroepen in Stavoren, in 1670 in Harlingen, in 1673 in Leeuwarden en in 1683 in Rotterdam. Als predikantsvrouw besteedde Sara Nevius ook veel tijd aan het werk in de gemeente van haar man. Ze richtte gezelschappen van meisjes en vrouwen op en onderwees hen. Brakel vergelijkt haar met Priscilla, omdat zij vrouwengezelschappen hield, waarop zij de weg der zaligheid besprak. Ds. A. Hellenbroek, een Rotterdamse collega van Brakel prijst Sara zeer om haar vroomheid. "Sara – zo schrijft iemand - kent een teer leven met de Heere. Haar man Wilhelmus is als predikant druk bezet; vooral als hij bezig is met het schrijven van zijn levenswerk De Redelijke godsdienst. Sara vraagt daarom aan dominee Witsius raad haar te onderwijzen in geestelijke zaken. Maar ze krijgt als antwoord: "Waarom vraagt u het mij? Vraag de Heere Jezus Zelf om raad." En dat doet ze. Ze schrijft haar gedachten als meditaties op 'opdat ze niet slaperig, dof, lusteloos verward of lui zou worden,' zoals ze zelf zegt. Ze wekt als het ware haar ziel op nauwe gemeenschap met de Heere te zoeken in het besef van haar eigen onwaardigheid. Lange tijd blijft ze dit doen, tot het wegens ouderdomsverschijnselen niet meer kan."

In 1695 schreef Sara een lijdendicht op het overlijden van predikant Jacobus Koelman. Het gedicht is ondertekend met S.N. en wordt aan Sara Nevius toegeschreven. De opwekking voor de lezer is haar bekendste gedicht. Dit gedicht werd in 1700 geplaatst voorin de Logike latreia, dat is Redelijke godsdienst, het handboek van haar man. Een ander gedicht van Nevius is getiteld Geestelijke zielezucht tot de Heere Jezus. Het is

een berijming van de brief van Johannes aan de gemeente van Filadelfia (Openbaringen 3, vers 7-12) en bestaat uit vijftien strofen.

Dit laatste gedicht werd in 1709 gepubliceerd in: "Een nieuw BUNDELTJE Uitgekipte en geestelijke Gezangen ten dienste aller Bond- en Gunstgenoten van JEHOVAH, den DRIE-EENIGEN en ALGENOEGZAMEN GOD. Opgesteld door verscheide Godvruchtige zangers en zangeressen. Waarbij een Aanhangel komt, van eenige zielsopwekkende gezangen en gedichten. Elfde druk, vermeerderd met een tweede Aanhangel van eenige gezangen en gedichten, door Rutger Schutte. Te Dordrecht bij Johan Georg Wittich, boekverkooper op de Voorstraat bij de Pelse Brug. 1755." Zie www.theologienet.nl (gedichten en gezangen).

Hieronder volgen enkele coupletten uit het gedicht.

*Allerliefste Jezus, Heere,
Die mijn ziel zo kwam vereren
Met een staaltje van Uw gunst
Meer als ik ooit had gewunst.
Die U zo goeddadig toonde,
Die mij 't zoeken zo beloonde:
Die mijn ziele zo omving
Als haar liefste lieveling.*

*'t Is mij om geen wereldschatten,
Eer of goed, of gunst te vatten,
Maar het is mij om Uw Geest,
Geest des levens allermeest
Om U Zelfen, om Uw leven:
Woudt Ge dat mijn ziele geven?
Als Ge hebt begonnen, Heer;
Liefste Jezus, keer toch weer.*

*Heere, wil toch bij me blijven,
Doe Uw werk in mij beklijven.
Heere, Heere, zou zo ras
Weg zijn, wat zo lieflijk was?
Buig me, breek me, maak me Heere,
Maar alleen een vat ter ere.
Doe Uw werk naar Uwe lust,
Maar kan 't zijn, maak mij gerust.*

*Dat Ge bij me zijt gebleven,
En mij leiden zult ten leven,
Daar we niet meer scheiden,
Maar Eeuwig blijven bij elkaar.*

Rond haar zeventigste jaar ging Sara achteruit. À Brakel schrijft dat 'men kon zien dat zij naar huis ging'. In het midden van november 1705 werd zij ziek van een oude kwaal en lag ze elf weken op bed. Ze leed aan benauwdheid en kon niet veel meer praten. Op 24 januari 1706 stierf Sara op 73-jarige leeftijd. Op 29 januari werd ze begraven in de Grote kerk van Rotterdam.

Enige tijd na haar overlijden komt de vrouw van een Rotterdamse collega bij dominee Brakel op bezoek. Ze heeft van Sara gehoord dat zij meditatie schreef en ze zou deze

graag willen inzien. Brakel luistert verbaasd. Zijn vrouw heeft dit nooit tegen hem verteld! Hij gaat dadelijk zoeken in Sara's papieren en als hij de meditatie vindt, leest hij ze met stichting. Hij stelt een heruitgave van zijn eigen Redelijke Godsdienst uit, om de uitgave van het werkje van zijn vrouw voorrang te geven. Een jaar na haar dood gaf hij ze op eigen kosten uit bij de Rotterdamse drukker Hermanus Herts, onder de titel: *Een aandachtig leerling wordende van den Heere Jesus selve geleert sonder hulpe van menschen*.

À Brakel leidde het werk in met een korte levensgeschiedenis. Brakel voorzag de meditatie van Sara van een indeling in 48 hoofdstukken. De gewone alledaagse dingen had hij voorlopig weggelaten omdat hij ze te uitgebreid of te intiem vond; deze geschriften zijn verloren gegaan. Tussen 1706 en 1770 verschenen nog minstens zes herdrukken. Met de opkomst van de Afscheidingsbeweging rond het midden van de negentiende eeuw ontstond er opnieuw belangstelling en talloze herdrukken volgden. Een recente heruitgave is van 1987.

F.A. van Lieburg, 'Vrouwen uit het gereformeerde piëtisme in Nederland: Sara Nevius (1632-706)', *Documentatieblad Nadere Reformatie* 12 (1988) 116-127.

W. Fieret en A. Ros, *Theodorus à Brakel, Wilhelmus à Brakel en Sara Nevius*. (Houten 1988).

Voorwoord, beschreven door W. á Brakel, Rotterdam, de 4e juni 1706.

AAN DE LEZER

Niet alleen van God, maar in God is de enige bronader van alle leven, rust, blijdschap en heiligheid des mensen. God is het voorwerp van het denken, spreken en werken van een geestelijk mens. Onder de heidense wijsgeren waren sommigen, die dit door het schemerlicht der natuurlijke rede gezien en erkend hebben. Trouwens, dewijl zij Christus niet kenden, daarom konden zij tot God niet komen en Hem niet beschouwen in het aangezicht van Christus, in wie alleen het heil en de zaligheid des mensen is. (Hand. 4 : 12.) De vijandschap bleef tussen beiden, en zij zich uitgevende voor wijzen, bleven dwazen en gingen verloren. (Rom. 1 : 22.)

De mensen, die onder de bediening des Evangelies leven, zien deze waarheid wat helderder in. Sommigen zijn op de omgang en het verborgen leven met God verliefd, en oefenen zich, om in de beschouwing van God alle andere dingen te vergeten en zichzelf te verliezen. Nochtans is het in velen slechts natuurlijk en geen zaligmakend werk. De wedergeboorte uit de Heilige Geest missende, zijn zij in het vlees, kunnen Gode niet behagen, (Rom. 8 : 8) en derhalve door zulk een weg de zaligheid niet bekomen. Ofschoon zij Christus kennen, zo maken zij van Hem op de rechte wijze geen gebruik tot al die einden, waartoe Hij van de Vader gegeven is. (1 Cor. 1 : 30.) Zij zoeken of geen verzoening van hun zonden in zijn bloed en in zijn verdiensten, geen gelovig aannemen van Hem en al zijne weldaden, of indien zij de noodzakelijkheid daarvan al eens op een natuurlijke wijze bevat, overdacht, beleden hebben en overeenkomstig hiermede zijn werkzaam geweest, zo laten zij het in de voortgang daarbij berusten, als ware het een afgedane zaak. De dagelijkse overtredingen, de zondigheid des harten, de neigingen of hunkeringen tot afwijkingen, de opwellingen der inwendige verdorvenheden, het afzwerfen van God, dit alles wordt weinig van hen gekend; het verontrust en bekommert hen weinig; men verneemt geen levendige klachten over scheiding van God; verlatingen in heiligmaking en in de genieting van troost worden bij hen doorgaans aangemerkt, als lusteloosheid en onbekwaamheid tot goddelijke overdenkingen. Naar hun mening kunnen zij, buiten dat, evenwel in de goddelijke beschouwingen voortgaan, zonder behoefte te gevoelen, om over die wangestalten en zonden verzoening te zoeken door het bloed van de Heere Jezus. Een klaarblijkelijk teken, dat al hun werk slechts natuurlijk is, en dat hun beschouwingen niets anders zijn dan een kennen en erkennen van God, zoals Hij zich in zichzelf is, en zoals Hij zich in de geschapene Alheid vertoont en openbaart.

Een recht geestelijk mens daarentegen heeft doorgaans de ene tijd meer, de andere minder, vele verontrustende en beroerende bezwaren in de wedergeboorte; vele aanvechtingen, bestrijdingen en strijden in het aannemen van Christus tot zijn rantsoen en zijn gerechtigheid. Een recht geestelijk mens kan niet rusten, zolang hij uit en door het geloof niet gerechtvaardigd wordt, vrede bij God heeft door onze Heere Jezus Christus (Rom. 5 : 1) en den vrijmoedige toegang tot God, als verzoend Vader in Christus. Een recht geestelijk mens wordt in de voortgang zijner bekering vervreemdingen van God, verlatingen, verduisteringen, verdorvenheden, enz. gewaar. De gewaarwordingen hiervan beroeren telkens wederom zulk een ziel, en daarom maakt zij gedurig bij vernieuwing wederom gebruik van de goddelijke vergunning, in het aannemen van de Heere Jezus tot haar gerechtigheid en haar rantsoen. Nu zo zeer niet, gelijk in de eerste tijd, om in de staat der genade te komen, maar om de vrede des gemoeds en de vrijmoedige toegang tot de troon der genade wederom te bekomen. Recht geestelijke mensen zijn niet tevreden met de bewustheid, die zij hebben, dat zij zich in de staat der genade bevinden, maar zij hebben een oprechte lust en een

oprechte liefde tot God in Christus en zijn zalige dienst. Al hun vermaak is in geestelijke overdenkingen en alleenspraken. Zij gewennen zich aan de Heere, en worden aldus der goddelijke natuur meer en meer deelachtig. Het beeld van de Heere Jezus blinkt helderder in hen uit, omdat zij zijn voetstappen trachten na te volgen; en uit die gestalte nemen zij toe in heiligheid, waardoor het openbaar wordt, dat hun werken in God gedaan zijn. Zij leven niet slechts bij en voor zichzelf, maar zijn werkzaam, om ook anderen tot dit leven op te leiden; overvloedig te zijn tot stichting van elkander; tot onderlinge opbouw der Gemeente in het allerheiligst geloof, hetzij man of vrouw.

Trouwens tot opbouw van zijn Kerk bedient zich de Heere God van allerlei soort van mensen; vromen en onvromen, jongen en ouden, mannen niet alleen, maar ook vrouwen. Want immers aan het bouwen van den tabernakel arbeidden ook vrouwen; immers aan de wederoprichting van Jeruzalems muur waren ook vrouwen mede werkzaam: vrouwen gebruikt God de Heere ook tot bekering en opwekking der zielen. Ten bewijze hiervoor hebben wij in Gods heilig boek de lofzang van Debora, (Richt. 2) die van Hanna (1 Sam. 2) en van Maria, de moeder des Heeren (Luk. 1 :46-55). Vrouwen hebben met de Apostel Paulus gestreden in de dienst des Evangelies (Filipp. 4 : 3b). Over vrouwen zou God ook zijn Geest uitstorten, en zij zouden profeteren (Joël 2 : 28a) Dit wordt in Hand. 21 : 9 uitdrukkelijk vermeld van de vier dochters van Fillippus de Evangelist.

In het geschrift, hetwelk wij hier de godvruchtige lezer mededelen, doe ik een vrouw na haar dood spreken van het verborgen leven voor de Heere en van haar eenzame omgang en haar zielsonderhandelingen met de Heere Jezus.

De naam dezer vrouw was Sara Nevius.

Zij is te Zoelen in Gelderland geboren op de 16e oktober van het jaar 1632. Haar vader was Johannes Nevius, geboren te Frankfort aan de Main. Hij is bedienaar des Goddelijken Woords geweest in het voornoemde Zoelen. De stad Keulen was de geboorteplaats van haar moeder Maria Beks. De families van haar beide ouders zijn in deze steden nog wel bekend. Omtrent drie jaren oud zijnde, verloor zij haar vader door de dood.

Van haar godvruchtige leven en zalig afsterven zal ik de lezer nog het volgende bericht geven, opdat haar nagedachtenis in zegening blijve.

Zij kon, nog zeer jong zijnde, reeds lezen, schrijven, speldewerken en naaien. Door haar moeder op jeugdige leeftijd te Amsterdam op een franse school geplaatst zijnde, leerde zij vroegtijdig en keurig allerlei vrouwelijk handwerken, niet alleen de gewone tot dagelijks gebruik, maar ook verscheidene, die tot verschillende sieraden dienen kunnen. Daarenboven beoefende zij op liefelijke wijze het klavecimbelspel.

Toen zij omtrent veertien jaren oud was, had haar lichaam reeds zijn volkomen wasdom. Haar lichaamsleden waren zeer wel gemaakt, ook was zij schoon van gedaante, had een heldere oogopslag en een doordringend gezicht. Zij bezat een helder verstand, en was, met hetzelfde bevoorrecht, zeer begerig naar kennis van goddelijke zaken. De bijbel had zij opgegeten. Deftigheid straalde door in haar gedrag. Zij sprak weinig, maar nauwkeurig. Nog zeer jong zijnde, toen zij de ouderdom van zeventien jaren bereikt had, begaf zij zich in het huwelijk met Ds. Henricus Vege, bedienaar des Goddelijke Woords te Benthuizen bij Leiden.

Uit dit huwelijk zijn twee kinderen geboren, die slechts kort leefden. Zij werd reeds, voor zij haar twintigste jaar bereikt had, weduwe en keerde in die staat tot haar moeder weder, die toen te Kampen woonde. Na verloop van enige tijd verkoos zij de stad Utrecht tot haar woonplaats, terwille van de zuivere gereformeerde prediking, die

aldaar bloeide. Al spoedig na haar komst in die stad, kwam zij in kennis en onderhield omgang met juffrouw Anna Maria van Schuurman. Deze jonkvrouw ziende, dat zij grote lust had om zich op de dichtkunst toe te leggen, maar dat het haar aan gelegenheid om zich in die kunst te oefenen had ontbroken, leerde haar allerlei soort van versmaat, ook het stellen van de korte en lange lettergrepen, ieder op haar plaats. Na deze verkregen oefening in het werktuigelijke der dichtkunst, besteedde zij zeer veel van haar tijd, daar zij geen bepaalde beroepsbezigheden had, aan het vervaardigen van gedichten, doch alleen en uitsluitend over geestelijke stoffen en uitbreidingen van teksten der Heilige Schrift. De toegenegen vriendschap, welke tussen mijn vader en de bovenvermelde juffrouw Van Schuurman. aan de ene zijde en van haar aan de andere zijde bestond, was de toeleidende gelegenheid, dat ik met haar bekend werd en zij mijn vrouw werd de 29e maart 1664. Zij heeft mij vier dochters geschonken en een zoon ter wereld gebracht. Op een na de eerste, zijnde een dochter, is nog in leven; de anderen hebben maar weinig weken geleefd.

Al in de eerste tijd van ons huwelijk openbaarde het zich, dat zij aan de vrouw van Aquila, Priscilla genaamd, gelijk was. Zij richtte kleine gezelschappen op van vrouwen en jonge dochters, die zij in de goddelijke waarheden onderwees, tot de godzaligheid opwekte en in de weg der zaligheid bestuurde. Haar achting, liefde en zorg voor de ware kerk was uitzonderlijk; ook had zij zeer veel op met een geestelijke predikdienst. In haar ouderdom hield zij zich bij voortduur bezig met de voortzetting van haar meditaties in dicht en in on dicht, maar de levendigheid van haar geest nam van tijd tot tijd af, en in de twee of drie laatste jaren van haar leven verzwakte zij zo aanmerkelijk, dat men zien kon, dat zij naar huis ging.

In het midden van de maand november 1705 werd zij ziek aan een kwaal, waaraan zij lange jaren was onderworpen geweest. Zij bleef gedurende elf weken bedlegerig, lijdend aan grote benauwd-

heden, zodat zij in een toestand verkeerde van weinig te kunnen spreken. Soms verklaarde zij, dat zij in de tijd haars levens voor en met de Heere wel niet vele verrukkende genietingen van geestelijke blijdschap had gehad, maar dat zij desniettemin geleefd had door een verzekerd geloof en in de liefde tot de Heere Jezus, tot zijn Kerk en voor zijn Woord. In die gesteldheid der ziel is zij dan ook van dit leven tot het eeuwige overgegaan op de 24e januari van het jaar 1706 in de ouderdom van drie en zeventig jaren. Men kon van haar zeggen: 'Let op de vrome en ziet naar de oprechte, want het einde van die man zal vrede zijn'. (Psalm 37 : 37.)

De overledene heeft de geschiedenis van haar leven, haar ontmoetingen, verdorvenheden, worstelingen tegen dezelve, strijden, vertroosting, velerlei uitkomsten en uitreddingen in opmerkelijke gevallen breedvoerig beschreven. Daar dit een en ander trouwens te uitgebreid en te bijzonder is, laat ik die aantekeningen achter en onder mijn berusting blijven.

Een bijzondere vriendin van haar, de huisvrouw van een mijner waarde collega's verhaalde mij na haar dood, dat zij iets, hetgeen door mijn vrouw geschreven was, van haar had te leen gehad, in welk geschrift deze vriendin groot behagen had gevonden. Na dit verhaal gaf zij haar begeerte te kennen, om hetzelfde nog eens in handen te mogen hebben. Zij beschreef mij het formaat en enigszins de inhoud van die geschreven aantekeningen. Zij voegde er tevens nog bij, dat mijn vrouw op haar ziekbed aan haar verhaald had de gelegenheid, bij welke zij tot het schrijven van deze meditaties gekomen was, in dezer voege.

Mijn huisvrouw namelijk had soms over de staat van haar ziel gesproken met de heer Hermanus Witsius, thans professor theologie en regent van het Statencollege te

Leiden, toen predikant te Leeuwarden. In zodanig gesprek had zij aan hem eens een vraag gesteld, waarop hij antwoordde: 'Waarom vraagt gij mij, vraag het de Heere Jezus zelf.' Dit gezegde had zulk een klem op haar hart gekregen en behouden, dat zij in haar verlegenheid telkens de Heere Jezus raad vroeg, waarop zij antwoord op antwoord verkreeg met licht en klaarheid in de zaken.

Toen begaf zij zich tot mediteren over de Brief aan de gemeente van Filadelfia, welke zij in dichtmaat wijdlopig heeft uitgebreid. Daarop volgden deze godvruchtige bepeinzingen, die zij al mediterende opschreef. Zij verhaalt zelf de reden van deze haar handelwijze in het 36ste en 37ste hoofdstuk van dit werkje, waarna wij de lezer verwijzen.

Nadat ik deze meditaties onder haar andere schriften die vele zijn, gevonden had, doorbladerde ik dezelve, want ik had die nooit tevoren gelezen. Onder het lezen bevond ik derzelver geestelijkheid, alsmede dat zij bekwaam waren om zielen te overtuigen van haar geesteloosheid; om te leren wat in waarheid geestelijk leven is; om Gods kinderen op zulke alleenspraken te doen verlieven; om hen op te leiden tot de verborgen omgang met God en tot de beschouwing van God, zoals Hij zich openbaart in het aangezicht van de Heere Jezus Christus. Ook achtte ik dezelve dienstig voor diegenen, welke, genegen zijnde tot mediteren, afdwalen van het Woord en verdwalen tot natuurlijke beschouwingen van God zonder Christus, teneinde deze mensen op de rechte weg van mediteren te leiden en hen daarin te besturen.

Om deze reden besloot ik deze meditaties ten eerste door druk te verbreiden en het drukken van mijn werk, de Redelijke Godsdienst, die toen wederom en vermeerderd onder de pers ging, zo lang uit te stellen.

Indien iemand hier of daar iets mocht opmerken, hetwelk hem in stijl of manier van uitdrukking minder juist en onnauwkeurig toeschijnt, die wete, dat deze overdenkingen niet eergit bestudeerd en daarna in het net zijn overgeschreven, maar dat het zo is, als het al mediterende uit de pen gevloeid is. Geen kladden of bijvoegingen waren in haar handschrift te vinden. Zij heeft in het geheel geen gedachten of bedoeling gehad, dat het gedrukt zou worden.

Niemand verdenke de woorden in het begin van het werk: 'door de Heere Jezus zelf geleerd, zonder hulp van mensen,' van geestdrijverij. Want zij verstaat daardoor de alleenspraken, de eenzame omgang der ziel, de verborgene onderhandelingen met de Heere Jezus buiten het gezicht, het gehoor en de samenspraak met mensen. Is iemand tegen de geestdrijverij, zo was zij het. Het Woord Gods was haar enige regel en haar dagelijks voedsel; de kerk haar vermaak; de dienst der getrouwe leraren in het openbaar was bij haar in hoogachting, gelijk dit geschrift zulks genoegzaam toont.

Deze meditaties of godvruchtige overdenkingen is zij, in een samenhang en in een verband met elkander, omtrent de aanvang van het jaar 1673 te Harlingen begonnen te schrijven, en alleen met gewone scheidtekens onderscheiden. 'Ik heb dezelve in hoofdstukken verdeeld, (anders is er niets van het mijne in) niet omdat de behandelde stoffen zulks vereisen, maar omdat een te lang aaneengeschakelde en geheel onafgebroken bepeinzing van geestelijke onderwerpen zo aangenaam niet is voor de lezer, die wel eens een rustpunt ter verademing begeert; waarom dan ook een nieuw hoofdstuk wel eens een nieuwe leeslust verwekt.

Of iets anders uit haar vele nagelaten schriften over allerlei stoffen en over teksten van de Heilige Schrift het licht zal zien, weet ik niet; maar indien iemand deze meditaties buiten mijn weten en mijn bewilliging mocht nadrukken, dan heeft men dezelve ten eerste met vermeerdering te verwachten; buiten dat geval zullen zij blijven zoals zij

zijn.

Dat iets van haar schriften door mij is uitgegeven, is kenbaar aan de ondertekening van de voorrede met mijn hand.

De Heere zelf geve schijnsel over deze meditaties tot opleiding van vele zielen in de weg des levens, waartoe zij van mij worden uitgegeven, die ben en blijf voor u allen een gewillig dienaar in de Heere.

W. á Brakel.

Rotterdam, de 4e juni 1706.

HOOFDSTUK 1

Zeer gelukkig zijn die christenen, die door de Heere Jezus zelf geleerd worden in de waarheden van Zijn Woord, door de onderwijzingen van Zijn Geest, zonder hulp van mensen.

De zodanigen hebben een uitnemende Leermeester; waar toch is een leraar gelijk Hij? Alle leermeesters van de wereld kunnen met Hem niet in vergelijking gebracht worden. Al hadden zij ook gedurende hun gehele leven bij Hem ter school gegaan, en al hadden zij ook nog zo wel geleerd, men zou moeten bekennen, dat zij niet waardig waren zijn schoenen Hem na te dragen. Hij is de wijsheid Gods en al de schatten der wijsheid en der kennis zijn in Hem verborgen. Alles wat Hij leert, haalt Hij uit Zijn eigen schatkamer, terwijl andere leraars het hunne geheel en al gedurig van Hem moeten halen. Hij alleen kan in één ogenblik en met één woord onvergelykelijk meer leren, dan zij allen met elkander, gedurende hun gehele leven met al hun woorden samen kunnen doen, want immers Hij leert als machthebbende!

Al wat van Hem voortkomt, is loutere waarheid, reine geestelijkheid, vlekkeloze zuiverheid, alles leven en kracht, ook tot het minste woordje. In Hem is de fontein des levens, in Zijn licht zien wij het licht. Hij is onze levenskracht. Hij doet wandelen op de weg der gerechtigheid en in het midden van de paden des rechts, opdat Hij Zijn liefhebbers doe beërven, dat bestendig is en Hij zal hun schatkameren vervullen.

Die Hem slechts tot hun leermeester hebben, maken verreweg de beste vorderingen. Hij kan het Zijn leerlingen doen verstaan, doen begrijpen, doen vatten, doen willen, doen volbrengen en alles doen naar de goede, welbehaaglijke en volmaakte wil Gods. Zo zijn Zijne leringen altijd vruchtbaar en geschieden nooit tevergeefs, want Hij leert zeer ernstig. Zodra Hij met Zijn onderwijs een aanvang maakt heeft Hij het er op gezet, dat zij ware wijsheid bekomen, de goddelijke natuur deelachtig worden, kracht tot godzaligheid verkrijgen en zo voortgaan van deugd tot deugd, van heerlijkheid tot heerlijkheid, totdat zij eens voor God verschijnen zullen in Sion.

Die Hem derhalve tot een leermeester heeft en behouden mag, heeft, zo lang hem dit geluk te beurt valt, gedurende zijn gehele leven geen andere leermeester nodig, ook zal hij dan geen andere naast deze begeren; hier toch vindt hij alles, wat hij nodig heeft, ja, al wat hij bedenken, wensen of begeren kan. De Heere Jezus kan het alles, wat in Zijn school moet geleerd worden, zonder medehelpers, alleen, geheel en volkomen op de beste wijze leren, ofschoon Hij naar Zijn wijsheid soms, ja, in de gewone weg doorgaans goedvindt medehelpers in Zijn dienst te gebruiken. Bijzonder over diegenen, die in de aanvang hun bekering aan Zijn school nog niet gewoon zijn: doch waarbij wij nu met onze overdenkingen niet bepaald zullen stil staan, maar meer bijzonder bij het grote voordeel, dat sommige Zijner gunstgenoten op sommige tijden van Zijn onmiddellijke onderwijzingen genieten; van dat leren. Namelijk, wat Hij zelf door Zijn Geest doet aan de zielen Zijner discipelen; van dat leren, dat niemand horen of verstaan kan, tenzij hij een horend oor en een verstandig hart ontvangen heeft; van dat leren, waarbij de Heere éénmaal spreekt en wat men tweemaal hoort; ééns hoort men het, wanneer Hij het zegt, en ééns, wanneer men het in beoefening brengt. Ja, zalig zijn zij, die zo horen, en onbedenklijk groot is het geluk van hen, die zich zo laten leren!

Deze immers hebben zulk een wijze en verstandige Leermeester, die alle dingen door en weer door weet, ook het verborgenste dat er is, zelfs de diepten van het hart tot de grond toe ziet, kent en verstaat. Ja, ook de nieren doorgrondt Hij, en Hij verstaat van verre onze gedachten. Als er nog geen woord op onze tong is, ziet! Hij weet het alles reeds van te voren. Ja, zo ver strekt zich Zijn wetenschap uit, dat er geen schepsel

onzichtbaar is voor Hem en dat alle dingen naakt en geopend zijn voor Zijn ogen, die als vlammen vuurs zijn. Zou dat dan niet een bekwaam en een zeer te wensen Leermeester zijn, die zo vele, die zo oneindige kennis bezit?

Ook is Hij het verstand zelf en de alleen-wijze God, wiens naam Raad is. Wie zou zich dan niet met alle redenen ten hoogste gelukkig achten, wanneer hij zulk een boven alles en allen uitstekende Leermeester tot zijn onderwijzer en raadsman hebben mocht? Salomo's wijsheid, die op aarde geen weerga gehad heeft, mag bij deze wijsheid zoveel niet gerekend worden, als één druppel water bij al de zeeën in de gehele wereld, want die zijn eindig, maar deze wijsheid is oneindig, gelijk Hij zelf oneindig is.

Door deze Zijn wijsheid bestuurt Hij al Zijn bestellingen, en dezelfde wijsheid volgt Hij ook in het onderwijzen van Zijn leerlingen. Indien wij die oneindige wijsheid zien konden, zo als zij in deze opzichten wezenlijk is, wij zouden onszelf verliezen in verwondering en daar zou geen geest in ons overblijven. Door Zijn goedheid laat Hij ons echter daarvan iets zien, ofschoon wij er minder van zien dan er werkelijk aanwezig is. Het is alsof wij het licht van een kaars beschouwden en ons verbeeldden, dat dit het licht der zon was. En nog zien wij minder dan Hij ons vergunt te zien; immers geeft Hij ons oneindig meer ter beschouwing dan wij begrijpen kunnen. Wat is die kennis wonderbaar; men kan er niet bij!

Wat heb ik dan begonnen en ondernomen, om over deze Leermeester en Zijn leerlingen te mediteren? Dit alleen is in deze mijn bedoeling: *mijn liefde tot Hem en mijn verlangen naar Zijn onderwijs op te wekken, opdat de genegenheden mijns harten zich daarnaar mogen uitstrekken; opdat al mijn krachten zich onderling mogen verenigen, om dit overgroot geluk, bij de Heere Jezus ter school te gaan, met alle ernst en onvermoeide vlijt te zoeken.*

Maar waar zal ik dit lezen beginnen, die het a b van deze letters nog niet ken? Ga evenwel voort, mijn ziel! Wellicht vergunt Zijn goedheid u dat voordeel, dat gij al cijferende over de letters, tevens wat lezen leert, deze aangaande. Verstaat gij mij wel, mijn ziel! Tot uw opwekking wilde ik dat zeggen; want het kon gebeuren, dat gij, trachtende bij kleine beginselen te leren, hoe die Heere de zijnen leert, gewaar werd, dat uw geluk onder de hand vermeerderde, en dat het u gegeven werd om gehele zinnen van zijn leringen te mogen verstaan.

Wek dan met lust de gave op, die in uw hand is en houd uw oog niet minder gevestigd op Zijn goedheid dan op Zijn wijsheid; zij zijn beide oneindig en door die oneindige goedheid zal Hij u tegelijk iets van die oneindige wijsheid en, hoe men aangaande die geleerd wordt, te verstaan geven. Begin vrij met de eerste letters. Schaamt u dan niet. Als men hoger klimmen wil, dan moet men van de eerste trap beginnen. Deze wijze Leermeester vindt het altijd geraden, dat Zijn discipelen bij graden leren. Schik u daarnaar en tracht in te zien, hoe Hij leert en hoe men tot Hem komen moet om van Hem geleerd te worden. En bevindt gij dan nog in het leren, uw grote onvatbaarheid, schaam u daarover, doch ga desniettemin voort in het leren al is het dan met schande.

Ook wil ik u dit wel tot uw waarschuwing vooraf nog zeggen, dat gij, hoe verder gij zult geraken in dit leren, des te klaarder uw onwetendheid zien zult; en ook dit, dat gij in deze school zo lang zult moeten leren, totdat gij in één ogenblik het verstand krijgt van een volkomen man, naar de mate der grootte der volheid van Christus. Ondertussen acht uw geluk zeer hoog en verblijdt u grotelijks, indien u al bij de aanvang een plaatsje in deze school en onder de leerlingen van deze grote Leermeester vergund wordt. Zoudt gij u daarover niet verblijden?

Zie eens, hoe zij door deze Zijn wijsheid, waarvan gij nauwelijks een half woordje gehoord hebt, leren. Welaan! Ga dan slechts voort; waar wacht gij naar, wilt gij er nu

nog uitscheiden? O, leer u dan eerst wat meer verloochenen, of gij zult moeite vergeefs doen, of gij zult niet verkrijgen, wat gij verlangt, of gij zult, met wat gij bekomt, niet vergenoegd wezen. Ja, al verkrijgt gij maar een deel, een stukske der zaak, gij bekomt dan nog veel meer dan gij waardig zijt; en waarheen wilt gij u dan toch wenden om wijs te worden, als gij hier vandaan gaat? Tot gebroken bakken, die geen water houden? Zie eens, hoe dwaas gij nog zijt; verlaat toch vooral deze school niet, eer gij ondervonden hebt, of het de Heere Jezus ook behaagt om u te leren, hoedanig Hij leert, hoe gij tot Hem moet komen en hoe gij u houden moet, opdat Hij u dan daarna verder lere. Wilt gij u niet gaande maken door de voorstelling van uw eigen geluk, zo maak u gaande door de vertegenwoordiging van de eer en hoogheid, die uw Jezus bezit en tracht die dan te kennen, opdat die u voortaan tot al uw verrichtingen opwekke. Hij is waardig te ontvangen alle eer en heerlijkheid, nu en in eeuwigheid! Amen.

Maar kan dit alles u nog niet bewegen, zo moge u die liefde tot Hem bewegen, die Hij in uw hart gegeven heeft. Laat Zijn liefde u dringen, om ook door deze weg eens recht te beginnen niet uzelf te leven, maar Hem, die voor u gestorven en opgewekt is; Hem, die u heeft liefgehad met een eeuwige liefde; Hem, die u zal blijven liefhebben in alle eeuwigheid! Och! Kon ik iets onderzoeken en uitdrukken, waardoor ik mijn liefde tot Hem kon dienstbaar doen worden aan de nadere kennis van Hem, ten einde met meer eerbiedigheid en ootmoedigheid voor Hem te wandelen!

Maar waar zal ik beginnen, om te overdenken en onder woorden te brengen dit oneindig wijs en liefdevol leren van die dierbare Jezus? Want waar, mijn ziel! Wilt gij een begin zoeken van wat oneindig is, om daar uw gezicht op te vestigen? Gij heeft geen begin te zien; begin slechts daar, waar gij het ziet en een lichtstraal u voorkomt. Wanneer zult gij eens leren, vaardig als een verlost des Heeren u aan te stellen en wanneer zult gij eens leren eenvoudiger te worden? Zwijg nu stil en ga maar voort!

Dat ik dan al voortgaande leer, en al lerende voortga! Vertrouw hierop, dat die Leraar der gerechtigheid, die u beloofd is en die gij zoekt, alzo leert. En dat onderwijs moogt gij derhalve, ja, dat moet gij van Hem verwachten. Och, dat ik dan niet anders dacht en niet anders sprak van zijn leren, dan hetgeen Hij mij leerde zien, de zuivere en eenvoudige waarheid te zijn! En mocht ik het zo zien, dat ik derzelve kracht tot verandering van mijn gemoed niet minder genoot, dan het beminnelijke van het gezicht! Nu, dit wil ik hopen en uitziende verwachten.

HOOFDSTUK 2

De Heere Jezus leert ons door Zijn Geest, dat staat vast; en zonder Zijn Geest leert Hij niemand, noch nimmermeer. Door deze Zijn Geest leert Hij onze nieuwe geest, ons aller-innigste. Hij leert niet anders dan geestelijke, heilige, hemelse en boven-natuurlijke zaken; dingen, die allen dienstbaar kunnen zijn, en opdat zij dienstbaar zouden zijn aan de verheerlijking van Gods naam. Derhalve al die verlichtingen, welke niet bekwaam zijn tot verbreiding van Gods eer door onze heiligmaking, zijn verdacht te houden, ja te veroordelen, omdat het geen leringen van Christus zijn, te weten, niet van die onderwijzingen, hoedanig zijn gunstgenoten en ware discipelen alleen genieten.

Deze geestelijke zaken leert de Heere Jezus door Zijn Geest zo geestelijk, dat het niet uitgedrukt kan worden; en wat men daarvan onder woorden brengt, kan van niemand recht verstaan worden dan van hen, die derzelve waarheid en kracht ondervinden. Hij leert hun Zijn zin verstaan, en zo verstaan, dat hun zin met de Zijnen verenigd wordt. Dat dit geen twee zinnen zijn, maar dat het één zin wordt, wie kan dat inwendig, innerlijk verstaan als die het ondervindt?

Wanneer Christus een ziel leert, dan verstaat zij het evenzo als Christus het verstaat, te weten in waarheid, niet in trap of mate, zulks weet ieder wel; en zo ook wederkerig. Zij wil het evenzo als Christus het wil, Christus wil is haar wil en haar wil is met de wil van Christus verenigd, ja, die wil te doen is het leven van haar gemoed. In welke gedaante de Heere Jezus zich aan haar ziel vertegenwoordigt, wanneer Hij haar zijn onderwijs meedeelt, daarnaar wordt zij veranderd en daarmede verenigd zij zich. Zo lief heeft zij dat, omdat het een uitdrukkel is van de natuur van Christus en van Zijn manier van onderwijzing.

Bijvoorbeeld: Leert de Heere Jezus haar, dat zij de eer van haar God moet behartigen en verbreiden en al haar omstandigheden en bestellingen daarnaar schikken, dan ziet zij, dat Hij hetzelfde doet in haar zulks te leren. Want Hij leert in waarheid en op dat uitdrukkel, wat zij dan daarin van zijn natuur ziet, verheft zij en zo verenigt zij zich eerst met Hem; zo wordt Zijn onderwijzing aan haar, één met haar, terwijl zij dienvolgens in de kracht van dezelve wordt overgezet en daarnaar veranderd. Dan doet zij niets liever dan God te verheerlijken, want zij ziet, dat de Heere Jezus haar lerende dit zelf doet en zo wordt zij in Zijn leringen op te volgen naar Zijn natuur veranderd en uit dien hoofde is haar geluk dubbel. Evenzo is het in alle dingen, waarin Hij haar ten voorbeeld is gegeven en in alles dat haar heiligmaking bevorderen en Gods beeld in haar volmaken kan. Dat alles drukt Hij haar zo diep in, dat het nimmer weer in haar wordt uitgewist, ja zo wordt zij overgezet in de vorm van Zijn leer en wandelt waarlijk in de waarheid.

Zo komen dan al haar verrichtingen, die zij van Hem geleerd heeft, uit een inwendig beginsel, uit diezelfde geest van haar gemoed, waarin Jezus leeft en leert. Al mijn fonteynen zullen binnen in u zijn! De vervulling van deze belofte ondervindt zij, Christus woont in haar hart.

Deze geestelijke dingen leert Hij niet alleen zo geestelijk, maar ook zo wijs. Er is zulk een oneindige wijsheid in Zijn leringen, als er een oneindigheid is in Zijn oneindige natuur, door welker Geest Hij de ziel leert. Wat zal men er van zeggen! Het is een onnaspeurlijke wijsheid. Ieder woord weegt onbedenkkelijk zwaar, zulk een diepe en wijd-uitgestrekte zin is er in en met één woord zegt Hij vele zaken tegelijk. Indien Hij een zaak leert, zo leert Hij tevens vele dingen, want Zijn leringen hangen alle samen aan elkander.

Bijvoorbeeld, zegt Hij: *verloochen uzelf*, dan leert Hij ons al onze natuurlijke

verdorvenheden aan een zijde te zetten, er overheen te stappen, daartegen te strijden, geen gemeenschap daarmee te houden, die niet te kennen als de onze, die te doden en te overwinnen. En welk een diepte, ja een afgrond om te onderzoeken is hier aan vast! Welke kracht des Geestes! Welk een zuiverheid des harten! Welk een onverzoenlijkheid tegen die oude mens! enz.

Desgelijks, zegt onze Heere: *volg Mij*, dan zegt Hij al wederom zo onbedenklijk veel. Want behalve dat daartoe behoort de grond der verloocheningen, zo is er al mede aan verbonden, dat men Jezus lere kennen, dat men Jezus in het oog houde, dat men op Jezus' leven acht sla, dat men de wereld en al het wereldse daar late, dat men uitmunte in de wereld als een licht in de duisternis, zodat de wereld niet met ons op zal hebben, dat onze gangen hemelwaarts zijn, dat wij in alles willen, gelijk God wil, hoe zeer het ook onze natuur tegen mocht zijn. En nog oneindig veel meer.

Nog eens, zegt de Heere: *Mijn zoon! geef Mij uw hart*, dan zegt Hij: geef Mij al wat in u is, al uw voornaamste, uw kostelijkste, uw ziel, uw verstand, uw overleggingen, enz. Laat dat geheel voor Mij zijn en dat gewillig, uit liefde; geef het Mijzelf, heb Mij om Mijnszelfs wil lief, laat al uw inwendige genegenheden zich naar Mij uitstrekken en Mij uit liefde dienen, enz.

In alles wat Hij leert is zulk een onnaspeurlijke wijsheid, zulke oneindige kracht en uitgestrektheid, dat het ondenkbaar en onuitdrukbaar is. Evenwel behaagt het Hem, door deze wijsheid de zijnen te leren. En dit moeten zij weten en daarover nadenken, of zij kunnen onmogelijk van Hem leren.

Dan is dit nog niet genoeg. In dat alles is nog een andere zin verborgen, welke men ook noodzakelijk moet leren verstaan, of men kan van die dingen niets recht vatten. En dat is dat geestelijke, waar al dat leren van Christus op rust. Och! dat wij die geestelijkheid recht vatten konden, hoe wel en hoe veel zouden wij leren! Die zin van Christus is dat verborgene in Christus, waar al Zijn leringen uit voortvloeien, namelijk uit Zijn liefde tot ons tijdelijk en eeuwig heil en uit Zijn bedoelingen van onze heiligmaking ter bevordering van dat zijn einde. Deze is die aller-geestelijkste zin van Christus, welke in al Zijn leringen verborgen ligt.

Zegt Hij dan: *verloochen u, volg Mij, heb Mij lief*, enz., in dit alles beoogt Hij ons goed, ons eeuwig heil en onze gelukzaligheid. Daartoe beweegt Hem Zijn liefde tot ons. Indien wij deze zin wel leren vatten, dan zullen wij Zijn onderwijzingen eerst recht beginnen te verstaan en wijs worden.

Dan is er nog iets te leren, aangaande de inwendige onderwijzingen van Christus in de ziel, waarbij wij nu eigenlijk onze overdenkingen wilden bepalen. Het is dit: wanneer de Heere Jezus in een stille en tot Hem gekeerde ziel, op haar begeerten van Hem, aan haar ontdekt, welke zijn zin haar ten goede is, niet alleen tot haar tijdelijk en eeuwig goed, maar wat in die tijd, in die zaak en tot dat bijzonder einde voor haar best is; wat Hij haar in dat geval raadt; hoe zij zich in die zaken moet leren gedragen; hoe zij daarin haar liefde en gehoorzaamheid aan Hem het best zal betonen, om zijn en haar Vader, die in de hemelen is, te verheerlijken. Evenzo zijn naar de aard van haar verzoeken, ook zijn onderwijzingen door Zijn Geest en overeenkomstig met Zijn geopenbaarde waarheid aan haar ziel ingericht. Zulks doet Hij haar zien, verstaan, goedkeuren, liefhebben en daarmee vergenoegd zijn. Ja, daardoor werkt Hij altijd op haar lust tot ware godzaligheid. Dat onderwijs deelt Hij niet altijd even klaarblijkelijk en even gereed mede, maar daarin handelt Hij veeltijds naar de zuiverheid en de ernst van haar gemoed in het vragen en naar dat zij dicht of dichter bij Hem is.

HOOFDSTUK 3

Deze zielen zijn gelukkig te achten! Het zou een groot voorrecht zijn en het is zulks inderdaad, wanneer die Koning der koningen en Heere der heren ons door een Zijner dienaren Zijn zin bekend maakt; maar hoe ver overtreft dit geluk dat! zover als de hemel de aarde en nog meer, want dit is oneindig. Derhalve moeten dan ook de zielen noodzakelijk dicht bij die Heere zijn en zo tegelijk ook dicht bij de Vader en bij de Heilige Geest; en dan kunnen zij zich tevens verzekeren van des Vaders gunst en van des Geestes inwoning. Ja, zo is (met eerbied zij het gezegd) de Heilige Drieëenheid ook dicht bij haar en ook op een bijzondere wijze haar vriend, die lieve Heere Jezus. Hoe zou Hij haar anders alzo leren?

Die ziel, die zo verkeert en als met een Drieënig God wandelt, kan niets anders dan God en de Heere Jezus liever krijgen; want zij ziet Hem klaarder en neemt aldus genoeg in Hem, geeft zich te meer aan Hem over en kan in Zijne algenoegzaamheid zich vermaken en rusten.

Die ziel leert de Heilige Geest en zijn werkingen klaar kennen en dus moet zij noodzakelijk geestelijk worden; ja indien zij een gewoonte krijgt van dit leven, dan zal zij een hebbelijkheid van geestelijkheid verkrijgen.

Die ziel moet geestelijk wijs worden, want zij ziet en hoort dat geestelijk onderwijs gestadig, en is met die alleen-wijze God zeer gemeenzaam in de ondervinding van die wijze lering.

Die ziel moet hemelsgezind worden, want in de Hemel, daar weet zij, is die haar zo waarde vriend, wiens zoete leringen en gemeenzame omgang haar gestadig naar Hem trekken.

Die ziel behoeft nooit verlegen te zijn om de raad en het geleide van Jezus' Geest. Jezus zal haar dat niet weigeren; ook is Hij altijd bekwaam, altijd gewillig, altijd bereid.

Die Christen moet noodzakelijk heilig worden, want de Heere Jezus doet geen werk vergeefs. Door al zulke leringen van Zijn Geest leert Hij altijd vruchtbaar Immers de ziel komt al willende, leert al willende, gaat al willende en zou het dan aan de Heere ontbreken?

Die Christen moet noodzakelijk en zal gewisselijk een innerlijk mens worden, want hij zal en moet zeer ingetogen leven, een stille ziel behouden, een hebbelijkheid daarvan krijgen en om die te bewaren zeer bedachtzaam, zeer voorzichtig en omzichtig verkeren, anderszins kan hij onmogelijk van de Heere Jezus zelf leren; hij kan noch verstaan, wat de Heere zegt. En die hoedanigheid van zijn ziel zal al zijn handelingen besturen, zodat in alles een geur en reuk van geestelijkheid zal uitmunten. Hij zal in al zijn wegen en ontmoetingen geestelijk onderwijs ontvangen; en dewijl dit leren niet anders dan zuiver geestelijk kan toegaan, daarom kan het ook niet anders dan geestelijke vruchten voortbrengen.

Die derhalve zo van God zelf geleerd wordt, die zo dicht bij de Heere is, die Jezus zo lief krijgt, die zo geestelijk wordt, zo geestelijk wijs en zo hemels, die behoeft nooit verlegen te zijn, die zo heilig wordt uitwendig en inwendig en uit al deze handelingen met haar en aan haar besluiten kan, dat God met haar verzoend is, hoe kan die anders dan gerust worden; wetende, dat zij vrede heeft met God door Jezus Christus en dat zij de vruchten van Zijn Geest in zich bevindt. En zou zulk een dan ook niet eigen worden de vrede der consciëntie, die alle verstand te boven gaat en die het hart en de zinnen bewaart? Zou zulk een niet genieten die blijdschap des Geestes, waarin Gods koninkrijk bestaat en alzo leren lopen het pad van Gods geboden? Ofschoon al deze dingen hun trappen hebben, overeenkomende met die mate, naar welke de Heere Jezus zich aan de ziel openbaart.

Maar Judas (niet de Iskariot) zeide eens: 'Wat is het, Heere!, dat Gij uzelf aan ons zult openbaren en aan de wereld?' Hoe komt toch de Heere Jezus aan de ziel voor, als Hij haar zo leert? Wat ziet zij van Hem en wat geniet zij van Hem?

Hij komt haar heel beminnelijk voor. Zij ziet het allerminste niet van Hem, of het is heel begeerlijk en zij heeft er dadelijk haar gehele hart weer voor over: zo lief heeft zij die voorkoming. Maar soms ziet zij wat meer en soms wat minder van dat beminnelijke; soms ziet zij het wat helderder, soms wat duisterder, naardat het Zijn wijsheid en goedheid behaagt. Alles wat zij van Hem ziet, dat is geest, dat is leven, dat is kracht, dat is waarheid, dat is liefde, dat is trouw, dat is weldadigheid, dat is vriendelijkheid, dat is genade, dat is alles goed! En op welk een wijze Hij dat aan haar vertoont, het is altijd op het hoogste beminnelijk, omdat het van Hem komt, die algenoegzaam voor haar is. Indien zij maar een weinig van Hem ziet, zo verlieft zij daarop zodanig, dat zij het voor de gehele wereld en voor al het beminnelijke, dat daarin is, niet geven zou! Ook ziet zij er zulk een goddelijke glans in, zulk een luister, zodanige heerlijkheid, zulk een licht, dat het verreweg niet uit te drukken is. Het heerlijkst, dat zij bedenken kan, heeft er niets bij in vergelijking. Ja, in dat alles ziet zij uitmunten Zijn oneindige en eeuwige liefde tot haar, Zijn kennis van haar, Zijn gedachten des vredes over haar!

En dat alles verwekt dan in haar zulk een onverzadelijke begeerte, dat zij bijna in de wereld niet langer duren kan. Ware het in haar macht gesteld, zij vloog tot Hem in de hemel en vergat alles, wat haar op aarde lief en waardig was. Want die liefde is sterker dan de dood en al gaf iemand al het goed van zijn huis voor deze liefde, men zou het ten énemale verachten. Ja kon zij maar zo bij Hem blijven, als zij dan bij Hem is, zij vergat zichzelf geheel.

Voorzeker! Hoe meer zij van Hem ziet, hoe levendiger haar begeerte wordt om nog meer te zien; hoe meer voedsel zij krijgt, hoe groter haar honger wordt, zodat zij dan wel eens als niet wachten kan van begeerte naar Hem. Gelijk een hert schreeuwt naar de frisse waterstromen, alsoo dorst haar ziel naar Hem! Het is: Wanneer zal ik Hem eens zien, gelijk Hij is? Wanneer zal ik voor Zijn aangezicht verschijnen? Wanneer zal ik Hem in gerechtigheid aanschouwen en verzadigd worden met Zijn beeld? Indien zij haar begeerte zou volgen, dan riep zij met al haar macht: *'Kom, Heere Jezus! ja kom Heere Jezus haastelijk en ontbindt deze ziel, opdat zij bij U zij!'*

Evenwel, ofschoon zij zo hartelijk begeert om nog meer van Hem te zien en om bij Hem te wezen, zo vergenoegt zij zich nochtans ook met dat onderpand, hetwelk zij geniet; en omdat zij Hem zo liefheeft, zo heeft zij ook lief Zijn goedvinden, dat zij nog wat hier blijven moet. Ja indien zij zich zelf wat aan een zijde zet en overziet, dan wenste zij ook wel nog wat te leven op aarde, alleenlijk met het oogmerk, om deze haar lieve Heere hier wederliefde te bewijzen en te verheerlijken. Aan Zijn dienst zich dan geheel over te geven, dat is haar aller-innigste lust. En daarom wil zij zo gaarne dagelijks aan Zijn voeten zitten om te leren, hoe zij daartoe bekwaam worden en hoe zij dat best verrichten zal. Haar eten en slapen daarom te verzuimen is haar geen opoffering, omdat zij Jezus zo liefheeft; en al wat zij maar verstaan kan, dat Hij haar leert, dat wil zij niet alleen doen, maar zij wil het dadelijk doen, omdat zij Jezus liefheeft. En zulks alzo te doen is haar spijs, haar vermaak, haar volkomen in Hem rustende vergenoeging ook in alle tegenheden, omdat zij Jezus liefheeft.

Door deze liefde wordt zij zo met Hem verenigd, dat zij één Geest met Hem wordt, zodat het geen twee zijn, maar één wordt. Aldus komt Hij dan bij haar wonen als in Zijn tempel en leert haar gedurig. Hij trekt haar hart tot zich, Hij geeft Zijn hart aan haar, Hij trekt haar geheel tot zich en geeft zich zelf geheel aan haar. Evenwel altijd blijft Hij Jezus, altijd haar Heere, haar Hoofd, haar Koning, haar Profeet en Leraar. En

zo ziet zij Hem, zo acht zij Hem, zo erkent zij Hem, zo komt zij tot Hem om van Hem te leren en Hij ontvangt haar altijd vriendelijk, liefvallig en gaarne. Hij wil haar liever leren dan zij het hebben wil, hoewel zij het liever wil hebben dan zij kan uitdrukken. En dat is dan haar geluk en daarin ligt dat heil voor haar ziel, daar wij het oog op hadden.

HOOFDSTUK 4

Zoals de boom is, zo zijn zijne vruchten. Zoals de Heere Jezus is, zo leert Hij. Dat kan niet anders wezen. Hij legt er zichzelf aan ten koste om ons te leren en dat doet Hij dan naar de voorwerpen, die tot Hem komen om van Hem geleerd te worden en overeenkomstig de zaken, waarover zij Zijn leringen verzoeken. Wij zien nu niet zo zeer op zielen, die niet weten, wat haar ontbreekt, als wel op de zodanigen, die door het gezicht van haar gebrek en uit verlegenheid over haar gebrek tot Hem komen; hoewel wij daarom het ongekende gebrek niet uitsluiten, maar om het naast bij ons oogmerk te blijven, noemen wij die uitdrukkelijk.

Dat gebrek leert Hij haar eerst wat nader en helderder zien, om de ernst der ziel in het vragen op te scherpen. Dan legt Hij Zijn wijsheid aan haar ten koste en Hij ziet ze door en weder door, hoe zij gesteld zijn ten opzichte van haar wedergeboren natuur en derzelve trap en mate, ten opzichte van haar oprechtheid in Hem te vragen; ten opzichte van haar oogmerken, wat zij met dat vragen voor hebben; ten opzichte van haar beweegredenen, waarom zij vragen. Naarmate dan haar bekwaamheid is om Zijn antwoord te vatten en naar dat haar oog eenvoudig en haar hart zuiver is in Hem te vragen, daarnaar voegt Hij Zijn antwoord. Hoe de ziel zuiverder vraagt, hoe Hij haar helder en gereed antwoord geeft. En dat is Zijn wijze of manier in het leren en onderwijzen.

Door deze Zijn wijsheid ziet Hij zo spoedig, in welk opzicht zij Zijn leringen meest van node hebben; ook verstaat Hij daardoor haar zin zo wel in het vragen, beter dan zij die kunnen uitdrukken. En dan voegt Hij zich in Zijn leringen meest naar haar nood en haar behoeften, ja zoveel Zijn heilige wijsheid zulks kan toelaten, ook naar haar zin. Op deze wijze leert Hij haar het ene met het andere doen. Niet het ene doen en het andere aan de kant zetten, maar het ene doen en het andere niet nalaten, iedere plicht in achtving houdend, vervolgens ook goed beleid en overleg te gebruiken, tijd en wijze te weten en bijzonder, wat haar dan in die tijd het nodigest en best is.

Dit leert Hij haar niet alleen beschouwelijk weten, maar door Zijn macht leert Hij het haar ook willen en beoefenen. Ter bereiking van dat einde leert Hij het gemoed, het verstand, de wil en de genegenheid alle tezamen in vereniging met elkaar. En dat wel zo gemakkelijk, dat het verstand verstaat hetgeen Hij aan hetzelfde onderwijst; hetgeen Hij de wil leert, dat wil dezelve; hetgeen Hij aan het hart leert, zulks doet het. Hij verlicht en beweegt te gelijk. Hetgeen Hij leert, dat doet men zo gaarne, men behoeft er zijn zin niet bij te zoeken, die is er al bij; de ziel heeft er lust in, zodra zij dat onderwijs slechts hoort, want die leringen zijn even zo ernstig als krachtig. Hij leert niet alleen gelijktijdig het verstand, het geheugen, het oordeel, het gemoed, de wil, de genegenheden enz., maar Hij scherpt Zijn onderwijzingen daar in, zo vast in, dat zij er als in geschreven zijn en er niet weer uit kunnen. De consciëntie regelt er zich altijd naar; al begon het geheugen wat te vergeten, het zou de consciëntie onrustig maken, want het ligt nog diep in de innerlijke bewustheid der ziel. Die zou tot onderzoek brengen, want Jezus had haar geleerd en Hem blijft zij zeer getrouw. Derhalve, hetgeen de Heere Jezus leerde, blijft haar ingeschreven, ja ingegrift!

Ook leert Hij zo goedig, zo vriendelijk, zo zachtzinnig, zo liefhebbend en zo getrouw,

dat er niets tegen te zeggen is en zodanig laat Hij zich altijd van de ziel vinden. Bijvoorbeeld: Hij voegt zich naar het kinderlijk begrip van Zijn leerlingen. Hetgeen zij niet vatten kunnen, dat leert Hij hun niet en hetgeen Hij hun leert, zulks beduidt Hij hen zo helder. Hij leert hen Zijn zin verstaan zo, als zij die het best vatten kunnen. Hij legt hun die uit en verklaart dezelve naar hun verstand, dikwijls zo duidelijk, zo tastbaar, dat zij geenszins behoeven te twifelen. Indien zij maar nauwkeurig opmerken, op hetgeen Hij zegt, dan helpt Hij hen Zijn zin verstaan. En zulks doet Hij zo gewillig, zo gaarne, zo dikwijls zij slechts komen willen; en nauwkeurig met opmerking vragen. Hij laat zich altijd en van allen vinden, die op de rechte wijze komen. Daar ziet Hij niet op, of zij wat meer of wat minder geleerd zijn in Zijn school, of zij wat korter of wat langer bij Hem hebben ter school gegaan. Indien zij maar leren willen, dat beweegt Hem om zich naar hen te voegen.

Ook zelfs met Zijn onvatbare en domme leerlingen heeft Hij zulk een medelijden, dat het Hem meer dan hen zelf moeit, dat zij niet beter leren. Daarom wordt Hij niet licht verdrietig over hen, indien zij maar wel leren willen. Dan is Hij zo lankmoedig, Hij zegt het hun telkens weer. Ja, Hij wacht al, of zij niets leren. Daar ziet Hij zo begerig naar uit, alsof er Zijn geluk aan gelegen was, terwijl het toch alleen tot hun best is en hun goedheid tot Hem niet raakt. Hij doet zulks uit enkel liefde en goedheid over hen, terwijl Hij in dit gebrekkig voortgaan door Zijn goedheid zo op hun wil ziet, alsof de wil de daad reeds ware. Indien zij zich alleenlijk daarnaar zetten om te leren en daartoe hun best doen, dan leert Hij hen even gemeenzaam en onttrekt zich daarom geenszins aan hen.

Integendeel Hij bewijst hun dan des te meer Zijn getrouwheid, waardoor Hij Zijn wil en hun wil te leren bestendig laat blijven. Die getrouwheid betoont Hij ook aan hen, wanneer zij door hun onverstand hun kinderachtigheid iets leren of doen willen, hetwelk Hij niet goed voor hen oordeelt. Dan ontdekt Hij hun wel hun slechtheid in deze en leert hun wat anders, dat beter voor hen is. De allerbelangrijkste en beste zaken leert Hij hun dan, zoals niemand die kan leren. Hij doorziet het, waar de kracht, de pit, de kern ligt van hetgeen door ons geleerd moet worden; waar de moederzonden zijn en waar de moeder der zonden in bestaat, waar de kracht van deze in gelegen is en hoe sterk derzelve vermogen is, mitsgaders hoe veel goed of kwaad ons van deze overkomt. Dat alles leert Hij door Zijn getrouwheid zo hartelijk, zo ernstig en zo welgemeend. Vandaar die inscherping, die diepe, die vast indringende inscherping, waardoor het hun, als zij slechts wakker blijven, onvergetelijk wordt.

Door deze zijn getrouwheid leert Hij hun ook alles, wat hun nodig is. En nu eens door deze, dan door die manier van onderwijzing; op de ene tijd door die weg en op de andere tijd door een andere weg, brengt Hij het hun ter rechter tijd in de zin en in de gedachten, opdat zij toch vooral leren mogen. Omdat Zijn hart is om hen te leren, daarom meent Hij het zo getrouw met hen. Uit die hoofde kan men op Zijn leringen zich zo gerust verlaten, zo onbekommerd doen, hetgeen Hij ons leert, al verstond men Zijn beoging in die zaak juist niet, ja, al scheen zij ons wonderlijk en vreemd toe. Dit gaat vast en dat mag men vrijelijk vertrouwen, al ziet men het niet, het is evenwel altijd zo best voor ons, nademaal wij weten, dat Hij zo getrouw is en ons geenszins kwalijk leren of bedriegen zal. Hij weet het beter en Hij let er beter op, wat voor ons het beste is, dan wij doen of kunnen doen. Daarom, indien wij maar weten, wat Hij ons leert en wanneer Hij ons leert, laat ons het dan onbezorgd aannemen en doen. Hij is die getrouwe Getuige, die God, die niet liegen kan en in wie nooit bedrog geweest is.

En daarom leert Hij ook het goede werk zo wel en zo zuiver verrichten; verrichten uit een rein hart, uit liefde, uit een ongeveinsd geloof, uit een goede consciëntie geestelijk

volbrengen tot Gods eer. Terwijl zij ook daarom zelf hun eigen zaligheid beogen, omdat zij daarin God verheerlijken zullen en uit datzelfde beginsel zoeken zij tevens te vorderen in hun heiligmaking, opdat zij God des te meer mogen verheerlijken, Zijn eer in alles, ja boven alles en ten alle tijde beogende, behartigende, zoekende. De Heere trouwens heeft alles gewrocht om Zijns zelfs wil en in die wil Gods scheppen Jezus' discipelen zulk een genoegen, wanneer Hij hun die leert kennen, dat zij het daarom willen en doen, ja, alles daarom zoeken te doen, opdat zij de Heere welbehaaglijk mogen dienen in godvruchtigheid en vreze. Door deze hun lust tot Gods eer, Gods gebod en het Goddelijk welbehagen, gelijk ook door hun liefde tot hun dierbare Heere Jezus, doen zij het alles zo gaarne, zo gewillig, zo ijverig, zoekende in alles en door alles de liefde door en door te verspreiden. Jezus toch leert hen, dat dit alles tot de zuiverheid behoort.

Uit dien hoofde wil de Christen ook overal het hart bij hebben, en alles uit een inwendig beginsel doen, van harte, Ja hartelijk doen, namelijk God in de Geest dienen. Wat uit de geest des gemoeds niet voorkomt, behaagt haar niet. En daarom is de ziel altijd bekommerd, of zij het reeds zuiver doet; of zij het geheel van harte doet als de Heere en niet de mens; of zij er zelfs al genoeg uit blijft, te weten in beweegredenen en oogmerken; of die reeds zuiver genoeg zijn om Gods eer en tot Gods eer. Met één woord, of zij Gode al welbehaaglijk dient. In dat opzicht verdenkt zij zich zelf gedurig, ja zo zeer, dat zij, indien de Heere zulks toeliet, wel veel goeds daarom zou nalaten, omdat zij steeds vreest, dat zij het niet zuiver genoeg doet en omdat zij aan het onzuivere zulk een tegenzin heeft, nademaal zij weet, dat Gods ogen naar waarheid zien.

Op die zuiverheid is zij zo verliefd, zo gezet en daarnaar is zij zo begerig, dat zij geen woorden genoeg vinden kan om het uit te drukken. Zo diep heeft de Heere Jezus het in haar gemoed gedrukt, dat zij als niet leven kan, indien zij niet zuiver kan leven. Daarover bedroeft zij zich, dat er geen meerdere inwendige welgeschiktheid is en dat de grond, waaruit het alles voortkomt, niet deugdzamer is; dat zij inwendig niet geestelijker is; dat de gedachten zo van de Heere en van het goede afdwalen. Zij verlangt Gods natuur en het beeld van Christus geheel anders in haar te zien, want de Heere Jezus heeft het haar ingedrukt, dat zij zuiver behoort te wezen en de dingen, die boven zijn, moet zoeken en bedenken. Dat

ware, dat wezenlijke, dat hemelse heeft zij in het oog en daarnaar strekken zich de verzuchtingen van haar gemoed uit. Dat zuivere is het alleen, hetgeen haar vergenoegt en omdat zij dit nog gestadig hier op aarde moet ontberen, daarom zijn haar verzuchtingen en reikhalzende begeerten gedurig hemelwaarts, opdat zij nog eens verzadigd moge worden met dat zuivere beeld Gods en alzo leven en wandelen.

Daarenboven, de Heere Jezus leert ook zo krachtig, zo hartveranderend. Zijn onderwijs blijft niet alleen in het verstand hangen, het dringt tot het hart door. De wil, de genegenheden, alles wordt gaande, alles geroerd, alles bewogen. De ziel wil het zo en niet anders, dan zij het van haar Jezus leerde. Trek mij! Wij zullen U nalopen! dat ligt er in opgesloten. Heere! leer mij uw weg, ik zal in uw waarheid wandelen. Daarom bidt David: Heere! geef mij het verstand en ik zal uw wet houden, ja ik zal ze onderhouden met mijn ganse hart.

Zulk een lust, zulk een zin, zulk een zoetigheid, aangenaamheid, vermaak en vergenoegen vindt zij in hetgeen zij van Jezus geleerd heeft; het smaakt haar zo, dat zij de beminnelijkheid en dierbaarheid daarvan niet in staat is te omvatten of uit te drukken. Niet alleen dan, als zij iets geleerd heeft, maar ook dan, wanneer zij slechts leren mag, omdat Hij zo krachtig en zo zielsveranderend leert. Hij trekt haar dan als boven de aarde en zet haar daar bij Hem, of Hij komt als uit de hemel en zet zich bij

haar.

En hoe! zou dit haar niet trekken? Ja, zij zou er alles wel om en door vergeten, om maar bij Hem te mogen zitten en van Hem te leren. Zij heeft daar zoveel mee op, het bevalt haar zo, dat zij, hoe meer zij van Hem leert, al meer en meer van Hem leren wil. Want omdat Hij door Zijn goedheid, liefde en vriendelijkheid het hart zo krachtig tot zich trekt, daarom is het niet uit te spreken, hoe gaarne zij van Hem leren wil. En indien zij dan al eens verrukt en vervoerd wordt over haar stille gezetheid en bekwaamheid om te leren, Hij blijft nog evenwel dezelfde en ziet dat door Zijn liefde en getrouwheid over het hoofd, brengt haar haar vergetelheid en Zijn leringen zo goedig weder in de zin, leert haar, dat zij terstond zich over dat struikelen te vernederen heeft, leert haar het geleerde daarna onthouden en door Zijn trouw, goedheid en vriendelijkheid brengt Hij het haar dan te bekwaamer tijd krachtiger in de zin.

Zo leert Hij haar overvloedig en mild, geenszins schaars noch spaarzaam, maar rijkelijk, het ene op het andere. Het valt Hem niet moeilijk, omdat Hij de ziel liefheeft en omdat de ziel Hem liefheeft. Die liefde maakt Hem gaande tot leren, die liefde maakt haar gaande tot vragen, die liefde doet Hem haar zwakheden dragen; die liefde doet haar tegen de zwakheden strijden. Die liefde doet Zijn lust tot haar en haar lust tot Hem zijn. Die liefde verricht wederzijds al wat te verrichten is. Met die liefde hebben zij beiden het meest op; Jezus ziet meest op haar liefde, zij ziet meest op de liefde van Jezus. De liefde leert wederzijds doen, verdragen, vergenoegen scheppen, stil zijn. *Mijn lust is in haar!* zegt Hij; *Hij is mijn leven!* zegt zij.

Zo rust zij als in Zijn armen, ligt stil neder, is vergenoegd en ziet alleen, dat het alles begeerlijk is, wat aan Hem is, dat het alles voor haar is, hetgeen in Hem is. Zo krachtig en zo zielsveranderend leert Hij haar, dat zij zich geheel aan Hem overgeeft.

HOOFDSTUK 5.

Alles wat de Heere Jezus een ziel leert kennen en beoefenen, geschiedt tot dat einde, opdat zij dicht bij Hem komen en alzo door Hem dichter bij de Vader gebracht worden.

Eerst doet Hij haar zien, dat zij ver, immers te ver van Hem is en dat dit een zondige en troosteloze toestand is. En aan de andere zijde, dat al haar geluk, al haar heil en haar zaligheid in Hem en in Zijn gemeenschap alleen te vinden is en buiten die nergens is aan te treffen.

Dan maakt Hij haar begerig verlangende, zuchtende naar Zijn gemeenschap. En dat niet met een zekere optocht voor ogenblikken, maar (want de waarheid leert haar) gezet, gestadig, aanhoudend.

Voorts doet Hij haar bedenken, overleggen, vragen, door welke weg zij Hem op de beste wijze zou mogen zoeken en vinden. En naarmate zij zulks best en meest dienstig oordeelt, daarnaar handelt zij. Want zij meent het en 't is haar ernst. Daarom houdt zij in het gebruik der middelen het oog gestadig op haar einde: wacht al verlangende en uitzierende, bijzonder als Hij zo nu of dan een straal van Zijn begeerte zo veel te levendiger waar zij zeer veel mee op heeft, waar zij zich zo zeer in verblijdt, hetgeen haar gehele hart verkwikt en waaromtrent zij zeer bezorgd is, om toch het allerminste van dit haar zo wenselijk en zo beminnelijk goed niet wederom te verliezen. En door dit vorderen, hetwelk zij doet, krijgt zij hoop van verdere voortgang; ja, hoe verder zij komt, hoe onverzadelijker haar begeerten worden, en haar gedachten zich meer uitstrekken naar het toekomstige, dat zij altijd bij Hem zijn zal en Hem zien, gelijk Hij is.

Ondertussen houdt zij aan in zoeken, in gebeden, in tranen, in verlangen, in hopen, in uitzien, wachten en vragen, en zeer bezorgd te zijn om toch geenszins te verachten van de genade, of te verliezen van hetgeen zij heeft. Want zij acht het zeer hoog en zij heeft er onbedenklijk veel mee op. Zij keert al gestadig naar binnen en ziet al uit, of zij niet wat vordert, of zij niet wat wint. En indien zij iets ziet, dan legt zij al wederom aan om verder te zoeken, want zij zucht naar meer.

De Heere Jezus leert haar, wanneer Hij bij haar is en als zij bij Hem is, grote verborgenheden.

Nu eens leert Hij haar, dat zij zich in Hem en in Zijn goedheid zal

31

verblijden, en zien, hetgeen zij geniet, dat zij zich zal verlustigen in de Heere, dat zij Zijn gelukzaligheid en algenoegzaamheid zal aanschouwen en Hem verheerlijken, roemen en prijzen om Zijns zelfs wil.

Dan doet Hij haar haar verdorvenheid, haar zondigheid, haar nietigheid helder zien, gevoelen en daarover verlegen zijn, bijzonder de aanliggende moederzonden, derzelve vuiligheid, kracht, besmettelijkheid, beschadigende invloed; en die worden haar als een zware last te zwaar, daar zucht zij onder en over, deswege verfoeit zij zich zelf in stof en as en die zonden bedroeven haar daarom het meest, omdat zij tegen zulk een heilige, tegen zulk een heerlijke en bijzonder ook tegen zulk een goede en goeddoende God begaan zijn.

Doch dat gezicht belet haar evenwel geenszins in de oefening van haar geloof en vertrouwen op Gods goedheid voor haar; neen! zij zegepraalt over al die vijanden in Christus, die haar heeft liefgehad. Uit dien hoofde verblijdt zij zich in de Heere en zet alle zorgen wegens die schuld der zonden aan een zijde. Zij weet dat daarvoor voldaan is en dat haar Borg niet alleen voldaan heeft, maar dat God zich ook als haar verzoende Vader aan haar openbaart. Dus legt zij zich toe op een haten en vermijden van die zonden, die Jezus zulk een lijden hebben aangedaan, deels omdat zij zo geheel inlopende tegen de kracht van Zijn verdiensten tot haar heiligmaking, evenwel geschied zijn. Zij zet het er op, om tegen die vijanden van Christus en van haar geestelijk leven te strijden. Tot dat einde tracht zij ook de allerminste verkwikking, die zij geniet, aan te leggen en dienstbaar te maken. Die zonden trouwens zijn nu de dood van dit haar leven in de Heere en zij hebben haar reeds zo lang belemmerd in de genieting van dat heil, waarom zij dezelve nu immers met alle macht zoekt uit te roeien en te ontbloten tot de fundamenten toe. Zij tracht deze, haar teder beminde kinderen zelfs te verpletteren aan de stenen, (gedachtig aan het bevel van de Heere Jezus, Matth. 5 : 29, 30) en alzo in alle vrijheid en zuiverheid des geestes te wandelen. Zij is zo verblijd, wanneer een van die basiliscus-eieren, waarin die inwendigste en besmettelijkste verdorvenheid verborgen lag, aan stukken breekt. En hoe zeer zij ook voor het monster zelf schrikt, dit weet zij echter, dat zij nu Degene bij zich heeft, die machtig is om het te doden en het onder haar voeten te verpletteren, dewijl diens kracht thans haar kracht daartoe is. Daar ziet zij derhalve op, daar hoopt zij op, daar verlangt zij dus naar, daar reikhalst zij naar, daar wacht zij op. Want die kracht, dit weet zij, is niet alleen algenoegzaam om haar bijstand te bieden, maar die zal haar ook zekerlijk zijn bijstand niet onthouden, maar dezelve verlenen in en naar die mate, tijd en omstandigheden, welke Zijn wijsheid tot Zijn eer en tot haar heil als de beste ziet en kent.

Ook weet zij, dat zij eenmaal geheel overwinnen, zegevieren en eeuwig als koning heersen zal met Christus, die de Hare is, die voor haar is, die in haar is. En zo steekt zij dan het hoofd omhoog en werpt alle kwellende zorgen en bekommelingen op Hem.

Zij heeft genoeg in haar noden en behoeften, omdat zij met de bestellingen en bedelingen van Christus over haar verenigd is. Zij zal genoeg verkrijgen naar de begeerte, ja boven de aller-uitgestrektste begeerte van haar ziel, die zij zich gevoelt en ziet. Immers ook de dood zal verslonden worden tot overwinning en zij zal verzadigd worden met Gods beeld. In die hoop verblijdt zij zich en gaat ondertussen voort in het haar aanbevolen werk, hetwelk is: het vlees te kruisigen, de leden, die op aarde zijn, te doden, te waken, dat de zonde niet heerse in haar sterfelijk lichaam, haar ziel te bezitten in lijdzaamheid onder de bedeling en beschikking Gods. In dat laatste is in deze zin vergenoegen te nemen, namelijk omdat daarin een goedvinden, een welbehagen van deze haar God, die zij zo liefheeft, gelegen is, hoewel Hij het uiterste mishagen heeft in dat onreine, hetwelk in haar is.

Van dit een en ander geniet zij deze vrucht, dat zij die goede, die zo vriendelijke, haar zo genadige en zo getrouwe Heere en haar vriend, de Heere Jezus hoe langer hoe meer liefkrijgt, zodat zij haar liefde tot Hem soms als niet dragen (ten minste niet inhouden), kan, maar aan dezelve nu eens door tranen, dan weder door blijdschap en juichen in de eenzaamheid tussen Hem en haar ziel lucht geeft en zij de gedachten van Jezus niet kan aftrekken. In die stonden is het der ziel een last, dat zij iets anders moet waarnemen dan het onderhouden van deze vertrouwelijke gemeenschap. Zij moet het hart als van Jezus scheuren, zo dikwijls zij haar gebeden moet afbreken, of in haar innige, geestelijke overdenkingen belemmerd wordt, hoewel zij ook dan in Zijn bestellingen tracht te berusten, het aan Hem laat verblijven en het in alles bij Hem te houden. Want die liefde jegens Hem is gestadig werkzaam.

En verflauwt zij eens wat in deze haar werkzame liefde, dan verflauwt tegelijk de lust en het leven van de ziel; want het leven is haar Christus, in wie zij leeft, en door wie God wederom in haar ziel leeft. Maar rusten of zich vermaken kan zij niet, tenzij zij de tegenwoordigheid van de Heere Jezus bij haar wederom geniet, zodat zij in Hem en met Hem leeft. Dit is dat leven des geloofs, waardoor de rechtvaardige leven zal, en dat blijven in Christus, waardoor Hij in ons blijft, en wij in Hem veel vrucht dragen, tot prijs en heerlijkheid van God de Vader en van Christus door de Heilige Geest, die het onderpand is van haar erfenis, en van die volle genieting Gods en van Christus in alle eeuwigheid, de eeuwigheid der eeuwigheden, waarop zij wacht. En zo al lijdende en strijdende tegen de zonden, gaat zij nochtans gedurig voort, nu eens door deze, dan weer door die weg; en dan, wanneer Jezus bezig is om haar te leren, dan kan zij niet stil staan in de oefening der genade en in geestelijke werkzaamheden.

HOOFDSTUK 6

Een ziel, die zeer nabij de Heere Jezus is en door Hem geleerd wordt, kan die haar ingetogenheid en geestelijke of christelijke plichten ook wel vergeten en zichzelf als verliezen?

In die tijd en in die ogenblikken, als de Heere Jezus werkzaam is om haar te leren en te vernieuwen en zolang zij zo tussen Hem en zichzelf alleen blijft, dan heeft zij van uitwendige aftrekkingen zo merkbare verzoeking en kan derhalve niet alleen ingetogen blijven, maar blijft zulks ook; hoewel in die ingetogenheid grote vergetelheid of afwijkingen van gedachten, tot haar belet en kwelling zich kunnen opdoen. Maar van uitwendige zonden heeft zij dan zo licht geen nood; die inwendige genade is nu zo sterk, dat zij dat uitwendige, hetwelk alsdan plaats kan hebben, wel overwint.

Ondertussen indien zij van dat gezette leren moet afgaan, om zich met de dingen van de wereld te bemoeien, dan kan zij niet alleen verrukt worden, maar zij wordt het dikwijls, eer zij er om denkt. En zulks is niet vreemd; want haar geestelijke vijanden

slapen dan geenszins, maar zijn wakker en werkzaam om haar ziel dat geluk, hetwelk zij geniet, weer te ontnemen, of haar daarin te verhinderen en onrustig te maken. Uit dien hoofde maken zij alles, wat zij kunnen, tegen haar op om daar, waar die Christus wandelen moet, stenen van aanstoot in de weg te leggen, opdat hij zich toch moge stoten, zo niet aan de ene dan wel aan de andere. Zodra de Christen daaromtrent komt, zijn zij er zo vaardig bij, dat het niet te zeggen is.

Indien de ziel dan een weinig begint te vergeten, van hetgeen zij bij de Heere geleerd had in zodanige gevallen haar plicht te zijn, dan wordt zij moediger en werkzamer en die arme ziel stoot zich wel, struikelt wel, ja valt wel van de ene steen op de andere, van de ene zonde in de andere, want zij vergat haar ingetogenheid, haar waken, haar lijdzaamheid en verdraagzaamheid, haar blijven bij Christus en in Christus en daarom viel zij zo zeer. Doch de Heere, die rijk is in barmhartigheid en altijd dezelfde blijft in liefde en getrouwheid, vat dan haar rechterhand en helpt haar terstond wederom op. Indien zij slechts weder bij Hem komt om bepaaldelijk van Hem te leren, dan leert Hij haar eerst haar dwaasheid en vergetelheid, vernedert haar daarover, leert haar zichzelf meer of minder vernederen, naarmate de val of struikeling groter of kleiner was. Doch door Zijn goedheid doet Hij haar niet rusten eer zij weer dicht bij Hem is en Hem ziet als te voren haar lerende. Dan onderwijst Hij haar eerst, dat zij bedachtzamer zij over zichzelf, dat zij zorgvuldiger zij om Zijn leringen en Zijn gemeenschap in achting te houden, opdat zij het niet weder en meer bezure.

Ja, Hij blijft en toont zich te blijven die getrouwe, die goede, die lankmoedige Leermeester voor haar even zowel, alsof zij geen misslag begaan had. Alzo leeft zij door Zijn goedertierenheid, die alle morgen nieuw en het leven van haar ziel is.

Nu zet zij het er nog anders op dan voorheen, om heiliger te worden; Gods natuur meer deelachtig, geestelijker te worden; ingetogener te leven; aan haar ziel stilheid te bezorgen; op des Geestes bewegingen meer acht te slaan; zich de uitwendige dingen zo niet aan te trekken; alles in allen te worden; met het wereldse en vergankelijke zo niet op te hebben; haar gedachten en innige verzuchtingen meer bij Jezus te houden; dichter bij Hem, ja beter in Hem te blijven; het hart meer naar boven, het oog meer naar binnen te houden; veel liefde te oefenen; de consciëntie altijd raad te vragen of te horen en stil tussen de Heere en haar gemoed te treuren over haar onvolmaaktheid, waardoor zij niet beter en niet gezetter bij Hem blijven kan, zuchtende naar dat volmaakte, waar God zijn zal alles in allen.

Vervolgens wekt de Heere Jezus haar liefde jegens Hem en de ijver des harten, om van Hem geleerd te worden, onder die werkzaamheden weder op; ook tevens haar lust om op Zijn leringen acht te slaan. En volgens Zijn gewoonte leert Hij weder bij vernieuwing Hem het hart te geven en nog al anders te geven, volvaardiger, volkomener, volmaakter, dat hart beter te bewaren, ja bovenal te bewaren, veel zorgvuldiger dan te voren. Hij leert haar zichzelf al beter kennen, de strikken des vijands vaardiger zien en meer verdacht te houden, de stenen des aanstoots spoediger gewaar te worden. Ja, om het alles in één punt samen te vatten, Hij leert haar dan zien, hoe Hij licht schept uit duisternis en hoe men in vreze moet wandelen de tijd zijner woning, Zijn onderwijzingen wel en met gezette ernst hoogachten, diep en vast in het gemoed indrukken, daaraan gestadig denken, en eenvoudig in het oog houden, waarom wij bij Hem komen; opdat Hij ons lere, ten einde wij, door dat te beogen, alle beletsels lichter overzien en overstappen, slechts voortgaan en jagen naar dat wit, hetwelk wij beogen, toen wij Zijn onderwijzingen voor onze ziel verzochten.

Deze dingen leert Hij de ziel nog nader door Zijn getrouwheid. Ondertussen laat Hij terstond haar juist Zijn vriendelijk aangezicht niet weer zien, of die vorige ruimte van het hart genieten; door die tuchtiging leert Hij haar, haar dwaasheid wel en degelijk

onthouden, opdat zij naderhand Zijn vriendelijk aangezicht hoger acht en meer ontziet. Hij laat haar wel zien, dat Hij haar leert en weten, dat Hij bij haar is, maar zij ziet Hem terstond zo niet, gelijk zij Hem tevoren zag. Maar dit leert Hij haar dan in alle onderwerping opnemen en er zich nog over gelukkig achten, dat zij maar weer en verder van Hem leren mag, en intussen op Zijn goedheid hopen, waardoor zij Hem toevertrouwt, dat Hij zich wel wederom vriendelijk aan haar zal vertonen. Namelijk dan, als Hij de proeven van haar oprecht voornemen zal gezien hebben en het haar zelf heeft doen zien, dat zij het meende. Ja, als Hij haar door haar vallen geleerd heeft voorzichtiger te gaan, dan zal Hij niet in gebreke blijven, om zichzelf wederom aan haar te vertonen. Ook zal Hij daartoe dan niet alleen die tijd nemen, die Hij bij zichzelf best oordeelt, maar Hij zal haar ook doen zien, dat Hij de beste tijd voor haar daartoe neemt en alzo haar liefde tot Hem en haar begeerte, om Hem al nader en helderder te zien, opwekken en levendig maken, doende haar verlangende en uitziende wachten naar die tijd. Door dit onderwijs ontsteekt Hij in haar ziel een geheel ander of een veel helderder licht, dan er tot nog toe geweest is. Die dingen, welke zij te voren met haar verstand als waarheden verstaan en gevat had, ziet zij nu inwendig waarheid te zijn; hetgeen zij tevoren begrijpen kon, dat weet zij nu. Haar ogen vallen meer en helderder op dat ware, dat wezenlijke, dat eeuwige. Zij ziet nu, waar de kracht van de waarheid en van de godzaligheid ligt, wat dat inwendige, dat onzichtbare, dat verborgene is. En dat alleen acht zij hoog. Zonder dit, is en rekent zij al het uitwendige niets.

Zij heeft tevoren van de waarheid gehoord, nu ziet zij, wat de waarheid is; zij heeft voorheen van de Geest gehoord, nu ziet zij, wat de Geest is; zij heeft tevoren gehoord, dat er een God is, nu ziet zij hoedanig die God is; zij heeft van Gods goedheid gesproken, nu ziet zij wat die goedheid is, zij heeft van de doding der zonden en van zelfverloochening gesproken, nu ziet zij, wat het is; zij heeft van God te verheerlijken gesproken, nu ziet zij, wat het is. Diezelfde waarheden, die zij tevoren wist, ziet en beoefent zij nu. En heeft zij het gezien en gedacht, dat zij dezelve beoefende, zij ziet en doet het nu verder dan tevoren.

Dit ziet zij, dat zij duisterheden in de ziel heeft en dat haar veel ontbreekt in de kennis Gods, in de liefde, in de vruchten des Geestes. Zij ziet, dat er een ander licht moet wezen dan er' in het verstand is; ja alles, wat zij met de inwendige ogen der ziel niet ziet, draagt zij geen hoogachting toe, of zij vertrouwt het niet; immers het kan haar noch vergenoegen, noch vermaken.

Zij ziet gedurig uit naar dat inwendige licht. Want zij ontdekt, dat haar nog zo veel daarvan ontbreekt en zij weet nu, dat moet wat groots te zeggen wezen: 'in uw licht zien wij het licht!' en wederom: 'zij zullen in het licht uws aanschijns wandelen!' En wat zij hiervan ook mag verkrijgen, zij ziet, daar moet nog wat anders wezen. Voorzeker! want zij heeft dat licht in het oog, hetwelk zonder duisternis is; daarnaar is de innige zucht van haar ziel en dat begeert zij zo hartelijk.

De duisterheid is haar zo in de weg en zij ziet, dat zij die nog niet kwijt kan worden. Zij zou wel vele goede dingen laten staan, omdat zij zichzelf zo vol duisterheid ziet, om dezelve te doen. Zij ziet, dat de zondigheid in haar sterk is en dat zij die niet kan overwinnen, noch ook derzelve vruchten. Zij ziet, dat die wet der leden haar gevangen houdt onder de wet der zonden en gestadig strijd voert tegen de wet Gods. Zij ziet, het moet van binnen geheel anders wezen, zal zij een rechtschapen Christen en waarlijk der goddelijke natuur deelachtig zijn. Zij ziet, dat het boven haar macht is deze dingen te verkrijgen en dat er een alles-overwinnende genade en kracht van node is. Zij ziet, dat zij niets is, dat, indien er iets goeds in haar is, dit ten enenmale, geheel en volkomen, een gewrocht en uitwerksel is der genade in haar; dat die haar zo ver

gebracht heeft, en dat die algenoegzaam is voor haar gebrek. Zij ziet, dat die genade haar ten goede is, ook in hetgeen, waarin zij die nog niet geniet. Zij ziet, dat in Christus een overvloedige volheid is voor al haar gebrek. Zij ziet, dat de Heere Jezus die volheid haar ten goede heeft en uit die haar wel meedelen wil, ja meedelen zal. Zij ziet, dat zij reeds wat anders heeft dan de wereld en dat zij nu reeds meer heeft, dan toen zij eerst geloofde, of in die tijd, toen zij zichzelf eerst inwendig beschouwde en leerde kennen. Zij ziet, dat zij nog al vordert in de oefening der genade en in het inwendige, verborgen geestelijke leven. Zij ziet, dat de Heere nog gedurig de hand aan haar houdt en dat Hij Zijn oog nog bestendig over haar houdt en in dat licht verkwikt zij zich inwendig. Zij ziet meer, dan zij begrijpen kan of in staat is uit te drukken en zij verwacht nog al ander licht; helderder, zuiverder, inniger, heerlijker, volmaakter, onuitsprekelijker, goddelijker! Dit verwacht zij tot dat einde, opdat zij daarin leve, en daardoor, daarmede overeenkomstig hetzelfde daarnaar wandele door de woestijn van deze wereld, in de nacht van tegenspoed en op de dag van voorspoed, totdat zij komt in dat beloofde land, hetwelk zij nu van verre ziet, en waar zij onuitsprekelijk anders zien zal, wanneer de Geest door zijn licht haar aldaar zal gebracht hebben. Ondertussen ziet zij alvast hier haar licht. Maar hoe? Alsof het bijna enkel duisternis was! En daaronder zucht zij en hoopt elke dag op vermeerdering van licht.

HOOFDSTUK 7.

Maar hoe! Kan een ziel reeds dicht bij de Heere zijn, reeds bijzonderder licht in haar inwendigste werkzaamheden genieten en nog zo veel duisternissen bij zich hebben? Wordt zij dan niet verlicht, als zij bij de Heere is?

Omdat zij bijzonder licht ontvangt, daarom ziet zij haar duisternissen duidelijker, want dat licht spreidt zich ook daarover uit, te weten over haar duisternissen en derhalve ziet zij die. Vervolgens leert de Heere Jezus haar ook, dat er meer liefde in haar hart wezen moet en dat haar goede daden nog zo weinig goedheid in zich gehad hebben, omdat er zo weinig liefde bij geweest is; dat het alles tezamen nog al uit geheel andere bewegingen moet voortkomen; dat er meer geestelijkheid, inwendigheid bij moet zijn. Dit wist zij tevoren wel, maar nu ziet zij het niet, nu is zij daarmee verlegen, zij ziet, dat dit haar gemeenschap met de Heere in de weg is en belet. Zij ziet, dat er inwendiger liefde moet zijn, geestelijker liefde, zuiverder liefde; dat de liefde meer waarheid, meer kracht, meer ijver bij zich hebben moest, met meer vertrouwen en meer licht moest geoefend worden; dat zij meer innerlijke bewegingen behoorde voort te brengen. Zij moest reeds geheel anders werkzaam zijn, ja, het moest een geheel andere liefde zijn, dan die de natuurlijke mensen wel kunnen hebben; (namelijk dat men de Heere of de mensen slechts liefheeft om het goede, hetwelk men er van geniet, hetgeen slechts eigenliefde is) maar dat men de Heere liefheeft wegens het volmaakte goed, dat Hij in zichzelf bezit, ja, dat wij Hem daarom willen lieven; en al wilde Hij ons in de hel werpen, dat wij ook dan nog die volmaakte, heilige en zuivere rechtvaardigheid Gods, waardoor Hij dat gedaan had, wilden liefhebben, ofschoon wij ons verderf noch mogen, noch kunnen beminnen.

Zodanig, ziet zij, behoorde haar liefde te zijn en zo ziet zij is haar liefde. Dit ziet zij nu niet zo zeer, of ten minste niet alleen met het licht van haar verstand, maar met en bij dat inwendig licht, hetwelk in haar ziel is; met dat licht, dat als de zon warmte en kracht tot verandering bij zich heeft. Bij dat licht ziet zij ook, hoeveel er ontbreekt in de liefde tot Christus; hoe weinig die haar dringt, om Hem te gehoorzamen, te dienen en te verheerlijken; hoe weinig, ja hoe weinig die haar zo inwendig bedroefd maakt, omdat zij Hem zulk een lijden heeft aangedaan; en ook hoe weinig blijde zij is, omdat

Hij zo verheerlijkt is, aan de rechterhand Gods verhoogd zijnde. Dit ziet zij, dat haar verblijden moest, al had zij daar geen deel aan.

En zo is het ook wederom met de liefde tot de mensen, maar bijzonder omtrent de liefde tot de Godzaligen. Hoe weinig zij ook in hen zien mocht, om hoop te kunnen hebben, dat er waarheid was, hoe lief moest zij de zodanigen evenwel hebben, welke Christus zo liefgehad heeft, dat Hij voor hen heeft willen sterven, gelijk zij naar de liefde oordelen mag; hoe zuiver moest die liefde zich vertonen om het beeld Gods, hetwelk zij er in zien mag, hetzij dat zij van dezulken voordeel of geen voordeel genoot. En genoot zij er voordeel van, dan behoorde die liefde nochtans zo zuiver te rusten op dat beeld Gods en daarop onbedenklijk meer aanmerking te nemen dan op haar voordeel. Zij ziet, dat dit alzo de waarheid is en die waarheid bemint zij; die wenst zij en die zoekt zij door dat licht, waarmede zij dezelve ziet; dat zielsveranderende licht, hetwelk zich met geen blote beschouwingen laat tevreden stellen. Alzo ziet zij, dat er meer innerlijke bewegingen der liefde moesten zijn, om onze naasten lief te hebben als onszelf. Immers door de liefde tot onszelf worden wij tot dit en tot dat bewogen en die zelfliefde maakt onze inwendige bewegingen daar en daartoe gaande. Zo behoorde het hier ook te zijn.

Het moest alles uit die innerlijke bewegingen der liefde voortkomen; die innerlijke bewegingen moesten overal bij zijn en dat inwendig beginsel en dat uitwendig medewerk moesten al het inwendige voortbrengen en besturen.

Omtrent deze liefde leert de Heere Jezus haar, dat die zo volstrekt noodzakelijk is, dat zonder dezelve alle werk geen christenwerk genoemd mag worden, hoe schoon, hoe opgetooid, hoe overvloedig het zich ook vertonen mag. En wederom, indien zij in deze liefde met goede stappen voortgaat en vordert, dat zij dan niet alleen meest, maar ook alleszins op de beste wijze in het geestelijke leven vorderen zal en dat zij op deze wijze eerst en best van Hem zal leren, ja, indien zij deze lessen wel onthoudt, dat Hij haar dan liefst leren wil.

Dit drukt Hij haar zo diep in en Hij doet haar door dat inwendige licht zulks zo helder zien, dat zij geen hoop behoudt, om door Zijn onderwijzingen iets te vorderen, tenzij zij het hier op zet, om deze liefde, welke zij nu ziet, dat niet alleen zo volstrekt noodzakelijk, maar ook even zo zuiver zijn moet, te behartigen, te zoeken en te oefenen met al haar macht en niets goed te keuren, tenzij deze liefde het beginne, het voortbrengt, het besture, het voltrekker het volmake; tenzij deze liefde zich verspreide, ja boven uit vertone in het begin, in de voortgang en in het einde.

Dit doet Hij haar niet alleen zien door dat licht, hetwelk in die ziel is, waardoor zij de waarheid ziet, zoals dezelve in Christus Jezus is; Hij doet het haar ook niet alleen geloven, maar Hij doet haar dit alles ook zo liefhebben, dat zij het liefst alzo hebben wil, omdat Hij het nodigst oordeelt en liefst zo in haar zien wil. Niet alleen doet Hij haar liefhebben, begeren, zoeken, maar Hij toont haar ook door dat licht en door de liefde, dat Hij tot nu toe niet gewacht heeft om het haar te leren, maar dat Hij haar de beginselen reeds gegeven heeft. Terwijl Hij haar dan in zijn licht zien doet, dat Hij hetzelfde zal voltrekken, totdat die liefde haar volkomenheid bereikt en zij nog eens onberispelijk voor Hem zal gesteld worden ook in die liefde, welke Hij haar nu leert, namelijk Hem, de Vader, de Geest, de kinderen Gods, Gods geboden en al wat daar wezen zal, lief te hebben met het gehele hart, met geheel de ziel en met geheel het verstand en dat wel onveranderlijk, eeuwigdurend.

Daarenboven leert Hij haar ook, in deze liefde zulk een uitnemendheid en voortreffelijkheid zien, dat zij zichzelf verfoeit, omdat zij tot die liefde geen meerdere liefde heeft. Zij ziet, dat liefde bij uitnemendheid het beeld Gods en van Christus is en vertoont. Zij ziet, dat daarin de pit, de kern, de geestelijke zuiverheid ligt van al haar

bedrijf, en hoe noodzakelijk en hoe voordelig zij is. In die liefde ziet zij zodanige heerlijkheid en zulk een voortreffelijkheid, dat het meer is, dan zij begrijpen of met woorden kan uitdrukken. Zo onderwezen wordende, krijgt zij al meer en meer trek daartoe en bedroeft zich, dat zij daarvan zo weinig heeft en twijfelt of het reeds een recht begin heten mag; doch ziet dan tevens op die volmaakte liefde van Jezus, die de hare bedekt en volmaken zal. En daarop hoopt zij, daarnaar verlangt zij, die verwacht zij.

Verder leert Hij haar door dat licht, dat zij, door gestadig zoeken en door het gebruik van alle middelen, moet trachten, om meer daarvan te verkrijgen, maar dat zij desniettemin hetzelfde niet zal verkrijgen, tenzij Hij die liefde door Zijn Geest in haar hart uitstort en tenzij Hij begint Zijn kracht in het werk te stellen en haar te Ieren als Machthebbende. Op deze Zijn macht en goedheid doet Hij haar hopen, en daarnaar verlangend uitzien. Tevens doet Hij haar zien, dat deze Zijn macht voor haar is, dat Zijn wijsheid voor haar is en dat Zijn hart voor haar is, om haar ter rechter tijd en in de mate Zijner gave: door en in Zijn liefde hen daarin voort te helpen.

Ondertussen leert Hij haar deze zo noodzakelijke, deze zo voortreffelijke liefde in het oog te houden, en doet Hij haar derzelve heilzaamheid in het oog krijgen, als ook dat het een hebbelijkheid van de ziel is, die door veel oefenen verkregen wordt; en dat Zijn wijsheid het goed vindt, dat zij door haar arbeid rijk zal worden; en dat zij voor Hem en voor zichzelf tonen zal, dat zij die liefde bezit, hoogacht, heerlijkheid en beminnelijkheid daarin ziet, en derhalve die met al haar macht zoekt, om alzo des Heeren raad te dienen. Ja, ook dat zij toont te geloven, dat in die liefde een bijzonder voordeel ligt, ter bevordering van al haar wijduitgestrekte begeerten tot heiligmaking; dat zij meer liefde krijgende, zeer licht allerlei soort van deugden verkrijgen, en alle andere deugdsoefeningen meer bekomen zal, dewijl de liefde het voornaamste is en daarom alleen zal overblijven, wanneer andere deugden ophouden. De liefde, ziet zij, zal haar wel leren God te verheerlijken, God te dienen met ijver en oprechtheid van haar ziel onder alle tegenstand. De liefde zal haar wel zachtmoedigheid, nederigheid, lijdzaamheid en vergenoegdheid in alles leren. De liefde zal haar wel geestelijke wijsheid geven in alle dingen. De liefde zal het alles wel besturen, hetgeen voor haar te doen is, want zij heeft zulk een licht bij zich. Wie kan het uitdrukken!

God zelf is liefde en het aller-onbegrijpelijkste, zuiverste licht. En dat is enkelvoudig in die onbedenklijk heerlijke God. Wanneer dan die grote Heere door Zijn goedheid, Zijn volmaaktheden aan Zijn kinderen in Christus meedeelt, dan geeft Hij, mag men het zeggen, zichzelf aan hen; en dat ligt in die belofte: 'Ik zal uw God zijn'. En deze onze God is enkelvoudig; wat in God is, is God zelf. Hij is die enige Heere! Indien Hij dus iets van Zijn mededeelbare eigenschappen meedeelt, dan deelt Hij mee, wat in Hem mededeelbaar is.

Derhalve, wanneer Hij Zijn liefde meedeelt, dan deelt Hij ook van Zijn licht aan Zijn gunstgenoten mee en zo moet er noodzakelijk bij die liefde Gods, die in het hart wordt uitgestort, van Zijn licht mee uitgestort of megedeeld worden. En zo moet die ziel, welke dat licht heeft, hetgeen de wereld niet kent; die de liefde heeft, hoedanig de wereld niet kent; die uit dat licht de liefde vermeerdert, ook weder door de liefde het licht vermeederen. Waaruit dan volgt, dat als er veel liefde komt, er dan veel licht tevens komt, want God zelf, die geheel liefde, geheel licht is, komt geheel in haar; immers Hij is enkelvoudig! Och, wat is dit onbegrijpelijk! Wie is bekwaam en om zichzelf geheel te verliezen en ook tot al zodanige overdenkingen?

Dat men het toch in alle eerbiedigheid en met diep ontzag voor die Heere der heerlijkheid bedacht! Hoe durft gij daar zo ver inzien, mijn ziel! Steek uw neus in het stof en verheerlijk die grote, machtige en goede God met al uw krachten, nu en

eeuwiglijk. Maar evenwel hoe zult gij een aanmerkelijk deel van deze zo kostelijke liefde verkrijgen, mijn ziel! Gij kunt immers van dezelve zoveel niet ontberen, als gij ziet, dat gij er gebrek aan hebt.

Och! dat het de Heere Jezus behaagde u dit te leren, en zo te leren, dat gij het vinden mocht! Hoe groot zou uw geluk dan wezen!

Och! hoe gaarne wenste ik dit te leren! En zou dan mijn goede Leermeester niet zo gewillig willen leren, als ik geleerd wilde zijn? Immers ja! Alleenlijk stel Hem geen perk wanneer, of hoe ver. Laat dat zijner trouwe wijsheid bevolen! Zo zij het!

Maar och! dat Hij mij wat veel hiervan leerde, te weten als machthebbende. Dat mijn ziel, hoe langer hoe meer, haar verzuchtingen naar die liefde opzond, opdat zij dezelve hoe langer hoe beminnelijker zien mocht! En zou niet de Heere Jezus die ernstige verzuchting der ziel horen, beantwoorden, ja vervullen? Hoop volkomen mijn ziel! zoek ze als een verborgen schat, en de Heere zal met uw hoop zijn en de zuchtingen van Zijn Geest wel horen!

HOOFDSTUK 8.

Van hoedanige aard is die liefde der kinderen Gods, die door Gods Geest in hun harten wordt uitgestort?

Deze liefde is het voornaamste uitdrukkel van Gods beeld in hen; het bijzonderste, hetwelk zij van de goddelijke natuur deelachtig worden. Want in de liefde ligt het fundament verborgen van alle ware heiligheid en troost der godzaligheid, de grond van de kracht der godzaligheid en van die vrede des gemoeds, die alle verstand en zinnen te boven gaat. In geen heiligheid, noch door geen heiligheid komt men de Heere in Zijn natuur en gunst nader, dan in de liefde. De liefde is dat geestelijke, hetwelk in Gods wet is en dat zich door al Gods geboden verspreidt. Zij is dat inwendige beginsel, waaruit al onze geestelijke betrachttingen moeten voortkomen. Zelfs de inwendige, ja de aller-inwendigste bewegingen van het hart moeten door deze liefde bewogen worden, eer zij ons op een deugdelijke wijze tot enig christelijk werk kunnen brengen. Daarom rekent de apostel alles niets, te weten om een Christen te zijn, zonder deze liefde en daarom wordt aan de liefde de vervulling der Wet, namelijk van die geestelijke wet, toegeëigend. En zo is het einde des gebods liefde uit een rein hart, uit een ongeveinsd geloof en uit een goede consciëntie. Ja, zelfs het geloof in Christus, zal het kracht hebben en waarheid zijn, moet werken door de liefde.

Dit is die uitnemende, maar nochtans ook smalle weg, welke van zo weinigen gevonden wordt, maar nochtans ook die aangename, die zoete weg, waarin de geboden des Heeren niet zwaar zijn, maar met lust onderhouden worden.

Liefde is die gesteldheid van het hart, waardoor de ziel vastkleeft en als gebonden is aan hetgeen zij liefst en welke zich dus met hetzelfde verenigt en als verenigd is. Zodat zij uit kracht van de nauwe, maar zoete band datgene doet, hetwelk de geliefde bevallen of dienen kan.

Daar is zo iets verborgens in, dat men beter kan gevoelen, dan in staat is uit te drukken. De liefde, waarop wij nu het oog hebben, is die gestalte van het hart, die geestelijke hoedanigheid der ziel, waardoor zij zich zo dicht bij de Heere voegt, en zo nauw met haar God verenigd is, door de werking des Heiligen Geestes, dat zij als één is met de Heere. En door die vereniging verandert zij niet alleen haar wil naar des Heeren wil, maar zij neemt een behagen in des Heeren wil; en om dat behagen, hetwelk zij in des Heeren wil neemt, daarom wil zij zo als des Heeren wil is. En dat wil zij aldus met het hart, zij wil het zo ten alle tijde, zij wil het zo in iedere en bij alle gelegenheden, want haar wil is oprecht. Is die wil soms en in sommige gevallen flauw

of niet merkbaar, dan zal zij deszelfs gebrek vinden in het gebrek der liefde. Deze liefde toch doet haar niet alleen willen, zoals de Heere wil, behagen nemen in des Heeren wil, maar ook door dat behagen in des Heeren wil, bewogen worden om te willen, hetgeen Hij wil.

Maar die liefde brengt ook teweeg, dat zij zich geheel en al wil en zoekt te schikken, om naar des Heeren wil, Hem welbehaaglijk te zijn en te leven. Daartoe is haar allernigste lust, en daarheen strekken zich al haar uitwendige betrachtingen allerwegenn meer of min uit, naarmate die liefde krachtiger of zwakker is en werkt. En door die liefde tot God, zoekt zij zich al hoe langer hoe nader met God te verenigen, totdat die band zo vast zal wezen, dat zij niet vaster worden kan, dat is, totdat de liefde volmaakt zijn zal. Deze liefde en dit geestelijke der wet, leert de Heere Jezus Zijn leerlingen vooral ter harte nemen en in al hun doen betrachten. Dit moet de grond zijn, waardoor het geloof zich tot alle andere deugden uitstrekt en uitbreidt. Alles wat wij denken of doen uit kracht van Gods gebod, daartoe moeten wij uit kracht van deze liefde bewogen warden.

Door deze liefde tot God moeten wij bewogen worden, om onszelf lief te hebben, onze godzaligheid en eeuwige zaligheid lief te hebben. Deze liefde behoorde zo ver de liefde tot onszelf te overtreffen, als God de Heere ons overtreft; zo verre, als het beminnelijke in God het beminnelijke in ons overtreft, namelijk het kleine beginsel van Gods beeld, indien dat onze beminnelijkheid mocht genoemd worden, want het is Godes. De liefde tot God moest oneindig de liefde tot onszelf overtreffen. Wij moesten onszelf slechts liefhebben om Gods wil, deels omdat dat Gods beeld in ons is, deels omdat God het ons gebiedt. Waar zult gij nu met uw meeste liefde heen, mijn ziel! en wat is het voor een liefde geweest, immers een liefde tot uzelf? Verneder u, want dit moet verbeterd zijn. Verzoek uw Heere, dat Hij u dit nu lere verbeteren door Zijn macht. Want het komt op doen, op oefenen en beoefenen aan. En hoe zult gij het beginnen? De Heere, die het begonnen heeft, zal het al verder beginnen, en zal het door Zijn hand gelukkig doen voortgaan; ja, voleindigd en voltrokken doen worden. Hoe weet gij dat? Omdat Zijn liefde zonder gebrek is en omdat Hij door die liefde Zijn begonnen werk voltrekken zal. Hij is een rotssteen, wiens werk volkomen is! Ken Hem als zodanig, en erken Hem, mijn ziel! Zijn goedheid zal Hem hiertoe wel bewegen! Op Hem en op deze Zijn goedheid hoop en wacht ik, totdat het die welgevallen en goedvinden zal.

HOOFDSTUK 9.

Welke verplichting rust op de ziel, opdat zij verder van de Heere Jezus lere?

Hoor, mijn ziel! Gij hoopt en vertrouwt, dat uw Heere u leren zal, hetgeen gij nodig hebt en bijzonder het hebben en oefenen van deze zo noodzakelijke liefde, welke u nog zo zeer ontbreekt, en waar het zo bijzonder op aankomt. Gij doet wel! Het zal ook aan uw goede en getrouwe Heere en Meester geenszins ontbreken. Zijn goede wil om u te leren, is nog zeer veel, ja oneindig maal groter om u te leren, dan uw wil is om geleerd te worden.

Maar gij moet er u dan eens terdege naar beginnen te zetten, opdat Hij u lere. Het is geenszins even veel, hoe of wanneer men zijn onderwijzingen verwacht. Hij is zulk een groot Leermeester.

Die van Hem zoeken geleerd te zijn, moeten zich bij uitnemendheid daarnaar zetten, opdat zij altijd gereed mogen zijn om te leren en indien zij gelegenheid hebben naar het uitwendige, dat zij dan ook inwendig daartoe wel mogen geschikt zijn. Dat zij alsdan zodanigen Heere en Meester betamelijk komen vragen en wel degelijk acht

slaan, wanneer het Alle Hoogheid zich gevallen laat om ons te leren. Alleszins moeten wij ons voegen, naardat het Zijn wijsheid en goedheid behaagt.

Door Zijn onnaspeurlijke wijsheid vindt Hij goed en verstaat Hij het zo, dat Hij gewoonlijk niemand door zichzelf alzo leert, tenzij zij zien, dat zij Zijn onderwijzingen nodig hebben, en tenzij zij zien, waarin zij die behoeven. Hetzij in het algemeen, om Gods bevel of welbehagen en hun plicht daaromtrent te verstaan, te weten, te doen; hetzij in het bijzonder, om des Heeren wil of welbehagen te weten in die tijd, in dat geval, bij die gelegenheid, in die zaak; hetzij dat het een daad is, welke alleen haar opzicht heeft op God de Heere, hetzij dat die mede betrekking heeft op onze naasten; hetzij op de gelovigen en kinderen Gods; hetzij op alle mensen; hetzij dan over een geheel werk; hetzij over de manier en het beleid omtrent dat werk; hetzij dat het werk ziet op een gebod of op een belofte. Wat het ook zijn mag, waarover men raad en lering van onze Heere verzoeken wil, zulks moet men eerst terdege weten en zien, dat men de leringen van de Heere Jezus daartoe nodig heeft. Wij moeten het niet alleen zien en weten, maar wij moeten het ook gevoelen, dat is, met die onwetendheid, onmacht en onbekwaamheid verlegen zijn, daarover bekommerd wezen, bezorgd zijn en het daar voor houden, dat men het zonder Hem niet stellen kan, dat ook geen mens ons iets zou kunnen toebrengen zonder Hem.

Maar bijzonder moeten wij vasthouden, dat Hij alleen genoegzaam, op de beste wijze, ja overvloedig in staat is ons te leren, naardat onze nood en begeerte Zijn onderwijzing vereist; en dit niet alleen, maar dat Hij ook wil, zeer gaarne wil, ja even zo gewillig wil als Hij machtig is, om te kunnen doen boven ons bidden en denken. Dit te weten, moet haar begerig maken om van Hem te leren.

Of willen wij het liever op deze wijze voorstellen? Namelijk, wanneer de Heere Jezus een ziel heeft te doen zien, dat zij de onderwijzingen van Hemzelf nodig heeft, dat die voor de omstandigheden, waarin zij verkeert, nodig en best zijn en dat zij die bekomen kan, dan maakt Hij haar zeer begerig, hartelijk genegen, verlangende, zuchtende en zoekende naar Zijn onderwijzingen en leringen. Zulks is Zijn gewone handelwijze omtrent diegenen, welke het Hem behaagt zelf te leren; daarom behaagt het Hem, door deze eerst om dat onderwijs gevraagd, gebeden, ja, ernstig gebeden te willen worden, uit gezicht van hun behoefte en in vertrouwen op Zijn goedheid en liefde. Zoveel moeten Zijn onderwijzingen ons waard zijn, of wij verkrijgen die niet. 'Ik zal hierom van den huize Israëls verzocht worden, dat Ik het hun doe, zegt de Heere!'

Maar zou men dan nooit de goede raad van de Heere Jezus verwachten, noch daarop vertrouwen mogen, tenzij men Hem tevoren zo gezet en zo uitdrukkelijk vraagt en daarom verzoekt? Gewoonlijk geeft de Heere Jezus geen bijzondere of bepaalde raad over enig bijzonder geval der consciëntie, (gemoedsbezwaar) zonder een uitgedrukt vragen om dezelve. Maar of die vragen zich altijd even werkzaam en even levendig in het bidden daarom aan het gemoed moeten voordoen en of dat altijd even gezet en afzonderlijk moet geschieden, daarvan heb ik geen genoegzame overtuiging. Alleenlijk dat men het op het ernstigste en eerbiedigste zoekt, naardat alsdan de gelegenheid voegt, of zich voegen kan. Ook moet men onderscheiden, van hoe groot gewicht de zaken zijn of niet zijn, waarover men de raad van de Heere Jezus wenst. Over grotere zaken moet grotere omslag en meerdere voorbereiding gemaakt worden en derhalve ook ernstiger verzoek geschieden; hoewel het altijd zaken van gewicht moeten zijn, waarover men de raad van de Heere Jezus zelf verzoekt.

Maar indien anders in een ziel een gezette wil is, om de raad en het welbehagen van de Heere Jezus alleszins te weten, ten einde dezelve te doen, dan betoont zich de Heere ook wel voorkomende met Zijn raad, zonder dat zij juist zo uitdrukkelijk

gevraagd heeft. En zulk bijzonderlijk dan, als zij het niet uit luiheid of achteloosheid heeft nagelaten, maar verzuimd door vergetelheid of zwakheid. Dan blijft evenwel de getrouwe liefde van Jezus voor haar werkzaam en die komt haar of wel voor, of antwoordt haar wel op een ingetogen gedachte en verborgen zucht, want Hij kent haar oprechtheid.

Wanneer de Heere Jezus een ziel begerig heeft gemaakt naar Zijn onderwijzingen en dezelve heeft doen zoeken door gebeden, dan doet Hij haar hart, verstand, oordeel en al haar verrichtingen daaromtrent werkzaam zijn, om die uit te vinden. Dan bedenkt men, overlegt men, praktiseert men door welke wegen en door welke middelen men de raad van de Heere Jezus eerst bekomen, of best verstaan, of best uitvinden zal. Hetgeen aan de ziel daarna als goed en best voorkomt, zulks doet zij, want zij meent het en het is haar ernst dat zij van de Heere Jezus leren wil.

Dit moet zij dus vlijtig en naarstig doen, die bewegingen terstond opvolgen, eer dezelve verflauwen of overgaan. Ook moet zij het gedurig en aanhoudend doen, totdat het de Heere behaagt haar te leren.

HOOFDSTUK 10.

Vraagt gij mij nu, mijn ziel! op hoedanige wijze gij de onderwijzingen van de Heere Jezus best zult zoeken, indien gij daarnaar begerig zijt en als gij uw Heere daarom bidt? Gedraag u dan aldus: Laat het voor uw Heere blijken, dat het u ernst is en dat gij u derhalve gaarne wilt voegen naar Zijn goedvinden en de gewoonte, welke Hij houdt, wanneer Hij een ziel leert. Die moet gij u wel terdege indrukken, of al uw begeerten zullen tevergeefs zijn en alleen bewijzen opleveren van uw onoprechtheid in het begeren dezer onderwijzingen van de Heere Jezus.

Maar meent gij het, kom dan en betoon uw ernst in het uitkiezen van de tijd, waarin gij de leringen van de Heere Jezus zoekt, verzoekt en verwacht. Denk geenszins, dat alle tijd hiertoe even bekwaam of even dienstig is, ten opzichte van de hoogheid van de Heere Jezus en ten opzichte van uw gelegenheid, die nog in een zondig en zwak lichaam en in de woelige wereld woont.

Kies dan die tijd om uws Heeren onderwijzingen of raad te verzoeken, welke gij daartoe, in uzelf en bij uw Heere alleen zijnde, de bekwaamste oordeelt te wezen en waarover gij des. Heeren zegen gewoonlijk ondervindt. Kunt gij het enigszins doen? mijn ziel! Ja, zet er u naar om het te leren, indien gij het niet genoeg kunt, namelijk dat gij uitkiest en u gewent, om de vroege morgen uit te kiezen, als het overal nog stil is. God woont in de donkerheid en openbaart zich in de stilte. 'Die Mij vroeg zoeken', zegt de Heere, 'die zullen Mij vinden'.

En gij weet, dat het alzo is. Verzuim dit dan toch niet. Waag er soms al eens een weinig zwakheid of pijnlijkheid van uw lichaam aan. Het moet u zoveel wel waard zijn. En gaat die zwakheid of pijn te ver, zodat het u hindert, houd dan wat op, en geef uw lichaam zijn eis.

Ondertussen draag wel zorg, dat gij altijd in goede conditie zijt. Te weten op deze wijze, dat gij over de behoeften des lichaams naar uw wijsheid schikkingen maakt en hetzelfde zodanig en zo veel of zo weinig voedsel geeft, waardoor hetzelfde bekwaam blijft tot uw dienst en het zal zich u dan niet licht in de vroege morgen onttrekken. Maar zonder moeite zult gij het daartoe niet krijgen. Hoewel ook indien gij er uw gewoonte van maakt, dan zal uw lichaam het gewoon worden en door uws Heeren goedheid zodanige hebbelijkheid van deze gestadige oefeningen verkrijgen, dat gij het met weinig moeite zult kunnen doen.

Indien uw Heere ziet, dat gij het ernstig meent en het daarop zet, dan zal Hij u wel wakker maken en door Zijn goedheid zal Hij u in en door dat verloochenen van twee

begeerlijkheden, zulk een zoetigheid in Zijn gemeenzame onderwijzingen en in Zijn omgang geven, dat gij geen andere tijd zult wensen, ja, dat het u smarten zal, als gij het niet ten nauwste beproefd hebt, of als uw lichaam u in de vroege morgen niet dienen wilde; te meer nog, als gij de schade daarvan gewaar wordt in de veelvuldige beletselen op de dag. Onthoud dit toch wel, mijn ziel! en volg deze uws Heeren raad getrouw op, om alzo en voor Hem, en voor uzelf te tonen, dat gij het meent, dat gij van Hem zoekt geleerd te worden. Evenwel moet ik u dit ook tegemoet voeren. Indien uw lichaam te zwak is om vroeg op te staan, of als het daardoor te veel zou verzwakken, zo houd uzelf uit de strik, alsof gij dan nog evenzeer daartoe verplicht waart. Neen voorzeker niet! Uw geweten zal u alsdan wel vrijspreken. Alleen, wees zorgvuldig in het bedenken en overleggen en in uw best te doen om dit te zoeken. Want er is u zeer veel aan gelegen, indien gij anders de gemeenzame onderwijzingen van de Heere Jezus door Zijn Geest zelf zoekt. Alle tijd is daartoe niet even bekwaam, ook toont zich die grote Heere en Meester niet altijd even gereed.

Nochtans versta mij ook zo niet, mijn ziel! alsof gij op andere tijden juist van dit onderwijs zoudt moeten verstoken blijven; neen gewis niet, zulks wil ik niet zeggen. Uw Heere is zo goed, indien gij maar in oprechtheid komt. Hij zal zich licht onttrekken. Maar dit wil ik zeggen: die tijd is voor u de beste: die tijd betaamt voor Hem en voor u best; op die tijd heeft hij bijzonder Zijn zegen beloofd; die tijd bevindt gij de beste te zijn; het verzuim van die tijd schaadt u het meest. Daarom zoekt de Heere bijzonderlijk, wanneer Hij zich bijzonderlijk laat vinden.

Doch ook dit moet ik tot uw onderrichting en waarschuwing zeggen: laat het daar dan zo alleen niet bij blijven, dan zoudt gij al wederom misslaan. Neen! Maar dat zij uw voornaamste tijd. Zoek in die tijd bijzonder uw hart wel gesteld te krijgen, ten einde de hele dag door en in ieder voorkomend geval deszelfs verzuchtingen naar boven te zenden. Ook dit breekt gedurende de dag ook wat af van uw tijdelijk beroep, om één of meermalen met uw Heere te spreken en Zijn onderwijzingen te zoeken; maar verzuim (onthoud dat wel) de kostelijke morgenstond toch geenszins. En om daartoe levendige begeerten in u op te wekken, door welke gij het op de beste wijze zult kunnen doen, zo houd in uw gedachten, welk oordeel, of welke schade daaraan verbonden is, wanneer gij het doet, of indien gij het nalaat. Bid uw Heere om hulp, vanwege uw zwakheden en de tegenstrijdingen van uw vlees; maar zet er u ernstig naar, zodat gij het meent. Voorts houd deze oefening, nog zo iets anders of iets bijzonders te zijn, in of bij uw gewone dagelijkse oefeningen. Onze Heere ziet daar wel terdege op, hoe men het meent, wanneer men Zijn buitengewone onderwijzingen verzoekt; en naarmate onze ernst is in het vragen, daarnaar betoont Hij gewoonlijk Zijn ernst in het antwoorden. Dit moet door u niet uit de aandacht verloren worden.

HOOFDSTUK 11.

Tracht uzelf dan gestadig te gewinnen tot een stille ziel. Hoort gij dit wel? mijn ziel! Gij moet niet alleen die stilheid hebben of zoeken, wanneer gij zo gezet bij uw Heere komt of zijt, maar gij moet er u aan gewinnen, gij moet er een hebbelijkheid van zoeken te verkrijgen, ja, van bezitten, indien gij dit leven zult behouden en gewoon worden. En indien gij dat niet zoekt en omdraagt, gij zult dan tevergeefs verwachten, dat uw Heere u leren zal. Een stille geest is kostelijk voor God!

Het is niet genoeg, dat gij u uitwendig intoomt. Ach neen! dat is de zaak niet, het gelijkt er slechts wat naar. Maar het geeft te kennen inwendige zachtmoedigheid; men kan het ook zachtzinnigheid noemen. Het gezicht der ziel, het gehoor der ziel, het gevoel der ziel, het proeven en onderscheiden der ziel, moet in dit leven werkzaam

zijn. En derhalve is het onmogelijk, dat zulks kan geschieden, tenzij in een stille ziel en een zachten geest, in een ingetogen gestalte van het gemoed. Het aller-innigste gemoed moet stil zijn, opdat deszelfs bewegingen haar werk wel mogen doen, zo in te vragen, als in de antwoorden te horen of te verstaan.

Och mijn ziel! onthoud dit toch wel terdege! Indien gij van binnen ontroerd of verdrietig zijt, al zijt gij dan uitwendig nog al stil, gij kunt echter alzo aan en in uw ziel van uw Heere niet leren. Gij zijt niet bekwaam, om te horen of om te vragen, en uw Heere is noch gewillig, noch gereed om u alsdan te antwoorden. Ja, soms zal het uw vrijmoedigheid ook beletten. Dan namelijk, wanneer gij door uw onvoorzichtigheid zo ontroerd zijt geworden. Zet u dan toch ernstig naar deze gezette en gestadige stilte des gemoeds en naar deze ingetogenheid des harten, of gij kunt alzo van uw Heere geen onderwijs ontvangen.

Ten einde nu uzelf in dezen behulpzaam te wezen, zo zijt gedurig bedachtzaam over uw hart. Bezie het dikwijls, ja gewen uw ogen vanzelf daar heen te gaan. Let wel op deszelfs bewegingen, opdat die niet vlugger zijn dan uw ogen; opdat zij niet ongeregeld noch buitensporig zijn; opdat zij uw ogen, o mijn ziel! getrouw ten dienste staan, zodat zij zich bewegen of stil zijn, naardat gij zulks verlangt; bewaar uw hart boven alles wat te bewaren is, want daaruit zijn de uitgangen des levens. Houd u ook van buiten stil; zijt zeer zorgvuldig daarover, zeer bedachtzaam daaromtrent, geenszins uitgelaten, tenzij in heilige bezigheden en in geestelijke blijdschap; dat is iets anders.

Doch ook in dit opzicht zou ik u evenwel raden, altijd een oog naar binnen te houden, opdat het blijve binnen de palen van het geestelijk, zedig, ingetogen, gezet en stil gemoed. Maar dit zult gij best leren, wanneer gij het ondervindt.

Blijf nu maar, mijn ziel! bij uw doel, om deze stilheid, zoveel mogelijk is, te behartigen en u daarop toe te leggen. Spreek of roep niet luider dan nodig is. Spreek ook niet zonder oogmerk, hetgeen goed is of nodig tot stichting, maar haal al uw woorden van binnen uit het gemoed. Overweeg die dan eerst, eer gij dezelve uitspreekt, want zijt gij daar onbedachtzaam, dan zult gij uw stilte des gemoeds verliezen. Laat uw woorden zijn in aangenaamheid, altijd met zout besprengd, altijd stichtelijk, voordelig, nuttig en dienstig.

Spreek niet één woord, of merk uzelf in uw gedachten aan, als zijnde in Gods tegenwoordigheid, als bij de Heere te zijn en de Heere als bij u, opdat gij toch zeer bedachtzaam in uw spreken moogt zijn en wijselijk overleggende, of het ook tot Gods eer of tot enig nut en enige stichting kan dienen. Aldus zult gij behulpzaam zijn tot het behouden van uw inwendige stilte.

Trek u ook de uitwendige dingen, die uw inwendige stilte mochten storen, niet aan, immers laat die uw inwendige niet raken. Heb niet veel op met het aardse, zinnelijke en vergankelijke. Laat die dingen toch geenszins uw inwendige stilte en gemoedsrust verstoren. Wacht u voor ongenoegen, voor verdrietelijkheid.

Zet u tot nederigheid, tot lijdzaamheid, tot verloochening van uw wereldse eer, gemak, voordeel enz. in alle omstandigheden, opdat uw gemoed in deszelfs stilte blijve. Voeg u allerwegenn naar eens ieders zin. Tracht veel liefde in u te hebben, altijd vergenoegd en tevreden te zijn in de Heere, in Zijn bestuur en in Zijn algenoegzaamheid, opdat het gemoed in deszelfs stilte blijve, en alzo bekwaam om te horen en om te leren, het ga dan buiten, zo het wil. Door de uitwendige dingen moeten wij van de inwendige stilte niet worden afgetrokken; ons ook met geen onnutte of onnodige dingen bemoeien of moede maken, maar steeds innerlijk en geheel stil van binnen, bij onszelf blijven.

En moeten wij ons soms met uitwendige, wereldse dingen inlaten, dan moeten wij echter die inwendige wacht en bedachtzaamheid des gemoeds in dat werk behouden;

en zo spoedig zulks mogelijk is, ons al wederom zetten om naar binnen te keren, innerlijk, geheel ingetogen te leven, en aldaar stil, gezet en overgegeven, nauwkeurig acht geven op Iedere beweging van het hart, op elke zucht, trek, verlangen, begeerte, ten einde die niet buitensporig mogen worden, maar wel geregeld blijven. Men moet zien en weten, wat men spreekt, wat men denkt en wat men doet, en voorts altijd zorg dragen, dat de uitwendige omstandigheden onze inwendige stilte, rust en vrede niet beletten, maar bevorderen. Men moet zichzelf nooit vergeten. Want als men zichzelf zo vergeet, dan vergeet onze Heere ons te leren en wij kunnen in Zijn school niet blijven, noch Zijn onderwijzingen vatten, noch die in het hart indrukken. Alles toch, hetgeen voor de inwendige rust een beletsel is, belemmert het inwendige licht en alzo het onderwijs van de Heere Jezus en onze gemeenzame omgang met Hem. Ook behaagt het onze Heere geenszins, ons onder onstuimigheden van het hart te leren; het is dan genoeg merkbaar, dat zijn Geest niet in ons werkt. Daarom moeten wij ons aan een stille ziel trachten te gewennen, indien wij van de Heere Jezus zelf willen leren.

HOOFDSTUK 12.

Vervolgens moet men zich zetten tot verloochening van eigen verstand, van eigen oordeel, eigen begrip, eigen zin en tot Hem komen als een klein kindeke, hetwelk alleen Zijn wijsheid en Zijn zin komt halen en wacht om die te ontvangen van de onderwijzingen van de Heere Jezus; hetwelk zij zuiver laat fatsoeneren en onderrichten, zoals de Heere Jezus zulks naar Zijn wijsheid verstaat het best te zijn. Volge wij maar met een blinde gehoorzaamheid op, hetgeen Hij ons leert. Dat wij ons maar leerzaam en buigzaam aanstellen, alles doen, wat Hij gebiedt, laten al hetgeen Hij verbiedt, daarnaar slechts trachten, om onderwijs te ontvangen en Zijn leerlingen te worden.

Zegt Hij dan eens tot ons: verloochen u daar; neem nu uw kruis en volg Mij; doodt in dat geval die begeerlijkheden; ga die zin, ga die gewoonte tegen; veracht daar het oordeel der mensen, de gunst der mensen, de eer der wereld, het gemak van uw vlees, uw belang en voordeel in wereldse goederen; houw die hand af; steek dat oog uit, indien gij van Mijzelf wilt leren, dan moeten wij ons zeer gewillig betonen en doen, wat wij immers kunnen, ja, beproeven, of wij niet wat meer kunnen om Hem te gehoorzamen, dan wij voor het tegenwoordige nog doen; opdat het Hem toch niet verdriete ons te leren, dewijl wij Zijn eerste lessen niet onthouden. Ook behoren wij ons naar de gewoonte te voegen, door welke de Heere Jezus de Zijnen onderwijst. Slaat Hij ons eens om onze stoutigheid, achteloosheid of onvatbaarheid, daaraan moeten wij ons nederig en buigzaam onderwerpen en even gewillig wederom tot Hem komen, trachtende zulks te verbeteren en slechts van Hem te leren.

Daarbij moeten wij ook alles vergeten, hetwelk wij van andere meesters, die Zijn discipelen niet waren, geleerd hadden, en slechts alleen van Hem zoeken te leren. Want die van Hem alleen niet zoeken te leren, dezulken leert Hij niet.

Evenzo moeten wij ook wel acht slaan op die tijden, in welke Hij het best laat welgevallen om ons te leren. Soms komt het Hem niet gelegen, of het behaagt Hem niet ons te leren. Laat ons voor die tijd eens heen gaan, totdat Hij ons weer roept. Hier moet onze zin ook weg en hieraan beproeft Hij wel eens onze onderdanigheid, eer Hij ons verder leert. Want Hij wil het en heeft tiendubbel Zijn redenen, dat Hij altijd meester blijve, dat wij ons buigen naar Zijn zin en in alle onderdanigheid wachten, totdat het Hem gevalt ons te leren en dat wij zeer dikwijls van Zijn heilige wil in stille onderworpenheid vragen, of het Hem gevallen mocht ons te leren.

Wanneer men dan eerst zijn eigen zin en zijn genegenheid heeft leren aan een zijde te zetten en overdwarsen naar de Zijnen, dan leert Hij zoveel te getrouwer en des te vriendelijker. Dus is het ook aan de andere kant. Indien Hij, de Heere, zich gereed en genegen betoont om ons te leren, indien zijn Geest onze harten beweegt, overtuigt en aanpoort, om Zijn leringen te zoeken of daarop acht te nemen, wanneer zulk een bijzondere verlichting zich in de ziel opdoet, dan moeten wij altijd gereed wezen, want dan is Hij gewoon te leren en wij moeten ons, indien wij van Hem leren willen, naar Zijn gewoonte voegen.

Zo ook wanneer onze Heere aan het onderwijzen is, als de Geest vaardig is over ons, dan is Hij gewoon al verder te leren. Heeft zulks plaats, dan moeten wij ons wel wachten, dat wij er niet eerst uitscheiden, maar indien onze gelegenheid het enigszins kan gedogen, gedurig blijven voortgaan. Wij moeten met die voor de wind zeilen, zo ver als ons die brengen wil, indien wij maar in het schip, dat is in het gebruik der middelen blijven, gedurende deze gelegenheden; te weten, wanneer de Heere wil werken, wanneer Hij de ziel begerig maakt, wanneer Hij inwendig beginselen geeft van bijzonder licht, als. Hij aan het onderwijzen is, dan moeten wij, is het enigszins mogelijk, alles laten staan, hetgeen er staat en blijven of heengaan om van Hem te leren, al is het etens- of slapenstijd. De ziel moet dit niet verwaarlozen; dat geluk is al te groot!

Moet het lichaam enige verkwikking hebben, dat men hetzelf alleen ten dienste van die werkzame ziel verzorgt, doch met bijzondere zorgvuldigheid en met een innige zucht, dat door dit middel de geest niet uitgeblust mag worden. Indien onze Heere gereed is om ons te leren, dan moeten wij vooral gereed zijn, om van Hem geleerd te worden. Altijd en bij alle gelegenheden moeten wij willen, gelijk Hij wil, of het is onmogelijk, dat wij van Hem zouden leren.

Daarbij is het de gewoonte van onze Heere, dat Hij Zijn leerlingen allengskens leert. De mindere dingen leert Hij eerst en dan nog de hogere dingen bij trappen en graden. Daar moeten wij onze zin naar voegen en zulks moet ons alzo wel zijn.

En derhalve moeten wij, wanneer wij eerst in Zijn school komen, ons niet terstond zetten, om de hoogste en verborgenste dingen te verstaan en te doorzien. Neen! het behaagt onze Heere aldus niet. Hij oordeelt dat voor ons ook niet het beste te zijn. En hetgeen Zijn welbehagen en oordeel is, dat moeten wij ons laten welgevalven, wachtende, totdat Hij ons gebiedt hogere dingen te leren.

Indien wij deze Zijn gewoonte of niet kennen, of ons aan dezelve niet onderwerpen, dan zullen wij reeds lang in Zijn school kunnen gaan en evenwel niet veel vorderen. Die hoogmoedige zin moet eerst weg, eer Hij zich het leren ernst laat zijn. Wij moeten ons zowel voegen naar Zijn gewoonte, in het leren van de zaken, als naar Zijn gewoonte in de manier hoe Hij die leert.

HOOFDSTUK 13.

Hoe zou ik kunnen weten, wat Hij mij wilde leren, ten einde daarover Zijn onderwijzing te verzoeken?

Leer kennen, wat u het meest ontbreekt, om een oprecht of rechtschapen Christen te zijn. Zulks wil de Heere Jezus u altijd wel leren. Ja hiertoe behoren al Zijn onderwijzingen. Maar ik had het oog op het onderscheid in de trappen van het christelijke leven. Het behoort alles niet tot het wezen van een Christen; daartoe behoort bijzonder zijn oprechtheid voor de Heere in al zijn doen, dat hij is, hetgeen hij schijnt en dat hij schijnt hetgeen hij is; dat het allerwegenn waarheid zij.

Wanneer een Christen het bijzonder hierop zet, om die oprechtheid van de Heere te leren, dan zal de Heere hem door Zijn goedheid wel onderwijzen en verder leiden, om leerlingen te zoeken voor zijn christelijk welwezen, voor zijn vordering in genade, in kracht van godzaligheid en deugdzaamheid.

Laat hij dan in alle naarstigheit allerwegen toeleggen en daarnaar pogen, arbeiden en trachten, om zichzelf wel te leren kennen, om Gods geboden te onderscheiden, welke ten opzichte van hem en zijn plicht, hem meest op het hart en op de consciëntie liggen. Dat gezicht zal hem wel leren, wat hij in het bijzonder eerst moet begeren om er in onderwezen te worden.

Het geestelijk licht, hetwelk zodanig een Christen in zijn ziel heeft en wanneer zich de consciëntie regelt, dat zal hem wel onderwijzen, dat zal hem leren en wel leiden. Laat hij daar maar acht op slaan; dat zal zich onttrekken, indien hij te hoog wil, indien hij verder wil leren, dan de wijsheid zijns Heeren het voor alsnog goed vindt. Hij zal dan wel zien, dat hij dingen schouwen en weten of doen wilde, die voor hem tegenwoordig nog te groot zijn.

En wederom: dat licht zal hem weer verschijnen en geleiden, indien hij binnen zijn palen en in zijn spoor blijft. Laat hij daarop merken en dat wel zoeken te kennen en hij zal het onderkennen, of hij het volgt of verlaat en zich in duisterheid begeert. Niet alleen moet men dat licht volgen, maar men moet zich ook bij dat licht houden en het gezet en gestadig volgen, daar en zolang hetzelve ons leidt en voorlicht. Men moet zich niet inbeelden, dat dát licht onze optochten en schielijke begeerten zal volgen en dat wij alzo, van de ene zaak op de andere lopende, (daar toch iedere zaak een bijzonder licht vereist) overal dat licht terstond klaar schijnen te hebben. Neen! de Geest werkt alleszins verstandig; hetgeen Hij doet, zulks doet Hij terdege. Hij doet het 't werk van zodanige wijze Leermeester gelijken, hetzij korter, hetzij langer, naarmate hij zulks verstaat, en naar zijn licht dan geleidt.

Maar die begeerten, om steeds van het ene op het andere te springen, ik wil zeggen, als men een aanvang gemaakt heeft, om het ene zo gezet van Hem te leren, terwijl het licht ons dan daarbij geleidt, er komen alsdan schielijk andere begeerten, om nu wat anders te leren, die moeten verdacht gehouden worden, hoewel zij over zeer geestelijke dingen gaan mochten; want des Geestes werk is enkelvoudig.

Desniettemin heeft onze Heere niet alleen die macht, maar ook wel soms die gewoonte, dat Hij Zijn leerlingen van het ene tot het andere doet overgaan, eer zij het eerste, voor de behoefte van hun oordeel, genoegzaam gevat of begrepen en geleerd hebben. En daarom is alle verandering niet verdacht te houden, maar wel die, wanneer men, gedurende het leren van het ene bijzondere verlichting genietende, tot iets anders overgaat, hetwelk inderdaad minder is, hetzij dat onze zin, hetzij dat iets anders ons misleidt. Maar indien men van iets minders tot iets meeders overstapt en daar dan licht en lust ziet, zo mag het niet alleen, maar het moet gevolgd worden. Het is een leiding des Geestes, die het vorige en afgebrokene leren wel een zegen zal toedienen en zulks de ziel indrukken, zo ver als zij het gevat had, eer Hij haar verder leidt en te verstaan geeft, dat zij nu wat anders, nodiger of nuttiger te leren heeft.

En behaagt het Hem haar iets meeders tot iets minders, hetwelk inderdaad minder is, te leiden, dan geeft Hij haar daar een gewichtiger einde en een meerdere noodzakelijkheid in het oog, en alzo een meerder waarom, waaraan wij zien kunnen, dat het Zijn leiding is, en niet een schielijke optocht, die verdacht te houden, ja te vermijden en te verlaten is.

Dat is zo; maar het einde en de uitslag weet men immers niet?

Hoe zou dit of dat ons dan vrijmoedigheid geven, om verandering van onderwijs te zoeken.

De uitslag, zoals die vallen zal, weet men uit het werk niet met zekerheid. Maar wij spreken van het einde, hetwelk wij beogen en dat ons werk gaande maakt. Welk einde in het beogen van het meeste gewicht is. Ondertussen indien men dat soms zo nauw niet doorzien kan, dan moet men zien, waartoe wij de naaste verplichting hebben; waar onze consciëntie ons meest vrijspreken of meest beschuldigen zal; waar men God meest zal verheerlijken en op het welbehaaglijkste dienen. Ga maar vrij en onbelemmerd voort. Hetgeen gij na zodanig onderzoek niet kunt uitvinden en het beide een werk van des Geestes geleide is, daar is zoveel zwaarigheid niet eens in. Ja, de schroomvalligheden, die gij in deze aan de hand zou houden, zouden u maar beletten, om noch het ene, noch het andere, of beide gebrekkig te doen.

Verloochen daar ook die ingebeelde nauwgezetheid. Breng u te binnen uws Heeren gewoonte, die de Zijnen door genoegzaam licht leren en leiden wil en leer in en door die duisterheden, uw onverstandig afdwalen van Zijn genoegzaam licht slechts kennen. Maar indien er evenwel nog zwaarigheden overblijven? Laat er zwaarigheden blijven; indien die in zodanige zaken niet overbleven, dan zou uw verstand volkomen verlicht wezen en dat hebt gij op aarde niet te verwachten.

Indien gij weet, dat uw werk goed is, voor uzelf best, voordelig voor uw geestelijk leven, God en Christus behaaglijk, ga dan maar voort en blaas de zwaarigheden weg. Gij moet in een vrije geest God dienen.

Ja, maar indien men die niet wegblazen kan? Zo zoek dezelve niet te achten. Immers laat u door deze in uw goed werk niet verhinderen, noch beletten. Verbeeld u dan, dat gij, door een smalle weg gaande, een hoop muggen om het hoofd hebt vliegen. Zou gij om de kwelling, die deze u veroorzaken, evenwel niet voortgaan? Zo ook als Christus, die Zon der gerechtigheid, u beschijnt en in en door Zijn licht geleidt. Laat dan geen zwaarigheden, welke gij niet kunt weren, u beletten om voort te gaan.

En waarlijk, hoe rasser en moediger gij daarmee en daaronder zult voortgaan, hoe zij u minder kwellen, of in uw weg hinderen zullen. En vallen zij u wat moeilijk, verloochen daar wederom uw zin, om slechts voort te gaan en in het licht van Christus te wandelen, zo klaar of zo gezet, als het Hem behaagt, u hetzelfde mee te delen. Het zal wel eens opklaren en zonder enig beletsel u beschijnen! Hoop daarop!

HOOFDSTUK 14.

Hoor nu verder, mijn ziel! Wanneer gij nu door uws Heeren goedheid ziet, dat gij uws Heeren onderwijzingen nodig hebt en begerig zijt om van Hemzelf geleerd te worden en tot bekoming van dat einde getracht hebt om te zorgen, dat gij uw ziel in een gezette en gestadige stilte moogt hebben, zodat zij altijd haar dienstbaarheid aan u betoont en gij haar raad horen kunt; wanneer gij u nu alzo gezet hebt en gedurig blijft zetten tot zelfverloochening en alzo tot uw Heere komt, opdat Hij uzelf leert, zo kom dan toch in alle bedachtzaamheid omtrent uw begeerte en in alle diep ontzag omtrent Zijne majesteit, want Hij is een groot Koning!

Kom in alle bedachtzaamheid, zeg ik, ten opzichte van de zaak, waarover gij Zijn eigen onderwijzingen verzoekt en ten opzichte van het einde; zo hetgeen gij door die zaak en in die zaak beoogt, als in betrekking tot het einde, hetwelk gij beoogt in de onderwijzingen van de Heere Jezus zelf te zoeken en te verzoeken. Zijt derhalve bedachtzaam over de zaken, waarover gij gaarne van uw Heere leren wilde. Ik spreek nu niet van de Heere te kennen in al onze wegen, opdat Hij onze paden recht maakt, maar van de onmiddellbare onderwijzing wel zonder mensen, maar niet zonder het Woord. Daarnaar moet alles gericht zijn; dat is de regel. Ik spreek ook niet van

profetische openbaringen aangaande toekomstige, aardse dingen, maar van het geestelijke gezicht van geestelijke dingen.

Het moet al wat groots en wat gewichtigs zijn, waarover gij de onderwijzingen van uw Heere zelf verzoekt; of gij moet een groot voorrecht hebben, namelijk dat gij zeer vertrouwelijk en gemeenzaam met Hem omgaat. Wanneer ik zeg, het moet al wat groots en van bijzonder gewicht zijn, dan versta ik altijd zaken, die of Gods eer zeer geredelijk betreffen en bevorderen kunnen, of die op de voortzetting van het koninkrijk van de Heere Jezus Christus, of op onze eigen bevordering in de genade en in de kracht der godzaligheid betrekking hebben.

Hoewel deze drie zaken altijd aan elkaar hangen, zo komen die ons nochtans in verscheidene opzichten voor; zodat in de ene zaak Gods eer, in een andere zaak de voortzetting van Christus' koninkrijk; in een andere onze eigen stichting of de stichting van onze naasten zich eerst opdoet en het duidelijkst vertoont. Zulk een voorname zaak moet men zich voorstellen, indien men de raad of de lering van de Heere Jezus zelf daaromtrent verzoekt; en zo in opzicht van onszelf, bijzonder over het aller-inwendigste, over zaken des gemoeds. Want over geringe dingen, waar de consciëntie, of een dienaar van Christus, of een ander vriend der ziel licht raad kan geven, is het juist niet nodig en ook wel enigszins verdacht te houden als oneerbiedigheid, dat men de raad van de Heere Jezus zelf onmiddellijk verzoeken zou. Alhoewel, gelijk ik zeg, die dicht bij Hem is en zeer gemeenzaam met Hem omgaat, veel oordeel in deze genietend, ook in nederigheid veel gemeenzaamheid oefenen mag. Doch ik zou van oordeel wezen, dat de zodanigen zeer weinig zijn. Onder elf discipelen was maar één Johannes, die Jezus het naast aan het hart lag en meer bijzonder voorrecht genoot dan al de anderen.

Daarom moet het dus wel een zaak van bijzonder gewicht zijn, waarover men, in de gunst van de Heere Jezus staande, zijn eigen leringen verzoekt; bijvoorbeeld zaken, waaromtrent het innigste van het gemoed verlegen en bekommerd is, bijzondere gevallen der consciëntie en in en door die zaken, schoon zij in zichzelf van klein belang mochten zijn, altijd een bijzonder en gewichtig einde beogen, hetwelk onafscheidelijk aan die zaak vast is en zonder hetwelk de zaken van geen gewicht zouden zijn, ja, dat de zaak een zaak maakt en haar gewicht geeft. En daarom zal ik het einde uitdrukken met dezelfde naam, waarmee de zaken uitgedrukt zijn, namelijk Gods eer, de bevordering van het koninkrijk van Christus, tot dat einde, hetzij door onszelf, hetzij door anderen en daarin bijzondere opmerking nemende op verlegenheden des gemoeds in dezen. Nu, dit einde moet gij eenvoudig beogen, mijn waarde ziel! hetzij gij, nu eens wat dichter of dan weer wat verder van uw Heere zijt, echter van Hem zoekt geleerd te worden, hetzij over mindere, hetzij over meerdere zaken.

Stel u eenvoudig voor de eer uws grote en ontzaglijke Gods en zoek die door de verbreiding van het koninkrijk van Christus in uzelf of in anderen mede, door des Heeren dienst in alle oprechtheid te behartigen. Beoog dan niet zo zeer uw eigen gelukzaligheid hier en hier namaals; veel minder uw eigen zin in geestelijke bekwaamheden en werkzaamheden en in trap of maat daarin, maar altijd zuiver en eenvoudig Gods eer door de aanwas van Christus' koninkrijk.

Derhalve komt hier geenszins een blote of bespiegelende kennis in overweging. Onze Heere zou zich ook geenszins laten vinden, om al zodanige vragers te Ieren. Doch waartoe dit hier verhaald? Deze leerlingen hebben altijd geheel iets anders op het oog. Die begeren geen andere kennis der waarheid dan die, welke naar de godzaligheid is. Ja, dat einde om de waarheid te beoefenen, beweegt hen het meest, ja alleen! Het is hun te doen om discipelen van de Heere Jezus te worden, wanneer zij Hemzelf raad

vragen. Dat einde moet men ook gedurig, ja in iedere zaak voorhebben, en in het vragen voor de Heere tonen, dat zulks ons beweegt, dat dit er vast ligt, dat wij het daarop zetten; en niet alleen nu, of in deze of gene daad, maar dat wij dit gestadig voorhebben en in alle leringen beogen, te weten: om waarlijk discipel van de Heere Jezus te worden en om in de waarheid te zijn, te wandelen tot verheerlijking van onze grote God; en om alles te doen, wat Hij ons zal leren ten alle tijde, maar bijzonder dan en in die zaak, waarover men des Heeren onderwijzingen verzoekt. Dit voornemen moet er zo bepaald vast liggen, dat men als met een blinde gehoorzaamheid voorneemt naar Zijn leringen te doen. Doch altijd overeenkomstig met het Woord. En indien er dit voornemen niet vast en in waarheid ligt, dan heeft de Heere Jezus noch zin, noch lust, noch wil om ons te leren, ma ar Hij zou ons opgeholpen wegzenden. Daarom nog eens: wij moeten voorhebben, om door Zijn leringen nadere gemeenschap met Hem te krijgen en der goddelijke natuur alzo steeds meer en meer deelachtig te worden. Ja, dat einde moeten wij zo liefhebben, dat de aller- innigste zucht onzer ziel zich daarnaar uitstrekt, om tot bevordering van hetzelve, gedurig en al de dagen onzes levens bij onze Heere ter school te gaan. En dan zal Hij ons ook wel ten Leraar blijven, indien wij tot zodanig einde Zijn onderwijzingen gestadig zoeken en niet nu en dan eens, maar steeds voortvarende zo lang wij leven.

HOOFDSTUK 15.

Zou dan iemand, die waarlijk voorhad om een discipel van de Heere Jezus te worden en Zijn onderwijzingen te genieten, zich verbonden moeten achten, om bij ieder voorval zo bepaaldelijk de raad van de Heere Jezus te zoeken?

Zulks behoeft juist niet. Wij hebben reeds gezegd, dat het zaken van gewicht moeten zijn. Maar anderszins in gewone en dagelijkse voorvallen, laat ons dan slechts naar binnen keren, de Heere ons vertegenwoordigen en aldaar de consciëntie vragen. Die is onze Heere zeer getrouw en men verstaat derzelve raad reeds eerder, eer wij het zelf weten of denken.

En indien wij mochten verzuimen om het geweten raad te vragen, hetzij dat wij ons allen bevonden of bij Hem waren, wij zouden het wel degelijk bezuren moeten en Zijn getrouwe raad langzamer of niet verkrijgen. Indien dit verzuim dikwijls plaats had, Hij zou dan wel ophouden door zichzelf te leren, want Hij heeft de consciëntie Zijn raad reeds vele malen ingedrukt en in dezelve kleine dingen op hun plaats gezet. Deze wil Hij in grote achting gehouden hebben, indien Hij met de leringen van Zijn Geest zou voortgaan. Daarbij moet men in alle dingen, ook tot het minste toe, zoeken te weten, hoedanig Zijn zin is.

Maar hoe zou men weten, of men Gods eer reeds zuiver en in alle vragen en door alle leringen beoogt, zodat wij dienvolgens een goed einde beogen?

Indien wij Gods eer eerst op het oog hebben en, uit liefde tot Gods eer, onderwijzing in dat voorval verzoeken, om zulks op het best tot dat einde te besturen, zie! waar Gods eer dan éerst en laatst en in het midden op het oog is, daar is die dan immers het bewegende tot die daad.

Zo wederom, wanneer men zichzelf, zijn eigen zin, zijn eigen eer in de waagschaal stelt, ja daarbij opzet in het opvolgen van die raad en die lering, terwijl men zich vergenoegt, ja verblijd is, als maar de eer onzes Gods door die weg is bereikt geworden. Bijvoorbeeld: men bestraft iemand over ijdel of lichtvaardig gebruik van Gods naam en men wordt over dat bestraffen smadelijk bejegend, hoewel dat misbruik van Gods Naam, ofschoon al tegensprekende, echter ophoudt en men zich daarin verblijdt al gaat het ook met onze schande vergezeld, dat is liefde tot Gods eer.

Wanneer ik Gods eer meest beoog en uit liefde daartoe de Heere vraag, dan zal ik mijn vragen naar dat einde inrichten; dat is, ik zal tevens vragen naar de bekwaamste wegen om dat einde te bereiken. Bijvoorbeeld, ik zoek de meeste vordering en aanwas in de genade en kennis van onze Heere Jezus en zulks tot Gods eer, dan zal ik tevens trachten, om mijzelf op het meest te vernietigen. Want dit is de weg, waardoor God het meest door mij verheerlijkt wordt.

Indien ik door Gods Geest en genade een zaak zo tamelijk wel mocht gedaan hebben en daardoor een afgunst of iets anders voor mij verkreeg; of ik dan daarin en daarmee mijn ziel kan tevreden stellen, dan of ik mij geenszins daarin vergenoeg, wensende en zoekende, dat God Zijn eer alleen, immers ver boven iets voor mij, bekomen mocht en dat ik daarnaar zoek met alle macht, dan is het hart op Gods eer gezet.

Ook dan, als ik daarom iets zoek te weten en poog te doen, opdat ook anderen God verheerlijken en dienen mochten. Of ook als ik deze zaak begeer, niet om het beminnelijke, hetwelk in die zaak voor mij is, maar omdat ik die bekwaam oordeel tot bevordering van Gods eer en heerlijkheid.

Wanneer gij deze zaken meest begeert te leren en geheel uw bedrijf en beleid daartoe meest aanlegt, opdat God daardoor meest mocht verheerlijkt worden, gelijk de Heere spreekt: 'Hierin wordt mijn Vader verheerlijkt, dat gij veel vrucht draagt' en gij dan Gods eer beogende, uit liefde tot Gods eer zoekt overvloedig te worden in deugden en in deugdzaamheid. Desgelijks: 'Laat uw licht alzo schijnen voor de mensen, opdat uw Vader, die in de hemelen is, verheerlijkt worde'. Indien men dan daarom zijn licht zoekt te laten lichten; en alzo enige voorname zaak te doen, opdat God bij uitnemendheid verheerlijkt wordt en men daarnaar tracht; gelijk Paulus zich daaromtrent verklaart (Phil. 1 : 20) 'hetzij door het leven, hetzij door de dood'.

Maar mijn ziel, gij wilde nog iets anders hebben, niet waar? Gij wilde wel weten, hoe en wanneer gij Gods eer boven alles beoogt en zoekt in deze en in die daad; want hier komt het voor u op aan. Ja zo is het; daarnaar zocht ik. Bid dan uw Heere in deze om Zijn onderwijzingen.

Hoor dus nog eens, mijn ziel! Indien gij in deze uw eigenlievend hart verdacht houdt, dat het u wel bedriegen kon, u wijsmakende; daar beoogde gij de eer Gods en het zou nochtans meest eigenliefde kunnen zijn; indien u dit bekommert en gij het niet wel kunt doorzien, wat het is, leg dan die begeerte van het hart voor de Heere open en verzoek van Hem, dat Hij die op de toets brengt, of zij reeds oprecht en volkomen genoeg is, naardat zulk een grote zaak vereist. Betuig voorts aan Hem en voor Hem, dat gij niet anders weet, of gij wilde, dat zij geheel zuiver, oprecht en volkomen was en dat gij zo hartelijk wenst, indien er iets aan die begeerte zelf tot dat beogen er dus dienvolgens tevens iets ontbreekt aan het beogen van Gods eer, dat de Heere zulks liefde te volmaken, opdat uw gehele hart gezet was op Gods eer en gij die met al uw macht mocht zoeken, dan handelt gij oprecht en het is een bewijs, dat gij Gods eer bemint en beoogt.

Zo ook aan de andere zijde; indien uw hart zeer gezet is op iets uitnemends in geestelijke, zielsveranderende zaken en het komt u voor, dat zulks bij uitnemendheid God zou kunnen verheerlijken, indien uw ziel dat goede mocht genieten; evenwel gij denkt, des Heeren gedachten zijn niet als de onze, Hij mocht het anders verstaan dan het mij toeschijnt, het is een bewijs, dat gij Gods eer bemint en beoogt, wanneer gij dan in zodanige zaken uw oordeel, uw begeerte, uw lust en zin om en tot dat geestelijke niet alleen verdacht hield van onwijsheid, maar zeer gewillig wilt onderwerpen onder des Heeren wijsheid en goedheid, aangaande de verbreiding van Zijn eer en dat gij ook hartelijk van Hem kunt begeren, dat Hij u die begeerte onthoude, indien zij niet meer Zijn eer dan uw zin bereiken zou.

Maar gij wilde nogal wat anders hebben, mijn ziel! O ja! En welke is dan uw begeerte? Gij wenste, dat gij in iedere voorkomende zaak daartoe bewogen werd, zuiver en alleen uit liefde tot Gods eer en dat andere einden slechts beoogd worden, om aan dat einde dienstbaar te zijn; is het niet alzo? Ja, zo is het!

Welaan, hoor dan! Ook in deze begeerte moet gij uw zin verloochenen, indien het der wijsheid van uw Heere niet behaagt u die te geven. Want alles, wat de Heere werkt, zulks werkt Hij tot Zijn eer. Indien Hij het dan voor Zijn eer best zag, zou Hij u die begeerte onthouden, meent gij?

Maar daarenboven de zaak, welke gij begeert, moet u toekomen door dat inwendige licht, door die Geest der overtuiging en daardoor telkens opnieuw. Hoe zoekt gij dan daartoe nu een algemene stelling? Indien gij die nu al uitvond en gij had dan die Geest der overtuiging niet, zo zou het u niet baten. Gij weet immers wel, dat de Geest u moet doen weten die dingen, die u van God geschonken zijn en dat de Geest moet getuigen, dat de Geest de waarheid is? Immers dit begeren en beogen van Gods eer ligt in het aller-innigste van het gemoed en wie zal dan zien, wat daar ligt, tenzij de Geest, die alle dingen, ook die diepten Gods doorzoekt? Nu, daarom moet gij in deze licht ontvangen door een onmiddellijke verlichting en overtuiging van Gods Geest. In Gods licht moet gij dat licht zien. Hoort gij dat wel? mijn ziel! Och had ik dan dat licht daartoe!

Wel, merk dan nog eens op; wanneer gij, ergens toe bewogen wordt, terstond uzelf, of enig schepsel, of iets vergankelijks op het oog krijgt, hebt gij dan wel vrijmoedigheid genoeg om zulks te doen? Ja hebt gij daar dan wel zin in? Is u dat einde genoeg? Of wordt gij dan eerst levendig, indien gij daardoor heen Gods eer in het oog krijgt, zodat u niets dan Gods eer kan gaande maken? Dan beoogt gij immers Gods eer?

Ach! nog heeft mijn ziel niet, hetgeen zij zoekt. Mijn verstand heeft nu wel genoeg, maar mijn ziel wilde wat meer hebben. Waaraan hapert uw begeerte? mijn ziel! Aan overtuigend licht? Aan volkomen licht? Verwacht dat, wanneer de Heere zulks voor Zijn eer best zal oordelen en acht vooral die overtuigingen niet klein, welke uw Heere u reeds in deze gegeven heeft. Ga nu met uw onvolkomen en gebrekkelijk licht slechts voort.

HOOFDSTUK 16.

Indien gij derhalve nu, bewogen door liefde tot Gods eer, van uw Heere zelf zoekt onderwezen te worden, om in alle oprechtheid te doen, hetgeen Hij u ook tot dat einde zal leren, hetzij dan met of tegen uw zin; zodat gij zo gezet op die einden, dat gij het desniettemin alles en in alles wilt gehoorzamen, kom dan tot uw Heere in alle eerbiedigheid en met diep ontzag voor Zijn hoogheid, om van Hem geleerd te worden. Hij is de Koning der koningen en de Heere der heren! Druk uzelf dat zo diep mogelijk in.

Doch kom met een hartelijke en innerlijke liefde tot Hem en tot Zijn onderwijzingen, opdat gij door het ontzag voor Hem niet van Hem moogt afgeschrikt worden. Ontzie Hem gestadig uit liefde jegens Hem en Zijn leringen. Acht het voor een onbedenkelijke eer en voor een onbegrijpelijk geluk, indien Hij u verwaardigt om uzelf te leren door zichzelf.

Het is een zeer groot voordeel, zulk een uitstekende Leermeester te mogen genieten. Zie, deze zijn hoogheid aan, opdat Hij niet toorne en u ledig wegzendt. Erken wel degelijk uw nietigheid en onwaardigheid, om van Hemzelf geleerd te worden en zijt zeer begerig naar Zijn onderrichtingen, of gij verkrijgt die niet. Ontvang het minste

onderwijs met dankzegging en blijdschap en onthoud het wel en duurzaam.

Begin voorts, hetgeen u geleerd is, dadelijk en terstond te beoefenen, want daar ziet Hij naar. Zoek de gelegenheid om het te doen, indien die er niet is. Vergeet dit vooral niet, mijn ziel! Gij moet zoveel op hebben met deze heilzame onderwijzingen, of gij zult dezelve minder of niet verkrijgen en alzo zondiger en met minder genade leven en met weinig gemaakte vorderingen sterven. Terwijl gij in tegendeel door niets beter voortgang maken zult op de weg naar de Hemel en door geen middel u aldaar overvloediger schatten vergaderen, dan door deze onderwijzingen hoog te achten en terstond te beoefenen; en wel door gelegenheid te zoeken, om het ten eerste en zeer gewillig alzo te doen.

Vertrouw het Zijn liefde toe, dat Hij u altijd (hetzij gij het verstaat of niet verstaat) leren zal, wat voor u het beste is en zulks ook op de beste manier; zowel in het beleid van de omstandigheden der zaken, als in die des tijds. Zijt derhalve ook niet te voorbarig, dat gij zo snel of zo haastig iets zou willen leren, indien uw Heere het anders verstaat.

Gij beoogt iets bijzonders en wat groots van Hem te leren. Een goed werk wil tijd hebben. Het mishage u dan niet, daar wat op te wachten. Zet u maar gedurig om te leren en laat uw Heere u zulks doen verstaan en beoefenen, wanneer Hij het goed vindt, dat zal dan ook voor u de bekwaamste tijd zijn.

Maar zo plotseling kan het niet geschieden, doch allengskens. Ook kunt gij niet alles op éénmaal zo weten, dat gij alle geestelijke hoedanigheden, bekwaamheden en uitwerkingen evenzeer zou beogen. Uw gebrek is aan de ene zijde meer dan aan de andere. Zo moet gij ook meer aan de ene kant trachten te leren, dan aan de andere.

Ook moet gij zo niet van het ene op het andere zoeken te springen, zo ras en eer gij het ene recht verstaan of gevat hebt. Dan vergeet men het een met het ander, of ten minste eer men het andere weer leert en men vordert niet veel. Dat dringt niet genoeg door en dat is de bedoeling niet. Die woorden moeten in het hart ingaan en aldaar bewaard worden en wij moeten onze levensdagen in deze school blijven.

Maar desniettemin moeten wij, door deze gewone en gemeenzame omgang met deze Heere der heerlijkheid en met deze liefhebbende Vriend, geenszins verachten in ontzag en eerbiedigheid omtrent Zijne hoogwaardige majesteit. Zulks kan ook geen plaats hebben mijn ziel! Want hoe gij uw Heere meer en nader zult zien, hoe gij meer ontzag voor Hem zult krijgen en hoe gij meer eerbied voor Hem zult betonen. Want dat gij nu nog niet meer eerbied en ontzag voor Hem betoont, dat is omdat gij Hem niet meer kent en nog niet dichter bij Hem zijt.

Och mijn ziel! werd gij door dit onderwijzen van uw Heere zo gelukkig, dat gij dichter bij Hem kwam, dat gij Hem helderder zien mocht en uzelf in ontzag, eerbied en liefde omtrent Hem mocht verliezen. Och! dat het leergierig hart dit gewenst gevolg bekomme! Waarbij zou dat geluk te waardenen zijn!

Welaan, kom dan, mijn ziel! zet u eens tot leren, zet u tot stilte, zet u tot verloochening, zet u tot eerbied en liefde voor uw Heere en naar levendige begeerte tot Zijn onderwijzingen. Uw heil van aanwas in de genade hangt er aan, ja een eeuwige heerlijkheid!

Schort dan de lendenen uws eerstands op, zijt wakker, mijn ziel! wees levendig, schrander u op, scherp uw begrip, uw oordeel, uw geheugen, uw overleggingen op. Tracht er naar, dat alles wel geschikt en werkzaam zij. Tracht uw hart welbereid te houden, en zulks gedurig. Laat het altijd welgesteld en geregeld zijn om te bevatten, hetgeen u geleerd zal worden. Zet u tot leren, gelijk iemand, die het meent, wie het ernst is, die het met moeite en met verlangen zoekt en luister in die wakkerheid gestadig, of u niet iets te binnen komt.

Uw Heere toch leert zo subtiel (verstandig, scherpzinnig), zo inwendig, zo geestelijk en soms zo onverwacht en zo schielijk, dat het een domme, slaperige of achteloze ziel geenszins verstaan zou of begrijpen kan. En daarom weet het, dat Hij niet leren wil en dat men Hem ook niet kan horen, tenzij men wel degelijk opmerkend en oplettend is, wanneer Hij leert. Ja, men moet soms in het vragen zelfs al eens stil staan en nauwkeurig luisteren, of Hij ook iets leert en of Hij ook iets antwoordt; ja alreeds wat moeite doen om te luisteren, of Hij ook begint te spreken; op ieder woord acht geven; zien of er niet enig bijzonder licht komt; arbeiden om vaardig te wezen; vlijt besteden, werkzaam zijn om Zijn zin te vatten, om Zijn mening te verstaan. Zulks moeten wij ons al vrij wat moeite laten kosten. Naar die zin moet men graven als naar verborgen schatten, voorts op Zijn onderwijzingen wel acht slaan en wel terdege onthouden, hetgeen Hij zegt en hoe Hij het meent.

Verklaart Hij zelf: 'Mijn schapen horen Mijn stem', Zijn bedoeling is deze: zij horen die gaarne en verstaan mijn mening. Die vatten zij, die gehoorzamen zij, daar doen zij naar. En opdat wij nu betonen te geloven, dat dit waarheid is, daarom moeten wij Zijn leringen altijd in gebeden veranderen.

HOOFDSTUK 17.

Druk dat toch wel diep in uw geheugen, mijn ziel! Want door uw gebeden behaagt het uw Heere, om Zijn onderwijzingen op u te bekrachtigen en vruchtbaar te maken. Daardoor zult gij tonen, dat gij op dezelve acht neemt en gij er aan gehoorzamen wilt. Daardoor zult gij aan het gehele werk meer oprechtheid en geestelijkheid toevoegen. Immers ofschoon gij nu al weten mocht, wat uw Heere u in dat geval en in die gelegenheid leerde, en gij verzocht van Hem het geleide zijns Geestes niet, om in dat licht en naar dat licht te wandelen, gij zou dan Zijn onderwijzingen slechts in uw hersenen gevat hebben, of in uw eigen kracht beginnen te beoefenen.

En welk voordeel zou gij dan van zulke uitnemende leringen hebben, welke de Heere u toch door uw werk wil doen gezegend zijn? Ja, zouden zij niet zeer licht tot uw beschaming bekwaam kunnen worden, tot overtuiging van uw onoprechtheid, van uw geesteloosheid, van uw luiheid en traagheid?

Och mijn ziel! onthoud dit toch wel terdege; indien gij het minste woordje in u hoort, als gij tot de minste verplichting geroepen wordt, als gij de geringste overtuiging geniet, zend dan terstond uw aller-innigste verzuchtingen naar boven tot uw Heere om Zijn kracht, dat gij die moogt gehoorzamen. En houd het daarvoor, dat het Hem niet behaagt, u als machthebbende als zielsveranderende te leren, tenzij gij Zijn hulp en het geleide Zijns. Geestes verzoekt in alle nederigheid en ernst, in vertrouwen op Zijn goedheid en getrouwheid, waardoor Hij zijn werk wel geheel en al, ja volkomen doen en voltrekken zal.

Door dat middel zult gij ook tevens uw hoop ondersteunen en ophouden, wanneer het Hem behagen mocht, u nog geen kracht te geven tot uitwerking van Zijn onderwijzingen. Ja, alzo zult gij reeds beginnen Zijn leringen in beoefening te brengen en bewijzen te geven van het oprecht voornemen uws gemoeds daartoe. En die volvaardigheid zal uw Heere zich door Zijn goedheid laten welgevallen en door Zijn genade tot meerdere uitwerking brengen. Verzuim dit dan toch nimmermeer, dan zult gij ook al meer Zijn zin Ieren verstaan.

Voorts, indien gij slechts een weinig vat, zet er u dan dadelijk naar, om dat in alle volvaardigheid des gemoeds te volbrengen. Want daar let uw Heere op, om u verder te leren of stil te zijn. Gewoonlijk moet men Zijn leringen met vlijt zoeken, in het

geheugen bewaren en wel degelijk met lust zich opscherpen, wakker, levendig en werkzaam zijn. De begeerte des luiaards zal hem doden, maar de arbeid des vlijtigen maakt rijk. Verflauw dan in uw zoeken niet, mijn ziel!

Wanneer gij nu wat nader komt en gij verzoekt, dat de Heere Jezus u zo onmiddellijk door Zijn Geest wil leren, dan moet gij vooral zuchten, bidden, verlangen en op dat inwendige licht wachten. Weet gij wel, wat ik meen? mijn ziel! Wij zeiden, dat de Heere Jezus subtiel leert. Daarmee menen wij niet zo zeer, dat Zijn woorden zo scherpzinnig zijn, of Zijn zin zo ver te zoeken is, maar dat Hij door zulk een inwendig en soms moeilijk te onderscheiden licht leert, dat men soms wel van binnen vol ogen diende te zijn om het te zien. Want Zijn inwendige leringen ziet men eerst, eer men die hoort; terwijl men alle uitwendige leringen eerst hoort, eer men die ziet.

Verstaat gij het wel? mijn ziel! en indien gij het niet verstaat, dan kan ik het u niet duidelijk maken. Gij moet dit ondervindelijk leren. Gij moet deze onderwijzingen van uw Heere niet zo zeer, ja niet maar alleen zoeken in iets, dat van buiten aankomt, als wel in iets, dat zich van binnen vertoont. Indien gij hier duister zijt, mijn ziel! dan zijt gij niet bekwaam om van de Heere Jezus zelf te leren. Daarom zoekt en zucht vooral om dat inwendige licht, hetwelk gij door zien moet leren kennen en vraag er mij niet meer naar, maar vraag er uw getrouwen Leermeester gedurig om, want Hij heeft er u al een enkele straal van doen zien en daarop zijt gij zo verliefd, dat gij des te geschikter zijt, om daarnaar met innige begeerte te kunnen vragen.

Indien gij dan dit gezicht reeds hebt, dan hebt gij ook nog een inwendig oor, een horend oor nodig. Weet gij, wat ik meen? mijn ziel! ik meen: gij moet van binnen werkzaam zijn, om datgene, hetwelk gij door dat inwendig licht verstaan hebt, de leringen van de Heere Jezus te zijn, uzelf op te dringen; namelijk dat gij nu ten hoogste daaraan verplicht zijt, om hetzelfde te beoefenen, naardien u deze dingen door zodanig buitengewoon licht en door zulk een uitnemende Leermeester geleerd zijn en zulks op een buitengewone, immers (in het) hoofdzakelijke, manier van leren. Gij moet van die leringen altijd tot bevordering van uw heiligmaking gebruik maken en also tonen, dat gij de zin van Christus gevat hebt en dat gij daartoe de doorboorde oren om te horen zoekt, gelijk een, die geleerd wordt, betaamt.

Tracht vervolgens ook dat verstandig hart te bekomen, mijn ziel! hetwelk gij om te leren nodig hebt.

Zie! gij weet nu reeds, dat uw Heere zo wijs, zo bepaald, zo verstandig leert; en gij weet, dat de woorden der wijzen in stilheid moeten aangehoord worden. Tracht daar toch ook bijzonder naar, naar een stille, bedachtzame, inwendige gesteldheid des gemoeds, een verstandig hart, om naar dat licht, hetwelk gij gezien hebt, en naar die stem, welke gij gehoord hebt, het verborgene, dat daarin en bij was en nog is, wel te verstaan.

Begrijpt gij mij wel? mijn ziel! Zie, zo meen ik het. Bijvoorbeeld: indien gij van uw Heere begeerde te weten, waarin of waardoor gij dat geluk zou genieten, Hem bijzonder te dienen en te verheerlijken en hoe gij het meest uw liefde jegens Hem in oefening zou brengen en in welke zaken bijzonder; indien u daaromtrent in dat inwendige licht onderricht voorkwam, zodat gij daarin voornamelijk zien mocht, dat is de waarheid; indien gij het inwendige hoorde; indien het Zijn werking op u had en gij naar de onderwijzing van het horend oor doen wilde, dan zal uw verstandig hart, daarbij komende, zeggen: zo is het best, en zo zult gij het op de beste manier doen; gij moet niet alleen trachten uw meeste liefde te vertonen, maar daarnaar moet gij trachten uit liefde jegens uw Heere. Gij moet het beste werk ook op het beste zoeken te doen. O, dat verstandig hart is u zo nodig! Gij zou anders spoedig heen lopen, wanneer gij zulk een lichtstraal in uw verlichte ziel had ontvangen en zo iets van de

zaak gehoord en het uzelf nog al opgedrongen had. Maar indien het op een beoefenen zou komen, dan zou gij niet weten hoe, immers niet hoe best te beginnen. En indien gij het al met uw verstand mocht weten, gij zou het evenwel zo goed niet doen, noch met zulke lust het doen, als wanneer gij het met uw ziel had; met dat verstandig hart, hetwelk altijd de waarheid liefheeft en uit liefde tot de waarheid, de waarheid doet. Zoek dan toch ook dit verstandig hart bij u te hebben en mede te brengen, als gij bij uw Heere komt om van Hem te leren, opdat gij Zijn verlichting, Zijn woorden en Zijn zin tegelijk bevatten, onthouden, liefhebben en doen mocht.

Tracht dan al verder ook bijzonder op te wekken uw lust, uw liefde, uw begeerte, uw verlangen, uw zucht en uw trek tot de onderwijzing uws Heeren. Dit is u ten hoogste nodig, mijn ziel! Merk er op en onthoud het wel, al ligt het vast in uw oordeel, dat uws Heeren onderwijs gans begeerlijk, onwaardeerbaar, voordelig, onbedenklijk beminnelijk is en dat het voor u is als gouden appels in zilver gebeelde schalen. Ja, dat gij hetzelfde niet missen kunt, al ligt er ook inwendig een gezette en onverzadelijke begeerte in u, naar die gemeenzame onderwijzingen van uw Heere.

Wanneer echter deze zucht en trek en deze begeerte slechts stil ligt en niet levendig noch wakker is, dan zult gij daar weinig voordeel door genieten; gij zult u niet degelijk opscherpen om te leren; gij zult met zulk een diepe eerbied niet komen; gij zult dat inwendige licht niet zoeken; gij zult veel verkrijgen, want gij zult er u niet naar zetten om te leren.

Och! mijn ziel! zoek dan toch die begeerte naar de onderwijzingen uws Heeren levendig te houden, opdat zij werkzaam zij, en gij, te beter vroeg, ook des te eerder en des te meerder antwoord moogt bekomen.

Ach! Zijn leringen zijn immers zo zoet, zo liefelijk, zo aangenaam, zo bevallig, zo voordelig! Hoe zult gij het uitdrukken? Indien het in uw macht was, wenste gij niet wel dagen en nachten geheel en alleen daarin door te brengen, mijn ziel! opdat gij slechts van uw Heere leren mocht? En zou gij uzelf niet zeer gelukkig achten, indien gij met Mozes uzelf ook eens veertig dagen mocht vergeten, om de onderwijzingen uws Heeren te ontvangen, niet der wet, maar van het Evangelie der genade? En hoe gaarne zou gij met Elia door de woestijn dezer wereld heen gaan, nadat gij dezelve ontvangen had, tot aan de berg Gods, waar gij geen onderwijzingen meer zou nodig hebben? Hoe zijt gij dan soms nog zo lusteloos in uw begeerte hiertoe? Schaam u daarover.

Indien uw Heere u derhalve immers niet wederom voorkwam, gij zou en van uw begeerten tot de onderwijzing van uw Heere en tevens van de onderwijzingen zelve geheel vervreemden. Wek dan toch uw begeerten daartoe op! Och Heere! dat het U behaagde en de begeerte op te wekken en uw onderwijzingen te vernieuwen, hoe zou mijn ziel dan weder leven!

HOOFDSTUK 18.

Kom, mijn treurende ziel! Het is u evenwel om Jezus te doen, en gij hebt nochtans waarlijk lust en begeerte tot Zijn onderwijzingen. Gij treurt alleen daarover, omdat gij door dezelve niet meer vordert in Zijn gemeenschap en omdat gij in de vormen van Zijn leringen niet meer wordt overgezet. Houd moed! Uw Heere merkt op uw tranen en Hij weet beter, van waar die komen en waar zij heen gaan, dan gij het zelf weet.

Ook heeft Hij door Zijn goedheid en genade reeds gedachten des vredes over u. Die innerlijke zucht, om door Zijn leringen nadere gemeenschap met Hem te verkrijgen, heeft Hij zelf geformeerd, opdat Hij die ook beantwoorde. Zo zij het! ach! zo zij het Heere. Kom, mijn ziel! verkwik u en wek u op door de liefde uws Heeren. Verzoek

van Hem, dat Hij u daarvan wat gelieve te leren, opdat gij wederom wat lustiger en levendiger bij Hem en aan Zijn voeten mag zitten en dat alzo ook uw begeerten levendiger mochten worden. Och mijn Heere! dat het U behaagde mij te voorkomen en een neergeslagen geest op te helpen door Uw onveranderlijke liefde en trouw!

Kom, mijn ziel! bedenk eens, hoe gaarne uw Heere u leren wil. Wanneer heeft Hij zich te zoek gemaakt, indien het u maar ernst was? Ja zulks weet ik wel, maar het gebrek is aan mijn zijde. Maar meent gij, dat Zijn liefde verandert, omdat gij Hem te flauwer zoekt? Neen ook al niet! Maar och! die levendmakende Geest! dat Hij mij met Die voorkwam! Waarom zou mijn moedeloosheid meerdere kracht betonen dan Zijn levendmakende Geest?

Nu mijn Heere! In onderwerping van mijn zin, mijn oordeel, mijn begeerte, mijn lust en al wil ik echter, aan Uw voeten blijven zitten, op Uw goedheid en algehele genade hopen en wachtende wachten, totdat het U behage, mij met levendiger gezetheid te leren, hetgeen mij verder te doen staat, om Uw gemeenzaamste onderwijzingen voor mij te zoeken en te genieten, tot onze onderlinge verbintenis en tot opwekking van die oude liefde.

Och! dat mijn ziel levend en alzo bij U was! O Heere Jezus! mijn vriend! zo zuchtende, wil ik op U wachten. Gij zult haar nog wel bij U optrekken, of Gij zult nog wel tot haar neerkomen. Gij hebt immers gezegd: 'Gij, die God zoekt, ulieder hart zal leven'; en Gij ziet uit de Hemel neder, of er niemand verstandig is, dat hij U zoeke. Daaruit weet ik, dat er nog iets in mij is (doch door Uw Geest gewrocht), hetwelk U behaagt en waarop Gij U nog zult laten vinden.

Merk op, mijn ziel! Houd u altijd gereed en uw huis altijd bekwaam, opdat die Koning der ere inga, of u uithale om u te onderwijzen, wanneer het Hem gelust. Och mijn Heere! mijn ziel wordt al meer zuchtend naar Uw onderwijzingen.

Wat zult Gij haar nu leren? Och! dat het U behaagde, thans eens het leren te beginnen en haar in die plaatsen en zaken te leiden, waarover het U nu behagen mocht haar te onderwijzen. Dat het toch die weg en dat werk was, waarin en waardoor zij U nog eens geheel anders zien, vinden en behouden mocht, dan tot nu toe heeft plaats gehad. Houd moed, mijn ziel! en laat uw hoop uw begeerte volgen. Vertrouw, dat uws Heeren goedheid uw begeerte oneindig, onbegrijpelijk, onnaspeurlijk zo ver overtreft, als het licht de duisternis, zo ver als de gehele wereld één stofje in de wereld, onbedenklijk!

Maar wacht! Hij werkt allengskens. Stel Hem nooit tijd, noch maat, noch manier voor. Kom slechts als een kindeke, hetwelk noch hoofd, noch wijsheid, noch bestuur, noch iets meebrengt, maar hetgeen alles vindt en van U ontvangt als van zulk een getrouwe Leraar.

Hoort, mijn ziel! hoort gij dat wel? Uw Heere ziet U, dat gij niets zijt zonder Hem, dat gij niets hebt zonder Hem, dat gij niets vermoogt zonder Hem, dat gij het zonder Hem niet stellen kunt. En zou dat uw begeerte naar Hem en Zijn onderwijzingen niet opwekken? Immers ja! Och mijn Heere! leer mij dan toch nu bijzonder dat ene zoeken, namelijk Uw gemeenschap. Ik zie het wel, ik weet het wel, ik houd het daarvoor, dat ik zonder U niets ben, niets vermag en met al mijn denken of schrijven niet vorderen zal in dit ware, zuivere, in- en uitwendig U verheerlijkend christelijk leven, hetwelk ik immers zie mij nog zo ver te ontbreken. Ook weet ik voorzeker, dat ik het zonder U niet kan veranderen. En nochtans is mijn hart, o dat bedrogen hart! hierover zo weinig aangedaan, zo weinig bewogen. Och Heere! zie het toch aan, hoe dit hart mijn verstand, mijn oordeel en mijn overleggingen zo alleen laat werken en erbarm U over mijn harteloos werk en over mijn harteloos zoeken naar U!

Immers mijn Heere! zulks kan U niet behagen, noch verheerlijken. Ja, het stinkt voor

mijzelf, wat moet het niet voor U doen? Waarmede zal ik U zoeken? Waarin zal ik Uw leringen opsluiten, opdat die vruchtbaar mogen zijn, zo lang als mijn hart mij ontbreekt? Och! immers gaat het mij, gelijk met de zot, als hij op de weg wandelt.

Ach Heere! die mijn hart beter kent dan ik het ken, die beter weet, waar het is en waar het zich heeft verstoken dan ik het weet, gebied het toch, dat het wederkeert en mij zijn hulp bewijst! Gij hebt mij immers hier niet voor U doen komen in deze aangename tijd, opdat ik U zonder hart zoeken zou?

Het is nu de vroege morgenstond, Heere! Het is nu rustdag! Gij hebt mij zo krachtig overreed, dat ik niet alleen zo dodig, maar ook nog zo ongevoelig over die dodigheid, evenwel de begeerten van mijn vlees, hetwelk de gemakkelijkerheid bemint, heb mogen overwinnen en zo geesteloos als ik mij bevind, nochtans hier voor U ben gekomen om van U te leren. Och! kom mij verder voor, mijn Heere! en doe mij U van ganser harte zoeken en ik zal U gewisselijk vinden.

Kom, mijn ziel! begin met uw zwakke krachten. Uw Heere is zo goed. Indien Hij zulks best voor u oordeelt, dan zult gij al gaandeweg gesterkt worden. Wie weet, gij mocht misschien nog op deze dag des Heeren met Johannes eens in de Geest komen en boven uw gewoonte geleerd worden.

Uw wil, o Heere! geschiede. Al het genoeg, hetwelk mij door mijn geesteloosheid ontbreken zal, wil ik in Uw wil nemen. Die is altijd heilig, wijs, rechtvaardig, volmaakt en goed. Met die wil verenig ik dan nu eerst mijn wil; en op deze wijze begin ik te verstaan, te oordelen en alzo te begrijpen, dat ik alreeds enige gemeenschap aan U verkrijg. En Gij zijt zo goed! Gij zult het bij dat kleine beginsel niet laten. Is het niet waar? Heere!

Hoop al stillekens, mijn ziel! en houd in alle eenvoudigheid dat oogmerk in het oog, om het daarnaar te zetten, dat gij nu maar alleenlijk zoekt, die gemeenschap aan uw Heere te ondervinden en alzo derzelve kracht te genieten, opdat Hij u verder Tere en hogere dingen van die liefde openbare, waarbij Hij u de laatste maal staande hield. Begin slechts en ga steeds voort met uw oordeel, totdat uw Heere het zich laat welgevallen, om meer van Zijn Geest uit te storten. Hij weet zeer wel, wanneer en hoe Hij Zijn belofte zal vervullen, stromen gieten op het droge en u alzo doen ondervinden, dat Zijn woorden waarachtig en getrouw zijn. Hij, die te komen staat, zal komen en niet achterblijven. Doch de rechtvaardige zal door het geloof leven. Hoort gij dat wel? mijn ziel! Betoon het dan, dat gij het gehoord en verstaan hebt.

Och Heere! immers ook dat kan ik niet zonder U! Ja, ik kan niets zonder U! Dat is de waarheid, die zie ik nu. Och! dat deze waarheid mij vrijmaakte van al die waan, die zich in dat arglistig hart mocht verschuilen en die mij belet, dat ik dit niet altijd even klaar zie of gevoel en alzo, door verlegenheid gevoelig wordende, tot U loop.

HOOFDSTUK 19.

Maar zult Gij mij niet nog wat verder onderwijzen? mijn Heere! Merk op, mijn ziel! Gij moet u deze waarheid eerst wat dieper indrukken. Waar wilt gij zo spoedig heen? Leg eerst het fundament wat vaster, eer gij verder begint te bouwen. Gij hebt deze waarheid nu verstaan en begrepen. Dat is in zo verre goed; maar zulks is niet genoeg, om door de waarheid vrijgemaakt te worden. Eer deze waarheid u vrij zal maken van dat aller-innigste bedrog uws harten, dan moet zij eerst geheel en al één met u worden. In dat aller-innigste moet zij immers werken, indien zij daar haar kracht betonen zal. Let er op, mijn ziel! Gij moet met die waarheid één worden, zodat er niets in u overig blijft, hetwelk van deze waarheid ontbloot is. Verstaat gij wel, wat ik zeggen wil? Zie!

als uw verstand dit in waarheid bevat, dan zult gij naar de wijsheid van Christus uitzien, want gij zult verstaan, dat uw verstand slechts dwaasheid is zonder uws Heeren wijsheid. En zo zal die waarheid u vrijmaken van uw onverstandigheid en u de wetenschap der heiligen leren.

Wanneer uw hart dit bevat, dat gij zonder uw Heere niets zijt, niets vermoegt, dan zullen deszelfs verzuchtingen en verlangende begeerten naar uws Heeren kracht zijn en die zult gij zo lief krijgen, dat gij u geheel met dezelve zult vermengen. En zo zal de waarheid u vrijmaken van uw harteloze hart. Grijp die sterkte des Heeren maar aan, indien gij het gevat hebt, dat gij zonder uw Heere niets vermoegt, dan zal die waarheid u alzo ook vrij maken van uw onmacht in geestelijke betrachtningen, want aldus zal uws Heeren kracht de uwe worden. Hebt gij nog meer nodig?

Zo ook wederkerig. Als gij die waarheid gelooft, dat uw ziel zonder uw Heere niet leven kan en gij die waarheid gevat hebt en u met dezelve verenigt en het daarvoor houdt, dat dit de waarheid is, dan zult gij al uw geestelijk leven in Christus zoeken. Gij zult niet alleen weten, dat Die uw leven is, maar gij zult daarop aangaan, om geestelijk leven uit Hem te trekken. Gij zult die waarheid zo lief krijgen, dat gij, vanwege deze verwachting, van uw Heere niet zult af te trekken zijn. En zo zal die waarheid u vrijmaken. Want die de Heere aanhangt, is één geest met Hem en zou die niet geestelijk leven? Hij is immers geworden tot een levendmakende Geest.

Zo ook wederom. Uw Heere zegt: 'die in Mij blijft en Ik in hem, die draagt veel vrucht'; en 'zonder Mij kunt gij niets doen'. Zal deze waarheid u vrijmaken, mijn ziel! dan moet gij u eerst met dezelve verenigen. Want indien zij buiten u blijft, dan kan zij niet op u, in u en door u werken. Gij moet die niet alleen toestemmend geloven; maar gij moet die waarheid liefhebben en aan uw ziel opdringen, opdat gij inwendig derzelve kracht mocht ondervinden. Derhalve moet u uw verstand niet alleen binnen de palen van Christus' wijsheid blijven, maar het moet gedurig van de wijsheid van Christus afhangen in iedere daad, welke gij verstandig doen zou.

Evenzo moet uw hart niet alleen geen andere kracht erkennen, om Gode vruchten te dragen, maar gij moet ook gedurig van de kracht van Christus afhangen, zelfs om de allermiste vrucht te dragen. Daarom moet gij het niet alleen daarvoor houden, dat gij zonder de Geest van Jezus niet leven kunt, maar gij moet uw ziel gewennen, dat zij nergens anders leven voor zich zoekt dan in Christus en dat zij gedurig op Christus zie, om levendig te blijven en levendig te werken; ja ook dat zij die waarheid gestadig vasthoude, dat zij zonder Jezus niet leven, noch iets doen kan. Maar dit alles is nog niet genoeg. Zie! indien gij nu alreeds afhangt van Christus' wijsheid, van kracht van Christus, van de Geest van Christus en alzo in Hem tracht te blijven, en Hij in u, opdat gij veel vruchten moogt dragen, die Zijner onderwijzingen betamend zijn, dan moet gij die vruchten ook dadelijk voortbrengen door de kracht van deze uw vereniging en gemeenschap met Christus. Weet gij, wat ik hiermee zeggen wil? mijn ziel! Zulks dient gij vooral te verstaan.

Ik bedoel dit: gij moet niet alleen vrucht dragen, door uit kracht van uw verstand hetzelfde met Christus' wijsheid, uw hart met de kracht van Christus, uw wil met de wil van Christus, uw ziel of uw geest met de Geest van Christus verenigd te houden; dit zo op zichzelf alleen is al wederom niet genoeg. Maar de liefde moet in die verenigingsband de knoop leggen. En niet alleen de liefde, voor zo verre die bijzonder opmerking neemt op datgene in Christus, hetwelk gij voor uw eigen geestelijk leven nodig hebt, (zulks zou eigenliefde kunnen wezen) maar die liefde, waardoor gij alles, wat in en aan Christus is, liefheb, ja alles wat van Christus voortkomt; hetzij dan hoedanig het omtrent u werke of niet werke. Want de liefde moet bijzonder tot de persoon van Christus zelf zich uitstrekken, anders zou het Christus niet gelusten, om u

aan Zijn Geest en diens gaven deel te geven. Ja anders kunt gij daar ook geen deel aan verkrijgen.

Deze liefde moet aan die waarheid haar kracht geven, dat gij, in Hem blijvende, veel vrucht zou dragen, opdat die waarheid u vrij zou maken van die ellendige en erbarmelijke slavernij uws zelfs, om uw Heere in een vrije Geest te dienen.

Och Heere! dit is de waarheid. Wat zou mijn ziel niet vinden, indien zij meer liefde had! Hoe is het mogelijk, dat zij U, die zo gans en al beminlijk zijt, nochtans zo weinig bemint! Och! dat het U behaagde, Uzelf meer aan haar te openbaren, en haar eens uit haarzelf te rukken. Liefde tot U! Waar is de voorleden liefde? Och! dat zij die eens wederom genieten en aan U betonen mocht! Immers is het zo, mijn Heere! dat ik geen wijsheid heb dan de Uwe; dat ik geen kracht heb dan die van U is; dat ik geen leven om te leven heb dan het Uwe? Hoe zou ik dan liefde hebben om U lief te hebben en door die liefde Uw waarheid te betrachten, anders dan in Uw liefde? En indien Gij door Uw goedheid dat andere wilt geven, zou het U dan niet behagen mij Uw liefde te geven? Ach! spreek ik van deze dingen ook als een luidende schel of als een klinkend metaal? Waar zal ik met dat hart heen, hetwelk zo weinig liefde heeft?

Och mijn Heere, ik leg het voor U open, opdat gij Uw liefde daarin mocht uitstorten door Uw Geest; en alzo mijn liefde opwekken en levendig maken. Kom, mijn ziel! breng u eens iets van de bewijzen van uws Heeren liefde tot u te binnen, of het uw liefde wat verlevendigde, en dat gij, alzo dichter bij uw Heere komende, wederom beter van Hem mocht leren. Waarom meent gij, dat Hij die moeite met u neemt om u te onderwijzen, indien het niet is uit liefde. Waarom wekt Hij uw begeerte wederom op, om van Hem onderwezen te worden en om toch nauw met Hem verenigd te worden, indien niet uit liefde? Waarom wekt Hij uw verzuchtingen om liefde op, indien niet uit liefde? Waarom betoont Hij u Zijn liefde, anders dan omdat Hij u liefheeft? Waarom heeft Hij u lief, anders dan omdat Hij u liefhebben wilde? en waarom wilde Hij u liefhebben, anders dan omdat Hij u goed wilde doen? Waarom wilde Hij u goed doen, anders dan omdat gij goed zou worden? En waarom wilde Hij, dat gij goed zou worden, anders dan opdat Hij zich met u verenigen kon?

En waarom wilde Hij zich met u verenigen, anders dan omdat Hij u Zijn liefde wilde betonen? en waarom wilde Hij u Zijn liefde betonen, anders dan omdat Hij uw liefde wederom tot zich trekken wilde? En waarom wilde Hij uw liefde tot zich trekken, anders dan om die liefde met de Zijne en de Zijne met de uwe te verenigen? Nu, waar uw Heere zoveel beleid toe gebruikt heeft, zou Hij dat niet kunnen doen? En zou dan die liefde niet eens wederom levendig worden en u doen blijven in uw Heere en uw Heere in u? Ach! dat die tijd geboren was, Heere! dat Gij en ik niet meer twee, maar één waren! Hoe zou ik zo durven spreken, ten ware dat Uw Woord alzo niet sprak? Want immers is ieder lid zowel met het hoofd verenigd, als al de leden tezamen? En wat wil anders zeggen: die in Mij blijft en Ik in Hem? Maar och mijn ziel! gij spreekt zo bol op en zo uiterlijk van deze grote verborgenheid. Gij moest hier al geheel anders van spreken. Och! mijn Heere! mocht het U behagen, om mij nu te leren, hoedanig ik hiervan innerlijker, gevoeliger en dienvolgens levendiger en krachtiger spreken zou, dan zou ik ondervinden, hetgeen waarvan ik nu spreek. En dan zou het spreken mij wel geheel anders ter harte gaan en het denken en spreken van Uw hoogwaardigheid steeds betamelijker toegaan. Houd mij toch mijn oneerbiedigheid ten goede, omdat Gij zo goed zijt!

HOOFDSTUK 20.

Merk op, mijn ziel! indien het waar is, dat gij niet zijt zonder uw Heere, gelijk gij niet zijt zonder Hem, dan zijt gij wederom alles, wat gij zijt, niet alleen door uw Heere, maar ook in uw Heere en dat is uw Heere in u.

Verstaat gij mij wel? mijn ziel! Gij zijt niets. Dat weet gij nu zo enigszins. Zulks hebt gij nu een weinig beginnen te vatten. En daarom verstaat gij niets en weet gij niets, te weten geestelijk. En gij kunt ook niets doen zonder uw Heere, zoals gij uw Heere hoorde zeggen. Indien gij dan iets geestelijk weet, verstaat, doet, dat is door uw Heere, door uws Heeren goedheid, door uws Heeren wijsheid, door uws Heeren kracht. Dat is zo. Maar ook hetgeen gij zijt, dat zijt gij in uw Heere.

Zie! de wijsheid uws Heeren, waardoor gij alleen wijs wordt, is uw Heere zelf. Hij is die alleen-wijze God en in die wijsheid alleen zijt gij wijs. Zo zijt gij in uws Heeren wijsheid en deze Zijn wijsheid is Hij zelf; zo zijt gij alleen wijs in uw Heere. Zo wederom, de heiligheid uws Heeren, in welke gij alleen heilig zijt, is uw Heere zelf. Hij is die Heilige en in die heiligheid alleen zijt gij heilig; zo zijt gij heilig; zo zijt gij alleen heilig in uw Heere. Nog eens: de waarheid uws Heeren, waardoor gij alleen in de waarheid zijt en alleen waarheid doet, is uw Heere zelf. Hij is die waarachtige. Zoveel waarheid gij dan hebt, die hebt gij in uw Heere; zo is dan al het ware, dat gij hebt, in uw Heere. En zo zijt gij in uw Heere wijs, waar gij wijs zijt; in uw Heere heilig, waar gij heilig zijt; in uw Heere is het waarheid, hetgeen er in u waarheid is.

Nu zie ik daar niet op, dat op deze wijze uw goed in uw Heere is, maar ik zie op dat goed, hetwelk gij alreeds bezit; dat bezit gij in de schat van uw Heere. Want gij hebt niets met al. Gij zijt arm, ellendig, jammerlijk, blind en naakt. Zonder het goed van uw Heere hebt gij niets, maar ook met het goed van uw Heere geniet gij uw Heere zelf. Want wij spreken nu van een rijkdom, die Hij in zichzelf bezit en welke men niet genieten kan, tenzij men Hemzelf mee geniet. Derhalve zo zijt gij dan in uw Heere, alles wat gij zijt.

Ja maar, ik heb het nochtans in mijzelf? Dit is het juist, hetgeen wij gezegd hebben. Dat is uw Heere in u; dat is uws Heeren beeld niet alleen, maar dat is ook uws Heeren Geest, uws Heeren wijsheid, voor zo ver gij daarvan iets bezit; uws Heeren waarheid zo ver gij waarheid hebt. Nu, dat wijze, dat heilige, dat ware, hetwelk uw Heere u door de gemeenschap Zijns Geestes meedeelt, dat het zijn stralen van Zijn goddelijke natuur in u; en Gods natuur is God zelf. Derhalve is dit dan uw Heere in u. En dat wilde ik zeggen, toen ik zei: 'gij zijt alles, wat gij zijt (versta het in een geestelijke zin) door uw Heere, in uw Heere en dat is uw Heere in u'.

Vraagt gij mij nu: wat is dat toch? Ik antwoord: het is een grote verborgenheid, dat Christus met Zijn leden één is. Och mijn Heere! mocht ik toch door gedurige ondervinding hier wat meer van leren! Ik heb er nu een klein beetje van verstaan! Mocht ik het dan eens zien in dat licht, hetwelk in Uw licht alleen zijn stralen laat zien; in dat beminnelijke licht, hetwelk zich zo spaarzaam openbaart; hetgeen niet alleen klaarheid, maar ook warmte, ja hitte van zich geeft. Dat het hart tevens in hartelijke liefde mocht ontstoken worden! Mochten dat licht en die liefde, met Uw licht en Uw liefde, o Heere! verenigd zijnde, een vlam des Heeren worden, sterk als de dood en mocht derzelve ijver hard zijn als het graf, zodat vele wateren dezelve niet konden uitblussen! Och Heere! hoe zucht mijn ziel naar die gevoelige en werkzame gemeenschap en liefde! Mocht ik er eens in delen tot eer van Uw goedheid en van de rijkdom Uwer genade!

Maar ach mijn ziel! hoe dodig spreekt gij van deze dingen! Ja, Heere! wat zou ik doen zonder Uw levendmakende Geest? Ik ben niets, ik weet niets; ik kan niets zonder U.

Gij zijt de Eerstgeborene uit de doden, opdat Gij in alle de eerste zou zijn. Als Gij mijn ziel zult levend maken, dan zal zij leven!

Och mijn Heere! Gij, die leeft en dood geweest zijt en leeft in alle eeuwigheid, dat het U behaagde mijn doffe, dodige en lusteloze ziel levend te maken door Uw Geest! Wie zal U in het graf loven? o Heere! Zullen de overledenen opstaan en U loven? Waarom hebt Gij mijn ziel een kleine straal van dit licht doen zien, zo het niet is om U te loven en te verheerlijken? En wat kan ik zonder U? Immers niets. Indien dit dode aas, hetwelk zich nog in mij verbergt, bij het beginsel van het leven Uws Geestes zo stinkt in mijn neus, wat moet het in de Uwen doen, o Heere! En indien het mij zo lastig en zo walgelijk is, wat moet het U zijn, o Heere! Maar ook, o mijn Heere! indien het mij zo in de weg is, zou het U dan niet in de weg zijn? Want het is mijn vlees niet in de weg, maar mijn geest, die Geest, die Uw Geest is in mij. Indien het U dan in mij tot een last is, zou het U ook niet tot een last zijn in Uzelf? o Heere!

Indien ik dat beest (als ik zo spreken mag) verdrijven kan, hoe spoedig wilde ik zulks doen! Ik zeg ik; maar ik meen door Uw Geest in mij, o mijn Heere! Gij kunt het zonder mij doen; Gij kunt het voor mij doen; Gij kunt het door mij doen, o mijn Hulp! ja Gij alleen kunt het doen. Och! mocht het U maar behagen! Immers is het 't Uwe en U in mij zo tegen? En zou het U in Uzelf niet tegen zijn? Het is immers geen andere, maar dezelfde Geest, die in U alleen en door U in mij werkt.

En zou dan Uw Geest in U niet begeren, hetgeen Hij in mij begeert? Ja toch! De Heere zal het te zijner tijd doen uitspruiten. Na twee dagen zal Hij ons weder levend maken en aan de derde dag zal Hij u doen verrijzen. Mijn waarde ziel! in de tijd des welbehagens zullen uw doden leven. Dan als uw levendmakende Heere zulks voor Zijn eer en tot uw heil best zal oordelen.

Ach mijn Heere! die hoop verkwikt mij een weinig en in Uw heil is mijn lust, hoewel Gij het in mij nog zo niet doet uitspruiten! Och! maak mij levend naar Uw Woord! Of hebt Gij niet gezegd: 'Ik leef en gij zult leven!' Ach! waar is de kracht Uwer opstanding in diegenen, die één plant met U trachten te zijn in de gelijkmaking Uws doods? Immers is een levende hond beter dan een dode leeuw.

Roep eens wederom tot mij, tot mijn levenloze ziel: kom uit! en zij zal haar graf en haar stank verlaten. Zij zal in Uw gezelschap met U tot Uw eer leven. Immers is Uw macht noch Uw goedheid tegenwoordig niet minder, dan toen Gij op aarde leefde? En immers vereist mijn opwekking geen mindere kracht dan die, waardoor Lazarus uit de dood opstond? En immers hebt Gij mijn ziel lief met dezelfde liefde, waarmee Gij Lazarus Uw vriend liefhad? En immers Gij kunt dit doen, opdat de werken Gods mogen openbaar worden, gelijk Gij het toenmaals tot dat einde gedaan hebt?

Ja mijn Heer & hier is nog iets meer, waardoor Uw goedheid zich van Uw gunstgenoten laat bewegen. Dat zijn de zuchtingen van Uw Geest, Uw eigen begeerten, (indien ik het zo mag uitdrukken) ja die begeerten, welke door Uzelf geformeerd zijn en die zich uitstrekken tot verheerlijking van Uw naam. Doch thans, hoewel zuchtende, zal ik wachten en uitzien naar de God mijns heils; mijn God zal mij horen!

Hoor toch, mijn ziel! Tracht uw gemeenschap aan en met uw Heere, die het leven zelf is, wat nader te bepeinzen. Hij toch is het leven en in Hem is de fontein des levens en dat wel beide voor u. Wie weet, Hij mocht u door deze weg levend maken! Zo zij het Heere! Ook dit verwacht ik van Uw goedheid,

HOOFDSTUK 21.

Ondertussen dewijl de viering van Uw heilig Avondmaal thans nabij is, hetwelk Gij ons, ter gedachtenis van Uw liefde jegens ons, hebt nagelaten en hetwelk een bijzonder middel is tot bevordering van onze gemeenschap met U, (indien wij het ten minste, in overeenstemming met Uw hoge waardigheid, betamelijk met U houden) uit dien hoofde wilde ik U wel bidden, dat Gij mij geliefde te leren, hoe ik mij in deze mijn toestand daartoe zou voorbereiden, om daardoor waarlijk, krachtig en op een bijzondere wijze bevorderd en bevestigd te worden in Uw gemeenschap en liefde; en ook tot verdere voortgang, om dicht bij U zijnde, al meerdere en meerdere en nog uitnemender zaken van U te leren verstaan, weten, zien, maar meest en vooral te leren beoefenen. Merk dat op, mijn ziel! Alles wat gij in en door het heilig Avondmaal kunt genieten of verwachten, is genade, enkel genade, alleen, gehele en volkomen genade, ja ook wel overvloedige genade. Aldaar leidt uw Heere de Zijnen wel eens in het wijnhuis, in Zijn binnenkamer en spreekt hun naar het hart en laat hun Zijn verkwikkingen wel genieten tot dronken worden toe; dat zij als dolende worden in Zijn liefde, zo in die, welke zij in Hem voor zich zien en ondervinden, als in die, welke zij wederom in zich tot Hem genieten.

Doch, gelijk ik zei, uit enkel bijzondere genade. Want alhoewel uw deel aan uw Heere in eeuwigheid vast blijft, zo mocht uw Heere nochtans u altijd hier op aarde met tranenbrood spijzigen; en daarom is het alleen uit genade, indien Hij u wat beters toevoegt, om uw geestelijk leven te onderhouden. Wanneer gij derhalve in deze uw hoop en verwachting zo moogt opscherpen, ziende op Zijn goedheid, scherp dan ook alzo bijzonder uw begeerten op naar deze genade en naar dat bijzonder middel, om in de gemeenschap van uw Heere bevorderd te worden. Want de hongerigen verzadigt Hij met goederen.

Ten andere. Maak al uw vaten, waar gij gaarne wat in wenst te hebben, ledig, opdat er wat in komen kan en opdat gij tonen moogt, dat gij komt niet alleen om een weinig, maar om veel te halen. Uw Heere toch wil wel gaarne veel geven. Doe maar uw mond wijd open en vertoon Hem uw begeerte en uw gebrek. Hij zal het wel vervullen. De armen heeft Hij met goederen verzadigd, maar de rijken ledig weggezonden.

Onthoud dit wel. Dit moet gij u diep indrukken, mijn ziel! Alles, waar gij wat in begeert te ontvangen, moet ledig zijn, en alles, daar gij iets voor begeert te hebben, moet arm en gebrekkelijk zijn. En niet alleen zijn, maar gij moet het als zodanig aan uw Heere vertonen. Gij moet dat gebrek voor Hem openleggen.

Laat mij u dit een weinig nader verduidelijken, opdat gij het niet vergeet en laat mij van het voorname, dat u ontbreekt en hetwelk gij zoekt, beginnen.

Gij wilde zo gaarne opwassen in de innerlijke liefde tot uw God, tot uw Heere Jezus, tot de Geest, tot het woord der waarheid, tot de broederen, tot de deugdzaamheid, tot de Hemel enz. Is dit niet zo? U dunkt, indien gij dit geluk hebben mocht, wat zou gij gelukkig zijn en hoe geheel anders zou gij al uw zaken verrichten! Het is de waarheid, mijn ziel! Het is zo! Ik stem het u volkomen toe!

Maar welaan dan! kom, daar is hoop deze aangaande voor Israël! Gij moogt die begeerte wel voor uw Heere brengen, het zal Hem aangenaam zijn, want zij is naar Zijn wil. Gij moogt ook wel hopen, dat Hij die niet zal wegwerpen, maar daarop acht slaan en die aanzien. Trouwens wees zorgvuldig, om dezelve zo te bekleden of zo te ontbloten, hoe zal ik het noemen? dat gij die voor uws Heeren ogen durft brengen. Verstaat gij mij wel? mijn ziel! Gij zijt zo verbazend onvatbaar!

Zie! dit wil ik zeggen: uw innerlijke zucht, begeerte en uw verlangen naar deze liefde, bekleed die met droefheid over uw verzuim van dezelve en over uw kleine mate

daarvan; met belijdenis van uw schuld, in dezelve niet eerder en meer met uw vermogens gezocht te hebben; ja met belijdenis van uw duister gezicht, dat gij dit verzuim niet anders, helderder en gruwelijker gezien en gevoeld hebt; ook met erkenning van uw verzuim, dat gij de genoemde genaden niet als noodzakelijker, heerlijker en voordeliger hebt op het oog gehad, maar die alleenlijk of althans de meeste tijd zo half slapende gezien hebt en wel bijzonder de liefde tot uw naasten.

Bekleed uw begeerte met een klacht over uw dwaasheid deze aangaande en over uw ongeluk, dat gij zo weinig acht genomen hebt op de overtuigingen des Geestes in dit opzicht; met beschuldiging van uzelf over uw luiheid en achteloosheid, om hier niet anders naar getracht te hebben; met vertrouwen, dat uw Heere door Zijn goedertierenheid dat alles zal overzien en niet gedenken, maar u nu; op en overeenkomstig uw begeerte, zal antwoorden.

Bekleed die vervolgens met een verre uitgestrektheid, met eindeloosheid. Laat haar het gezicht uwer ogen verreweg, ontlopen, want die begeerte is tot iets oneindigs, ja tot het enige oneindige der deugden op aarde. Daarom laat uw begeerten vooral niet bekrompen zijn of vreesachtig toegaan. Uw Heere is zo rijk en zo weldadig. Hij wil liever en het is ook meer overeenkomende met Zijn eer, dat Hij eerder veel geve dan spaarzaam en schaars. Zulks doet Hij zo node. En echter indien gij uw mond niet wijd open doet en als zich de begeerten uws harten niet wijd uitstrekken, hoe zult gij veel kunnen ontvangen? Uw vaten zijn dan niet ledig genoeg.

Daarom mijn ziel! vergeet mijn raad niet. Begeer hartelijk en eet hartelijk, opdat gij sterk moogt worden in en door de liefde. Werk in het bijzonder alzo omtrent de liefde tot uw Heere en tot Zijn gemeenschap. Hij zal daar zeer bijzonder op zien en u daarnaar, wat al het overige aangaat, antwoorden.

Door die liefde tot uw Heere zult gij uw ziel aan Hem en Hem aan uw ziel zo vast verbinden, dat die band niet alleen onverbreekelijk zijn zal, gelijk dezelve reeds voor lang alzo geweest is, maar dat de kracht van die verbintenis u in alle behoefte zal behulpzaam wezen en zo gij die in het oog houdt, in alle gelegenheden voordeel aanbrengen en daartoe gereed zijn.

Ik wil er dit mee zeggen: wanneer gij u in de overige tijd uws levens bij uitnemendheid houdt aan de liefde tot uw Heere en die in al uw verrichtingen voor de aandacht hebt, zowel de zijde tot u als de uwe tot Hem, dan zullen die beide tezamen zulk een onverbreekelijke band uitmaken, dat gij door deszelfs kracht niet alleen uw zaken te beter zult doen, maar ook te vaardiger doen; ja klaarblijkelijk bij ondervinding leren, wat het te zeggen is, 'de liefde van Christus dringt ons'. 'Eer ik het wist, zette mijn ziel zich op de wagens van mijn vrijwillig volk'.

Maar ik zei ook, mijn ziel! dat gij uw begeerte moest ontbloten, wanneer gij die voor uw Heere brengt en dezelve Hem op een wijze, die Hem aangenaam is, wilt voorstellen. Weet gij, wat ik daarmee meen? Dit dient gij vooral te weten, of gij zou al wederom mislaan. Hoor! ik zal het u een weinig beduiden, omdat ik reeds vrij wat met uw achteloosheid bekend ben. Zie! gij moet uw begeerte ontbloten van alle ijdele waan en ijdele inbeelding, van vergeefse hoop en verwachting, van superstitie of bijgeloof.

HOOFDSTUK 22.

Van ijdele waan moet uw begeerte ontbloot zijn. Gij moet u geenszins inbeelden, alsof gij reeds een goed of ongemeen deel van deze liefde in bezit had, ofschoon gij Gods genade ook niet moet verkleinen. Ganselijk niet! Maar gij moet in waarheid oordelen en u die regel en die maat der liefde voorstellen, welke gij nu reeds en naar de tijd van uw wedergeboorte en in overeenkomst met uw overtuiging en verlichting behoorde te hebben. En dan zult gij in waarheid oordelen, dat gij maar een klein beginsel hebt (indien het die naam dragen mag) van hetgeen gij alreeds behoorde te hebben.

Ontbloot daarom uw begeerte vooral van die waan, alsof gij reeds een uitnemend deel daarvan voor uzelf had. Doch erken tevens ook vooral de genade Gods, in deze aan u meegedeeld. Beeld u ook niet in, van juist zulk een deel, zodanige trap, zulk een mate, zodanige bewegingen van deze liefde te zullen verkrijgen, hoedanig uw begeerten wel mochten zijn. Misschien verkrijgt gij meer, maar misschien verkrijgt gij het ook op een andere manier dan gij meent. Ontbloot uw begeerte van inbeeldingen hieromtrent en laat uw Heere dat naar Zijn goede en trouwe wijsheid besturen. Verwacht nochtans de zaak met vrijmoedigheid, want die begeerte is uw Heere aangenaam en Hij zal dezelve naar Zijn raad beantwoorden. Ontbloot uw begeerte ook van vergeefse hoop en verwachting. Zo namelijk, dat gij verwachten zou, dat uw liefdeloos hart u dan niet meer zou kwellen of hinderen; (indien gij ten minste nog in de wereld blijft) ach neen! die vijand zal wel op zijn hoede wezen, om de gelegenheden, waarin hij zijn kracht kan betonen, waar te nemen of te zoeken.

Hoop evenwel vrijmoedig, dat hij over u niet zal heersen en dat gij hem nog eens geheel en al zult vertreden. Ja, dat uw Heere wel voor u op zijn nukken en bedriegerijen zal acht geven en u bevrijden van de schade zijner pijlen. Hoop niet allen, maar vertrouw zulks met vrijmoedigheid.

Ontlast ook uw begeerte van superstitie of bijgeloof. Te weten in dezer voege, dat gij niet moet denken: de Heere kan mij nu deze zaak niet weigeren, (het is wat anders op Zijn macht en op Zijn goedheid te zien) want Hij heeft mij zodanige begeerten gegeven. Neen! denk zo niet. Het is een vrije en geheel en in alles volkomen vrije genade en het is een vrijmachtig Heere, van wie gij die moet verwachten. Erken het allerminste, hetwelk gij verkrijgt, als komende uit een vrije en in alle opzichten volkomen vrije genade. De Heere is u niets ter wereld schuldig; en al heeft Hij u deze begeerten naar Zijn liefde, gemeenschap en Geest gegeven, daarom is Hij geenszins gehouden dezelve te beantwoorden. Het is Zijn begeerte. Hij mag die wegstoten of aannemen, naardat het Hem behaagt. Hij mag immers met het Zijne doen, wat Hij wil?

Daarom denk niet zo bijgelovig, alsof uw Heere die zaken, welke gij zo hartelijk begeert, niet kan weigeren, omdat gij dezelve nu zo ernstig begeert. Maar hoop, wacht en zie op Zijn onbedenklijke genade en goedheid, ook op Zijn getrouwe liefde omtrent u en op Zijn genadige beloften. Gij moet uw ogen alleenlijk vestigen op Zijn goedertieren en getrouwe liefde. En alles wat gij verwacht, verwacht dat uit die fontein en niet zo zeer, omdat gij zo begerig zijt; maar wilt gij nochtans ook iets verwachten, omdat gij zo begerig zijt, druk het dan diep in uw ziel, dat uw Heere u deze begeerten gegeven heeft, omdat Hij dezelve, volgens Zijn goede gewoonte, naar alle waarschijnlijkheid wil beantwoorden en dat Hij dat versiersel, hetwelk Hij u zelf heeft aangedaan, zich heeft laten welgevallen en daarin welbehagen zal blijven hebben. Wellicht neemt gij door dat oog Zijn hart, om u boven uw bidden of denken te geven, hetgeen gij begeerd had.

Maak gij bij voorraad al uw vaten ledig, mijn ziel! in hoop, dat zij mochten gevuld

worden, zo niet alle, dan immers enige. Doch gij moogt wel hoop voeden, dat gij in alle, die gij slechts terdege ledig maakt, iets krijgen zult. Maar kom ook vooral ontledigd met dezelve tot uw Heere, opdat Hij zulks ziende, zich over u erbarme en dezelve uit Zijn volheid voorzie. Toon Hem tevens uw mismaaktheid, met welke Hij zich niet kan verenigen, opdat Hij ook daarover zich erbarme en u een andere gestalte geve, dan zal dezelve Zijn beeltenis ook geheel anders vertonen.

Trouwens, hier denk ik al wederom aan uw onvatbaarheid, o mijn ziel! Ik acht het zeer nodig, om u die alweder een weinig nader naar uw begrip duidelijk te maken. Luister dan naar mij en niet naar iets anders. Want gij moet dit wel degelijk verstaan, of uw begeerten zouden u ontvliegen als kaf voor de wind.

Ik herhaal: maak dan uw vaten, waarin gij iets begeert, ledig. Versta hier door ledig, ledig van uw vuiligheid en van uw klatergoud, van uw zondigheden en van uw schijndeugden. Gij moet het mij niet kwalijk nemen, dat ik u deze goede raad een weinig hard toedien. Laat ons maar zien, of het op zodanige manier geen doel zal treffen. Zie! door uw vaten versta ik dat, waarin gij gaarne iets van deze liefde ontvangen zou. Nu! ontledig voor deze liefde, uw verstand, uw geheugen, uw hart, uw bewegingen of hartstochten. Ontledig die alle van datgene, hetwelk of deze liefde niet eigen is, of van die dingen, welke met deze liefde niet overeenstemmen.

Maar nog bemerk ik in dit opzicht uw onvatbaarheid. Evenwel omdat gij gaarne wenst te leren en omdat uw Heere een begin heeft gemaakt met u te onderwijzen, zo hoop daarop, dat Hij door Zijn goedheid u niet in gebreke zal laten blijven.

Uw verstand, zeg ik, zou gij ledig maken, om de liefde van Christus te kunnen ontvangen. Bevrijd het dan van alle vergankelijke liefde. Maal daar niet op met uw bespiegelingen. Neem daar geen vergenoeging in. Heb er niet mee op. Ja, veracht de liefde van de wereld. Veracht ook al die liefde, welke gij zou behalen of behouden met de minste krenking van uw consciëntie, al was het zelfs de liefde van de gelovigen zelf. Heb daar niet eens overleggingen over, wanneer die en de liefde Gods tegen elkander in enig punt inlopen. Ja, ook de liefde tot uzelf; tot uw eer, die vergaan zal; tot uw leven, hetwelk vergaan zal; tot uw goederen, die vergaan zullen. Al uw liefde tot deze dingen en uw overleggingen, uit de liefde daartoe ontstaan, daarvan moet de kas van uw verstand ledig zijn, om de liefde van Christus des te beter te ontvangen; ja zo ledig, alsof er geen voorwerpen voor zodanige liefde in de wereld waren.

Gij mocht, ja gij moet uzelf en uw broederen hartelijk liefhebben. Maar niet zo zeer om uw wil of om hun wil, als om Gods wil; om het gebod Gods; om het beeld Gods. Doch daarvan heb ik u elders reeds iets geleerd. Nu moeten wij voortgaan.

Ontledig uw geheugen van het onthouden der zoetigheid, welke gij ooit of ooit in vergankelijke, onzuivere of geesteloze liefde gehad hebt. Vergeet dat, om te meer van deze liefde te ontvangen. Ontledig uw hart en deszelfs bewegingen van die begeerte, van die lust en trek, zelfs tot die liefde en tot de vruchten van die liefde, welke met deze zuivere, geestelijke en goddelijke liefde niet te gelijke tijd kan bestaan. Dit moet gij wel onthouden, mijn ziel! Want zover deze liefde bij u plaats heeft, zover kan de liefde Gods en van Christus in u geen plaats hebben. Derhalve ontledig u van derzelve vuiligheid.

HOOFDSTUK 23.

Ontledig u vervolgens ook van het klatergoud der deugd, die onder de schijn van liefde voorkomt. Weet gij, wat ik bedoel? Ik bedoel die liefde, welke gij hebt jegens de godzaligen en om hun godzaligheid en naarmate van hun godzaligheid, doch die in de godzaligheid niet rust, welke uit de godzaligheid niet ontstaat, maar die de zuivere liefde tot die godzaligen besmet en bederft. Die liefde, waardoor gij de liefde der godzaligen zo zeer bemint, dat gij, uit vrees van hun liefde te verliezen, hun gebreken niet durft ontdekken.

Zie! dit schijnt liefde te wezen om godzaligheid, doch het is liefde tot de besmettende gunst der godzaligen. Want hun vernieuwde natuur behoeft gij niet te vrezen, wanneer dezelve boven de oude in opgewektheid verkeert en die zal u daarom niet haten. Ontlast u derhalve ook van deze schijndeugd en tracht uw verstand, uw geheugen, uw hart en deszelfs genegenheden van alle onzuivere en besmette liefde te ontledigen, opdat gij vooral in de liefde van Christus goede voortgang mocht maken en daarin volgens uw ernstige begeerte toenemen. Breng tot dat einde die ledige vaten voor de ogen uws Heeren, opdat Hij, door Zijn ontferming over uw gebrek, dezelve uit Zijn schat voorzie.

Maar ik zei ook: vertoon Hem uw mismaaktheden, mijn ziel! die wangestalte van uw hart, met welke Hij zich niet kan verenigen, opdat Hij zich, wanneer Zijn liefde omtrent u werkzaam is, daarover erbarme en u in een andere vorm zette, opdat gij Zijn beeld meer volkomen, ja geheel en al moogt uitdrukken. Gij weet wel, welke monsters ik bedoel, mijn ziel! Ik behoef u die niet te ontdekken. Ontdekt gij dezelve slechts aan uw Heere en bid Hem om erbarming over u, vanwege derzelve meesterschap en dwingelandij.

Houd Hem toch ook inzonderheid die mismaaktheid en wangestalte voor, welke zo stout zijn, dat zij haar meeste lelijkheid en kracht vertonen, dan wanneer gij u bijzonder daartoe zet, om uw Heere door gebeden of door het onderzoek van Zijn allerheiligste waarheid te zoeken. Ik meen die geesteloze gestalte van u, mijn ziel! moet ik het u nog zeggen? Die onaandachtigheden, meen ik, die lusteloosheden, die ijverloosheden. Gij verstaat mij wel en gij weet veel meer dan ik u zeg.

Breng die tot Hem en leg dezelve voor Hem open. Maar verberg er zelfs uw ogen van, zoveel mogelijk is en zulks uit schaamte, dat gij met zodanige wangestalten bij uw Heere moet komen. Neem ze nochtans mee, of het uw Heere behaagde, om u van die last en van die vuiligheid te ontlasten en u Zijn beeld meer in te drukken; Zijn geestelijkheid, Zijn aandachtigheid en Zijn innige godvruchtigheid, Zijn lust en ijver in gebeden, Zijn hoogachting en Zijn eerbied voor Gods Woord, Zijn innige, hartelijke en gestadig werkzame zucht voor Gods eer, Zijn zuivere en reine liefde jegens God en Gods kinderen.

O! waart gij zo gelukkig, mijn ziel! dat de Heere uw vuile klederen wegnam en u wisselklederen aandeed, opdat gij voor Zijn aangezicht staan mocht en Zijn wacht, waarop Hij u gezet heeft, waarnemen, totdat Hij u eens wandeling gaf onder diegenen, welke aldaar bij Hem staan ten dienste dergenen, die de zaligheid beerven zullen! Dan zou gij alzo met de tijd al nader en nader leren, wat het te zeggen is, gemeenschap te verkrijgen aan uw Heere, en één Geest met Hem te zijn.

Welaan! kom dan, mijn waarde ziel! Ik heb u, al zijt gij zo mismaakt, evenwel zo lief, want ik weet, dat u die wangestalte mishaaft en dat gij nochtans uw Heere, in waarheid uw Heere, liefhebt en in die liefde waarlijk tracht toe te nemen. Ik weet, dat gij daarnaar zoekt en daarom werkt, niet alleen of meest, om uws Heeren liefde voor uzelf te genieten, maar bijzonder om uw Heere liever en liever te krijgen en nauwer en

nauwer met Hem verenigd te warden tot genieting en uitdrukking van Zijn beeld.

In deze uw begeerte heb ik welgevallen. En daarom wil ik u naar mijn vermogen gaarne verder hierin behulpzaam zijn, opdat gij door deze tekenen van het genadeverbond moogt bevestigd worden en deszelfs voordelen overvloediger genieten.

Hoor dan nog een weinig naar mijn raad. Zet er u nog eens ernstig naar, om waarlijk klein en nietig te worden als stof en as in uw ogen. Och! dat gij in waarheid zo gelukkig werd! En dit moet gij niet zo zeer zoeken, omdat het u voordelig zou zijn, als wel omdat het uw Heere aangenaam en betamelijk wezen zou.

Zie toch! daar zal niets worden uitgedeeld dan genade en barmhartigheid en wie kan daar slechts van ontvangen dan alleen de zodanige, die zichzelf het behoeftigste en het nietigste ziet? Als een wormske, dat van alles ontbloot is, moet gij uzelf achten, dat uit het stof voortkomt en in het stof leven moet en tot stof wederkeert.

Zo zijt gij ook, mijn ziel! zo nietig. Gij bezit geen schoonheid, geen beminnelijkheid, geen achtbaarheid. Gij bezit niets met allen, of het is uws Heeren goed. Maar in uzelf zijt gij zelfs minder dan zulk een wormske is. Och! wees dan toch klein en nietig in uw ogen. Kon ik u dit nog indrukken en doen geloven! want ik vrees, dat gij mij niet gelooft, omdat gij het nog zo weinig gevoelt. Gij behoorde het daarvoor te houden, het is de waarheid. En waar zal ik met u heen, wanneer gij dit niet zien kunt? Ik durf u dan niet voor mijn Heere brengen. Hij zal toch ten zeerste daarnaar zien. Och mijn Heere! leer Gij mij dit toch als de machthebbende, om mijn ziel in die kleine gestalte te brengen! Ik kan immers geen gesteldheid hebben, die u behagen kan, tenzij Gij mij dezelve geeft. O Heere! geef mijn ziel toch die nietige en kleine gestalte, omdat dezelve U welbehaaglijk is en U meest kan verheerlijken. Och Heere! Gij die door Uw goedheid de begeerten naar U in mij geformeerd hebt, ter bevordering van deze mijn begeerte naar die kleinheid, opdat Uw grootheid te meerder blijken zou, o wilde Gij toch uw aangevangen werk voltrekken, al behaagde het U niet, de ziel te verheffen en tot U op te trekken (hoewel zij dat zo gaarne hebben zou); wilde Gij haar toch klein maken, opdat zij Uw hoogheid, immers haar nietigheid, gelijk het betaamt, mocht erkennen en beseffen, al werd zij dan zelf juist niet verhoogd. Wat is daaraan gelegen, al geraakt een worm niet in een hoge en verheven staat, indien hij maar zijn leven mag behouden.

Ja mijn ziel! waart gij toch zo gelukkig, dat gij het nog al geheel anders mocht gevoelen; zo dat gij daarmee mocht verlegen zijn en u als een worm in het stof verschuilen. Hoeveel ontbreekt u nog van deze kleinheid in uw eigen ogen! Schaam u over die blindheid en onwetendheid, over die domheid en dwaasheid! Ik ben gans en al met u verlegen: waar zal ik met u heen? En nochtans heb ik u zo lief, omdat gij uw Heere liefhebt. Nu daarom hoop ik, dat uw Heere door Zijn liefde tot u, u nog eens zo tot zich zal optrekken en Zijn heerlijkheden doen zien, dat gij uw nietigheid tevens geheel anders dan voor het tegenwoordige zien zult. Want ik kan u niet helpen. Ik weet er geen raad toe. Alzo weinig als ik u in een hoge gestalte brengen kan, evenzo weinig kan ik u in een lage brengen. Uw Heere moet u alles geven, hetgeen gij hebben zult, ook tot het allerminste kruimske, hetwelk van Zijn tafel valt.

Zie dan alleen uit naar Zijn volkomen genoegzame genade en onbedenkelijke goedertierenheid. Indien het Hem behaagt, Hij zal het u geven. Zo niet, Hij is de Heere! De hand slechts op de mond, dat betaamt u; want gij zult niets te zeggen hebben dan dit ene: 'Heilig en rechtvaardig zijn Uw oordelen, o Heere! Alles wat Gij doet is welgedaan!'

HOOFDSTUK 24.

Ik ben niets; ik verdien niets; ik kan niets; ik vermag niets, ook tot het minste toe niet zonder Uw genade! Ja ik zie niets zonder Uw licht, hoewel het zo dicht bij mij, ja in mij is; krijg ik deszelfs schaduw zo wat ver in het oog, dan weet ik niet, wat het is; en al treed ik er bijna op, ik gevoel het niet. Mijn verstand mis ik en mijn hart mis ik en dat nog wel om slechts mijn eigen natuurlijke gedaante te bezien. Hoe! zou ik zonder Uw licht niet missen, hetgeen ik behoef om U te zien?

Maar wat zult gij uw Heere aanbieden? mijn ziel! Gij hebt zelfs die kleine gestalte niet, met welke gij alleen komen mocht. Ja met niets moogt gij komen, dan alleen met een begeerte, om alles te halen, hetgeen mijn Heere gaarne wederom van mij zien en ontvangen wilde. Ik wil noch ik durf Hem iets anders aanbieden, dan hetgeen ik eerst van Hem ontvang en hetgeen Hem niet behaagt mij te geven, dat lust mij ook niet om het in bezit te hebben. Het is mij genoeg, indien ik slechts Zijn gunst mag vinden; Zijn hart; Zijn oog; Zijn hand; al moest ik ook mijn ogen gesloten houden, om zulks voor mij te zien.

Maar evenwel, och mijn Heere! laat mij toe, dat ik mijn begeerten immers voor U mag uitstorten en doe Gij dan, hetgeen goed is in uw ogen. Ja mijn ziel! hoe blind gij zijt, daar zag gij reeds spoedig de goedheid van uw Heere. Want gij dacht alreeds: indien Hij mij slechts toelaat om te begeren, dan zal Hij zichzelf wel bewegen om te geven.

Nu, ga desniettemin voort. Ik weet echter ook, dat gij u aan Zijn goedvinden wilt onderwerpen en daarom schaam u niet om uw begeerten te uiten.

Wanneer ik dezelve kort in een bundel tezamen zou knopen, mijn Heere! dan komt het hierop neer, om veel van Uw gemeenschap te mogen genieten. Want dan zal ik ook de gunst Uws Vaders wel verkrijgen, de verlichting en het geleide van Uw Geest wel bekomen; die wangestalte van mijn hart wel meer kwijt worden; wel meer van Uw beeltenis ontvangen; die beoogde liefde wel genieten. Ik weet niet, wat aan mijn begeerte zou ontbreken, indien ik U maar mocht genieten.

Wat is er een volheid in U, o Heere! Wat is er een beminlijkheid in U! Wat is er een heerlijkheid in U! Wat is er een zaligheid in U! Heere! Wat is er niet al in U! En wat is het gans begeerlijk, alles wat in en aan U is!

Ondertussen zeg ik dit slechts, omdat ik het weet, o Heere! Gelukzalig zijn zij, die dit zien mogen; die dit ondervinden mogen; die Gij in uw binnenkameren leidt en Uzelf aan hen openbaart; die Gij naar hun hart en tot het hart spreekt: die Gij alsdan iets van Uw schatten mededeelt, opdat zij dezelve een weinig van nabij en terdege bezien mogen en onder en na die genieting U dezelve gedurig wederom mogen opofferen.

Ach! hoe zucht mijn ziel naar Uw gemeenschap, o Heere! Gij zult morgen door Uw goedheid Uzelf aan zo velen geven, laat mij U toch ook mee genieten! Mijn ziel is voor U als een dorstig land! o Fontein der hoven; Put der levende wateren, die uit de Libanon vloeien! dat het U behaagde, mijn vermoeide ziel door Uws Geestes leiding, besturing en begunstiging eens dronken te maken in Uw liefde! Gij hebt eens tot die vrouw gezegd: 'Indien gij wist, wie Hij was, die met u spreekt, gij zou van Hem begeren en Hij zou u levend water geven'. Daarnaar dorst mijn ziel; geef het mij toch! Want immers Gij hebt die woorden tot haar ook om mijn wil gesproken. Gij riep immers ook: 'Zo iemand dorst heeft, die kome tot Mij en drinke! O alle gij dorstigen! komt tot de wateren en gij die geen geld hebt, komt, koopt en eet, ja komt, koopt zonder geld en zonder prijs wijn en melk! Ik zal de dorstigen geven van het water des levens om niet. En het water, dat Ik hem geven zal, zal in hem worden een fontein, springende tot in het eeuwige leven. Stromen des levenden waters zullen uit zijn buik vloeien!' Ja Heere! in U is de fontein des levens! Of hebt Gij ook niet gezegd: die tot

Mij komt, zal geenszins hongeren en die in Mij gelooft, zal geenszins dorsten? Ja, dat die zalig zijn, die hongeren en dorsten, omdat zij zullen verzadigd worden. 'Eet, vrienden!' zegt Gij, 'drinkt en wordt dronken, o liefste!'

Ach! wat mogen deze vriendelijke geboden, nodigen en beloften beduiden? Die dit heden eens ondervinden mocht! 'Gij, die God zoekt, ulieder hart zal leven!' zegt immers Uw Geest, o Heere! Mijn ziel dorst naar U, o God! o levende God! wanneer zal ik ingaan in Uw Heiligdom, voor Uw aangezicht verschijnen en U aldaar aanschouwen? o mijn Heere! zegt Gij niet tot mijn ziel: 'zie Ik sta aan de deur en Ik klop; indien iemand Mijn stem zal horen en de deur open doen, Ik zal tot hem inkomen en Avondmaal met hem houden en hij met Mij?' Och! dit zij alzo! Doe mij toch ondervinden, zien en verstaan, wat het te zeggen is: 'De bruiloft des Lams is gekomen en zijn vrouw heeft zichzelf bereid: en haar is gegeven, dat zij bekleed wordt met rein en blinkend fijn lijnwaad, want dit fijn lijnwaad zijn de rechtvaardigmakingen der heiligen!' (Openb. 19 : 7 en 8).

Doe dat woord aan Uw dienstmaagd waarheid bevonden worden, zoals het op deze voorbruiloft en overeenkomende met derzelve natuur, daaraan kan eigen zijn! Dit wensende, hiernaar zuchtende, verlangende en uitzierende, wil ik dan heengaan en mij schikken, om U o goedertieren, vriendelijke en genadige Heere! te ontmoeten. Laat mij toch het geleide, de bijstand en de hulp van Uw Geest niet ontbreken, opdat ik, bereidvaardig gaande, immers niet te zeer mag struikelen, maar U zoeken met het ganse hart in alle oprechtheid en inwendige stilte! Laat mij het oog der ziel zo lang naar boven houden, totdat het, al starogende, zijn duisterheden in Uw licht, en bij Uw licht ontdekt, doch niet minder van Uw licht bestraald worden, om daardoor en daarnaar geheel en al veranderd te worden en te mogen weten, wat het is: 'ik leef, doch niet meer ik, maar Christus leeft in mij'. Zo zij het Heere! ter Uwer verheerlijking!

HOOFDSTUK 25.

Overdenkingen na het Avondmaal. Kom nu, mijn waarde ziel! verhaal mij een weinig van het goede, hetwelk uw Heere u bewezen heeft. Hebt gij Hem ook vernomen? Hebt gij Hem ook gezien? Zijt gij Hem ook ontwaar geworden? Waarom vraagt gij mij daarnaar? Omdat ik uw begeerten gezien heb, daarom wilde ik ook wel weten of uw Heere dezelve gezien had. Want omdat ik u liefheb, daarom wilde ik zeer gaarne iets van uw geluk vernemen. Vraag mij daarnaar niet. De goedheid mijns Heeren zij geprezen, eeuwiglijk en altijd! Evenwel zeg mij toch iets bijzonders van die goedheid. Waar zou ik beginnen of eindigen? Zij kwam mij in een geheel oneindige gedaante voor. Wat zou ik u daarvan zeggen? Ei, laat dat tussen mijn Heere en mij alleen blijven. Maar laat ons tezamen een weinig gemeenzamer handelen, dan durf ik vrijmoediger met u spreken.

Zeg mij eens, hoedanige kennis en erkentenis hebt gij van die liefde, met welke de Heere Jezus de Zijnen liefheeft en van dat zegel, waardoor Hij hun deze Zijn liefde op en in het hart drukt; waardoor Hij hun dezelve laat weten, zien en gevoelen; waarmee Hij hen vergenoegd doet zijn? Kent gij die liefde wel? mijn ziel! en weet gij derzelve betekenis wel? Ei, zeg er mij dan iets van; ik wilde zo gaarne daarover een weinig nader met u spreken.

Ja, maar wat zal ik u daarvan zeggen? Dit is dat innerlijk verborgene in uw Heere. Bid Hemzelf, dat Hij u lere, wat die liefde is en wat het te zeggen is, wanneer Hij die de Zijnen op en in het hart drukt en daarmee doet vergenoegd zijn. Och mijn lieve en dierbare Heere! liefde Gij dit aan mijn ziel door Uw goedheid te leren en te doen

weten, wat Gij haar geschonken hebt! Zij wilde het zo gaarne weten. Ei, leer het haar, goedertieren Heere! door deze Uw liefde.

Merk nu op, mijn ziel! Gij herinnert u immers nog wel iets van hetgeen wij de laatste maal bespraken, namelijk dat de liefde van zodanige natuur is, dat zij zich begeert te verenigen met hetgeen zij liefheeft? Ach ja, het is zo! Dit is een goede boodschap, ga toch voort! Wanneer de Heere Jezus derhalve tot een ziel zegt en het aan haar betekent en bezegelt, dat Hij haar liefheeft, dan heeft Hij, zulks volgt hier uit, ook voor, om zich met dezelve te verenigen. Maar het geluk van zulk een ziel, met welke de Heere Jezus zich verenigen wil, kan ik u niet uitdrukken.

Och! kunt gij er mij evenwel niet een weinig, niet iets van zeggen? Wat is dat, o liefhebbende Heere? Door dit te weten, wilde ik mijn liefde jegens U zo gaarne opwekken en brandend maken. Hoor, mijn ziel! Hetgeen men liefheeft, hetzelfde wil men goed doen. Daaraan doet men gewillig goed; daaraan doet men bij uitnemendheid goed, want men heeft er een hart voor. Maar nu dan; de Heere Jezus heeft bij uitnemendheid een hart voor diegenen, welke Hij liefheeft en uit dat Zijn hart komt het alles voort, wat Hij aan of voor hen doet. Ja daardoor heeft Hij lust, om bij hen wel te doen; en daar Hij tot u gezegd heeft, dat Hij u liefheeft, zo heeft Hij buiten twijfel voor, om u bij uitnemendheid goed te doen, want Hij ziet het weinige van diegenen, welke Hij reeds liefheeft.

Ach mijn Heere! wat zal ik dan nu van deze Uw goedertieren betuiging verwachten? Och! dat het die gemeenschap was, waarnaar mijn ziel zo zucht en verlangt! Dan zal zij eerst recht gelukkig worden, als gij door Uw uitnemende liefde Uzelf bij uitnemendheid met haar verenigen zult. Zult Gij dat doen? Heere! Zult Gij dat doen? Zijt stil, mijn ziel! uw Heere is zo goed; gij weet het, hoe goed Hij is. Zeg Hem slechts in alle nederigheid, hoedanig gij het meent. Och mijn Heere! Gij weet, dat ik zo arm ben zonder Uw goed; dat ik zo ellendig ben zonder Uw hulp; zo blind zonder Uw licht; zo jammerlijk zonder Uw bijstand; zo naakt zonder Uw klederen zo dood zonder Uw leven, ja dat ik geheel niets ben zonder U; en daarom wenste ik U met al Uw goed wel gedurig in en bij mij te hebben.

Ik durf het nauwelijks uitdrukken, maar omdat ik weet, dat Gij mij liefhebt, daarom ben ik vrijmoediger tegen U. Ik wenste wel alleen door Uw Geest te leven; alleen door Uw licht te zien; alleen door U en in Uw hoogheid mij te verheffen; niemand te kennen dan U; niemand aan te zien dan U; niemand te achten dan U; niemand lief te hebben dan U! Want mijn broeders en zusters verlang ik te kennen, aan te zien, te achten, lief te hebben alleen om Uw beeld, dat in hen is; en zo zou het om U zijn en Gij zou het zelf zijn. Ja alle schepselen wilde ik alleen liefhebben om het Uwe in hen en alzo om U.

En op deze wijze, dunkt mij, zou ik deel krijgen aan U en aan al Uw goederen en Gij aan al mijn liefde, die zich dan met de Uwe des te beter kon verenigen en waardoor dan onze verenigingsband ook van mijn zijde de beste en een zeer vaste knoop mocht verkrijgen.

Och Heere! ik wilde U zo gaarne hartelijker, gevoeliger en krachtiger liefhebben en nauwer met U .verenigd worden! Wilde Gij nu toch mijn liefde jegens U door de Uwe tot mij opwekken, levendig maken, werkzaam doen zijn in Uw dienst tot Uw eer! Och! was ik zo gelukkig, dat ik nu geheel en alleen voor U leven mocht, U met een vrije geest dienen, mijzelf geheel aan U opofferen en met een volkomen hart voor U alleen wandelen!

Maar mijn Heer& immers kan ik U niets toebrengen, tenzij Gij mij zulks eerst geeft. Zonder Uw goed heb ik niets om U toe te brengen en daarom kan ik zonder gemeenschap met U niet leven. En waartoe zou mij Uw liefde dienen, indien het U

niet behaagde, Uzelf met mij te verenigen? Het is zo, mijn ziel! doch wees op een verstandige wijze werkzaam. Openbaar duidelijk, hetgeen gij meent. Want gij hebt het oog op een goed en ongemeen deel van deze vereniging; gij bedoelt een goede en gevulde mate van de Geest en van het beeld uws Heeren. Zo is het! Wel dan moet gij nog een ander blad omslaan, de zaak nog uit een ander oogpunt beschouwen, om dit door de gemeenschap aan uw Heere te leren. Die de Heere aanhangt, is één Geest met Hem! Daar moest gij wat over nadenken en mee werkzaam zijn en overleggen, wat dat te zeggen is, welk voorrecht dit is. Want nu uw Heere u liefheeft, zo zal Hij u dat voordeel ook niet onthouden. Liefde toch verlangt en begeert vereniging.

Eén Geest met Hem! Wat is dat een innige, een krachtige, een levende vereniging! Ach kon ik die ziende genieten en genietende zien! Waarom hebt Gij toch mijn ziel lief? o Heere die zo wanstaltig, die zo vuil, die zo mismaaft is; waarom hebt Gij haar lief? Daar is toch niets beminnelijks in, of het is Uw eigen goed? Ja! maar Gij bemint haar, omdat Gij haar goed doen wilt en haar tot dat einde Uw Geest wilt geven. En hoe kan zij dan anders dan U aanhangen en één Geest met U zijn? Want Uw Geest is in haar en dat maakt de band der vereniging. Daar ligt de vastigheid.

Maar zal deze gemeenschap nu werkzaam zijn, o Heere, dan moet Uw Geest zulks doen. Want anders heb ik geen leven, waardoor ik op een met Uw gemeenschap betamende wijze leven kan, dan door het leven van Uw Geest. En zo leeft Gij dan in mij Heere en ik in U en door U. Dat is immers zo? Want al wat ik leef zonder dit leven, is meer een sterven dan een leven. Maar mijn Heere! ik wenste wel in een meer levendig, opgewekt leven met U te leven! Doe dat toch uitspruiten door die Geest, die in U is en die tegelijk in mij is. Want Gij hebt mij immers lief. Is dat geen waarheid Heere? Hoor slechts, mijn ziel! en zwijg stil!

Ondertussen, welke vrucht zal ik toch in het bijzonder plukken van die vereniging, die Gij met mij ellendige, doch in U gelukkige, hebt daargesteld? Kom, mijn verliefde ziel! wees dan nu nergens over bekommerd, dan alleen om uw Heere alleen te behagen, en wees met Zijn liefde alleen vergenoegd. Ja houd Zijn liefde toch gedurig in u, om uw liefde jegens Hem op te wekken, levend te houden en om door deze Zijn liefde en uw liefde tot al uw betrachtingen te worden aangezet.

Och mijn ziel! wat zult gij uw Heere vergelden, ja wat zult gij Hem vergelden? Is het een kleine zaak, van Hem geliefd en bemind te worden? Wat is dat dan een grote zaak en welke grote zaken spruiten hieruit voort. Maar wat is dat nog groter, wanneer uw Heere dat zelf tot u zei en zo krachtig zei, dat Hij tevens uw hart en geheel uw ingewanden ontroerde en in uw ogen raakte? Indien Hij u ten bewijze van Zijn hartelijke mening een teken beloofde en hetzelfde terstond gaf en daarbij dan nog de verkwikking door Zijn Geest, terwijl Hij stillekens indrukte, dat gij die meer zou mogen verwachten? Wat is dit uw voordeel groot, mijn ziel. Wat zult gij uw Heere vergelden? Wat zult gij Hem wederom toebrengen? Peins daarover in uw overdenkingen, peins daarop wel terdege en gedurig. Maar waarom spreekt gij nu heden zo recht uit, daar gij gisteren zo achterhoudend was? Ja, wat zal ik u daarop antwoorden? Ik moet het mijzelf eerst wat dieper indrukken; ook zie ik, dat ik door achterhoudendheid u niet genoeg treffen of bewegen kan en ik moet u bij mij hebben om Zijn goedertierenheid te loven.

'Loof de Heere, mijn ziel! en al wat binnen in mij is, Zijn heilige Naam. Loof de Heere, mijn ziel! en vergeet geen van Zijn weldaden! Die uw leven verlost van het verderf; die u kroont met goedertierenheid en barmhartigheid. Genadig is de Heere! Barmhartig is de Heere! lankmoedig en van grote goedertierenheid. Hij doet ons niet naar onze zonden en Hij vergeldt ons niet naar onze ongerechtigheden! Zo hoog de Hemel is boven de aarde, is Zijn goedertierenheid geweldig over degenen, die Hem

vrezen! Zo ver het oosten is van het westen, zo ver doet Hij onze overtredingen van ons! Gelijk zich een Vader ontfermt over de kinderen, ontfermt zich de Heere over degenen, die Hem vrezen! Die ook Zijn eigen Zoon niet gespaard heeft, maar heeft Hem voor ons overgegeven en ons alles met Hem geschonken. Daarom zal mijn hart en mijn mond des Heeren lof verkondigen eeuwiglijk en altijd!

Evenwel mijn ziel, wat is er nog een onderscheid, in een zaak te bezitten en in het te weten, dat men die bezit. Wat is er nog een onderscheid, in een zaak te geloven op het woord van een dienaar, of in de Heere zelf te horen spreken. Wat is er nog een onderscheid, in Zijn woorden alleen te horen, of tot bevestiging van Zijn woorden een teken van Hemzelf te ontvangen en zulks te weten, dat Hij het ons geeft en opdat men het niet vergeet, een onderpand daarbij te krijgen, waarbij men de gift gedurig kan gedenken! Ja zulks de Heere zelfs al wederom en al wederom te horen zeggen en der ziel in te drukken.

Hoe is het mogelijk, dat gij uzelf niet verliest door dit heerlijke, door dit voortreffelijke, door dit beminnelijke te bezien? Hoe is het mogelijk, dat dit u nog zo weinig beweegt? Och! mijn Heere! druk het onderpand van Uw liefde wat dieper in mijn hart in! Doe mij derzelver uitnemendheid, beminnelijkheid en voortreffelijkheid wat naakter en helderder zien en gevoelen en ik zal er de naam Uwer goedheid levendiger door roemen! Merk er toch op mijn ziel! Het is een eeuwige liefde; het is een bestendige, duurzame liefde; het is een onveranderlijke liefde; het is een gedurig werkzame liefde; het is zulk een hartelijke liefde; zulk een onbegrijpelijke liefde; zulk een alleen en geheel volkomen liefde; zulk een getrouwe liefde; zulk een zuivere liefde; zulk een onbedenkelijke en onuitsprekelijke liefde! Ik kan het u met geen woorden uitdrukken, zij ligt uw Heere zo diep in het hart en Hij draagt u dezelve zo innerlijk toe, dat het uitwendige, hetwelk gij daarvan ziet, verreweg het minste is.

En daarom mijn ziel! word zo wijs en zie in al de bewijzen van uws Heeren liefde, welke gij ontvangt, op Zijn hart, waaruit het alles voortkomt. O, dat hart. 'Gij hebt mij het hart genomen met een uwer ogen, met een keten van uw hals', zei gij eens tegen die, wier ziel U liefhad. Vriendelijke Heere. Wat geeft het toch te kennen, Uw hart genomen te hebben? Is Uw hart dan het Uwe niet meer? Of is hetzelfde als buiten Uw macht door de liefde, welke Gij Uw gunstgenoten toedraagt?

Ei, leer mij toch door Uw werkzame liefde, hoe ik dit vatten zal; hoe deze waarheid mij zal treffen; opdat ik Uw uitnemende liefde mag vermelden meer dan de wijn! De oprechten hebben U lief, o Heere!

HOOFDSTUK 26

Laat mij Uw liefde toch zo genieten en ondervinden, dat mijn liefde tot U doorbreke, als de dageraad na de duisternis en als de zonneschijn na de regen. Heere, ontdek de liefde aan de ogen mijns geestes; in waarheid mijn ziel, het is een liefde, die de kennis te boven gaat. Daar is een diepte, een lengte, een breedte, een hoogte in, die verreweg onnaspeurlijk voor u is. Het is zo, maar ach, ik word er nochtans hoe langer hoe begeriger naar. Mocht ik dezelve dan slechts een weinig inzien.

O Koning van mijn ziel; breng mij eens in Uw binnenkameren. Want immers, mijn aller-dierbaarste Heere, is het geen waarheid, hebt Gij mij niet lief? En wilde Gij mij, door zulks te betuigen aan mijn ziel, niet iets meer toedienen, dan dat ik het slechts horen zou? Immers ja mijn Heere, Gij wilt, dat ik het verstaan zou; dat ik die betuiging zou aannemen in plaats van al het goede, hetwelk mijn ziel van U zou genieten. Gij wilt immers, dat ik daarmede vergenoegd zal wezen; en Gij hebt mij

immers in dat gehoorde ingeleid bij het gebruik van het brood en van de wijn en ook na de verkwikking, die ik door dezelve genoten heb. Doe het mij dan nog eens horen, mijn Heere, door Uw goedheid en leid mij na die verkwikking nog eens wederom zo in. Want hetgeen mijn lichaam heeft genoten, dat was de zaak niet; dat was het teken, hetwelk deszelfs goede betekenis had.

Van die onderscheidende betekenissen verlangde mijn ziel zo gaarne iets meer te vernemen. Och Heere, Gij hebt haar begeerten gehoord en daarom hebt Gij haar naar het hart gesproken. En nu, daar Gij haar zo naar het hart gesproken hebt, zou Gij nu haar begeerten niet horen, om haar te doen weten, wat het te zeggen was, wat het betekende, welke Uw mening was, welk een zin er in die woorden lag? Immers gewisselijk is het zo, zij kwamen uit Uw hart en in Uw hart lag veel meer dan ik uit de woorden gevat heb.

Vergeef het mij Heere, dat ik er niet meer mee heb opgehald; dat mijn hart zich toen niet meer verruimd heeft, omdat het zulk een schat ontving. Ei, leg mij nu tussen U en mij alleen deze zaak nog wat nader uit, opdat ik het, tweemaal horende, des te beter verstaan, onthouden en bezien mag.

Hoor mijn ziel. Toen uw Heere tot u zei en met zo veel verzekering zei, dat Hij u liefhad, toen verklaarde Hij u tegelijk, dat Zijn Vader u liefhad en dat die u bij vernieuwing tot Zijn kind aannam en dat die met u verzoend was, dat Zijn Geest u liefhad, bij u wilde komen en woning maken. Ja, dat uw Heere en God zijn Vader met, in en door de Geest tot U wilden komen en dat uw Heere het nu, meer dan tot dusverre had plaats gehad, voornam, om zich met u te verenigen en tot zich te trekken, om uw Voorspraak te zijn bij de Vader, om u door Zijn Geest bij voortdurend nog geheel anders te verlichten, te geleiden, te versterken en te vertroosten. Want het is een bestendige liefde en een duurzaam blijvend goed, hetwelk zij voortbrengt.

Gij moogt van die liefde wel zeer veel verwachten. Ja, gij moogt er alles wel van verwachten, hetgeen gij tot vordering in heiligheid begeert. Sla uw ogen op uw hart en zie, wat gij daar begeert te hebben. Immers het is die zuiverheid, die volkomenheid met de Heere; die innerlijke bewegingen des gemoeds; die zo beminlijke liefde; die heilige aandachtsoefeningen; die ijver; die levendigheid en die wakkerheid; die lust om Gods welbehagen te doen; die ernst en dat doorbreken in de dienst uws Heeren; die onderwerpen onder alles, wat Hij aan of omtrent u doet; die lijdzaamheid der heiligen; die vrije geest, naar welken gij zo zeer begerig zijt. Welnu, gij moogt dat alles gerust van deze liefde verwachten. Alleenlijk dat gij mij wel verstaat; deze dingen en nog veel meerdere moogt gij van deze liefde verwachten, doch in zulk een mate, trap en tijd, als uw Heere het door en in de liefde best voor u oordeelt.

Ei, denk nu niet zo, alsof dit geen uitnemende zaak was. Want dit alles is u op een bijzondere wijze toegezegd en uit dien hoofde moogt gij reeds vrij wat meer dan de gewone uitdeling dezer dingen verwachten. Immers, nademaal uw Heere uw begeerten eerst buitengewoon tot deze zaken had opgewekt, die tot zich opgetrokken en op dezelve geantwoord heeft, zo zal het ook wel, nadat zulks heeft plaats gehad, wel iets meer dan het algemene zijn, hetwelk Hij u geven wil.

Maar om het nog meer bijzonder te verklaren. Dat antwoord van uws Heeren liefde jegens u hebt gij ook verkregen op die heerlijke begeerte van meerdere gemeenschap te mogen genieten aan de Geest uws Heeren. Derhalve moogt gij dat dan ook uit en door die liefde verwachten.

Ach, ik zie mijzelf nog op zo verre afstand van mijn Heere. Wat is er een wijdte tussen de Hemel en de aarde. Hoe zal ik eens tot Hem opvliegen? Wanneer zal ik Hem eens anders zien? Och, dat Hij door Zijn liefde mij tot zich beliefd op te trekken! en alzo deed zien, wat het is, niet alleen gemeenschap te hebben aan Zijn Geest, maar wat

het is, één geest met Hem te zijn en op deze wijze gemeenzaam met Hem om te gaan en te leven, gedurig van Hem al verder en verder te leren, bijzonder van die liefde, door de betuiging van welke Hij Zijn bedoelingen geheel en al uitdrukt en door welke ik ook al mijn zaken moet verrichten. Die liefde, welke het al is en eeuwig zal blijven, daarvan roep ik uit, o die dierbare liefde!

Nu, merk nog eens wederom op, mijn ziel! Een geest te zijn met uw Heere, daarvan hebben wij reeds iets gezegd. Maar er ligt nog meer in opgesloten. Het betekent niet alleen zo te zien, zo te willen, zo te verstaan, als de Geest uws Heeren ziet, wil en verstaat, maar het is ook zulke bedoelingen te beogen in uw zaken en ook te werken, gelijk aan de Geest uws Heeren eigen is; ja het gemeenzaam met Hem omgaan en het besturen van al uw zaken, als gedurig bij Hem zijnde, dat alles is door Zijn Geest.

Ook is het dit nog niet alleen, maar er vloeit tevens uit voort, dat gij Hem al uw zaken laat besturen; dat Zijn wijsheid uw wijsheid is, die in u is om te leren; dat Zijn waarheid de uwe is, die in u is om u te leiden; dat Zijn goedheid de uwe is, die in u is om u te bewaren en goed te maken; dat Zijn heiligheid de uwe is, die in u is om u heilig te doen worden; dat Zijn kracht de uwe is, die in u is om te sterken; dat Zijn liefde derzelve stralen in uw hart doet schijnen, om uw liefde op te wekken en te doen groeien.

Och mijn Heere, mijn ziel verlangt nog al iets anders te weten. Het is namelijk, hoedanig Uw liefde trekt, op hoedanige wijze Uw vereniging trekt en hoe deze beiden de ziel vergenoegen. Ach, behaagde het U, mij daarin nog te onderwijzen. Naar die schat groef ik bijzonder. Want ik wenste door ondervinding te mogen weten, wat het is, één met U te zijn, in Uw gemeenschap te leven en voort te gaan van kracht tot kracht.

Nu komt gij reeds een weinig nader, mijn ziel! Blijft nog maar hopen en verwachten. Misschien trekt uw Heere u eens tot zich op, of Hij komt eens tot u neder. Ach! mijn geest is als bezweken van verlangen naar dit heil! Het is een vrije genade, Heere! Gij hebt deze zaak aan mijn ziel niet beloofd te zullen doen. Indien Gij zulks doet, dan zal het een vernieuwde goedheid zijn en daarom zie ik in deze verwachting alleen op Uw vrije genade en onbedenklijke goedheid.

Wat begeert gij dan wel te hebben? mijn ziel! Ach! ik durf het nauwelijks uitdrukken. Ik weet niet, of het voor mij reeds goed en nuttig is. Ik verlang mijzelf, om zo te spreken, wel eens te verliezen door de trekking van deze liefde en gemeenschap mijns Heeren. Ik wenste wel, door de Geest nog geheel anders geestelijk te zien en geestelijk te leven. Ik verlang eens te ondervinden en alzo ondervindelijk te weten, wat het is, een met Christus te zijn en dat niet meer ik, maar Hij in mij leefde.

Och Heere! dat het U behaagde deze mijn begeerte aan te zien en te vervullen! Belieft Gij het te doen? Heere! Gij zijt zo goed, en mijn ziel heeft er reeds zo lang naar uitgezien. Zult Gij het doen? Heere! Wel waarom verlangt gij die zaak te hebben? mijn ziel! Hoe kunt gij mij zo iets vragen? Immers ik verlang het tot dat einde, om mijn Heere liever te krijgen, om eens te smaken, welk een zoetheid daarin is en om door die smaak kracht te ontvangen, om wederliefde te kunnen betonen. Waarom moet ik u dat wederom zeggen? Ik heb het mijn Heere gisteren reeds gezegd en Hij heeft mij daarop geantwoord. Nu wees daar niet verdrietig om. Petrus verklaarde het wel tot driemaal toe: Heere! Gij weet, dat ik U liefheb! Uw Heere hoort dat gaarne, en zo begint Hij reeds door Zijn liefde u te trekken.

Ach Heere! nog ben ik op aarde en in deze lemen hut! Beschouwt Gij het ook niet alzo? Wanneer zal ik ingaan en voor Uw aangezicht verschijnen! Wanneer zal ik nog anders dan tegenwoordig in het heiligdom Uws Geestes aanschouwen? Wanneer zult Gij mij zo tot U optrekken, dat ik geheel anders kom? Wanneer zult Gij Uzelf nog

anders aan mij openbaren? Mijn ziel bezwijkt bijna van verlangen naar dat heil. Doch ik onderwerp mij aan Uw wijze en goede liefde.

Doe het dan, doe het zo, doe het op die tijd, op die manier, in die mate, als Gij het door Uw liefde goed oordeelt. Zoals Gij wilt, zo wil ik ook. En zoals Gij niet wilt, zo wil ik ook niet. Uw wil is mijn vergenoeging en daar rust ik in. Nochtans zal ik uitzierende wachten en zoekende hopen. Want nog laat Gij Heere! mij mijn begeerte behouden.

HOOFDSTUK 27

Wat zijn de zodanigen evenwel gelukkig te achten, welke Gij zo eens tot U optrekt, Heere! Ach! wat moet dat een goedheid zijn, waardoor gij zulks doet! Ach! welk een kracht moet daarin zijn, om heilig te worden en om Uw Vader te verheerlijken! Alle vermaak en rijkdom dezer wereld tezamen genomen, is als niets te achten bij een weinig van dat goede. O, wat zijt Gij vriendelijk, mijn Heere! wanneer Gij dat aan Uw kinderen geeft en hoe gaarne doet Gij zulks immers. Hoe licht laat Gij u soms daartoe bewegen? Want Uw liefde is zo teder, Uw ingewanden ontroeren zich zo spoedig.

Maria zocht zo korte tijd en zo onopmerkend en zij vond U zo schielijk. Thomas verwachtte U zo twijfelmoedig en hij zag en gevoelde zo klaar en waarachtig, dat Gij het was. De discipelen spraken zo onverstandig van U op de weg en Gij openbaarde U aan hen. Maria verstond U zo weinig en nochtans zag zij Uw heerlijkheid. Daarom mijn ziel! zucht er toch om, spreek er slechts van! Ziet gij alleen boven op dezelve, misschien wordt het u gegund, daar nog eens te mogen inzien! O, dat Uw goedheid zich nog eens liet welgevallen!

Nu mijn ziel! merk maar op. Uw Heere is het waardig, dat gij gedurende al de dagen uws levens op Hem hoopt, op Hem wacht, naar Hem uitziet en verlangt. Ja dat al uw begeerten zich gedurig naar dat verborgene Zijns Geestes uitstrekken, hetwelk in Zijn gemeenschap is en naar de kracht van Zijn liefde tot wederliefde en heiligheid.

Verflauw dan niet in uw zoeken. Word ook niet moedeloos. Uw Heere weet, wanneer het voor u best is en voor Zijn eer de beste tijd zal zijn. Wel dan Heere! U zij al de eer, al de lof en al de dankzegging eeuwiglijk en altijd! Want Uw liefde en Uw waardigheid zijn oneindig en onbegrijpelijk! Alle Engelen Gods aanbidden U! Alle volkeren prijzen U. Alle tongen belijden, dat Gij die oneindig zijt; die eeuwige; die Alpha en die Omega; het begin en het einde, Die is, en Die was, en Die komen zal; de almachtige en eeuwig levende God. Gij zijt alles in allen. U is gegeven alle macht in de Hemel en op de aarde. Gij zult als Koning heersen, totdat Gij al Uw vijanden onder Uw voeten gelegd en U onderworpen zult hebben, om alsdan met Uw Vader en met Uw Geest eeuwiglijk en altijd te regeren.

Maar ik ben een niet, een stofje; een worm, een grasscheut, een bloem des velds, ja nog minder. Hoe zou Gij van zulk een gering schepsel zo veel werk maken? En daarenboven, hetgeen het meeste is, ik draag (ach helaas!) in mijn boezem Uw vijand om; Uw hater, Uw verachter, Uw vergeter, Uw versmader, Uw terger, Uw allervreselijkste vijand, die zich gedurig durft verstouten en het daarop aanleggen, dat hij Uw rijk verstoort, verbreekt, te schande maakt. Hoe zou het U kunnen behagen, Uw aangezicht bij zulk een monster te vertonen! Verdrijf hetzelve eerst meer, o Heere! en schik die kamer mijns gemoeds voor U op.

Gij bezit nochtans een goedheid, die alle verstand en zinnen te boven gaat. Op die ziende, hopen en wachtende, zal ik een wijle tijds heengaan. Doch ik wenste, dat het U behaagde, om mijn hart en mijn ogen bij U en op U te houden, opdat ik weder-

komende, U vooral niet verder af mocht vinden, dan ik U nu laat. Indien gij mijn Liefste vindt, wat zult gij Hem aanzeggen? Zeg Hem, dat ik krank ben van liefde. Zeg Hem, dat ik op Hem wacht, dat ik zo naar Hem verlang, dat ik des te minder leef door sterke begeerte naar die kracht en naar dat leven, hetwelk in Zijn liefde verborgen ligt. Gij intussen mijn Heere! Gij weet, wat voor mij best is. Voor u is al mijn begeerte. Och! mocht ik nog eens gevoelig, levendig en sterk doorbrekende worden in Uw liefde! Hoe verlangt mijn ziel hiernaar! Maar hartelijk, ja hartelijk zij Uw goedertierenheid geloofd voor het gegevene. Al behaagde het U daar niets bij te doen, dan zou het nog onbedenklijk veel zijn. Ik zie alleen op en verzoek alleen om een verdere voltrekking van hetzelfde.

Och, Heere! mocht Uw liefde mijn hart beschijnen, dan zal het in wederliefde verwarmd worden! Och mijn Heere! zeg het een weinig duidelijker en bewegelijker tot mijn ziel en trek haar also tot U op in krachtiger wederliefde. Evenwel kom mijn ziel! leer nochtans iets tot verheerlijking van die liefde uws Heeren. Gij weet nu, dat Hij uit Zijn liefde alles doet, hetgeen Hij aan u doet. Wees daarom met Zijn liefde zelf en met deze alleen tevreden. Al verkrijgt gij de vruchten van dezelve niet, welke gij zo hartelijk begeert! die boom zal wel te bekwaamer tijd zijn vruchten geven.

Zie nu, wat gij zijt zonder gedurig nieuwe, voorkomende genade. Gij hebt zulk een lust en zulk een begeerte, om uw Heere gevoelig en levendig lief te hebben, dat uw geest genoegzaam kwijnt, omdat hij dit niet mag genieten. Daarenboven hebt gij zulk een bijzondere gelegenheid, om uw Heere gevoelig en levendig lief te hebben, nu Hij u Zijn liefde zo gevoelig en zo duidelijk heeft toegezegd en nochtans merk er op! gij kunt het zelfs met al uw zoeken zich daarnaar zo niet krijgen, als de zuchtigen van uw geest zich daarnaar uitstrekken. Welnu dan, Gods genade zij u genoeg!

Trouwens laat dit hieruit nu ter uwer lering zijn, dat gij niets tot het allerminste toe niets hebt, noch gebruiken kunt, noch zelfs, hoe ver het mocht begonnen zijn, kunt voleindigen zonder de hulp uws Hoeren en zonder gedurig bij vernieuwing voorkomende genade. Zie, gevoel en heb daarvan dan nu als een tastbare ondervinding, welke gij wel moogt onthouden.

Zou gij door uw vernieuwde natuur iets kunnen doen zonder nieuwe invloeden der genade, het zou thans moeten zijn. Indien de vernieuwde natuur verder zou kunnen werken, dan uw Heere begonnen heeft, het zou thans plaats hebben, nu gij zulk een zucht, trek en begeerte te baat hebt. Indien gij uw geestelijk leven enigszins zou kunnen opwekken en levendig maken, het zou tegenwoordig moeten zijn, nu zo vele middelen zich ter uwer hulp aan u aanbieden. Zie dan nu en houd het daarvoor, dat gij niets zijt, niets kunt, niets vermoogt, niet een stap verder gaan kunt zonder de hulp en de bijstand van uw Heere.

En daarom laat dit uw onderwijzingen hieruit zijn, om bij voortduring alles, hoe gering het ook mocht zijn, van Zijn hand te verwachten en gedurig zo ook in het allerminste van Hem af te hangen. En indien gij daarenboven sterke begeerten hebt tot iets geestelijke en bovennatuurlijks, beeld u dan ook niet in, dat het u op dat tijdstip dan daarom gewis en vaardig zou toekomen; neen! het is een vrije genade, waardoor gij ook het allerminste ontvangt en waarvan gij alles, ook tot het minste toe, moet verwachten.

Voorts leer uw Heere liefhebben om Zijns zelfs wil, omdat Hij het in zichzelf waardig is, al geeft Hij u die gevoelige bewegingen en die optrekking van het hart tot Hem daar niet toe. Gij meent het evenwel van harte. Doe het dan niet met uw begrip, met uw verstand, met uw oordeel en met de overleggingen uws gemoeds en also met die vermogens der ziel, welke nog werkzaam zijn kunnen overeenkomstig die genade, hoedanig Hij u thans geeft. Betoon op deze wijze uw getrouwheid; misschien ontvangt

gij naderhand meerdere genade en meerdere bijstand van uws Heeren Geest daartoe; naar hetwelk gij zo zeer verlangt, Amen!

HOOFDSTUK 28

Wees nu bij vernieuwing opmerkzaam, mijn ziel! Gij moet er u eens ernstig toe zetten, om meerdere liefde jegens uw naasten in uw hart te hebben en om die liefde jegens hen meer te betonen. Dat zal u een bijzonder nuttig middel zijn tot toeneming in de gemeenschap van uw Heere en tot ontwikkeling der kracht van Zijn liefde jegens u, ten einde de uwe daardoor levendig en gevoelig met Hem te hebben en te oefenen.

Houd daartoe gedurig het ernstig voornemen in uw gedachten, hetwelk gij thans in de tegenwoordigheid van uw Heere op deze vast- en bededag genomen hebt, namelijk om het daar meer op toe te leggen en naar in te richten, dat gij meerdere liefde jegens uw naasten moogt hebben en oefenen. Onderscheid dezelve en in gelovigen en in niet gelovigen; in huisgenoten en in vreemden; in dezulken, welke gij bijzonder kent naar hun geestelijke staat, of in de zodanigen, van welke gij naar de aard der liefde moogt oordelen, dat zij voor gelovigen te houden zijn. Tracht hun allen een goed en liefhebbend hart toe te dragen, en leg er u vooral op toe, om hen allen niet los en bij vlagen, maar gestadig minzaam en vriendelijk te bejegenen.

Gebeurt het, dat uw hart benauwd, bedroefd, of beklemd is, draag dat alleen of ontboezem zulks aan een zielevriend; maar wacht u met alle zorgvuldigheid van zodanige verdrietelijkheid of ongenoegen omtrent anderen te vertonen, hoedanige dan door de tegenspoed in uw gemoed liggen mocht. Wat heeft een ander met uw verdrietelijkheid te doen? Dat is uw zonde. Zoek die tot de wortel toe uit te roeien, door u allerwegen nederig aan de hand van God uw Vader te onderwerpen.

Doch komt het desniettegenstaande in u op, draag zulks alleen en erger noch bedroef immers niemand door uw zonde, welke in zichzelf, uzelf last genoeg aanbrengt. Zal zij dan uw consciëntie door de ergernis, die gij geeft aan uw naasten, ook nog meerder last moeten toebrengen?

Waarlijk mijn ziel! dit moet verbeterd worden, indien gij u tot de oefening der liefde wilt zetten. Want die verdrietelijkheid baart stuursheid en de stuursheid (of stroefheid) stuit de liefde van uw naaste tot u; also verdrijft gij de liefde van uw naaste van u en doet hem zondigen, terwijl gij hem de liefde onthoudt, welke gij hem schuldig zijt. Daardoor zondigt gij dubbel ja driedubbel tegen de liefde. Want of gij verdrijft, of gij vermindert tegelijk de bewijzen van de liefde uws Heeren jegens u. Die verbergt zich dan ook en dusdoende zondigt gij op het hoogste, namelijk tegen het allergeestelijkste van de wet, de liefde en dat wel in opzicht van uzelf, van uw naasten, van uw Heere. Daarenboven zijt gij nu tevens zeer gebrekkelijk in de oefening der nederigheid, welke gij omtrent uzelf en omtrent uw Heere behoorde te oefenen. Want immers dan is het even zo, alsof gij oordeelde, dat u ongelijk geschiedde, daar gij toch altijd veel meerdere tegenheden waardig zijt. Daarbij onderwerpt gij u niet aan de hand van die grote en machtige Heere, ja van uw getrouwe Vader. En daarom mijn ziel! zoek ook door de weg van onderwerping en van vergenoeging meerdere liefde in u te verkrijgen, te bewaren en jegens uw naasten te oefenen; want door die weg moogt gij vrijelijk hopen, helderder gezicht en krachtiger gevoel van de liefde uws Heeren jegens u te zullen bekomen.

In het bijzonder tracht naar vermeerdering van liefde en in het gemoed en in betoning van liefde omtrent de gelovigen in het algemeen, ja omtrent allen, van welke gij hoop moogt voeden, dat zij de zodanigen zijn. Evenwel ook onder deze moogt gij toch wel

de een liever hebben dan de ander. Gij behoeft daarover geen zwaarigheid te maken. Alleenlijk laat die meerdere liefde een meerdere trap van genade, geestelijkheid en geestelijk leven (naar uw oordeel) ten voorwerp hebben. Maar tracht allen een innerlijke, oprechte, hartelijke en ongeveinsde liefde toe te dragen en te betonen. Houd tot dat einde in gedachtenis, welke lieve vrienden zij van uw Heere zijn en dat Die zowel een hart voor hen heeft als voor u en dat zij Hem even zo duur staan als gij Hem staat. Ook dat uw Heere daarop let, hoe lief gij Zijn en uw broeders hebt, omdat Hij u zulks alzo bevolen heeft en Zijn liefde u daarnaar te beter ontdekken of des te meer achterhouden zal.

Heb derhalve uw naasten en bijzonder uw broeders en zusters hartelijk lief. Ten einde nu deze uw liefde tot hen te gemakkelijker, te ijveriger en ook meer gestadig in uw gemoed in oefening te hebben, zo wees zorgvuldig, om ook hun liefde tot u te trekken en op te houden, opdat de uwe tot hen daardoor te levendiger en des te werkzamer blijve. Gewen u uit dien hoofde aan nederigheid, aan gevoeligheid, aan een gaarne vergevende gezindheid. Houd en betoon uzelf altijd de minste en acht uzelf waarlijk alzo. Want immers zoveel meerdere verlichtingen als gij boven deze en die hebt, zo ver behoorde gij boven hen uit te munten. Dat toch blijft allerwegen ten uwe laste, dat gij de liefde, de vrede en de stichting moet najagen. En wanneer gij dit verzuimt, dan blijft de schuld van vervreemding of van gebrek in de liefde ten uwe laste. Gij vraagt: maar dan ook niet ten laste van de anderen? Ik antwoord: ja; maar daarmee behoeft gij u niet te bemoeien. Het is u op dat beding niet bevolen, te weten, indien uw naaste het zijne doet, dat gij alsdan het uwe doen moet; maar integendeel luidt het gebod: hebt zelfs uw vijanden lief en doet goed degenen, die u kwaad doen, zegent hen, die u vloeken, opdat gij kinderen mag zijn van uw Vader, die in de hemelen is.

Daarenboven moet gij bij uitnemendheid trachten, u in deze liefde en verdraagzaamheid, te verbeteren door de oefening van liefde in uw huisgezin. David, de man naar Gods hart, zei: 'ik zal in het midden mijns huizes wandelen, in oprechtheid mijns harten'; en daarop laat hij volgen: 'wanneer zult Gij tot mij komen?' Neem er acht op, mijn ziel! gij moet het hier ernstig naar zetten. Wat meent gij? Dat uw verdrietelijkheid in uw huisgezin meerdere vrijheid heeft, om zich aldaar te uiten dan elders? Of meent gij dat uw zorg daaromtrent hier minder dan elders nodig is? O dat verschilt genoeg! Ja het is juist het tegendeel. Want naarmate gij u in huis gewent, naar die mate krijgt gij daarnaar een hebbelijkheid en gij krijgt daartoe een geschiktheid. En daarom, of gij uw verdrietelijkheid dan doorgaans zo een weinig meer bij vreemden hebt ingetoomd, daarom is uw zondigheid niet te minder, terwijl uw Heere op de gesteldheid van uw hart meer Zijn ogen slaat dan op een uiterlijke daad.

Wees ook zo dwaas niet, dat gij zou denken: het geeft toch evenwel meerdere ergernis, hetgeen omtrent vreemden geschiedt. Neen! dat geeft de meeste ergernis, hetwelk in de meest doorgaande trein van het leven plaats heeft. Ook geeft dat verreweg de meeste stichting. Want een wijze oordeelt iemand niet, naardat hij buiten of bij vreemden meestal is, maar naardat hij meest in waarheid is en bij zichzelf voor de Heere, en met zichzelf alleen, en hoedanig hij is in zijn huisgezin, en hoedanig bij zijn dagelijks en gemeenzaamst gezelschap. Nu naardat deze van iemand houden en oordelen, daarnaar is veelszins het oordeel van verstandigen ingericht, tenzij dan dat de huisgenoten goddeloos zijn; zulks is wat anders.

En daarom mijn ziel! vergeet dit toch niet. Wees bijzonder zorgvuldig omtrent de hebbelijke gesteldheid van uw hart tot en in de oefening dezer liefde. Wees, ter bereiking van dat einde, ook bijzonder bezorgd voor de daden van liefde in uw dagelijkse en gemeenzame omgang in uw huisgezin. Houd tot dat einde gedurig in uw

gedachten, dat uw Heere u zo liefheeft en u zo zeer draagt en verdraagt door Zijn liefde, ja dat Hij bijzonder ook de blijken van uw wederliefde tot Hem verwacht, en daarnaar ziet in uw hartelijke toegenegenheid jegens uw naasten, in het bijzonder omtrent uw huisgenoten. Volg in deze ook het voorbeeld, door uw Heere aan u gegeven, te weten, dat gij hun liefde tot u trekt, tot u houdt door de oefening van uw liefde omtrent hen en door hen gedurig in alle oprechtheid en met innerlijkheid te vergeven. Kunt gij soms de uitwendige betoning van liefde niet bij voortduring aan de dag leggen, openbaar onafgebroken die hartelijke toegenegenheid, welke gij hebt, en die inwendige band van vereniging. Houd die vast, verdraag al wat gij zonder u te bezondigen verdragen kunt en ontroer uzelf over geen dingen, dan die in zichzelf zonden zijn. Maar tracht die dingen, welke bij gevolgtrekking tot zonde kunnen gebracht worden, in alle liefde en zachtmoedigheid te verdragen, voor zoveel gij daardoor wordt verongelijkt en voorts de zonde slechts tegen te gaan.

Wacht u ondertussen, van de zonden al te flauw of te weekhartig voorbij te laten gaan of oogluikend toe te laten. Neen, zo moet het gezegde wederom niet opgevat worden. Maar alleen in deze zin: indien gij u over de zonden vertoornt, laat dat een heilige of spoedig weer overgaande toom zijn; behoud altijd dat bezadigd gemoed, zodat niet uw hartstochten uw meesters zijn, maar dat gij meester zijt over dezelve; dat gij die uitlaat en intoomt volgens uw geheiligd oordeel en zoals de liefde u inwendig leert. Maar laat uw hartstochten geenszins vroeger zijn dan uw geheiligd oordeel is, of dat zij sterker zouden zijn dan de liefde. Dit moet geen plaats hebben, vooral niet, want de liefde moet over de hartstochten gebied voeren en die regeren; welke deugdzaamheid zouden zij anders bij zich hebben.

Desniettemin zet u intussen tegen de minste zonde in uw naasten, met wie gij gemeenzaam omgaat en bijzonderlijk in uw huisgezin. Doe zulks, zoveel het zijn kan, in alle zachtmoedigheid en liefde; en indien het op een ernstige wijze moet geschieden, zo zijt echter zorgvuldig, om acht te hebben voor uzelf op die gezette stilte van binnen, opdat gij tot het minste woord of gelaatsverandering toe weet, hoe gij inwendig gesteld zijt en dan zult gij uw inwendige bedaardheid niet licht verliezen. Ondertussen bevljigt u, om in alle opzichten te beoefenen en allerwegen te doen, hetgeen de liefde kan bevestigen, vermeederen en levendig houden.

Denk altijd, hoe lief uw Heere u heeft, en erken in het allerminste goed, hetwelk u toekomt, het liefdevolle hart en de hand van uw Heere, opdat uw liefde wakker wordende, ook de liefde tot Zijn gebod en dienvolgens de liefde tot uw naasten levendig en werkzaam wordt en blijft.

Och mijn ziel! was gij zo gelukkig, dat uw Heere u dit alles nu door Zijn Geest in het hart drukte en gedurig indachtig maakte! Voornamelijk wanneer de gelegenheden daar zijn, wapen u dan gestadig met die gedachten, dat uw Heere zulks van u begeert, verwacht en daarnaar ziet; en wel zodanig ziet, alsof Hij gedurig tevens zei: Mijn kind! onthoud toch wel zeer Mijn hartelijke liefde jegens u en dat Ik met en door dezelve van u begeer, dat gij bijzonder met alle ernst trachten zou dezelve na te volgen en zulks te betonen, in uw naasten en inzonderheid uw broeders hartelijk weder lief te hebben en ook daarnaar te staan, om door de liefde omtrent hen te doen, gelijk gij zien mag, dat Ik doe door Mijn liefde jegens u. Gedenk hierbij tevens, dat Ik ook daarom Mijn liefde jegens u, u zo duidelijk heb doen verstaan, ten einde u op te wekken en te bewegen, dat gij om Mijn wil, om Mijn liefde tot u, om Mijn gebod aan u hen, die de Mijnen zijn, zeer hartelijk zou liefhebben en zulks allerwegen, gestadig en in alle gelegenheden betonen.

Laat ter bevordering van dat einde niet door u betwijfeld worden, dat zij ook u liefhebben; dat uw Heere de oefening der liefde aan hun zielen wederkerig leert, of

zelfs wel gebiedt door Zijn liefde omtrent u. En schijnen zij zulks in hun daden soms te vergeten, denk dan dadelijk, hoe dikwijls gij die liefdebetoning wel vergeten hebt en dat uw Heere u misschien die verkeerdheid (tot uw vernedering en ter verheerlijking van Zijn goedheid, die u in deze verder gebracht heeft) nog wederom also in gedachten brengt. Denk dan daarbij, dat die misslag een bewijs is van de diepte van hun ellende en veeleer uw meedogendheid en gebeden voor hen vereist; ja dat hun hart nochtans hun en uw Heere liefheeft en dat zij dientengevolge, ook even gelijk gij, des Heeren gebod hebben van de oefening der liefde jegens u, ofschoon dit gebrek tot hun onvolmaaktheid en struikelingen behoort, die hun zelf wel het meest tot last zijn.

Derhalve zo lang gij met enige waarschijnlijkheid van uws naasten, hetzij broeders of zusters daden, kunt beoordelen, dat er liefde mee vergezeld is, of dat dezelve uit liefde voortkomen, oordeel daar dan ook also over en denk niet, ik mocht misschien in dat opzicht verkeerd oordelen, wanneer gij zulks uit liefde tot hen en uit vertrouwen van hun liefde omtrent u zo vasthoudt. Gij zult of niet zo geheel mistasten, of ten minste geen grote misslag doen. Want hoewel uw oordeel over die daad verkeerd mocht zijn, hetzelfde zou echter op een hebbelijke waarheid, in het hart aanwezig, rusten; en uw oordeel zou goed zijn, voor zover het bij u uit liefde voortkwam en uw handeling omtrent hen op liefde deed rusten: en bekwaam was om liefde op te wekken en te versterken. Laat dit toch nimmer door u uit het oog verloren worden, mijn ziel! dat gij, om de liefde uws Heeren jegens u, ook uw naasten hartelijk moet liefhebben en met zulk een liefhebbend hart omtrent hen wandelen, dat uw oog, uw oordeel, uw weerleggingen en al uw verrichtingen omtrent hen door deze liefde bestuurd, geregeerd en onderhouden worden en dat wel gedurig. Dan zult gij eerst, gelijk een Christen betaamt, leven en uw Heere zal u hoe langer hoe meer bewijzen van Zijn liefde geven. Laat dat nimmer uit de zin uwer gedachten gaan.

En opdat gij dit niet mag vergeten, daarom blijft de hartelijke liefde uws Heeren jegens u wel diep in uw aandenken gegrift. Die liefde namelijk, waardoor Hij uw hart en deszelfs genegenheid zo bijzonder wederom tot zich trekt, dat gij uzelf soms bijna als verliest uit liefde en innerlijke liefde tot Hem; zodat gij niets liever begeert, dan uw hartelijke en krachtige liefde jegens Hem altijd in u en in uw daden te zien, opdat Hij voor Zijn oneindige, grote liefde de uwe, hoe klein die ook zij, omdat Hij nochtans dezelve wederkerig verlangt, ook wederom geniet. In dezer voege zou gij de Zijne en Hij de uwe genietende, in onderlinge liefde zo bevestigd worden, dat niet alleen uw gemeenschap met uw Heere in alle opzichten zeer zou toenemen, maar ook dat al uw goede verrichtingen, die uit deze liefde zouden voortspruiten en des te heerlijker en uw Heere, mitsgaders Zijn en uw Vader, des te aangenamer zijn zouden.

Want dit mag gij vrijelijk als een zekere waarheid vast houden, dat uw Hemelse Vader geen zoeter geur van goede werken bemint, dan wanneer die voortkomen uit die onderlinge liefdebond tussen Zijn Zoon en Zijn aangenomen kinderen. Daarin kan Hij op de beste wijze Zijn eigen afbeeldsel zien, als van de zodanigen, die Zijn uitverkorenen zulk een hartelijke liefde toedragen met Zijn Zoon in de Geest, dat zij daarom tezamen goed vonden, om door die liefde aan de uitverkorenen al hun liefde en goedertierenheid te betonen. Dat zou dan een deelachtig zijn der goddelijke natuur blijken te wezen, waartoe gij immers zulk een lust hebt? Onthoudt dit dan wel, mijn waarde ziel! Bedenk dit ten alle tijde!

Ach! welk een uitnemende genade is het, van God en de Heere Christus bemind te worden! Wat zou men niet doen, om dit slechts eens te mogen weten! Maar wat dan niet, om zulks bij aanhoudendheid te mogen weten, om waardig zulk een wetenschap te wandelen! Vergeet dit dan toch niet! Wees niet onvast in het geloof, dat de liefde van uw Heere jegens u bestendig dezelfde is en houd die ook dan vast, wanneer gij

dezelve niet ziet. Want het is niet alleen wel waarschijnlijk, maar ook voor u mijn ziel! niets ongewoons, dat gij de liefde uws Heeren moet geloven, zonder dezelve juist of tenminste veel daarvan te zien.

Maar gij weet, het is een eeuwige liefde en Hij heeft u dezelve nog (zoveel gij u herinneren mag) altijd laten zien in de tochten en sterke verlangens van uw hart naar Hem en ook in dat vergenoegen, hetwelk gij in Hem had, willende met Hem alleen tevreden en vergenoegd zijn.

Laat het geloof die waarheid van Zijn eeuwige liefde jegens u, hetzij gij die meer of minder ziet of gevoelt, altijd en gestadig vasthouden. Want het is een onberouwelijke liefde! En wanneer gij door de zwakheid van uw vlees, of door de overgeblevene kracht van uw verdorvenheid in de oefening der liefde jegens uw broeders en het openbaren van derzelve vruchten vallen of struikelen mocht, zo geloof nochtans, dat de liefde uws Heeren tot u waarlijk en altijd dezelfde blijft, nademaal dezelve geenszins van de uwe afhankelijk is.

Druk u zulks vrijmoedig en vast in het gemoed, ten einde uw vertrouwen op Zijn onveranderlijke liefde vast te houden, en alzo telkens uw liefde tot Hem op te wekken, gelijk ook tot Zijn geliefde kinderen.

Eindelijk, dool alzo gedurig om en wederom in deze liefde van uw Heere tot u; van uw liefde jegens Hem; van de liefde daaruit tot uw en Zijn broeders. En verlies alzo in het vasthouden van dit drievoudig snoer en in het zien van de liefde des Vaders in en door de Geest, uzelf slechts met lust en vreugde in deze liefde; dan zult gij uzelf en die allen, welke gij om en door Eén aldus liefhebt, allerbest en aller-zekerst weervinden en de onderlinge band tussen uw Vriend, uw Heere Jezus, gedurig vaster en onverbrekelijker maken; en die alzo zich in en aan u doen vertonen en openbaren.

HOOFDSTUK 29

Wanneer men de raad en de onderwijzingen van de Heere Jezus over een of ander bijzonder geval begeerde, hoe zou men kunnen weten, dat Hij ons leerde en wat Hij ons leerde?

Indien de Heere Jezus voorheeft iets bijzonders te leren, dan verwekt Hij doorgaans een buitengewone begeerte naar Zijn onderwijzingen en een buitengewoon verzoeken daarom door gebeden. Hij doet de ziel niet alleen zeer begerig, maar ook zeer bedachtzaam en zeer nederig vragen en geeft haar een voornemen, om haar zin onder de Zijnen te buigen.

Dan doet Hij haar stil luisteren en lankmoedig op Zijn antwoord wachten. Indien de ziel dan zeer nabij Hem is en indien haar zaken met Hem wel staan, dan zal Hij wel spoedig antwoorden en zij zal Zijn antwoord gemakkelijk verstaan.

Maar evenwel leert de Heere Jezus ook wel, zonder dat Hij zulke buitengewone bewegingen en begeerten naar Zijn onderwijzingen geeft. Te weten in deze voege, dat Hij de ziel als meerder voorkomt, wanneer zij Zijn leringen weinig begeert en als bijna niet zoekt, zodat Hij haar alleen overreedt om het eens te beproeven en te onderzoeken, of het Hem ook behagen mocht de ziel te leren. En dan leert Hij nog wel het uitnemenste. Het is dan geheel, in alle opzichten volkomen genade.

Doch hierop moet men hen niet laten aankomen. Gewoonlijk verwekt Hij eerst zuchtigen, begeerten en daarna gebeden, inzonderheid over een of ander bijzonder geval. En indien Hij haar dan daarover Zijn raad leert en doet verstaan, dan ziet de ziel daar zulk een, uitnemendheid in (te weten wanneer zij het antwoord duidelijk inziet) zulk een licht, zodanige goddelijkheid en zulk een liefde omtrent haar, dat zij op die

raad zo gerust en daarmee zo vergenoegd is, dat zij het niet onder woorden brengen kan. De zin van de Heere Jezus wordt haar zin; zoals Hij het verstaat, zo verstaat zij het; zoals Hij wil, zo wil zij. Haar hart verblijdt zich in dat licht. Zij lieft het; zij omhelst het; zij ziet het alzo best te zijn; zij gaat daarop aan; zij begeert niet meerder; daarnaar bestuurt zij dan al haar doen, want de Geest getuigt dan, dat de Geest de waarheid is.

Ondertussen die alzo door Hem geleerd wordt, moet al zeer nabij Hem zijn. Want zodanig voorkomend onderwijs werkt dan bij vernieuwing op haar liefde tot de Heere Jezus, versterkt haar vertrouwen op Hem, haar aankleven aan Hem. Zij komt dan al dichter en dichter bij Hem. Zij ziet, die meerdere nabijheid is haar goed en al Zijn raad legt zij aan tot heiligheid, om Hem gelijk te worden. En alzo wenst zij Hem meer te verheerlijken; zichzelf aan Hem op te offeren tot dankbaarheid voor dat goede, hetwelk Hij aan haar doet. Ook wil zij Zijn raad volgen, hetzij die met haar natuur en derzelve zin overeenkomt of daartegen inloopt. Hetgeen Hij haar leerde en waar Hij haar toe riep, dat begeert zij even zo te doen.

Trouwens Zijn raad is altijd in overeenstemming met de wijze, heilige en in Zijn Woord geopenbaarde waarheid. Daaraan moet men, hetgeen men terstond niet kan doorzien, beproeven; in het bijzonder indien de consciëntie nog twijfelingen bij zich heeft, of wanneer men niet duidelijk genoeg overtuigd of van de raad van de Heere Jezus verzekerd is. Want gewoonlijk ontdekt Hij ons denzelven door onze arbeid en door de moeite, welke wij in het navorsen van denzelven en om die uit te vinden aanwenden en wel dan in het bijzonder, als de ziel zo dicht niet bij Hem is. Maar wanneer men de zaak aan het Woord ook zo zeer niet kan beproeven, dan zal de consciëntie veellicht nog in stilte voorzeggende of ontdekken, waarin zij of beschuldigen of verontschuldigen zal, indien men dit doet of dat laat.

Doch indien men twijfelt omtrent tweeërlei gedachten, welke van beide de raad van de Heere Jezus wezen mocht, dan moet men zien; niet alleen of zich dat licht bij Gods Woord houdt en of men Gods Woord bij zich behoudt in het aller-innigste van ons gemoed, maar ook waar dat inwendige licht of die bewegingen, welke wij van binnen gewaar worden, ons heen leiden, welk einde wij daarmee voorhebben, wat wij in die zaak beogen; met andere woorden, waarom wij dit doen of dat laten zouden; wat ons daartoe beweegt; of de drangredenen reeds zwaar genoeg zijn; of hetgeen, dat ons doet overhellen, in alle opzichten het gewichtigste is; of Gods eer daardoor meest zou bereikt worden; of die ere Gods er meest in uitmunt en of wij er die het meest in beogen; of het voornamelijk het koninkrijk van Christus en deszelfs uitbreiding zoekt te bereiken; of de liefde tot Gods eer en het koninkrijk van Christus ons gaande maakt, ja of wij dat reeds zuiver genoeg beogen; namelijk of wij ons daarmee alleen zouden vergenoegen; of wij bij onszelf overleggen, waar en hoe Gods eer en het koninkrijk van Christus het meest door bevorderd zou worden; of wij ons uiterste einde Gode wel als een beweegreden durven voorhouden; of wij daarop in het zoeken, om Zijn zegen over ons voornemen, bij Hem aandrigen.

Indien wij dit beogen en waar dit het meest in uitmunt dat is de beste zaak, welke wij ook omtrent tweeërlei gedachten, die beide goed zijn, nochtans als de beste kiezen mogen en moeten. Het hoogste einde maakt altijd de zaak het gewichtigste. God werkt alles om Zijns zelfs wil en derhalve is die raad de beste, welke dat het meest kan beogen en bereiken. Daar mag men dan ook op aangaan door aanwending van de beste middelen, welke daaraan bevorderlijk zijn kunnen.

Indien het zaken zijn, waarbij zich deze einden juist niet van zeer nabij kunnen vertonen, laat ons dan zien, waardoor wij God meest zouden behagen; door welke weg wij onszelf meest zullen verloochenen, onze goederen bijvoorbeeld, ons genoegen,

ons vermaak, onze eer, ons voordeel, onze begeerlijkheden; want daar wij zelf veel of het meest in zijn, dat kan niet goed zijn, tenzij wij er als een middel tot dat hoogste einde in moeten dienstbaar zijn. Zulks is dan iets anders, dan zijn wij het beoogde einde niet.

Uit een uiterste einde ener zaak moeten wij zelf, ja alle schepselen uitblijven. Wij moeten daarbij het onze willen opzetten, ja dadelijk daarbij opzetten, om dat uiterste einde te bereiken, indien de Heere het alzo bestuurt. En wat nu de gevallen van mindere aangelegenheid aangaat, of zodanige omstandigheden, waarbij dit einde wederzijds kan bereikt worden, laat ons dan opmerken om te zien, waarin wij de voorname hoofddeugden meest zouden kunnen oefenen; waar de liefde op het meest haar werk zou doen; waar het geloof meest te pas komt; waar de hoop meest werkzaam wordt; waar de eenvoudigheid, de oprechtheid, de nederigheid, de lijdzaamheid, de zachtmoedigheid, enz. meest uitmunten. Daar het voornaamste meest in uitmunt, dat is de voornaamste zaak, welke als dan het overwicht behoorde te hebben.

Doch wanneer het verlicht en geheiligd verstand en de genegenheden onderling strijdig zijn, dan moet het verlicht verstand gevolgd worden; want men moet strijdende ingaan in het koninkrijk der Hemelen.

Maar dit verlicht verstand moet zich altijd bij de geopenbaarde waarheid houden en steeds enig gebod Gods, of een voorbeeld door Christus gegeven, of goedkeuring van zodanig iets in Gods Woord vinden, nauwkeurige opmerking nemende op het voorbeeld der heiligen.

Hierbij moet men dan ook weten, of het op die tijd en op die manier reeds goed en best is en in beraad staande tussen twee dingen, welke beide goed zijn, laat ons in zulk een geval door het overwegen van het einde, hetwelk ons gaande maakt en door te letten, in welk geval de voornaamste hoofddeugden het meest haar luister vertonen zullen, opmerkend gadeslaan, welk van beide het overwicht verkrijgt. Waar dit dan het meest in uitmunt, hetwelk God meest behaagt, daarin mogen wij veilig houden, dat de raad van Christus in die gelegenheid voor ons ook uitmunt en derhalve moeten wij die weg alsdan inslaan en volgen. Evenwel indien wij de zaken door deze weg ook nog niet doorzien kunnen, dan moeten wij maar vrij en ongedwongen doen, hetgeen het gereedste geschieden kan; doen, hetgeen waartoe wij de meeste geestelijke lust, trek en begeerte gevoelen; doen, wat wij in deze het liefst doen; daar wij het gevoeligst van zijn; daar onze overdenkingen zich liefst toe bepalen willen; hetgeen ons in andere dingen het minst belet; waar de meest gereede gelegenheden toe zijn; waar de meeste waarschijnlijkheid is van een goed gevolg en van een vaardigste voortgang; waar men het inwendige licht eerst en vaardigst en meest gereed toe bevindt; daar men meest aan verplicht en toeverbonden is door de een of andere reden, bijzonder indien het gevallen zijn, in welke de Heere zich aan de ene zijde reeds meer dan aan de andere kant geopenbaard heeft. Dat men dan toch vrij en ongedwongen blijft in die zaak, waar de Heere zich reeds in vertoond heeft en waarin Hij misschien Zijn werk heeft begonnen, hetwelk Hij naar alle waarschijnlijkheid alsdan wel het eerst zal voltrekken.

Doen zich dan verder nog zwarigheden op, die kan men niet achten, die zouden slechts bekwaam zijn, om het een met het ander te bederven. Zwarigheden willen zich altijd wel mengen in bijzondere gevallen der consciëntie. Deze zwarigheden moet men in zulke gelegenheden, als men van het voorname genoegzaam verlicht en overtuigd is, maar wegblazen.

Maar wanneer gij naar de raad van de Heere Jezus en naar de verlichting en het geleide van Zijn Geest uitziet, dan moet gij altijd die sterke driften des gemoeds wantrouwen; en bijzonder die driften verdacht houden, welke de inwendige

verlichtingen overtreffen; die driften, welke geen gezet, genoegzaam overredend en overtuigend licht bij zich hebben. Dergelijke driften misleiden altijd. Hoe schoon het ook schijnt, zulks behoeft men niet te betwijfelen. 'Wij hebben ontvangen de Geest, die uit God is, opdat wij zouden weten die dingen, welke ons van God geschonken zijn'. Daar kunnen ook sterke en driftige bewegingen van de Geest zijn, ja voorzeker! En deze kunnen bijzonder in acht te nemen en op te volgen zijn.

Ook kan een goede ijver met sterke drift vergezeld gaan. Maar daarbij is dan ook tevens een genoegzaam, een klaar en overtuigend licht, hetwelk die driften gaande maakt en leidt. En dit, zeiden wij, ontbrak aan de genoemde driften, welke verdacht te houden en te vermijden, ja te vrezen zijn, deze driften deugen niet, zulks moet gij wel degelijk onthouden, mijn waarde ziel! Trekt nooit op, tenzij de Heere mee gaat, bijzonder indien uw Heere u dit bedrog al weer en al weer en al wederom heeft doen zien. Beeld u ook geenszins in, dat gij, zo doende, een blinde gehoorzaamheid oefent, neen! daar is onderscheid genoeg in. Gehoorzaamheid heeft altijd het oog op het gebod en een gewilligheid omtrent het gebod. Men noemt het een blinde gehoorzaamheid, ten opzichte van haar algemeen voornemen en ten opzichte van de uitslag der zaak.

Maar deze blinde drift heeft geen verzekerdheid van Gods gebod, in betrekking tot alle omstandigheden. Het is slechts een blinde drift, door welke men dan in twijfelachtige dingen doet, hetgeen men meent zijn verplichting te zijn; in welke twijfelachtige dingen te doen, men wel eens grote onverstandigheid begaat en de ene zonde bij de andere doet, ja in die éne zonde zich aan vele zonden schuldig maakt.

In het doen van twijfelachtige dingen, uit de genoemde blinde drift, lopen velerlei zonden tezamen. Of vergetelheid of achteloosheid van de leringen van de Heere Jezus en van Zijn raad, onverstand, vermetelheid, hoogmoed, een diepte van bedrog; want men volgt die zondige bewegingen op onder een vermeende bevassing van de overtuigingen of leidingen des Geestes en met een heimelijk oordeel, alsof de Geest zichzelf niet altijd gelijk bleef. Ja, het is alsof onze driften soms meer te achten waren, dan de verlichtingen en raadgevingen des Geestes. Zulk een zotte waan en inbeelding ligt er heimelijk in, ook zodanige vergetelheid van de onderwijzingen des Geestes en van Christus; terwijl men zijn ziel een strik legt tot uitnemende aanvechtingen en allesbelettende ontroeringen des gemoeds, die dikwijls zeer bezwaarlijk te overwinnen zijn en lange tijd daarna kunnen knagen.

HOOFDSTUK 30.

Ik zal het nog sterker uitdrukken. Het is een van de diepten des Satans, die zich alsdan vertoont onder de gedaante van een Engel des lichts. Och mijn ziel! onthoud dit toch wel en waak daartegen. Deze driften komen in bedwelmdheden des gemoeds schielijk, snel, onvoorzien, onverwacht en wel omtrent zaken, daar de consciëntie geen verplichting toe aantoonde. Zij worden in twijfeling, ongerustheid en bedwelmdheid des gemoeds gevolgd, alsof het een dwang der consciëntie was, daar toch de consciëntie geen genoegzaam licht, om alzo te moeten handelen, heeft noch geeft en het niet geschiedt in volle verzekerdheid des gemoeds, niet uit het geloof, gelijk een goed werk geschieden moet.

Beeldt men zich in, dat men het doet tot Gods eer, naar Gods wet, het is inbeelden; want bij al zodanige verrichtingen moet genoegzaam licht wezen, men moet weten, wat men doet.

Derhalve om de raad van de Heere Jezus te weten en te verstaan, moet men vooral

bijzonder licht en genoegzame verzekering zoeken te verkrijgen en wanneer wij dit missen, dan moeten wij ons niet inbeelden, dat Hij ons zo buitengewoon raad geeft. Indien wij van al onze verrichtingen verzekerd moeten wezen, dat dezelve goed zijn en God behagen, of zij kunnen niet uit het geloof geschieden, veel meer geldt dit van enig bijzonder geval en van een buitengewone raadpleging over zodanige omstandigheid.

De Geest leert met zoveel wijsheid en werkt zo verstandig, zo bedachtzaam. Zijn licht is zo helder, zo zuiver, zo eenvoudig, zo overtuigend, zo heilig opmerkend, zo gewis en zeker. Hij drukt het de ziel zo in; het hart kan het soms eerder gevoelen dan in verzekerdheid zien. Ja aan de vlijtige onderzoekers zal de Geest welhaast getuigen, dat de Geest de waarheid is.

Daarom mijn ziel! houd die sterke driften altijd verdacht en onderzoek dezelve wel nauwkeurig. Geef in dezelve aan niets voedsel zonder genoegzaam en overtuigend licht in uw consciëntie, die verlicht moet zijn in en naar het Woord Gods.

Soms leert de Heere Jezus een ziel, die Zijn onderwijzingen verzoekt, door haar zo te overreden, dat zij duidelijk ziet, dat is het; het is alzo de waarheid; die raad is krachtig en indien ik die alleen kon in beoefening brengen, dan behoefde ik over dit geval nooit weer bekommerd te zijn. Die ziel twijfelt niet, of het is alzo de raad van de Heere Jezus; want zij ziet, zodanig iets zou, indien zij dat kon volgen, hetwelk zij zoekt in haar raadplegen, (en zulks ziet zij spoedig) dat einde bereiken.

Soms leert de Heere Jezus bij de overreding, die Hij schenkt in het oordeel, ook door gevoelen zo, dat de ziel door zijn antwoord op een bijzondere wijze getroffen en bewogen wordt; zo, dat het haar de tranen uit de ogen doet vloeien; zo, dat zij haar gevoelige tranen een vrije toom moet geven wegens de stilte, die zij allerwegen inwendig heeft. En wanneer Hij haar op dusdanige wijze leert, dan doet Hij haar bij zijn onderwijzen Zijn liefde omtrent haar bijzonderlijk zien en dan trekt Hij daardoor haar liefde bij uitnemendheid wederom tot zich op.

Maar altijd leert Hij in een stille tot God gekeerde en aandachtige zielsgesteldheid, wanneer de ziel gezet bij zichzelf en bij Hem is. Soms leert Hij haar met alle gemak en na weinig vragen haar spoedig antwoord geven.

Soms laat Hij het haar vrij zuur en moeilijk vallen en laat haar met veel inspanning naar Zijn onderwijzing graven; want Hij is een vrij handelend Heere. Het is altijd geheel en in alle opzichten genade en goedertierenheid, indien Hij het zich laat welgevallen om de ziel te leren.

Soms wordt de ziel geheel en volkomen overtuigd en met helderheid verlicht. Soms is het nog met bedenkingen en zwarigheden vermengd, zodat zij alleen ziet, welke zaak het overwicht heeft. Dat alles doet Hij naar Zijn goedertieren en getrouwe wijsheid en naar Zijn verstand, hetwelk wijsheid met zich verenigd heeft.

Soms leert de Heere Jezus slechts éénmaal en het blijft de ziel aanbevolen, om hetzelfde te onthouden; of indien zij dat verzuimt, dan weet zij daarna Zijn raad niet en zij is even verlegen als te voren.

Soms zegt Hij het haar éénmaal en duidelijk, maar Hij brengt het haar gedurig weer in de gedachten, bijzonder dan, wanneer de gelegenheden daar zijn om Zijn raad te volgen.

HOOFDSTUK 31

Ondertussen nog is de voorgestelde vraag niet volledig beantwoord: Hoe zal men de raad van de Heere Jezus kunnen kennen? Dit kan uit het gezegde reeds in vele opzichten afgeleid worden. Te weten: indien de ziel daar zulk een wijsheid in ziet, zulk een licht, zulk een waarheid, zodanig gewicht, zulk een veiligheid en indien zij het met zulk een vrijmoedigheid doet, hetgeen Hij haar raadt enz. Ook: indien dit een en ander haar liefde tot Hem zo opwekt en haar ziel zo aan Hem verbindt en doet aankleven en in Zijn raad zo gerust doet zijn, terwijl zij denzelven altijd aanlegt tot oefening in en tot bevordering van haar heiligmaking.

Daarenboven het ondervondene maakt haar altijd begerig, om al wederom van Hem in andere, ja in allerlei gevallen te leren. Zij wenst niets liever, dan dat genoemde te genieten in al haar verlegenheden; ook is zij zo zorgvuldig, om daaraan te gehoorzamen en om het niet te vergeten. Zij weet, dat haar geluk en zegen daaraan nauw verbonden zijn en in het tegendeel, onbedenkelijke schade aan het verwaarlozen of vergeten van hetzelfde. Maar indien men de Heere Jezus in enige zaak ernstig om raad gevraagd heeft en als men zichzelf verzekerd heeft, van Zijn antwoord gevat te hebben en daarop een besluit heeft genomen, om zich overeenkomstig de mening van het gegeven antwoord te zullen gedragen; indien de ziel evenwel wederom onrustig, bekommerd en verlegen wordt, twijfelende of zij het rechte antwoord reeds gehad en gevat heeft, terwijl zij zichzelf daarop niet durft betrouwen, maar wel een nieuwe raad wenste te ontvangen, om zich daarnaar met bewustheid te regelen en haar zaken met vastheid te beleggen, waarin zou zij de oorzaken van die ongerustheid moeten zoeken? Zou zij wel vrijmoedig weer om nieuwe raad, aangaande datzelfde geval mogen komen en haar genomen besluit veranderen?

De oorzaken van die ongerustheid mag men wel trachten na te vorsen en uit te vinden, want daar hapert wat, het scheelt ergens aan; hetzij dat het een schroomvallige consciëntie is, die zwaarigheid maakt, waar geen zwaarigheid is, of het ligt in de onzuiverheid des harten, welke zich misschien heimelijk in het oogmerk mocht vermengd hebben; die de aanzetting was om te vragen; bijvoorbeeld dat men niet zuiver genoeg Gods eer, of de bevordering van het Koninkrijk van Christus, of iets anders van gewicht, tot dat einde dienstbaar, beoogd had; of het hapert aan de ongedoodheid van onze eigen zin, die tegen het antwoord misschien inloopt; of omdat men zich niet met die maat van antwoord vergenoegt, welke men verkregen had; of omdat men niet genoeg vertrouwen stelt op de getrouwe liefde Gods en op Zijn gunstige voorzienigheid, terwijl men zich met Gods algenoegzaamheid niet wil vergenoegen.

Maar de hapering kan in het bijzonder liggen in de onzuiverheid van het oogmerk, hetwelk zich onder het allerbeste doel wel zo subtiel kan verbergen en zo spoedig, eer men het weet of eer men daarom denkt. Hier moet men het geestelijk oog vooral open houden en dat gezicht gebruiken, om niet misleid of bedrogen te worden.

Het kan ook veroorzaakt worden door de aanvechtingen en kwellingen des Satans, die alleen ten doel heeft, om de ernst des gemoeds te verstoren en die alzo het geestelijk leven van die Christen of het goede van zodanige zaak zoekt te beletten.

Deze oorzaak moet men bijzonder verdacht houden, wanneer er ongerustheid opkomt over een uitgevoerde zaak, die door Gods zegen het rijk van de Satan op een bijzondere wijze zou kunnen afbreuk doen. Deze ongerustheid heeft al vrij wat gelijkheid met die verkeerde driften, waarvan wij in het vorige gesproken hebben. Te weten, zij heeft geen genoegzaam, geen helder, geen overtuigend licht bij zich; de ziel is ongerust en weet of niet waarom, of er is geen genoegzame reden, overeenkomende met de maat van haar ongerustheid.

Deze ongerustheid over die en over al zodanige zaken mag men vrij verdacht houden, dat het kwellingen des Satans zijn. Evenwel kan de oorzaak van die ongerustheid ook liggen in het gebrekkelijk vragen en te weinig opmerken op het antwoord, hetgeen men voor een antwoord aanneemt, zodat men te spoedig, te haastig, te oneerbiedig over het vragen heenloopt en daarin te weinig ernst betoonde; of dat men zich licht inbeeldt een antwoord ontvangen te hebben; zonder hetzelfde nauwkeurig te onderzoeken, of het waarlijk uit de rechte schatkamer kwam, of het wel reeds een antwoord des Geestes was, zodat men evenwel op dat antwoord de consciëntie verbonden heeft. Ook kan de ongerustheid veroorzaakt worden, omdat men het antwoord verder trekt dan het wezen moet. Bijvoorbeeld een antwoord, hetwelk zijn opzicht had op de tegenwoordige tijd en de thans bestaande omstandigheden; zulk een antwoord zou men te ver kunnen uitstreken en der consciëntie alzo een strik leggen, daar zij vrijheid mocht behouden, indien men haar tot in de toekomstige tijd verbonden achtte, zonder haar te onderrichten, dat alle omstandigheden dezelfde moesten blijven.

Hiertegen moet men waken. Dit kan de ziel naderhand zeer licht in grote ongerustheid en in grote aanvechtingen des vijands brengen. Men moet de consciëntie altijd vrij houden voor het toekomstige, opdat zij telkens opnieuw de bewegingen des Geestes mag kennen en volgen; en zulks bij voortduring. Hoewel zij echter ook zeer waakzaam zijn moet, om zich niet te laten om- en omslingeren, wanneer zij zich van een antwoord des Heeren heeft mogen verzekeren.

Die ongerustheid kan ook ontstaan, omdat men zijn geheiligd oordeel niet genoeg onderscheidt van de genegenheden. Want men volgt het liefst de genegenheden. En indien het een antwoord was, waarbij deze moesten achterstaan, terwijl zij nochtans in haar wezen bleven voortduren, geen wonder, dat de ziel geslingerd wordt.

Het kan ook uit deze oorzaak geweest zijn, dat men zulk een grote Leermeester over al te geringe zaken zo lichtvaardig heen gevraagd had. Zulks zou tot een lichtvaardig gebruik van Gods Naam kunnen gebracht worden. Het moeten gewoonlijk wel belangrijke zaken en van een bijzonder gewicht zijn, waar men zo uitdrukkelijk de onderwijzingen van zulk een Leraar in verzoekt; zaken des gemoeds namelijk en dan de zodanige, daar men niet wel kan doorzien.

En in deze genoemde opzichten is deze ongerustheid, welke zich opdoet na een antwoord, hetwelk de ziel als het onderwijs van de Heere Jezus aannam, altijd verdacht te houden wegens iets gebrekkigs aan onze zijde; want de Geest zal de ziel over zijn eigen onderwijs niet onrustig maken.

Nog meer. Die ongerustheid komt ook wel daarvandaan, omdat men, in het vragen van de raad van de Heere Jezus over enig geval, alleen het hoofdzakelijke van dat geval op het oog heeft, zonder de omstandigheden, welke er onafscheidelijk aan vast zijn, genoegzaam mede in overweging en overleg te nemen. Indien men dan een antwoord opvat, hetgeen zonder die omstandigheden, welke aan het voorwerp verbonden zijn, niet kan worden opgevolgd, daar even die omstandigheden aan de zaak een bijzonder gewicht aanbrenge, zo kan het niet anders, of de ziel moet ongerust worden, want zij heeft zichzelf een strik gelegd, waaruit zij zich niet gemakkelijk kan redden. Zij moest maar geopende ogen gezocht hebben te verkrijgen en in het vragen en in het antwoord betrekkelijk de gelegenheid, waarin zij verkeerde en aangaande de raad van de Heere Jezus.

HOOFDSTUK 32

Maar evenwel mijn goede, dierbare en altijd liefhebbende Heere! op hoedanige wijze zal ik toch gelijk het behoort te geschieden! Uw raad over enig bijzonder geval vragen? en hoe zal ik Uw antwoord duidelijk verstaan, om mij alzo daarnaar te regelen en te gedragen? Och! dat het U behaagde, mijn ziel dit zo duidelijk te leren, dat zij zich daarover niet wederom behoeft moe te maken, dat zij het maar vrij en onbedwongen trachte te doen!

Merk op mijn ziel! Zie, ken en overweeg te allen tijde nauwkeurig en de zaken en derzelve omstandigheden, waarover gij de raad uws Heeren, u aangaande begeert. Geef wel acht, waaromtrent uw bekommelingen het meest verkeren, of over de zaak, of over de manier om dezelve uit te werken. Naardat alsdan uw bekommelingen zijn, moet gij uw vraag inrichten en in die vorm voordragen en in overeenkomst daarmee, dit moet gij wel onthouden, behoort gij het antwoord van uw Heere op te vatten. De inachtneming hiervan zal u groot licht kunnen toebrengen en in het vragen en in het verstaan van het antwoord uws Heeren en in het opvolgen van hetzelfde in vrijmoedigheid en ongedwongenheid, zonder om- en omgeslingerd te worden.

Wanneer gij dit nu weet, ga dan verder en onderzoek uw mindere of meerdere verplichtingen tot die zaak, om dienvolgens licht te bekomen in uw bekommelingen over de manier, hoe dezelve door u zij uit te werken. Want het kon soms wel een zaak van groot gewicht en van bijzondere gevolgen, zijn, waarin uw Heere u verschonen wilde, indien gij uzelf daar uit hieldt. En waarom toch zou gij zulk een grote last op uw hals laden, indien uw Heere u die niet oplegt? 'En zijt niet vele meesters mijn broeders! wetende, dat gij te zwaarder oordeel zult ontvangen'; deze vermaning kan hier ook toepasselijk zijn.

Wanneer zou ik mij dan tot enige zaak moeten verplicht houden? en hoe zou ik kunnen weten tot welke zaak? Beliefde het U, om mij dat nog helderder, duidelijker en zekerder te leren, o mijn aller-liefhebbendste en getrouwe Heere! Hoor mijn ziel! Een zaak, waarover gij u verplicht moet rekenen, om uw Heere raad te vragen, moet een zaak zijn, waarover gij verlegen zijt, daar gij niet doorzien kunt. Want hetgeen gij, die nu van God geleerd zijt, weet of geredelijk zelf kunt zien, indien gij uw consciëntie raadpleegt, wat behoeft gij zulks uw Heere, die grote, machtige en alleenwijze Heere, zo uitdrukkelijk te vragen, indien ook Zijn minste dienaar u zodanig iets vaardig zeggen kan.

Maar is het een zaak, waarover gij verlegen zijt en die gij niet doorzien kunt en waarover gij nochtans bekommerd zijt, vraag dan; alleen houd in uw vragen een goede manier, waaromtrent ik u vroeger reeds onderricht heb gegeven.

Wees ook niet bekommerd over uw werk omtrent een zaak in dat opzicht, te weten betrekkelijk de manier, waarop gij die zult uitvoeren, indien uw Heere uw werk daaromtrent niet vordert. Waar uw Heere u geen last oplegt, leg die daar uzelf toch niet op; gij hebt immers lasten genoeg, welke u van uw Heere zijn opgelegd?

Waaraan zou ik kunnen weten, welke last mij opgelegd is al of niet en dienvolgens, waartoe ik al of niet verplicht ben? Aangaande de verplichtingen, die u genoegzaam kennelijk zijn kunnen uit uw burgerlijke, natuurlijke, alleen uitwendig godsdienstige betrekkingen, van deze behoef ik u niets te leren dan slechts dit, dat gij ze alle volbrengt, gelijk een Christen betaamt, op een zedelijke en heilige manier; dat gij in dat alles ook uw Heere ziet, kent en erkent, zodat gij het als in Zijn tegenwoordigheid doet en dat gij daaraan alleen uw verdere verplichtingen, die op u als Christen rusten, onderwerpt.

Gij vraagt mij, welke zijn dat dan? Het zijn de zodanige, waartoe uw talent, hetwelk

gij als Christen ontvangen hebt, bekwaam is. Maar hoe gij dat best zult aanleggen, om uw Heere daarmee te dienen, dit wilt gij wel weten, is het niet zo, mijn ziel? Welaan! Geef nauwkeurig acht, waarover uw inwendige verlichtingen, gedachten, bekommelingen en bewegingen zich het meest uitstrekken; welke onderwerpen die bijzonder en meestal tot hun voorwerp nemen; welke zaken uw Heere door uw hand het gelukkigst doet voortgaan; wat u bij uitnemendheid is aanbetrouwd. Dit moet gij des te meer in acht nemen, indien het iets zeer buiten- gewoons, of iets van enig bijzonder gewicht en gevolg is, of indien weinigen zulks met u gemeen hebben: en wanneer het nochtans bijzonder dienstig kan zijn aan de bevordering van Gods eer en het koninkrijk van Christus.

Zie! dat aangaande, het is u aanbevolen om daarin getrouw te zijn. En indien uw gemoed omtrent het een of ander van zodanige zaken bekommerd is en gij kunt er niet voorzien, vraag dan vrij aan uw Heere. Hij is zo goed. Hij zal u niet licht verlegen laten. Alleen vraag op een verstandige wijze en met onderwerping. Zie dan eerst nauwkeurig toe, hoe en waar uw bekommelingen zich voornamelijk opdoen, of over de zaak, of over de manier en stel dat bezadigd en ordelijk voor, zo bedachtzaam als u enigszins mogelijk is.

Let dan wel op en luister met ernst naar het antwoord van uw Heere. Onderzoek dat antwoord wel nauwkeurig, of het geheel en al de taal is en de manier van spreken, die uw Heere eigen is, eer gij op dat antwoord een besluit neemt.

Dat opletten, luisteren en onderzoeken is nodig; omdat uw en uws Heeren vijand datgene ook wel hoort, hetwelk gij uitwendig met woorden gevraagd hebt. Indien het hem ter uwer beproeving werd toegelaten, dan zou hij zijn best doen om u te verleiden en te bedriegen. Tot bereiking van dat einde, zou hij zich verbergen onder de gedaante van een engel des lichts. Daarom onderzoek het eerst wel en nauwkeurig, indien gij iets voor een antwoord van uw Heere aanneemt.

Waarom zou ik het antwoord het best onderzoeken, beproeven en hoedanig onderscheiden, of het waarlijk een antwoord van mijn Heere of een bedriegelijk werk van mijns Heeren vijand is?

Zie mijn ziel! Het antwoord van uw Heere u betreffende, zult gij ontvangen of in uw verstand, begrip en in uw oordeel alleen door redekavelingen en overleggingen, of gij zult het ook mee en gemakkelijker in uw hart en in deszelfs gevoelige aandoeningen ontvangen en dan zal het u tevens bewegen. Indien nu uw Heere u overreedt en u tegelijk in, na en door die verlichtingen beweegt, dan zal Hij u wel op datzelfde tijdstip ook een indruk van Zijn liefde geven en door Zijn Geest in u getuigen, dat die Geest, die u leert, de waarheid is. Gij zult dan wel weten, dat het geen bedrog is. Indien gij daarenboven vlijtig Zijn wacht waarneemt en u door alle verordende middelen gedurig bij Hem zoekt te houden en dan op een u en Hem betamende wijze vraagt, voorzeker! gij zult door Zijn goedheid al veeltijds naar alle waarschijnlijkheid al zodanige antwoorden steeds ondervinden.

Hier ondertussen zal het op aankomen, namelijk: wanneer gij het antwoord van uw Heere door overleggingen en redekavelingen zult moeten verstaan; en uw genegenheden dan meer gezet zijn aan de ene dan aan de andere zijde, of aan de ene kant bij uitnemendheid gevestigd zijn, zodat de sterkte uwer genegenheid uw ogen als verduistert; maar gij wilt echter niet uw genegenheid, maar alleen de raad van uw Heere volgen; doch gij kunt dezelve niet verstaan, gij houdt uw genegenheden verdacht van eigen zin: op hoedanige wijze hierin duidelijk en met verlichte ogen in te zien om te volgen, dit was nu uw begeerte, is dat niet alzo? Ja zo is het!

Hoor dan toch. Gij weet immers wel hoe goed uw Heere is? Door deze Zijn goedheid zal Hij u, wanneer Hij u in iets raad geeft, wel laten zien, dat Zijn raad best is, immers

doen weten, dat die aldus goed is. En dit moet gij immers ook weten, hoe zou gij het anders uit het geloof doen? Goed niet alleen in zichzelf, maar ook goed in betrekking tot uw aandeel aan die zaak, en goed in al deszelfs omstandigheden van tijd, plaats, manier en wijze.

Derhalve om dat te onderzoeken, moet gij trachten te zien, wat u beweegt en gaande maakt of zou kunnen gaande maken. Zijt gij zelf de voornaamste bewegende oorzaak, zo houd het verdacht en ga niet voort, voor en alear gij iets van meerder gewicht in het oog hebt. Maar is het de ere Gods of het koninkrijk van Christus en beweegt u de liefde tot bevordering daarvan, het is goed. Hetgeen gij zien kunt, uit liefde tot Gods eer voort te komen en hetwelk die einden beoogt, te weten de bevordering van het rijk van Christus en de ere Gods, dat is goed. Ga daar maar op aan en houd slechts altijd het Woord Gods als een regel in het oog. Zodanig een raad zal de vijand van het koninkrijk van Christus u niet geven. En niemand kan immers ook dan alleen de Heere het hart in die liefde bewegen, terwijl dan immers de bewegingen ten goede van Gods Geest moeten komen.

Natuurlijke bewegingen werken slechts natuurlijk en algemene bewegingen des Geestes brengen slechts bewegingen voort, omtrent algemene en uitwendige zaken van de godsdienst. Maar die innige bewegingen over de geestelijkste dingen, welke de liefde tot Gods eer en het rijk van Christus betreffen, die in waarheid tot de bevordering daarvan aanzetten, kunnen niet anders dan goed zijn en derhalve moet ook goed zijn, hetgeen van dezelve voorkomt. Gelijk de boom is, alzo is zijn vrucht en aan de vrucht kent men de boom. Trouwens om dit des te eerder of duidelijker uit te vinden, zo houd uw geweten deze stalen der toetsing voor: nu eens een van eigenliefde; dan eens van eigen zin, eigen eer, eigen genoeg en z.; nu eens een van de liefde van Christus, van de hoogheid Gods, van Gods dienenswaardigheid; dan eens een van het gebod Gods, van het welbehagen Gods, van uw verplichtingen, van de algemene of bijzondere stichting en zo verder. Merk wel op, welke staal uw consciëntie het eerst en het best treft; waarbij dezelve eerst en meest gevoelig wordt; wat haar het meest vergenoegen zou; en naardat het staal is, hetwelk dan op haar toepasselijk is, overeenkomstig met hetzelfde zult gij ook haar gestalte kunnen zien.

HOOFDSTUK 33

Maar indien het gebeurde, dat het gemoed omtrent al deze opgenoemde stalen, ja omtrent alles ongevoelig was, hoedanig dan te handelen?

Laat de ziel dan met haar oordeel werken, om daarmee te bezien, welke zaken in overweging komen en hoedanige omstandigheden daarmee verbonden zijn. Verder, of de zaak van dat belang is, om zodanige omstandigheden bij zich te vereisen, dan of de omstandigheden van genoegzaam gewicht zijn om de gehele zaak te beletten. Is het iets, hetwelk tussen twee zaken twijfeling geeft, zie dan, welke van beide het overwicht heeft, in betrekking van derzelve einden en uw bewegingen. Indien gij dit niet goed doorzien kunt, neemt dan acht op hetgeen van beide zijden in aanmerking komt en stel het een tegen het ander in overweging.

Voorts, bid uw Heere om overtuigend licht; zoek een verloochenend hart te hebben, een wil, die alles wil, wat uw Heere behaagt, ja die er op gezet is, om slechts dat welbehagen van uw Heere te mogen weten, ten einde naar hetzelfde te handelen., Neem na dat alles een besluit volgens uw overtuiging, die uit zulk een grond voortkomt, die tot zulk een einde zich uitstrekt, die zodanige beweegredenen bij zich heeft en die zulke beletselen wegwerpt. Neem dan een besluit, hetwelk daarmee

overeenkomt.

Doch hierin moet gij op een verstandige wijze werkzaam zijn. Uw overleggingen moeten overeen komen met alles, wat gij in overweging neemt en daarnaar moet ook uw besluit gericht zijn. Derhalve uw besluit moet rusten op en in hetgeen, dat in overweging gekomen is en in zo verre vast staan, als de fundamenten of grondslagen, die gij hebt kunnen overwegen en die gij werkelijk overwogen hebt, dezelfde blijven.

Maar wanneer die veranderen, zo laat daarom uw consciëntie in geen strik blijven; geeft haar dan haar vrijheid weer, namelijk in zo verre, als hetgeen haar tot verbintenis bracht en haar besluit bepaalde, zich onttrekt. Want indien gij hierop geen acht slaat, zo kan zij dikwijls heen en weer geslingerd worden, te weten wanneer die vroeger overwegende omstandigheden veranderen.

En om in deze op een verstandige wijze te handelen, zo neem niet in overweging, veel minder bouw uw besluit op iets, hetwelk gissingen, of onzekerheden, of enkel vermoedens zijn. Dat zou u naderhand veel moeite kunnen veroorzaken en grote ongerustheid verwekken. Want immers hetgeen op zulk een onzeker fundament gebouwd was, dat zou straks door de minste tegenstand waggelen. Die twijfelachtige grond zou u om- en omslingeren en gij zou niet weten, of het u vrij stond al of niet te veranderen in een zaak, die gij zo van rondom gezien en daarop een besluit genomen had. Indien er echter enige twijfelachtigheden en onzekerheden in overweging geweest zijn, zulks maakt en niet zonder reden het gehele besluit verdacht. En daarom alles, hetgeen gij in overweging neemt, ten einde Gods raad te verstaan, dat moeten zekerheden en duidelijke, onbetwifelde waarheden zijn. Overweeg dezelve dan op de voorgeschreven manier en maak voorts een besluit op de raad van uw Heere, op en volgens die gronden. Houd die raad zo lang verplichtend voor u, als die gronden blijven liggen. Doch veranderen die fundamenten, worden die los, dan wordt uw gebouw vanzelf los en uw gemoed wordt weer vrij van zijn genomen besluit.

Wanneer men nu aldus over een zaak op een goede wijze, tot een goed einde en door goede beweegredenen bewogen, raad gevraagd en raad ontvangen had en daarop een besluit was genomen, om die raad, welke men als de raad van Christus verstond en aannam, te volgen, terwijl men alzo besloot te doen en alles daarheen te schikken en te regelen; maar zie, men krijgt bezwaar, ongerustheid of andere bewegingen, zou het dan goed zijn, al wederom opnieuw over hetzelfde geval te gaan vragen, of zou dat kwaad zijn?

Men behoorde dan te overwegen, waaruit deze ongerustheid ontsproot, of dezelve redenen voor zich had en welke redenen, ook of die redenen genoegzaam waren, om zodanig genomen besluit aangaande de raad van Christus wederom in twijfel te trekken. In dit opzicht kan niets van genoegzaam gewicht zijn, tenzij een verandering van die zaken of van enige dier zaken, waarop het fundament gebouwd was. Maar wanneer al die dingen dezelfde bleven, dan zou ik denken, dat het andermaal en weer vernieuwd vragen gevaarlijk en daarom te vermijden was, want de Heere had Zijn werk gedaan. Het mocht eens een beproeving des geloofs en der standvastigheid, of der zelfverloochening of een aanvechting en kwelling des Satans zijn. Zou men om deze oorzaken die zo zeer verzekerde waarheid wederom in twijfel trekken?

Maar deze ongerustheid kan ook uit vergeten van het ontvangen antwoord en hetgeen daarop betrekking had, of uit zwakgelovigheid voortkomen, zodat het geen eigenzinnigheid was, die de om- en omslingeringen veroorzaakte, maar wezenlijk nieuwe bekommelingen, of men, zo handelende, wel het beste doen zou, of men de raad des Heeren reeds wel verstaan en al wel gevat zou hebben; of ons oordeel reeds zeker ging. Met dit alles kon daarom het hart, in zijn oprechtheid van niet anders te willen dan God wil, blijven verkeren en gereed zijn, om in het doen van Gods wil al

het Zijne te verloochenen.

Doch indien het gemoed in twijfelingen verkeerde, of het de raad Gods reeds met zekerheid verstaan had? In zodanig geval zou onze goedertieren Heere niet alleen die zwakheid wel overzien, maar ook Zijn antwoord opnieuw geredelijk laten vinden en het tweede zou aan het eerste wel gelijk of hetzelfde zijn.

Evenwel indien de ziel door achteloosheid en zorgeloosheid reeds heimelijk aan haar twijfelingen toegaf en die opvolgde, daar zij nochtans overtuigd was geweest en op die overtuiging een besluit genomen had, dan zou dezelve in groot gevaar kunnen geraken, om wegens haar achteloosheid een ernstige bestraffing te krijgen en een bijzondere misslag te begaan. In het bijzonder zou dit het geval wezen, indien zij tot dit wederom en wederom vragen gaande werd gemaakt, omdat zij een maaksel van eigen zinnelijkheid had, waar zij zo op gezet was, dat zij daarnaar Gods antwoord hoopte te verkrijgen, dan was het billijk, dat zij aan een verkeerde zin werd overgegeven en dwaasheden beging. Immers zij maakte zich aan een grote fout schuldig; want onder schijn of inbeelding van de raad Gods te zoeken, teneinde dezelve op te volgen, zo beproefde zij, om God haar raad te doen goedkeuren; opdat zij die doen mocht. Dat is een grote dwaasheid en verdient met slagen bestraft te worden. En daarom moet men met zekerheid vragen, het antwoord met zekerheid verstaan en daarbij blijven, zo lang er door Gods voorzienigheid geen veranderingen voorvallen, die haar fundament omstoten.

Maar zou men dan nooit vrijheid hebben, om wederom van voornemen en besluit te veranderen, wanneer men de raad des Heeren wel gevraagd en goed verstaan had?

Zodanig een raad, weten wij, is alsdan een raad Gods en zulks heeft Hij ons doen weten. Die raad is dan niet alleen aan te merken als de beste voor ons, maar ook als de wil en het gebod Gods; en mogen wij over de wil en het gebod Gods, hetwelk Hij ons als zodanig geopenbaard heeft, beschikkingen maken naar ons welgevallen? Immers neen! Maar gelijk ik zei, indien die zaken, of slechts enige dier zaken, of der omstandigheden, waarop het besluit was gevestigd geweest, veranderen, dan valt het gebouw, hetwelk men daarop had opgetrokken, ook in zoverre van zelf om. Het gebouw immers rust op Gods goedvinden en op Zijn raad? Ja, dat is niet te ontkennen. Doch de raad Gods, voor zover die wederkerig gezicht heeft op die middelen en op die weg, dit ene zowel als het andere, rust op Gods geopenbaarde wil. Hetgeen op Zijn verborgen raad betrekking heeft, zulks ontdekt de tijd en die verborgen raad zal de uitslag der zaak het best leren kennen.

Nog een vraag. Moet men Gods raad dan zo vast houden, dan dient men dezelve immers eerst met zekerheid te weten en grondig te verstaan?

Hierin bemerk ik, mijn ziel! wilt gij nog wel wat helderder licht hebben. Zie! dit moet gij weten. Het overtuigend licht kunt gij slechts alleen bij ieder toeval genieten in de tijd der raadvraging: in de tijd der overweging en bekommering; in de tijd der ontvanging van het antwoord.

Maar om u nog wat meer op het spoor te helpen opdat gij het antwoord wel mag kennen, zo onthoud dit: Indien uw Heere, die zo goed en zo weldadig is, op uw buitengewone begeerten iets raadt of leert, dan zegt Hij u niet alleen dit, dat het alzo goed en best is, waarbij u dan voorts alleen laat staan en gaan en uw eigen zaken verrichten, neen! maar Hij is zo goed, zo vriendelijk en zo behulpzaam voor degenen, die Hem kennen en Zijn raad oprecht zoeken, om dezelve te volgen, dat Hij hen door die Geest, die hen onderwijst, dan tevens geleidt op de weg, die zij gaan moeten, volgens dat woord: 'Ik ben de Heere uw God, die u leert, wat nuttig is en die u leidt op die weg, die gij gaan moet'. Zo leidt Hij hen dan op diezelfde tijd; en aan de ondervinding van dat geleide op hun raadvragingen, kunnen zij Zijn raad ook verstaan

en zich daarvan vergewissen.

Welke is die leiding des Geestes, overeenkomende met de raad Gods?

Deze is niet alleen daarin bestaande, dat men, na die overtuigende onderwijzing van de Heere Jezus in de ziel, (welke altijd de steun van haar vastigheid kan halen uit en in de geopenbaarde waarheid) met welberadenheid bepaald blijft bij het besluit, hetwelk men genomen heeft, (te weten indien men in het geloof blijft) maar ook, dat men dan terstond het besluit neemt, om de bekwaamste middelen te gebruiken, waardoor de gevraagde zaak zou mogen en op de beste wijze zou kunnen uitgewerkt worden.

Te dien einde leert haar die Geest door Zijn leidingen dan niet alleen peinzen op en overleggingen maken omtrent de aan te wenden middelen, maar Hij beweegt haar en maakt haar bekwaam, om die middelen bij de hand te nemen, om te verrichten en uit te voeren, hetgeen Hij haar leerde. Hierin beproeft de Heere de oprechtheid van de ziel, niet slechts of zij het waarlijk meende, maar ook of zij Zijn raad wel wil dienen in het gebruik der middelen, die tot haar voorgesteld einde kunnen dienstbaar worden. En door Zijn goedheid verlicht Hij Zijn oprechten in deze niet alleen, Hij leidt hen niet slechts, Hij beweegt hen niet alleen, maar Hij versterkt hen in die weg door zijn vergezellend licht en door overtuiging te schenken, dat zodanig middel goed is; ook door vertroosting in de ziel te geven, aangaande het Hem welbehagelijke van dat middel. Op deze wijze wordt zij reeds bij de aanvang gesterkt en ziet, tast en gevoelt wel zonder enige twijfeling, dat de Heere haar geleerd en geleid had door Zijn Geest. Dit bespeurt zij en in de weg zelf en zij ziet het in de eindelijke uitkomst, dat het geleide des Geestes altijd gelijk is aan en overeenkomt met de raad des Heeren.

HOOFDSTUK 34.

Indien men dan de verlichting en de leiding des Geestes aldus omtrent enige zaak mocht bevinden; zou men dan altijd met zekerheid besluiten mogen of kunnen, wat Zijn raad is en dat daarop deze of die uitslag zal volgen?

Men kan wel besluiten, dat zulks dan in zoverre zijn geopenbaarde raad is en dat geeft veel verwachting, van het beoogde en gezochte einde te zullen bekomen. Maar met zekerheid te besluiten aangaande de uitkomst der zaak, eer dezelve daar is, dat is voorbarigheid en onwijsheid. Dat heeft betrekking op de verborgen raad Gods en die kunen wij eerst duidelijk en helder zien uit de uitslag na en door het gebruik der middelen.

Wanneer men zich met zekerheid een antwoord zou voorstellen aangaande de uitslag, dan zou men zeer licht kunnen mistasten. God de Heere houdt altijd iets voor zichzelf over. 'Gij zult mijn achterste delen zien', zegt de Heere. En daarom, indien men de Heere raad vraagt en zich een antwoord Gods voorstelt, dan behoeft men niet licht te zien op het einde, hetwelk men beoogt en zich met zekerheid voorstellen, dat zal zo of zo zijn, maar dan behoort men het oog te houden op het gebruik der middelen en op ons werk en God het einde te bevelen: terwijl wij ons moeten vergenoegen, indien wij zien en bemerken mogen, welk einde bereikt is, wanneer het gebruik van alle middelen dienaangaande is ten einde gebracht.

De raad des Heeren ziet men dan uit de uitkomst. Maar zo lang de zaak, waarover men raad gevraagd had, niet geheel is afgedaan en verre uit de gedachten kan worden weggezet, zo lang kan men ook van een uitkomst derzelve niets zeggen. Soms zou men menen te mogen denken, dat des Heeren raad niet ten volle verstaan was en dat hetgeen men van die raad geloofde verstaan te hebben, in aanmerking moest gehouden worden omtrent die omstandigheden, welke als zeker bestaande dingen en

klaarblijkelijke waarheden in overweging kwamen, toen men vroeg. Maar op het gebruik der middelen en op ons werk daarin, mag de Heere nog altijd een uitkomst geven naar Zijn welbehagen en naar Zijn absolute vrijmacht. Het verplichte ons aan het middel en leerde ons de manier, hoedanig hetzelfde moest worden aangewend, doch Hij behield het beleid van de uitkomst aan zichzelf. Wij behoren ons aan het gebruik der middelen en aan de manier hoe, welke Hij ons dan leerde, zolang verplicht te houden, als zij nog hoop geven tot bereiking van dat einde, hetgeen wij beoogden, toen wij die middelen als de raad van de Heere Jezus ter hand namen. Want immers wij weten niet, wat de Heere daardoor doen wil, eer Hij ons alle verwachting en hoop afsnijdt. Dan eerst is het tijd om van oogmerk te veranderen.

Trouwens men moet zeer voorzichtig en zeer omzichtig de raad des Heeren inzien, eer men een stellige bepaling maakt en een besluit neemt, opdat men het gemoed toch buiten de strik houdt; opdat er niet licht stenen op de weg komen, welke men niet voorzien had en waar men dan over valt.

Ook behoort men verzekerd te wezen, dat de zaak goed is, welke wij als de raad des Heeren aannemen; en dit Zijn antwoord moet dan in onze ogen rusten op zekere waarheden en geenszins op inbeeldingen, zij mogen dan zodanig een schijn van waarheid hebben als zij hebben. Inderdaad, het moet vast, bondig en onbewegelijk zijn, waar men op bouwt, te weten in die tijd, als wij een besluit nemen. Maar wanneer dat verandert, waar wij op gebouwd hadden, dan heeft ons gemoed die verbintenis ook niet, welke daarop gefundeerd was. De ontvangen raad hebben wij, om die aan te merken als een raad des bevels en voor onszelf en in opzicht van het gebruik dier middelen, doch niet als een raad des besluits voor de Heere en van de Heere.

Indien men echter gebrekkig gevraagd had en zich op onvaste of wankelbare gronden had verzekerd van Gods raad, die men evenwel in alle ernst gezocht had en men een antwoord ontving en dat bekomen antwoord vasthield als een antwoord Gods, moest men zich dan desniettemin aan dat antwoord, als aan een raad Gods, verbonden houden?

Ja voorzeker! De reden ligt hierin, omdat de consciëntie het verstand moet volgen en het verstand het als Gods raad verstaan had en zulks alzo aangenomen en daarvoor gehouden had. Aldus moest dan de consciëntie of het gemoed het verstand volgen, of het zou volgens zijn licht een onwaardig verwerpen zijn van de raad Gods, namelijk wanneer zij die raad zeer ernstig gezocht en zeer ernstig als waarheid aangenomen had.

Maar indien het gemoed wederom in twijfel geraakte, of het Gods raad wel geweest was en of Gods raad misschien niet anders mocht geweest zijn; indien men zo twijfelende enigszins daarvan begon af te wijken en in verbijstering van zinnen te vallen; wanneer men in die duisternis verkeerde, mocht de ziel dan het tegendeel van die raad wel doen en waarvoor zou dat veranderen te houden zijn?

Dat veranderen is buiten alle twijfel een zwakheid, want de consciëntie moest een ander overtuigend licht inwendig gehad hebben en daar klaarheid van hebben gehad, eer het haar vrij stond om haar besluit te mogen veranderen. Toen zij begon te twijfelen, toen behoorde zij in alle nederigheid en oprechtheid bij haar Heere verzekering gezocht te hebben, wiens raad zij tevoren in een andere zin verstaan had. Indien zij dan daarop geen oog genoeg had kunnen bekomen, zo behoorde zij haar geval aan een bijzondere vriend van haar Heere ontdekt te hebben; haar Heere zou haar Zijn zin wel hebben doen bekend maken. Immers het was haar niet geoorloofd, om in verbijstering van zinnen, in duisternissen van het gemoed te veranderen van besluit omtrent een raad, die zij zo buitengewoon bij haar Heere gezocht en bekomen en met zoveel zekerheid aangenomen had als een raad Gods. Het stond haar niet vrij

om te veranderen, eer zij verzekerd was, dat God, zaken en omstandigheden veranderd zijnde, ander licht in deze opzichten schonk en daardoor de verandering van haar besluit scheen goed te keuren.

Het kon evenwel plaats hebben, dat de Heere God haar een buitengewoon geval, om haar tot verandering te doen geraken, liet voorkomen, hetwelk haar in verbijstering bracht en waar zij niet door kon zien; dat haar genegenheid, om Gods raad op te volgen, dezelfde bleef, maar wat de uitkomst betrof, scheen het de raad Gods zo zeker niet te zijn, als zij gemeend had te weten, hetgeen zij daardoor had aangenomen. In zulk een geval scheen het dan, alsof de Heere zelf die verandering maakte; immers het begon door Zijn ongemene Voorzienigheid, dezelve bestuurde het vooral zeer opmerkelijk, dat was de oorzaak der twijfeling.

Nochtans vermocht zij niet van besluit te veranderen gedurende haar twijfelingen. Zij behoorde eerst daarvan verzekerd geweest te zijn, dat haar Heere haar de verandering gebod, en dat zij daartoe volkomen vrijheid had; alsmede dat het vorige geen raad van Gods besluit, maar van Gods bevel geweest was. Zij behoorde vooraf de oorzaken van haar twijfelingen, omtrent die aangenomen en zo diep ingedrukte raad te hebben uitgevorst. Het had kunnen gebeuren, dat de Heere haar een gelegenheid ter harer beproeving had laten voorkomen, hoe zij staan zou in het geloof op Gods raad; (in die manier van haar verstaan) in het vertrouwen op de goedheid, de liefde en de waarheid van haar God; in de verloochening van zichzelf, enz.

Ondertussen waar de oorzaak, die deze twijfeling, deze verbijstering en verduistering heeft teweeggebracht, zich het duidelijkst openbaart, daarin is de voorname oorzaak van haar val te zoeken. En de grootheid van haar afwijking moet naar de natuur derzelve worden afgemeten, ook het minder of meer achten en aanmerken van dezelve bij haar Heere, aan wiens raad men zich niet vast genoeg gehouden had.

Zou om zodanig een val en misslag, die zo uit zwakheid en in verbijstering van zinnen geschied was, haar goedertieren Heere Zijn aangezicht wel grotelijks van haar verbergen en de ziel lange tijd alleen laten, om haar nu voorts haar zaken zelf te laten verrichten? Zou de Heere Zijn licht, raad en Zijn leiding langdurig verbergen en inhouden?

Indien die verberging van Gods aangezicht terstond daarop volgde, dan mocht zij wel denken, dat zulks haar die vorige dwaasheid wilde leren kennen. Maar wat betreft de langdurigheid gedurende de verberging en inhouding, moet zij haar verdere misslagen trachten uit te vorsen. Dit is gewis, de Heere is een gaarne vergevend God. Hij laat zich van Zijn oprechten, als zij slechts ernstig zoeken, niet zelden spoedig vinden. Maar indien Hij zich langdurig en ver weg verbergen mocht, daartoe zouden dan in zulk een verwarde en beroerde ziel die voorvallen verder aanleiding geven, in welke zij zich door die achteloosheid van de raad haars Heeren gebracht had, waarom de Heere haar ook in de eerste aanvang, dit voorziende, die raad had gegeven; hoewel nochtans alles alzo geschiedt naar de raad Zijns willens, namelijk van Zijn verborgen wil.

Op deze wijze beschouwd, dan kon die eerste afrading zijn aan te merken als een voorzegging van nakende kwaden en zwarigheden. Evenwel, God zou Zijn goedertierenheid over zulk een val uit zwakheid van die ziel niet grotelijks afwenden, indien zij slechts spoedig wederkeerde. Zodat de oorzaak van Zijn langdurig en zwaar verbergen niet zo zeer zou moeten gezocht worden in het eerste kwaad van vallen, dan wel in het tweede kwaad van het niet weer opstaan uit de val.

Dit zal de ziel duidelijk kunnen zien, indien zij zich tot wederkeren begint te zetten en de gunst van haar God, gelijk te voren, wederom gereed vindt, ziende alzo, dat Hij

dezelfde gebleven is. Ja, dit zou zij nog des te duidelijker kunnen zien, wanneer zij in die vorige duisternis haar Jezus nog altijd als staande zag blijven om haar te helpen, indien zij tot Hem kwam en zelfs gereed om ook nu nog haar minste zucht tot Zijn Vader te brengen. Zodanige geloofsbeschouwing kon dienstbaar zijn, om haar hoop op Zijn genade nog altijd levendig te houden, om het hart te doen steunen op Zijn gerechtigheid, om te blijven staan door het geloof der rechtvaardigheid en alzo voor bezwijken behoed te worden.

Deze dingen konden haar tot bewijzen zijn, dat Gods langdurige verberging niet zo zeer stand hield over die eerste val, maar veeleer te zoeken was in het gebrek van weer opstaan. Te meer indien de Geest dikwijls inwendig tot wederkeren, opstaan en zoeken aanspoorde, ofschoon dit menigmaal voorbijging, zonder dat het werd opgevolgd, totdat een alles-overwinnende genade daarbij kwam, die alle tegenstand om weder te keren overwon.

Zou dan zulk een ziel al dat voorledene slechts verreweg uit de gedachten verwijderen en voorts gerust mogen wezen?

Ja, voor zoverre ten minste als het haar bekommert maakt omtrent de genieting der goddelijke gunst. Immers wanneer zij die wederom geniet, zou zij zich dan moe maken over het voorledene? Indien haar Heere dat toont te vergeten, waarom zou zij het onthouden! Ik stem het toe. Maar indien de straffen, door die zonden ontstaan, haar nog steeds mochten bekommeren en het oog naar de mate van haar schuld derwaarts heen trekken?

Dat zij dan geheel en in alle opzichten ziet op de wil van Gods besluit, en zich bij voortdoring onderwerpt aan Gods besturing in deze. Dat zij dan zoveel te overvloediger de zegen en het goede erkent, doorstralende in het zalig en overgrote liefdewerk van haar God, hetwelk zij alom bespeuren en ondervinden kan. Dat zij zich dan uitstrekt tot hetgeen vóór is, vergetende hetgeen achter is en hetwelk de Heere heeft vergeven en vergeten.

Dit staat derhalve vast, dat men Gods raad altijd ziet uit de uitkomst. Want die verbergt zich, totdat met dezelve bij ondervinding gewaar wordt en totdat men bij de uitslag ziet, dat was Gods raad, hoezeer ook andere dingen Gods raad mochten geschenen hebben te zijn.

Ondertussen, het gebeurt wel in buitengewone gelegenheden, dat God de Heere Zijn gunstgenoten, die zeer nabij Hem verkeren, soms op een ongewone wijze iets openbaart en tevens een indruk geeft van hetgeen Hij voorheeft, in betrekking tot de wil van Zijn besluit, aangaande de uitkomst ener zaak. Maar dan zal Hij die ziel gewoonlijk eerst zeer gevoelig maken over en omtrent die zaak en uit diepe bekommelingen en hooggaand gevoel dikwijls daarover tot Hem doen zuchten en bidden; hetzij dan uit bekommelingen over de zaak in zichzelf aangemerkt, in opzicht van enig goed of kwaad, hetzij uit bekommering over eigen verplichting, om daaromtrent zijn werk, als een de Christen betamend werk te doen. Immers de ziel wordt eerst diep bekommerd en verlegen over die zaken; dat perst haar zuchtingen af; dat doet haar het gemoed in gebeden ontlasten: ja dat doet ook wel haar tranen vloeien, want de liefde tot die zaak maakt haar gevoelig bewogen.

In al zodanige gevallen van diepe bekommelingen over zeer gewichtige zaken, bijzonder indien dezelve op de Kerke Gods betrekking hebben, gebeurt het wel (hoewel zeldzaam en aan weinigen), dat de Heere Zijn kinderen op een zeer buitengewone wijze bijzondere ontdekkingen bekend maakt, aangaande de wil van Zijn besluit, omtrent iets, dat Hij heeft voorgenomen te doen; gelijk aan Samuël en dergelijken te beurt viel.

Trouwens zulks doet de Heere nog zeer ongelijk. Soms door gezichten; soms door

dromen; somwijlen door stemmen; soms door zinnebeeldige beduidingen in vertrekkingen van zinnen, zodat Hij hun verstaan doet, wat Hij meent. En de ziel gelooft het; zij wordt er gerust op; zij gaat er op aan; zij weet, het zal iets bijzonders teweeg brengen; die zaak zal zodanig of zodanig een uitkomst hebben. Nochtans zij steunt op een buitengewone ontdekking, die zij verstaat en welke zij ontvangen heeft of als een raad, of als een antwoord Gods op haar bekommernissen en zuchtingen. Ik moet het herhalen, dit gebeurt zeldzaam, aan zeer weinigen en slechts aan bijzondere gunstgenoten des Heeren; en dan nog maar, wanneer zij hun gebeden en zuchtingen bijzonder uitgaande zien tot het goede van het koninkrijk van Christus en tot bevordering van het welzijn der kerke Gods.

Het gewone antwoord, hetwelk de Heere geeft, betreft de middelen en derzelver gebruik en is alzo een raad des hevels, terwijl de Heere de raad des besluits bij zichzelf verborgen houdt. Naar die geopenbaarde raad moet men werken, daarop aangaan en zich daaraan zo lang verplicht houden, totdat de Heere, van wie die raad was aangenomen, zelf vertoont, dat dit vooralsnog Zijn uiterste wil niet is, dat men Zijn tegenwoordig doen en handelen behoort goed te vinden en Zijn raad op te volgen.

HOOFDSTUK 35

En nu mijn ziel! moet ik u toespreken. Ik weet niet, wat ik van u zeggen zal. Of hebt gij u over mij te beklagen? Wij vergapen ons beiden zo lang aan de buitenste zijde en dolen zo ver buiten om, dat wij elkaar bijna verliezen. Ik weet niet, wie van ons beiden schuld heeft. Gij verbergt uw bewegingen ter mijner hulp en ik verzuim om u op te wekken. Dit moet door ons beiden verbeterd zijn.

O Gij, onze aller-getrouwste, weldadigste, onveranderlijke en aller- dierbaarste Heere! die ons beiden liefhebt en kent, die best weet, bij wie de meeste schuld ligt, och! kom toch wederom bij ons; laat ons U wederom zien en wij zullen beiden wel naar U toe- 136 lopen, elkaar bij U best weervinden en op de beste wijze gezelschap houden. Ja, indien Gij ons dan, overeenkomstig met ons bijzonderste gebrek, gelieft te horen en door Uw wijze en levendmakende Geest te onderwijzen, dan zullen wij elkaar niet alleen wederom voordeliger kunnen zijn, maar ook de schade van ons al te langdurig naar buiten uitzien wellicht nog weer vergoed kunnen krijgen.

Wees Gij toch bij ons de eerste en de derde, die onze samenspraak begint en eindigt; en ook tegelijk de middelste, die het bestuur omtrent ons beiden alzo houdt, dat wij elkander altijd verstaan en laat die dan en daarin onderdanig, zijn, wie Gij zulks gebiedt.

Immers in Uw mond o getrouwe Getuige! doet Gij alleen de waarheid tussen ons beiden bestaan! Laat ons ook alleen voor U ons nederzetten en niemand zien, noch horen, noch achten dan U alleen! Laat ons ook gestadig U horen in alle wakkerheid, vaardigheid en onderdanigheid! Doe ons genade vinden in Uw ogen en geef ons beiden Uw levendmakende Geest, opdat wij U nog geheel en al anders mogen zien, horen en verstaan dan de laatste maal, toen wij Uw onderwijs ontvingen, opdat wij een nog al veel verdere verlichting in Uw licht en door Uw licht mogen ontvangen dan de laatste maal, hetwelk ons nog op veel effener banen geleid en doet treden. Ei, laat ons nu toch ook bijzonder een veel sterkere kracht van Uw Geest ontvangen, dan ons de laatste maal nog gebeuren mocht!

Och! laat die meerdere kracht van Uw Geest mijn ziel toch bijzonder nog geheel en al anders en veel verder in Uw liefde en Uw gemeenschap optrekken; ja tot U optrekken in de Hemel! Laat haar door heilige overdenkingen aldaar verkeren, door hemelse

bewegingen en gestalten alzo in waarheid deszelfs voorsmaak genieten en aldaar haar wandel hebben en behouden! Leer ons de aardse en tijdelijke dingen verrichten, gelijk Uw hemelse boden zulks doen, die dezelve slechts volbrengen op Uw bevel, tot Uw dienst en geheel vrijwillig in gehoorzaamheid aan Uw bevel; die, Uw bevelen verricht hebbende, wederkeren naar Uw heilige en heerlijke woning tot hun tehuis, terwijl zij aldaar hun wandeling houden en hier beneden slechts Uw werk doen. Gij verstaat mij immers wel, mijn ziel! want ik spreek immers met uw stem tot onze Heere.

Ja, onze goede en goedgevoelde Heere! wij begeren het te samen van U. Mijn lichaam spreekt nu met mijn pen en mijn ziel met haar verstand en zo begeren wij het beiden zeer hartelijk van U. En wij verzoeken nog meer dan dit. Doe toch boven ons bidden of denken, naar het welbehagen uwer goedheid en naar de sterkte Uwer macht.

Waar twee te samen stemmen over enige zaak, dat zou hun gegeven worden, zei Gij, o waarachtige en getrouwe Heere! Doe ons ondervinden, dat deze Uw waarheid waarlijk waarheid is tot Uw verheerlijking! Zo zij het, aller-liefhebbenste en aller-weldadigste Heere!

Kom mijn ziel! zeg mij toch eens, waarom zoekt gij mijn hulp in uw dienst zo dikwijls, zo veeltijds en zo gestadig door schrijven? Zou gij mijn hulp door woorden tussen onze Heere en ons alleen niet beter kunnen gebruiken? Zou gij aldaar niet innerlijker, gezetter en meer bij aanhoudendheid bij uw Heere kunnen blijven zonder mijn schrijven? Ja, mij dunkt, indien ik er geheel uit bleef? Ben ik u niet eerder ten beletsel dan tot hulp in deze? Zeg mij dit toch vrijmoedig, opdat ik u toch geenszins verhinder, maar getrouw mag helpen om verder bij uw Heere alleen te komen. Ik zoek uw hulp ook bijzonder door schrijven, omdat ik door die weg uw hulp dikwijls, veeltijds en op den duur bevonden heb. Ook wil ik uw dienst door woorden geenszins klein achten, maar dagelijks en zonder ophouden mee gebruiken. Beide, omdat ik uw loomheid ken en telkens ondervind, hoe licht en hoe spoedig gij mij uw hulp onttrekt en hoe gereed gij zijt om mij alleen te laten; en dan kan ik weinig uitwerken in uw aardse tabernakel en in uw lemen hut, wier grondslag in het stof is.

Want wanneer ik tussen mijn Heere en mij alleen wil werken en ik geniet uw dienst niet met vaardigheid, met lust en levendigheid bij mij, dan doof ik zelf ook uit; en het gebeurt zo zelden, indien het gebeuren mag genoemd worden, dat ik iets bijzonders uitwerk, indien ik uw hulp geheel missen moet. Ik ben door mijn geesteloze gestalte zo weinig levendig werkzaam in mijns Heeren dienst wanneer gij slaapt, doch zulks is tot mijn grote droefheid. En daarom nu kan ik uw gestadige hulp niet missen, of ik word, reeds wakker zijnde, nog slaperig, bedwelmd, dof, lusteloos, lui, verward, onaanachtig en duister.

Ik moet uw dienst gebruiken. Indien ik dus van uw dienst, al schrijvende, gebruik maak, dan doe ik zulks, opdat ik niet slaperig, niet bedwelmd, niet dof, lusteloos, lui, verward, onaanachtig en alzo duister worden zou; want dan kan ik niets met allen doen om mijn Heere te zoeken, dan soms een 'beklemd zucht tot Hem laten uitgaan, terwijl ik zelf in vele opzichten verkwijn.

Mij geheugt de tijd nog zeer wel, dat ik zonder uw hulp het zuiverste, op het aandachtigste, het voordeligste en het zoetste werkzaam kon zijn, maar die tijd is geweest. Nu moet ik om uw talmerijen met u talmen en mijn werk door het uwe tot volkomenheid brengen. Nu moet ik uw gebrekkige hulp genieten en ik ben wel hartelijk blij, indien ik uw hulp genieten mag en al hinkend met u voortgaan. Wij zullen elkander nog eens anders zien en met elkaar lopen, wanneer gij mijn lichaam! naar mij zult geformeerd worden, daar ik mij nu naar u (doch tot mijn leedwezen) schikken, regelen en voegen moet.

Maar ik gebruik uw dienst ook daarom, omdat dezelve voor mij niet alleen in de eerste

tijd, wanneer ik schrijf, maar ook na de tijd, wanneer ik zulks begeer of nodig heb, uw hulp mij dan wederom zou te pas komen. Door uw hulp kan ik dan, wanneer het mij gelust of wanneer ik het nodig heb, altijd wederom zien, wat mijn Heere mij toen geleerd heeft en wat ik toen tot Hem gesproken heb, mitsgaders door welke weg ik Hem toen mocht vinden en vast hield. Ja, ook hoedanig Zijn vriendelijkheid omtrent mij was; wat Hij in mij werkte; hoe Hij mij versterkte, vertroostte, naar mijn hart sprak, opwekte, aan het werk zette; hoedanig Hij mijn begeerte hoorde en vervulde. Op deze wijze kan ik Zijn leringen en vertroosting en telkens weer vinden en opdat ik dezelve zou kunnen weervinden, daarom gebruik ik uw dienst en hulp door schrijven. Ook nog dit is de reden. Door het schrijven van mijn bedenkingen ben ik omzichtiger over dezelve, hoedanig die zijn; namelijk of ik dezelve mijn Heere wel vrijmoedig durf voorhouden en daar voor Zijn ogen laten liggen; of ik wel lijden mag, dat Hij dezelve inzie en doorzie en al wederom inzie en doorzie; en dezelve nauwkeurig onderzoekt, of die wel ten enenmale van Zijn Geest zijn voortgekomen, opdat Hij daaraan gehoor geeft dezelve voldoe, daar Hij derzelve oogmerk, derzelve beweegredenen, derzelve gedaante ziet; en of Hij, wanneer dezelve mij ook mochten vergeten en uit de zin gegaan zijn, dan ook nog aan dezelve zou mogen gedenken. Zie, om al deze redenen gebruik ik uw dienst door schrijven.

Voorts gebruik ik uw dienst door schrijven ook daarom zo dikwijls, omdat ik zo op de duur bevind, dat het onze Heere behaagt, ons beiden door deze weg gewoonlijk, ja meest altijd het bijzonderste en het klaarblijkelijkste te ontmoeten. Daarom bevalt mij dit middel ook bij uitnemendheid en ik houd mij met vrijheid aan hetzelfde verbonden. Want zoals het onze Heere behaagt mij te bewerken, zo behaagt het mij ook. En die manier, waarop het Hem behaagt om u in Zijn dienst te gebruiken, behaagt dan ook mij om daarvan gebruik te maken.

Wanneer ik derhalve bevind, dat het onze Heere behaagt mij gewoonlijk het bijzonderst te ontmoeten door middel van uw schrijven, zou ik dan uw dienst niet bijzonderlijk door schrijven gebruiken? In welk opzicht zou ik mijzelf dan verzekeren, dat ik mij aan het gezelschap en de gunst van mijn Heere veel liet gelegen liggen? Laat ons dan slechts tezamen voortgaan, om onze Heere ook door deze weg al verder te zoeken en deze bewegingen en leidingen des Geestes zorgvuldig opvolgen.

HOOFDSTUK 36

Het gebeurt mij ook wel eens, dat ik bij deze gedachte stil sta: wellicht mocht uw Heere het goedvinden, ons dochtertje, ook zelfs na mijn dood, nog te leren en op te wekken door diezelfde leringen en opwekkingen, welke Hij aan mij meedeelt en misschien ook door deze of dergelijke weg tot Hem te leiden, gelijk Hij mij leidt en alsdan ook misschien te vertroosten, op te wekken en te versterken door dezelfde vertroosting, welke Hij aan mij schenkt Immers voorbeelden trekken. Zij mocht, ziende dat gij uw Heere zo hartelijk gezocht had, Hem ook des te hartelijker zoeken en te klaarblijkelijk vinden.

Immers is het uw moederlijke plicht, om uw zorgen zowel uit te strekken naar uw vermogen over haar geestelijk wellevens tot haar goede jaren, ja gedurende haar leven; als dat gij tot in verre tijden heen om haar lichamelijk welzijn moet denken. Zoveel waardiger toch haar ziel is boven haar lichaam, zoveel te heerlijker zal uw zorg voor haar ziel zijn dan die voor haar lichaam en zoveel te meer moet gij u verplicht houden, om voor haar ziel dan voor haar lichaam te zorgen.

Pas het vrijmoedig op beiden toe: 'De ouders vergaderen schatten voor de kinderen', maar meest op de ziel, want voor het lichaam behoren en willen wij, zelfs met voedsel

en deksel, alleen tevreden zijn.

Zo dan ook daarom gebruik is uw dienst door schrijven, of uw teder bemind dochttertje (zijnde haar enig kind! en toen dit geschreven werd omtrent acht jaren oud) hetwelk nog zo jong is, en daar gij niet weet, hoe lang het u vergund zal worden om hetzelfde uw Heere te leren kennen en hoe lang uw levensdagen nog zijn zullen; ook nog na uw dood van u leren mocht, om de weg des Heeren te kennen en te bewandelen, ten einde door uw voorbeeld daartoe opgewekt te worden. Immers zij zal na uw dood geen moeder vinden naar het lichaam; en wie weet of zij het voor haar ziel ook alzo zal vinden, gelijk het uit uw genegenheid tot haar voortkomt.

Och mijn Heere! wees Gij toch en nu en dan en eeuwiglijk haar Heere! Leer haar U kennen, gelijk Gij uw dienstmaagd Uzelf hebt leren kennen met een kennis der liefde en der onderdanigheid! Houd toch ook uw opzicht en uw bewaring over haar, gelijk Gij over uw dienstmaagd gedurende al haar dagen gedaan hebt en geleid haar ook door uw Geest! Ja, doe al deze dingen nog veel overvloediger aan haar, opdat zij U overvloediger ver- heerlijke! Geleid haar alzo door Uw raad en neem haar ook daarnaar tot U op in heerlijkheid!

Verhoor toch dit hartelijk verzoek van haar moeder voor haar, o onze Heere! Gij die het begeren van haar grootvader (**Johannes Nevius**) voor haar moeder, dit aangaande, zo goedig verhoord hebt. Gij zijt nu en eeuwig dezelfde God en Uw goedertierenheid blijft eeuwig en altijd dezelfde! Laat zij dan toch door U aangenomen en nimmermeer verlaten worden! Wees haar God en geleid haar tot de dood toe, opdat wij elkaar eeuwiglijk bij U mogen weervinden en uw goedertierenheid ook hierover mogen prijzen, U zonder ophouden verheerlijkende!

HOOFDSTUK 37

Dewijl ik dan uw behulpzaamheid zo nodig heb en derhalve zo hartelijk beger en dewijl het ook uw geluk is, dat gij, wegens uw vaardigheid met de pen, mij, maar bijzonder onze Heere en mij tegelijk kunt dienstbaar zijn en dat gij mij moogt helpen in onze Heere wederom te zoeken, voeg er u daarom toch met alle zorgvuldigheid naar, om mij daarin niet in gebreke te laten blijven. Zorg toch, dat gij dan, wanneer ik uw hulp nodig heb, door uw loomheid, die door uw begerlijkheden wordt veroorzaakt, mij uw hulp niet onttrekt. Ach! in dit opzicht heb ik zoveel over u te klagen! Uw begerlijkheden, die meer naar lust dan naar doding van dezelve zijn ingericht en gevormd, hebben zo dikwijls, ja zo menigmaal mij uw hulp onttrokken. En wanneer ik dan zonder u niet werkzaam kan wezen, daar ligt dan immers al het werk van het zoeken onzes Heeren, of het zou geheel en al bedorven worden.

Maar weet gij, welke begerlijkheden ik op het oog heb? In het gemeen al uw begerlijkheden, want zij alle voeren krijg tegen mij; maar in het bijzonder die begerlijkheden tot de slaap, voor zoverre gij denzelven niet nodig hebt om mij te dienen; die begerlijkheden tot spijs en drank, welke u beletten, om in vereniging met mij uw Heere met levendige opgewektheid te zoeken; het gebruik van dat voedsel, waardoor gij loom, traag en lusteloos wordt, ook onbekwaam tot de gebeden, tot het onderzoek van Gods Woord, tot de samensprekingen over geestelijke en ziel-roerende dingen. Want inderdaad behoort gij mij met al uw macht te dienen en gij hindert mij. Uit dien hoofde klaag ik in deze opzichten over u.

Evenwel hebt gij ook redenen om in deze over mij te klagen, dat ik het niet ernstig genoeg en niet met genoegzame ijver daarop zet om u te helpen; dat ik u geen weigerend antwoord geef, wanneer gij u te stoutmoedig aanstelt en dan daarna, als het

er op aankomt, uw moed laat zakken slechts om mij te beletten. Ik behoorde u geheel anders tegen te gaan en eerst na langdurige strijd te zien, wie van ons beiden het zou winnen.

Ach mijn ziel! in dit alles heb ik zoveel over u te klagen; gij strijdt niet genoeg. En indien deze begeerlijkheden dan het hare gedaan hebben, dan maken zij ook u moedeloos, zuchtende, verlegen en bij voortdoring meer en meer krachteloos om dezelve te overwinnen. Want naarmate gij u zwakker betoont, hoe zij des te sterker worden en u te meer kwellen en beletten.

Leer daarom het zo inrichten, dat gij met de begeerlijkheden verstandig handelt. Indien zij iets vorderen (want zij moeten haar deel hebben, hetgeen haar nodig is, opdat gij door voorziening in de behoefte van het lichaam deszelfs dienst mag genieten), ga dan heen en vraag haar niet; wat zij begeren, maar vraag mij, wat zij nodig hebben en hoeveel zij nodig hebben om u te dienen.

Indien ik u zulks van tevoren zo juist en nauwkeurig niet zeggen kan, vraag dan uzelf bij iedere reis, als gij haar iets geeft om u te dienen, of zij daarmee tot uw dienst genoeg hebben, of dat zij nog iets meer vereisen en zie of zij ook stoutmoedig worden om u in het zoeken van uw Heere te beletten.

Zie! dit wil ik zeggen: indien uw natuurlijke begeerte levendig wordt en noodzakelijk voedsel door spijs, drank of rust voor zich eist, volg dan niet haar lust op, maar uw oordeel in het voeden van dezelve. Gebruik dat voedsel en zoveel daarvan, als gij oordeelt, dat uw lichaam het bekwaamst zal maken; om uw ziel te dienen en dezelve te helpen in het zoeken van uw Heere.

Maar denk dan ook niet om de voldoening van lustopwekkende begeerlijkheden; komen die op, sla dezelve voor het hoofd en werk met uw oordeel. Overleg slechts gedurig, hoedanig zal ik nu mijn ziel de meeste trouw, dienst en liefde bewijzen, opdat deze begeerte haar kracht niet betoont tot een beletsel voor mijn ziel wanneer die bezig of begerig is om haar Heere te zoeken. Doch dit voornemen moet bij uzelf vasthouden, mijn ziel! ja, laat uw verstand, uw geheugen, uw voordeel u dat telkens wederom te binnen brengen.

Ondertussen geef dan ook gereed en gewillig gehoor, want het is een listige vijand. Gij behoeft mij nu niet te vragen: mag ik nooit mijn begeerte volgen? Zie maar op de hoedanigheid van dezelve. Gij weet dat wel; uw Heere geeft het u alles, alleen gebruik het tot Zijn dienst en om uzelf tot Zijn dienst bekwaam te maken en om mij te dienen, waarin ik uw dienst begeer en vorder om onze Heere te zoeken.

Wanneer gij mij in deze veel dienst zult willen bewijzen, dan zou het u zeer veel lichter vallen om mij te dienen, door een matige rust in de nacht te genieten. Doch om mij hierin te beter uw hulp te bewijzen, zo gebruik ook bijzonder uw oordeel over het genieten van spijs in de avond; laat die gezond en licht te verteren zijn, opdat ik u immers des morgens vroeg tot mijn diensten mag genieten. Wees toch ook bijzonder des avonds bedachtzaam over de hoedanigheid en hoeveelheid der spijs; daaraan is u veel gelegen, om mij bijtijds te helpen in het zoeken van onze Heere.

Ja, ik weet bijna niet, welke van beiden ik u het meest zal aanbevelen; te zorgen voor de hoedanigheid, of te zorgen omtrent de hoeveelheid. Ik beveel het u beiden op het ernstigste aan, om er u toch bijzonder aan te laten gelegen zijn. Het welvaren beide van uw ziel en van uw lichaam, van beiden tezamen is er aan verbonden, dewijl de ene zonder de andere in u zo zelden en zo spaarzaam zijn werk doen wil.

Behalve deze is er nog een begeerlijkheid, mijn ziel! die gij ook doden moet; die u ook zeer hindert om uw Heere inwendig en in vrijheid te zoeken. Hetgeen wij nu gezegd hebben, betreft uw uitwendige, maar waar ik nu op zie, zulks heeft betrekking op uw inwendige verhindering. Zie, dit bedoel ik: die onmatige begeerte tot de gunst

of de liefde der mensen, dat gij daaraan inwendig zo vast verkleefd zijt, dat het genot of gemis van dezelve u kan bevorderlijk wezen of tot beletsel dienen; in het zoeken en dienen van uw Heere met een vrije geest. Want indien het hart ergens anders aan vast is dan aan de Heere zelf, dan kan het de Heere niet op de rechte wijze zoeken.

Denk nu niet: dit heeft weinig betrekking op mij. Neen! gij zijt in deze zo vrij niet. Want waarom zijt gij toch in het genot van de liefde der mensen levendiger dan onder het gemis daarvan? Antwoordt gij mij: het is de liefde van Gods kinderen, waar ik iets en veel mee op mag hebben, ik zeg wederkerig: het is wel en het is ook waarheid, maar gij behoort daar zoveel niet mee op te hebben, dat u het missen van dezelve des te lustelozter maakte, om uw Heere te zoeken of te dienen. Immers die begeerte tot die liefde en gunst moest u immers dienen, om uw Heere des te bekwamer te kunnen zoeken. En is het niet het tegendeel? Gaat zij niet zo ver dat zij u in deze belet? Want uw hart is als gebonden, gij hebt er te veel begeerte toe, gij neemt er te veel genoegen en welgevallen in. Het bewijs hiervan is dit: indien gij een weinig van uw Heere vervreemd zijt en zij vervreemden tevens tegelijkertijd van u, dan vergroot zulks uw droefheid, welke toch op het hoogst alleen daarover gaan moest om het gemis van uw Heere. 'Ondersteunt gijlieden mij met de flessen, versterkt mij met de appelen!' (Hoogt. 2 : 5a). Ja zoek en begeer vrij verkwikking door middel van Gods kinderen, maar hetgeen de droefheid of de verkwikking haar gewicht geven moet, behoort alleen de gunst of de vervreemding van uw Heere te zijn.

Die gunst of vervreemding van uw Heere moest gij slechts in hun gunst of vervreemding zien en opmerken. En derhalve behoort gij in en door het hunne alleen te zien, dat zulks uws Heeren is. Gij weet toch, dat gij uw Heere om Zijns Zelfs wil meest en bijzonder moet liefhebben, hoedanig Hij zich aan u mag vertonen of niet vertonen. Derhalve moest gij dan ook met het middel, waardoor Hij u Zijn liefde vertoont of niet vertoont, zoveel niet op hebben, dat dit uw droefheid of blijdschap groter of gevoeliger maakte. Die sterke begeerte daartoe is u hinderlijk. Hoewel gij hun liefde zeer hoog behoort te achten, en die hartelijk mag beminnen en ook zeer begeren, nochtans moet deze begeerte u nimmermeer noch ergens in beletten, om uw Heere niet met evenveel vrijheid in de Geest te zoeken. Gij moet los en vrij zijn en u te dien einde los en vrij houden van en aan al die begeerlijkheden, die u tot beletsel kunnen strekken om uw Heere te dienen. Och mijn Heere! Gij hebt dit woord eenmaal gesproken: 'indien de Zoon u zal hebben vrijgemaakt, dan zult gij waarlijk vrij zijn'. Dit Uw woord is de waarheid, Heere! Doe mij deszelfs kracht ondervinden, om mij vrij te maken van alle zondige begeerlijkheden. Maar laat mij in de liefde tot Uw kinderen toch nog veel overvloediger worden. Alleen zuiver Gij dezelve van die eigenliefde, waardoor ik hen zo liefheb en hun liefde zo zeer begeer om mijn wil, terwijl Gij toch in ons altijd de eerste en de laatste zijn moet en onze begeerten tot elkaar derhalve in U gegrond en altijd in U rustende behoren te zijn.

Dewijl gij mijn waarde ziel! daarop gezet zijt, namelijk om uw Heere te zoeken en tot dat einde alles verlangt te verwijderen en uit de weg te doen, hetwelk U hierin mocht hinderen, daarom (ei, neem er acht op!) raad ik u ook op die begeerte van uw hart te letten, waardoor gij zo gaarne de goeden en oprechten genoegen geeft in uw handelingen omtrent en aan hen; op die begeerte, dat gij zo gaarne ziet, dat het hun, wanneer gij het goede voor hen beoogt en verzoekt, zulks dan ook welgevallig en aangenaam is en hun liefde wederkerig tot u opwekt. Het behoorde de liefde tot de dienst van uw Heere te zijn, die u daartoe bewoog en het welbehagen en de goedkeuring van uw Heere, hetwelk gij beoogt, waarin gij dan ook alleen moest rusten.

Beliefde het uw Heere, om u het genoegen en de tevredenheid van diegenen, welke gij door de liefde zocht te dienen, daarbij te geven, dit mocht en behoorde u aangenaam te

zijn. Maar indien zulks het gevolg van uw liefde-betoningen niet was, dan moest gij daar zoveel niet mee op hebben, gij moest daar los van zijn. Zulks komt bij u alles van die eigenliefde, dat gij uzelf te lief hebt en daarom wilt gij, in hetgeen gij te voren in de dienst van uw Heere gedaan hebt, tevens iets voor uw eigen genoegen vinden.

Het behoorde u genoeg te wezen, uw Heere te mogen dienen en liefde te bewijzen, het ging dan met u, zoals het mocht. Het besluit, dat Hem welbehaaglijk was, moet u genoegzame vergenoeging geven, het ging voor het overige, zoals het ging.

Want een mens of de mensen zouden wel het meest welgevallen kunnen nemen in die verrichtingen, waarin gij uw Heere de minste getrouwheid zou tonen te bewijzen; bijzonder indien dat iets was, hetwelk met hun gebrek enigszins overeenkwam en hetgeen derhalve heimelijk slechts hun natuur, zo niet derzelver zondigheid genoegen gaf en tevreden stelde. Het kon ook gebeuren, dat gij zulks dan niet zo volkomen en juist kon onderscheiden en zo doende, zou gij uzelf en hen wel het best genoegen doen en tevreden stellen met het geringste werk, ziende te veel op hun genoegen en op hun goedkeuring, terwijl gij, om daaraan voldoening te bezorgen, niet wakker genoeg zijn zou, om te strijden tegen uw begeerlijkheden tot dat genoegen en tot tevredenheid uwer medemensen. En datzelfde genoegen, indien gij het mocht bekomen, zou u wellicht toch dikwijls heimelijk van uw Heere kunnen afleiden, terwijl gij, zulks missende, dichter bij Hem zou blijven en u met Zijn alwetendheid en goedkeuring alleen te beter vergenoegen; zodat gij daaromtrent in deze en in andere gelegenheden werkzamer leerde verkeren, om die eniglijk en eenvoudiger in het oog te houden.

Gij moet daarop enkel en alleen gezet zijn, om uw Heere in alle getrouwheid te dienen en Zijn welbehagen geheel en in allen dele te beogen. Geeft Hij u het genoegen en de goedkeuring van Zijn kinderen dan daarbij, het is wel; zie daar Zijn goedheid in. Laat het u tevens meer opwekken, om ook in het bewijzen van liefde en trouw aan hen uw Heere des te meer te dienen.

Maar bekomt gij het niet, wees tevreden, dat gij uw Heere dienst en liefde hebt mogen bewijzen en dat Hij daarin genoegen heeft believe te nemen. Trouwens laat die begeerlijkheid, om dan ook tegelijk de heiligen te vergenoegen, heen gaan; wees daar niet op gezet, heb met het genot of gemis daarvan niet te veel op.

Wat gij in dit opzicht verkrijgt of verliest, leg het alles slechts aan om uw Heere te zoeken en getrouw te zijn. Oefen uw werk, maar als een werk, dat de Christen betaamt en laat uw Heere daarover schikkingen maken, hetzelfde besturen en een uitkomst doen hebben, zoals het Hem behaagt en goed dunkt. Het is altijd best, zoals uw Heere het bestuurt en het moet u genoeg zijn Hem te dienen en door die weg Zijn gunst en Zijn genoegen in uw werk te vinden. De begeerlijkheden, die zich verder of tot iets anders uitstrekken, moeten weg, of zij beletten u om uw Heere in een vrije geest te zoeken en te dienen. Voorts oefen gij slechts getrouwheid aan uw Heere, in dat werk dan zuiver te volbrengen of in hetzelfde, nadat gij het verricht hebt, Gode zuiver als op te offeren. Vergenoeg u met Zijn gunst alleen te genieten en met de enige bewustheid van Zijn goedkeuring over uw christelijk werk.

HOOFDSTUK 38.

Och mijn Heere! dat het u beliefd, mijn ziel eens zelf te leren en wel krachtig en met klaarheid, door haar als over te zetten in de vorm van Uw leer, waar zij toch als een Christen door U toegeroepen wordt.

Er wordt door deze en gene nu en dan gesproken, welke de roeping van een Christen is in deze wereld; maar leer Gij haar die roeping ook volbrengen gelijk een Christen betaamt; zodat zij het alles doen mag als U dienende in Uw ordonnantiën. Leer het

haar, opdat zij het in beoefening bringe met een geestelijk-gezind gemoed en met geestelijke meditaties of overdenkingen, als in Uw tegenwoordigheid. Laat haar dit slechts mogen beogen en beleggen ter bevordering van Uw koninkrijk, om het heil van haar ziel en haar plicht te behartigen en van haar roeping in de wereld, als een middel daartoe gebruik maken.

Dit niet zo zeer, maar van die enkele en eigendommelijk christelijke roeping, voor zover die haar bijzonder betreft, daarvan wilde zij zo gaarne iets van Uzelf leren. Dat het U beliefd, o getrouwe Leraar der gerechtigheid en alleen-wijze Heere! om haar in deze eens genoegzaam, klaar en helder licht en bondig onderwijs te geven tot haar versterking en leiding.

Immers is Uw naam Raad en immers 'doet Gij wandelen in de weg der gerechtigheid, om Uw liefhebbers te doen beërven, dat bestendig is en Gij zou hun schatkamer vervullen.' Ach! mij ontbreekt in deze nog zo veel licht en daarbij zoveel kracht, om door te breken! Wil Gij in deze beide behoeftigheden haar schatkamer vervullen! Gij zijt zo goed, Heere! en zo goeddoende, zo gewillig om van het Uwe mede te delen aan de rechte begeerders. Is er gebrek in mijn begeerte, vergeef en volmaak dat! Maar het mag U toch behagen, (indien het U behaagt) haar in deze eens bondig te onderwijzen. Zij verlangde het slechts te weten en kracht daartoe te hebben, ten einde U getrouwer te dienen. Zij is in deze zaak reeds lange tijd met twijfelingen heen gegaan en is nog zeer twijfelachtig in deze. Ei, zie toch op haar neer! Haar levenstijd gaat vast heen en zij wilde U gedurende dezelve nog wel meerdere getrouwheid bewijzen; haar zaken beter beleggen; met meerdere zekerheid uit het geloof doen; die ook zuiverder verrichten; met meerder voordeel volbrengen. Indien zij nu slechts wist en doen kon, hetgeen haar bijzondere roeping van haar vordert, opdat zij haar geweten in deze altijd tot een getuige en tot versterking mocht genieten en in alles en allerwegen Uw wil en Uw welbehagen aangaande haar in alle getrouwigheid alleen ter harte nemen, ja, dan zou zij zich eenvoudig en volkomen met Uw goedkeuring wenschen te vergenoegen en slechts voortgaan, overeenkomstig Uw leringen en volgens de bewegingen en de leidingen van Uw Geest.

Och vriendelijke Heere! die haar begeerten zo dikwijls en in zo- vele dingen voldaan hebt, voldoe aan dezelve ook in dit opzicht! Zend Uw licht en Uw waarheid om haar te geleiden, opdat zij met een vrije geest mag voortgaan U te zoeken en te dienen. Dan zal zij zich niet tot iets oordelen verplicht te zijn, waar Gij haar geen plicht oplegt, noch iets van haar begeert. En aan de andere zijde zal zij vrijmoedig en met goed en wijs overleg dat doen, hetwelk Gij haar gebiedt of van haar verwacht. Bewaar haar, dat zij Uw Geest nooit bedroeft, veel minder uitblust, maar leer haar in des- zelfs licht en kracht heen gaan, als ziende U de Onzienlijke en U alleen, indien Gij haar iets oplegt, hetwelk haar natuur en derzelve eigenliefde mocht tegen zijn.

Dat zij toch nimmermeer uit hoogmoed of vermetelheid dingen onderneemt of verricht, die U mochten mishagen of Uw oprechten in hun oprechtheid en zuiverheid bedroeven! Ach mijn Heere! ik zie, terwijl ik dit van U begeer, mijn verdorvenheid levendig worden en ik ben vreesachtig, om in deze Uw raad, overeenkomstig met deszelfs zin en bedoeling, niet te zullen verstaan. Indien dat alzo is en mijn verdorvenheid zich tegen U opmaakt, ei, dood dan die verdorvenheden door Uw kracht, opdat ziel en lichaam, natuur en genade, licht en kracht, overtuiging en bewegingen, ja alles tezamen spant tot Uw dienst. En laat mijn ziel (wanneer Gij deze haar begeerte gehoord hebt) toch door Uw antwoord zeer in Uw liefde worden opgewekt en dienvolgens ook in liefde tot Uw eer, dienst en koninkrijk! Leer haar uit die liefde ook alles verrichten, wat zij doet! Laat die liefde ook aan alles derzelve luister, kracht en gewicht geven en geef Gij door Uw volmaakte liefde aan dit alles

dan een uitnemende zegen ter Uwer verheerlijking! Amen. Hoor mijn waarde ziel! betrouw het op uws Heeren bereidwilligheid, dat hij U in dit onderzoek voldoening zal geven. Want waarom zou Hij u anders tegenwoordig zo opmerkelijk zelfs bij zich geroepen hebben, in en door deze bovennatuurlijke leiding en gelegenheid, ook door opwekking van uw begeerten, lust en genegenheid tot Zijn onderwijzingen?

Och mijn Heere! kom mij toch verder met dezelfde alles-overwinnende en enkel vrije genade voor door Uw getrouw, onveranderlijke en werkzame liefde! Trek toch mijn ziel bijzonder door deze Uw getrouwe liefde en weldadigheid, dat zij zeer nabij U zijn mag, om gedurig kracht en geest, licht en leven van U te halen tot oefening in Uw onderwijs in de begeerde zaak.

Merk dan nu op, mijn ziel! Uw christelijke roeping is de zodanige, die alleen een Christen eigen is. Zij is derhalve iets bijzonders. Het is iets, dat op de mens ligt, omdat hij een Christen is en zonder hetwelk te hebben hij geen Christen genoemd kan worden, ja zonder hetwelk te oefenen, hij niet als een Christen wordt en wezen wil. Fit is iets, dat de Heere Jezus hem alsdan gebiedt en hetgeen Hij hem bij voortdoring gestadig als zijn oefening en betrachtning oplegt. Nog eens, zonder hetwelk te hebben en te oefenen hij of geen Christen zijn kan, of als geen Christen leven kan, noch zijn dingen op een christelijke manier kan verrichten.

Dit is alzo in het algemeen de christelijke roeping van een Christen. Ik behoef u hier niet wijdlopig te verklaren, wat ik in het bijzonder bedoel. Met één woord kan het gezegd worden: Christus roept Zijn Christenen tot zelfverloochening en tot navolging van Hem in en door de liefde. En zonder de hebbelijkheid en de oefening van deze dingen kan niemand een recht Christen zijn, noch als een recht Christen leven; waarom hij ook tot deze zijn eerste of voornaamste en gedurige roeping bijzonder verbonden is en dan kan hij voor het overige al zijn andere roepingen als een christelijke roeping volbrengen.

De verloochening ziet bijzonder op datgene, hetwelk ons eigen is, (de liefde ziet meest op dat, hetwelk van Christus is, op Christus en hetgeen op Hem betrekking heeft) als bijvoorbeeld: eigen verstand, eigen wijsheid, eigen liefde, eigen zin, eigen lust, eigen begeerte en genegenheid, eigen overleggingen, eigen bewegingen, eigen eer, eigen voordeel, eigen beogingen en bedoelingen op iets, hetwelk slechts onzes is en ons aangaat. Alles, waar de onderwijzingen van Christus ons niet toe roepen en waar Christus niet in uitmunt en gezien wordt, dat moet weg, want dat is zijn roeping niet. In die dingen wandelende, dan bleef een Christen een ellendige slaaf, daar hij tot vrijheid geroepen is. De christelijke roeping heeft geheel andere, veel uitnemender diensten dan die jammerlijke en erbarmelijke slavernij van zijns zelfs eigen en van zijn begeerlijkheden.

Hij wordt een koning en een priester Gode. Hij wordt geroepen, om over zijn zelfgenegenheden te heersen en gebied te voeren over zijn natuurlijke en zondige bewegingen, opdat zij dienstbaar mogen worden aan zijn christelijke roeping tot zelfverloochening en navolging van Christus en om zich zelf Gode op te offeren tot een levende, heilige en Gode welbehaaglijke offerande.

Deze roeping tot zelfverloochening, mijn ziel, heeft bijzonder haar opzicht op u zelf en is de eerste roeping voor u geweest en het is nog gedurig het eerste en voornaamste, waartoe gij geroepen wordt.

Dit wilde ik u zeggen: wanneer gij enig werk aangaande uw christelijke roeping, hetgeen aan de liefde eigen is, doen zult en uw natuur is en werkt daartegen, dan moet gij hier beginnen, namelijk in de verloochening van u zelf. Want eerst moet de hinderpaal weg, die noodzakelijk belet eer men wandelen kan en de beletselen weert men eerst, eer men tot het verdere voortgaat.

HOOFDSTUK 39

Gaarne wenste ik u deze uwe roeping diep in het gemoed te drukken, mijn waarde ziel! Tot die zelfverloochening wordt gij dagelijks bij voortduring en in allerlei gelegenheden geroepen. Neem er nauwkeurig acht op, wanneer en in welke gelegenheden. Uw vijand loert gestadig, om u deze roeping uit de zin en uit de gedachten te nemen en daar is hij zo op gezet, dat hij ieder, die hij slechts gebruiken kan, in deze tot zijn dienst gebruikt.

Was gij nu zo gelukkig, mijn ziel! dat gij deze roeping getrouw mocht waarnemen! Dat is de zaak, die gij voor het tegenwoordige gaarne van uw Heere wilde leren; is dit niet alzo?

Och Heere! Gij weet het! Niets is voor U verborgen! Ach! mocht mijn ziel toch zo dierbaar en zo kostelijk bij U en voor U zijn, dat Gij haar dit liefste te leren! Voor mijn gemoed wens ik dit, want hoewel zijn verstand zulks begrijpt, verstaat, beoordeelt en daaromtrent krachtig werkzaam is, zo kan dit evenwel geenszins mijn begeerte (welke toch door Uw genade zich duidelijk vertoont tot dat ware, tot het genieten van de zaak), genoegzame voldoening bezorgen.

Maar mijn ziel is zo van U vervreemd, zo van U verdwaald, zo in haar eigen onmacht geraakt, zij heeft zichzelf nu bijna als verloren. Och, dat het U behaagde, door Uw getrouwe, goede en almachtige genade en door Uw onberouwelijke liefde haar wederom nabij te komen, haar weder tot U op te trekken en bij U te zetten; opdat Gij het haar mocht indrukken en haar daarin dan als overzetten, zodat zij niet alleen het verstand van de zaak, maar de zaak zelf toch van U mocht leren en ontvangen.

O de zaak, dat ware, wezenlijke, o aller-getrouwste en liefhebbendste Heere Jezus! daar is het haar om te doen. Och! dat zij zo van U leerde, dat zij dit genieten mocht! Aller-liefhebbendste Heere! zou ik van U niet iets ongemeens mogen verwachten? Ja niet geheel en al iets anders dan dat, hetwelk ik van een mens halen kan? Immers ja! Welk mens heeft alzo gesproken! dit zeiden Uw vijanden, Heere! toen zij U slechts eens of maar uitwendig hoorden; zo raakten Uw woorden hun harten. En de harten van Uw discipelen waren brandende, toen Gij met hen sprak op de weg in een onbekende gedaante. Daar Gij mij dan nu wederom tot U roept op de begeerten, welke Gij in mijn ziel tot Uw zielveranderende leringen hebt opgewekt, zou Gij mij, wiens oog nu naar U als naar een zielveranderend en zielverlichtend Leraar uitziet en op U als op zulk een hoopt, niet aan de ziel, aan het hart en aan de geest leren?

O, dat ware, dat wezenlijke, die kracht, dat innige, dat verborgene der waarheid, hetwelk men slechts kent door het te genieten en door het te kennen geniet, dat uitdrukkel van Uw beeld in de ziel wil Gij mij dat toch leren, mijn waarde, mijn dierbare en mijn gans getrouwe Heere! Gij zijt zo goed en Gij hebt mij immers geboden, dat ik dit van U leren zou, dat Gij in waarheid zachtmoedig was en nederig van hart.

Immers kan ik dit niet naar behoren van U leren, tenzij ik mij zelf eerst van harte verloochen. Want dat mij zo zeer eigene van verdrietigheid of oplopendheid door wegrukkende toom moet eerst weg, eer mijn hart recht zachtmoedig zijn kan. Dus moet ik mij hierin eerst van harte verloochenen. Zo ook die hoogmoedige en hovaardige gestalte van het hart moet eerst weg, eer ik recht nederig van hart kan worden. Derhalve moet ik mij ook daarin van harte verloochenen.

Maar ik kan dit zonder Uw hulp niet doen, mijn waarde Heere! Ook kan ik zonder U in deze niets beginnen, want zonder U ben ik niets, ter wereld niets, hetwelk gehoorzaamheid aan Uw aller-geringste gebod zou mogen genoemd worden. Och! dat het U behaagde mij verder voor te komen en U zelf ook tot deze einden aan mij te

openbaren! Want zonder U vermag ik niets in dezen, maar door U alles. En Gij hebt immers de laatste maal nog zo duidelijk tot mijn ziel gezegd, dat Gij haar liefhad. Ja, hoewel ik niet naar behoren getrouw ben geweest, om als zodanig een van U geliefde tegen mijn zondige genegenheden en begeerlijkheden te strijden, zo zijt Gij toch altijd getrouw en altijd dezelfde.

Laat deze Uw onveranderlijke liefde nu toch werkzaam worden, om mijn ziel Uw leringen te leren, om mijn hart over te zetten in Uw leer.

Immers is dit de zaak en het ware der waarheid, hetwelk niemand leren kan dan Gij, o machtige en alleen-zalige Heere, Koning der koningen en Heere der heren! Spreek slechts één woord en mijn hart zal U gehoorzamen.

O dat hart! dat bedrogen en bedrieglijk hart! dat ongedood hart! die boezemvijand! die verrader! die machtige! die sterk gewapende wie zal hem zijn vaten roven? Wie zal mijn zuchtende ziel in dezen te hulp komen? Wie zal mij hier brengen in een vaste stad en leiden tot in Sion? Zult Gij het niet doen, o God? Zult Gij het niet doen, o mijn Heere? Ja, Gij zult het doen. Van U verwacht ik het, Gij zult het doen, want Uw liefde is een ware, oprechte liefde en derhalve bestaat zij niet in woorden, maar in kracht en in werkzaamheid.

Trouwens dit gedeelte van Uw liefhebbende hulp zult Gij zelfs in de Hemel en in de eeuwige heerlijkheid aan haar niet bewijzen, want zij zal het daar dan niet nodig hebben. Maar nu heeft zij er behoefte aan en zij heeft er volstrekt onmisbare behoefte aan, of zij kan U niet gehoorzamen gelijk haar betaamt, noch ook U op een haar betamende wijze wederom liefhebben en uit liefde nemen, wat Gij geeft.

Help haar dan toch in deze, aller-liefhebbendste, aller-getrouwste en aller-weldadigste Heere om Uws zelfs wil, om de eer van Uw liefde, van Uw weldadigheid en van Uw trouw. Zult Gij het doen, mijn Heere? Ei, zou Gij het niet believe te doen? Zou ik ook beschaamd worden in dit mijn vertrouwen op U? Of zegt Gij niet tot mijn ziel: dochter! ga heen, uw geloof heeft u behouden? Zegt Gij dit niet, mijn Heere? Laat mij Uw antwoord toch nog een weinig duidelijker mogen horen.

Het is immers een zaak naar Uw wil, welke ik begeer? Gij zelf hebt mij immers die zaak geboden en zo scherp geboden, zeggende: zo gij dit niet doet, dan kunt gij Mijn discipel niet zijn.

Ik moet al wederom zeggen: ik kan dit zonder U niet doen. En hoewel ik niet zou durven zeggen, niets van dit alles van U ontvangen te hebben, zo weet Gij nochtans en ook ik, dat ik in de oefening van deze verloochening nog zoveel tekort schiet; o zo veel, o zo veel!

En wat zou het teweegbrengen, of ik al tegen de dood arbeidde, om de uitspruitsels van deze wortels af te snijden, indien ik aan de wortel zelf de doodsteek niet geef? Maar dat kan ik niet doen, o Heere! Doe Gij zulks toch door Uw arm, die machtig is om te verlossen en door Uw liefde, door welke het U behaagd heeft U zelf met mij te verenigen.

Hoe zou dat mogelijk zijn, dat Gij U verenigen zou met zulk een nietig, zondig en doemwaardig schepsel! Maar het is, omdat Gij mij goed wilt doen en tot U trekken, Uw beeld mij indrukken. Doe dan toch alzo! en leef alzo in mij, dat Gij Uw vijanden doodt en ten onder brengt opdat Gij daarna des te beter en te levendiger moogt leven en als Koning in mij heersen. Ach! dat mijn ziel zo gelukkig was! Volbreng Uw kracht in mijn zwakheid. Och! dat het U behaagde, in deze nu naar de stem Uwer dienstmaagd te horen en haar begeerte te vervullen! Zult Gij het doen Heere? Zult Gij het doen?

Nu mijn ziel! ga heen, gelovende, hopende, wachtende, onderwerpene, zoekende, aanhoudende, uitziende en verlangende. Wie weet, wat uw Heere nog in deze boven

uw bidden of denken doen mocht.

Och mijn Maker! die verandering van het hart! ach! die verandering van het hart! dat ongedode gemoed, dat bedrogen hart, dat ter zijde afleidend hart, dat stenen hart, dat dwaas en dwalend hart! erbarm U toch daarover en sta op om het Uw hulp te bieden! Och Heere! sta toch op en ontwaak om dat te hervormen naar Uw beeld, om Uw gedaante daarin te drukken, opdat dit hart door U geleerd en tegelijk veranderd worde! O dat hart! vergeet het toch niet, o mijn Heere! Ik moet nu ophouden in dit schrijvende van U te begeren, maar ach! houdt Gij toch maar niet op daaraan te gedenken! Neem toch gedachten des vredes over dat behoeftige en wanstaltige hart, over die verdorvenheid! O dat monster, dat verfoeilijk, dat groot beest bij U!

HOOFDSTUK 40

Opdat ik Uw onderwijzing des te dieper in mijn gemoed mag ingedrukt krijgen, zo is mijn verzuchting dit aangaande (en omtrent alles, wat Gij mij voortaan leren zult) ook nog deze: neem en houd Gij toch mijn ziel, mijn geest en hart voortdurend, maar bijzonder dan, wanneer Gij mij leert, bij U alleen, ja bij U alleen! Laat mij dan toch in het bijzonder niemand zien behalve U; niemand horen dan U; niemand ontzien dan U; niemand zoeken te behagen dan U; niemand vrezen dan U; met niemand iets op hebben dan met U. Maar vergun mij, o alleen-wijze God! dat ik Uw woorden in alle stilheid en afgetrokkenheid der ziel aanhoren en, in mijn gemoed ingedrukt, bekomen mag.

O, die indrukken in het gemoed van Uw leringen aangaande de zelfverloochening, omtrent de nederigheid, betrekkelijk de zachtmoedigheid, daar zie ik naar uit, daar verlang ik naar en die hoop en verwacht ik van U, o fontein van alle heil, genade en zegeningen! Zo zij het Heere!

Merk nog eens op, mijn ziel! Uw Heere is zo goed, zo weldadig en zo ontfermend! Hij is reeds veel meer genegen, om U in deze te hulp te komen, dan gij zijt om Zijn hulp te begeren. Ach! waar mag het dan toch haperen, dat mijn hart in deze verloochening niet meer vordert; dat deszelfs verdorvenheid nog zo sterk, nog zo levendig, nog zo werkzaam is?

Och! mijn onbedenklijk getrouwe Heere! die mij heden en gisteren zo zijt voorgekomen met zegeningen van enigszins opgewekte begeerten en om wakkerheid te geven aan mijn loom en lusteloos lichaam, kom mij toch ook voor in mijn ziel, om die zelfverloochening te leren betrachten door Uw Geest; om haar daarin de weg, die daartoe leidt en de daden, die er bewijzen van zijn, zo te leren en zo in te drukken, dat zij het al lerende ook moge beoefenen. O, dat beoefenen van het geleerde, dat overzetten in de vorm van Uw leer, och! gun, geef en gebied dat toch door Uw alles-overwinnende genade en door Uw getrouwe en onveranderlijk liefde!

Neem ook dit nog ter harte, mijn ziel! Het heugt u immers nog wel, hoe gij voorheen geleerd hebt, dat gij de onderwijzingen uws Heeren niet verstaan kon, of gij moest in een stille gemoedsgesteldheid zijn. Welnu, evenzo is het ook in dit opzicht. Gij kunt de kracht uws Heeren, om dit te doen, om deze verloochening des harten te oefenen, niet ontvangen dan in een stille ziel, in een zachtmoedige geest. Alles wat enige indruk van het beeld van Christus verkrijgen kan, moet immers van een buigzame natuur zijn. En gij weet, dat het Gods gewone handelwijze is zich in de stilte te openbaren. Zet u dan om een stille en zachtmoedige geest, die kostelijk is voor God, te bekomen, zeggende tot de Heere: zo ik mijn ziel niet heb gezet en stil gehouden, gelijk een gespeend kind bij zijn moeder!

Ach! gij zijt er nog zo ver van af. Ja, indien uw Heere u met Zijn genade niet geheel en alleen voorkomt en bijblijft, om uw natuur te overwinnen, dan zie ik in deze voor u geen hoop.

Laat daarom uw ogen gedurig op Hem zijn, gelijk de ogen der knechten op hun heren en de ogen der maagden op haar vrouwen. Laat uw hoop ook alzo op Hem zijn en uw zuchtingen gedurig naar Hem uitgaan, zowel om deze stille en zachte geest als om die verloochening van het hart en zet u dan, in die stilheid u bevindende, tot lijdzaamheid. Zet u daarnaar, opdat gij de ongelijken, die u worden aangedaan, mocht verdragen en inwendig stil blijven. Want dan komt de verloochening te pas, indien gij niet alleen uw zin, maar ook uw recht missen moet; indien men u die eer, die liefde, die dienst, welke u naar de wereld toekomt, onthoudt of ontnemt. Zie, dan is het tijd om verloochening des harten te oefenen.

Het inwendig stil zijn toch is die verloochening des harten niet, waarop wij doelen. Dat uitwendige is ook zonder die inwendige doding niets dan wat schijndeugd. Het moet uit het hart voortkomen, indien zulks waarlijk goed heten en goed zijn zal. Zucht dan gedurig om een stille geest, om die lijdzaamheid der heiligen, die verdraagzaamheid der hoop, die geduldigheid in de verdrukkingen, die lankmoedigheid, zachtmoedigheid en goedertierenheid van uw Heere Jezus in uw gemoed te genieten.

Zie en merk er toch op; uw Heere Jezus Christus moet in u leven, of gij kunt u zelf niet inwendig verloochenen. En wederom, Christus uw Heere kan in u niet leven, tenzij gij u zelf inwendig verloochent! Wat is dit een engte, mijn ziel! en welk een smalle weg, hoe zult gij die vinden?

Och mijn lieve Jezus! uit U en door U en tot U zijn alle dingen; derhalve dan ook die dingen, welke Uw kinderen gemeen hebben met diegenen, welke U niet kennen, noch die Uw liefde niet deelachtig zijn om hen te zaligen of te heiligen. Maar zou dan mijn ziel, welke Gij immers liefhebt met een eeuwige liefde en die U uit de fontein wederom bemint, ook niet uit U, door U en tot U deze verloochening des harten genieten? Immers kan ik in deze niets doen zonder U, ja niets ter wereld!

Volbreng Gij toch slechts Uw kracht in mijn zwakheid. Mijn natuur is daar geheel en al onbekwaam toe en de gelegenheden zijn gedurig daar. En mijn verstand weet dikwijls niet, waar verloocheningen moeten plaats hebben en waar het stil zijn betaamt of waar ik spreken moet. Alzo kan ik dus nauwelijks en met moeite onderscheiden, wat het tegengaan der zonde is, zonder de bewegingen van eigen verkeerde hartstocht omtrent anderen.

Leer haar dit toch, opdat zij de verloochening des harten eens wel in oefening leert brengen door Uw Geest en door Uw kracht. Och! waarin mag dat sterven van de verdorvenheid des harten wezenlijk bestaan? Wat mag dat zuiver verloochenen van zijn eigen zin en van zijn eigen begeerlijkheden zijn? en op hoedanige wijze mag dat toegaan, wanneer het zuiver, door Uw kracht, uit Uw goedheid en tot Uw verheerlijking geschiedt? Och! leer mij dit toch door Uw Geest weten en doen, o Heere!

Indien gij door de Geest de werkingen des lichaams doodt, zo zult gij leven, zegt de allerheiligste waarheid. Och! mijn lieve doch zo geesteloze ziel! druk u deze waarheid zo diep mogelijk in. Ja, mijn dierbare en liefhebbende Heere! druk Gij het toch in mijn ziel diep in en houd mij toch deze waarheid gestadig voor ogen!

Ach! mijn ziel is nog zo geesteloos. Indien haar eens, op haar gebrek of op het genot van Uw Geest in haar min of meer starogende gevraagd werd, of zij de Geest ontvangen had, dan zou zij immers nu, van haar ondervinding sprekende, wel mogen zeggen: ik weet bijna niet, of er een Heilige Geest in mij is. Evenwel o Heere! blijft zij

U ook nog hartelijk danken voor het beginsel van Uw Geest, hetwelk Gij haar nog verleent, al zou zij zulks dan slechts besluiten uit haar hartgrondige begeerten naar Uw Geest. Maar och mijn aller-liefhebbendste Heere! mocht ik toch meerdere inwoning van Uw Geest binnen in mij genieten! Mocht ik toch meerdere verlichting, meerdere bewegingen, meerdere bewerkingen van Uw Geest genieten! Och! dat ik Uw Geest immers nog al geheel anders, dan tot nog toe geschied is, ontvangen mocht!

Trouwens ook dit zeg ik nog zo geesteloos, zo dof en zo dodig. Laat mij dan nu slechts U mijn klacht mogen ontdekken, o mijn Heere! mijn klacht over het gebrek aan Uw Geest. Ach mijn aller-dierbaarste en aller-liefhebbenste Heere! hoe zal ik het toch maken! hoe zal ik het toch in het werk stellen! wat zal ik toch beginnen of uitvoeren, indien Uw goede milddadigheid mij niet voorkomt en mij meerder Geest geeft! Immers doen bloot natuurlijke mensen, de Geest niet hebbende, in vele dingen veel meer door de natuur, dan ik helaas! door Uw Geest kan doen.

Och! erbarm U toch over mij, o mijn getrouwe en medelijdende Hogepriester! Gij, die machtig bent, om mij van deze geesteloze gestalte der ziel te verlossen. Hiervan komt mij al mijn kwaad, van ongedode eigenliefde, lusten, begeerlijkheden en wat niet al! Och mijn Heere! wat zult Gij mij geven, wat zult Gij mij geven, indien niet Uw Geest? O, die Geest, die dierbare Geest, welke de wereld niet kan ontvangen; die Gij Uw gunstgenoten beloofd hebt en geeft; die Gij o mijn Heere! zenden zou; dat onderpand van mijn erfenis; die trouwbezegeling; dat juweel, hetwelk alleen Uw bruid van de speelgenoten onderscheidt, die Geest, die de Uwe alles leren en hen in alle waarheid leiden zou; die Geest, die alleen mijn hart veranderen en geestelijk maken kan. O die Geest der kennis en der vreze des Heeren; die Geest der uitbranding; die Geest des oordeels; die Geest der genade en der gebeden; die Geest der wedergeboorte en der heiligmaking; die Geest des geloofs; die Geest der liefde; die Geest des ijvers; die Geest der blijdschap; die levendmakende Geest; ach hoe ver en hoe zeer ontbreekt mij die nog!

Mijn aller-dierbaarste Heere Jezus! Gij, die immers mijn ziel liefhebt, (want Uw liefde is onveranderlijk en altijddurend) ei, wil Gij toch mijn Voorspraak zijn bij Uw Vader, opdat ik daardoor meer van Uw Geest deelachtig werd. Ach! was ik zo gelukkig, dat ik toch meer van Uw Geest mocht ontvangen! Immers is het in Uw macht, o allertrouwste, aller-goedste, allervriendelijkste, aller-weldadigste, aller-liefhebbenste Heere! om mij dit te geven, om mij die Geest te zenden! En Gij kent mij toch bij name! Gij zijt immers ook om mijn wil ten hemel gevaren! Gij zit immers ook om mijn wil aan Uws Vaders rechterhand, om mij van daar Uw Geest te zenden! Och! dat het U behaagde zulks nu te doen!

Wat zal ik U voorhouden om U te bewegen, o mijn Heere! om Uw ingewanden te roeren, dat Gij het (mag ik zo spreken) als niet laten kunt? Ja behaagde het U, dat Gij ook niet wilde uitstellen mij Uw Geest te geven, immers nog al geheel anders te geven, dan ik Hem nog in dit mijn leven gehad heb! Och mijn Heere! ik heb menigmaal geoordeeld en gezien, dat mij veel van hetgeen ik moest hebben ontbrak, om mij met een volkomener hart voor U te doen wandelen, als een, die door Uw Geest in de waarheid geleid werd, betaamt; en ik zag zo velerlei gebrek, dat het mij soms wel zeer moedeloos maakte en mijn oordeel verwarde.

Thans hebt Gij het mij nader, naakter en klaarder doen zien, dat het Uw Geest is, die mij bij uitnemendheid ontbreekt en nu overtuigt en beweegt Gij mij door dit gezicht, om Uw Geest meer te begeren.

HOOFDSTUK 41.

Mijn ziel is in dit tegenwoordig ogenblik voor U, om Uw Geest te begeren, als een dorstig land. Zij schreeuwt naar Uw Geest, gelijk een gejaagd hert naar de frise waterstromen. Zij verwacht in afhankelijkheid van U de vervulling der begeerte naar Uw Geest, meer dan de wachters naar de morgen. Of hebt Gij dan deze sterke begeerte niet zelf in mijn ziel gelegd, o Heere? en is het niet daarom, omdat Gij voorhebt dezelve te vervullen?

Ach! was ik zo gelukkig, dat Gij mij Uw Geest beliefte te geven! Hoe zeer zou Gij dan tonen, dat Gij mij liefhad en dat Uw hart voor mij was! Immers wordt een broeder in de nood gekend! En bestaat niet de ware liefde in daden? Ik weet, dat Uw liefde altijd werkzaam is voor Uw lievelingen, maar och! mocht zij nu toch in dit opzicht ook voor mij werkzaam zijn, dat ik Uw Geest ontving! O die dierbare Geest! die onwaardeerbare Geest! Ach! hoe gelukkig zijn de zodanigen, die een grote mate van Hem in zich wonende hebben! O God heilige Geest! Gij, die van de Vader en van de Zoon uitgaat, dat het U behaagde in mij te komen wonen als in Uw tempel! Och! dat mijn hart, mijn ziel en mijn geest Uw heiligdom was, waarin het U behagen mocht te komen en woning te maken! Och! mocht ik U daar genieten, zien en werkende gevoelen, Uzelf, o God Heilige Geest! Och! hoe zou ik dan geheel en al anders worden! Ach mijn Heere Jezus! Gij zou de Vader bidden en Hij zou Uw discipelen de Geest geven! Ach! was ik zo gelukkig, dat Uw voorbedding in deze ook voor mij was! O, hoe zeer ontbreekt mij Uw Geest! Wat ben ik gebrekkig in die afgetrokkenheid van alle uitwendigheden en van de dingen, die onder het bereik mijner zinnen vallen! Wat ben ik gebrekkig in die inwendige doding mijner aardse begeerlijkheden!

Ja ook hoe alleszins gebrekkig omtrent dat inwendige licht en leven, hetwelk mij alleen door Uw Geest kan toekomen! Ach Heere! wat ben ik tegenwoordig ook verre van U, terwijl ik de komst van Uw Geest tot mijn ziel van U begeer! Daarom vindt mijn ziel geen stilte, geen vrede, geen rust, geen blijdschap; ja, ik weet bijna niet meer, wat blijdschap te zeggen is, waarin nochtans Uw koninkrijk bestaat. O die vrede des gemoeds en der consciëntie, die alle verstand te boven gaat!

O die rechtvaardigheid! o die blijdschap door de Heilige Geest! o die liefde! o dat licht! o die lankmoedigheid, die goedertierenheid, die goedheid, dat geloof, die zachtmoedigheid, die matigheid, die eenvoudigheid, die waarheid in het binnenste! o dat beeld en die uitdruksels van U, o Heere! die zachtmoedigheid in het hart en van harte; die nederigheid in het hart en van harte; die liefde in het hart en van harte; die waarheid in het hart en van harte; die onderwerpen aan U; dat genoeg nemen in Uw zin, waar het tegen de mijne inloopt! o dat stil zijn voor U en bij U als een gespeend kind bij zijn moeder! o dat stil zijn bij zichzelf en die bezadigdheid des gemoeds; och! hoe veel ontbreekt mij nog van deze dingen en wat zal ik in al deze vorderen zonder Uw Geest! immers ter wereld niets!

Kom dan, o mijn Heere Jezus, met Uw Geest in mij leven tot Uw verheerlijking. Gij immers hebt gezegd: 'bid en gij zult ontvangen; zoekt en gij zult vinden; klopt en u zal opengedaan worden. Want een iegelijk, die bidt, die ontvangt; die zoekt, die vindt; en die klopt die zal opengedaan worden'. Voor uw deur, mijn vriendelijke Heere! Gij, die zo goed zijt, kom ik nu zoeken, bidden en kloppen al wederom en al wederom om Uw Geest; en hebt Gij mij nu niet geroepen? Vergeef mij toch, dat ik zo zwak in het geloof en zo langzaam hier voor U kwam! Och! wilt Gij zelf mij lust, ijver en naarstigheit, om bij U te komen, leren; mij onderwijzen, hoe ik van U en door U de Geest moet zoeken te ontvangen; mij toch opwekken, levendig en werkzaam maken om die Geest, opdat die mij alles leert en indachtig maakt, hetgeen Gij mij gezegd hebt, toen ik in vorige tijden bij U was. Toen waren mijn overleggingen en toen was

mijn zoeken, om U door Uw Geest te zoeken. Toen liet Gij door Uw goedheid Uzelf van mij vinden. Doch nu kom ik in het bijzonder en eerst tot U, mijn Heere! die mij toenmaals zo bij uitnemendheid van Uw liefde verzekerd hebt, zodat (mjns bedunkens) geen twijfeling daarvan overbleef. En Uw liefde is altijd en in eeuwigheid dezelfde; die Gij liefgehad hebt, die hebt Gij liefgehad tot het einde toe. Zo is het nog, want Gij zijt onveranderlijk.

Zo kom ik dan tot U, Gij, die mij immers liefhebt, zo innerlijk liefhebt, zo hartelijk liefhebt, zo in waarheid liefhebt en die mij door deze Uw liefde zo dikwijls en in zo vele opzichten zijt voorgekomen, opdat ik U mocht zoeken om Uw Geest. Dit is dan nu mijn enige, maar ook mijn aller-innigste begeerte, die ik van U verlang namelijk Uw Geest, die Geest, die de Geest Uws Vaders is; die God en Heere, die de Geest is; die Gij voor uw uitverkorenen verworven en verkregen hebt en die Gij hun zou zenden van de Vader. Het is die Geest, welke ik verlang, die van Uw Vader en van U, o mijn dierbare Heere! uitgaande, dezelfde God met U en met de Vader is. O die Geest der waarheid, die de Uwe in alle waarheid zou leiden; die hun alles leren zou, hetwelk zij nog niet verstaan of bevatten konden, toen Gij bij hen was; die Trooster, die Gij in Uw plaats zou zenden, die het van het Uwe nemen zou en ons verkondigen. Want immers o Heere! alles wat de Vader heeft, is het Uwe; in U woont de volheid der Godheid lichamelijk, in U zijn alle schatten der waarheid en der kennis verborgen; Gij zijt het beeld des onzienlijken Gods, o aanbiddelijke Heere! Uit Uw volheid ontvangen de Uwen alles, ook genade voor genade. Gij hebt de Geest niet ontvangen met mate. Hoeveel Gij dan ook van Uw Geest meedeelt, dat zal U geenszins iets afnemen; wat zou het dan, indien Gij mij maar een weinig van Hem gaf? Een weinig van Uw Geest zou mij met dezelve kunnen vervullen. Behalve dit alles, weet Gij het, ziet Gij het duizendmaal beter dan ik het zie, hoe ver die Geest mij ontbreekt. Gij zijt meerder dan mijn hart en Gij weet alle dingen, ja, Gij weet het, Gij ziet het, Gij kent het in hoe vele opzichten Hij mij ontbreekt. Ach! laat dit te zien, te weten en te kennen toch niet zonder werking bij u wezen, o mijn Heere!

Over de lichamelijke dood van Uw vriend Lazarus, die Gij liefhad, werd Gij zeer bewogen in de geest en ontroerde Gij Uzelf. Hij riep toch tot U niet, Gij kwam hem voor met Uw liefde; ontroer Uzelf eens wederom ook om mijn wil. Gij zijt mij nu ook voorgekomen; mijn ziel en mijn lichaam hebt Gij voor U en bij U gebracht en die zijn in zwakheid bij U.

Och! dat Gij met de kracht Uws Geestes nu bij mij wilt komen en mij verder voorkomen! Gij zei eens tot die vrouw, die U nog niet kende: 'indien gij wist, wie Hij was, die tot u spreekt, gij zou van Hem begeert hebben en Hij zou u dat levend gegeven hebben, waarvan iemand, gedronken hebbende, niet weer dorsten zal in eeuwigheid en hetwelk in degenen, die het drinken, een fontein wordt, springende tot in het eeuwige leven'. Naar dat water o Heere! daarnaar dorst mijn ziel en zij begeert hetzelfde van U, die zij kent en die zij liefheeft, gelijk Gij ook haar liefhebt. Geef haar toch altijd dit water en geef het haar toch overvloedig, daar Gij haar immers liefhebt! en daar zij door deszelfs verkwikking haar liefde des te beter en te meer jegens U wilde betonen.

O Fontein der hoven! o Put der levende wateren, die uit Libanon vloeien! doorvochtig mijn hof, opdat de specerijen uitspruiten! Gij riep eens op de grote dag des feestes (buiten twijfel ten aanhoren van een grote menigte volks): 'Zo iemand dorst, die komt tot Mij en drinkt en stromen des levenden waters zullen uit zijn buik vloeien'. En dit zei Gij van de Geest, die zij ontvangen zouden. O, mijn ziel dorst naar Uw Geest en ik kom tot U om dezelve te ontvangen.

Maar o Heere! ik weet niet, wat dit drinken te zeggen is, zo onwetende ben ik zelfs

van die dingen Uws Geestes. Hoe zal ik drinken? Want dit is een geestelijke toepassing en toeëigening der ziel van Uw Geest. Och! Gij hebt mij reeds vele dingen door Uw goedheid geleerd, leer mij nu toch ook dit ene, zo namelijk, dat ik het mag oefenen en alzo iets uitnemends van U leer!

Waar is een Leraar gelijk Gij? o Gij uitnemende Leermeester! Trouwens, hoewel het verstaan van Uw allerminste leringen in de waarheid, alleen en op zich zelf beschouwd, reeds zeer veel voor mij is om het van U te mogen ontvangen, zo is dat nochtans weinig voor U om het aan Uw gunstgenoten te geven.

'Gij zult de waarheid verstaan en de waarheid zal u vrijmaken'. Dit woord hebt Gij gesproken. Gij hebt Uw dienstmaagd reeds vele waarheden leren verstaan, ook alreeds iets in het verstand geleerd, hoe de waarheid vrijmaakt. Maar de ondervindelijke kennis hiervan; de kracht, het pit, de kern, het innige van deze waarheid; hoe men in deze waarheid wandelt; hoe het hart met deze waarheid verenigd wordt; hoe deze waarheid in het binnenste werkt, zodat men zulks bij ondervinding leren kan, deze ondervindelijke kennis wilde zij nu zo gewillig van U leren.

Gij zijt immers nu niet minder goed dan de laatste maal en Uw liefde tot mij is in U nu niet minder dan toenmaals; ook hebt Gij Uw onderwijzingen thans met mij aangevangen. Waar zult Gij mij nu laten? Ja, Gij hebt Uw leringen ook in mij begonnen, zult Gij die niet voortzetten en voleindigen? Want immers het bijzonderste van Uw onderwijzingen is nog overig, namelijk dat overzetten van het gemoed in Uw leer. Gij hebt mijn verstand voor deze geleerd, leer toch nu mijn hart! Gij verstaat mijn mening wel, mijn Heere! Leer mij, bid ik U door Uw Geest in beoefening brengen, alles, wat Gij mij geleerd hebt en nog verder mocht believe te leren. Laat mij tot dat einde in alle naarstigheid en gelovige verwachting weer bij U komen, in die aangename tijden en stonden, waarin het U best behagen zal mij wederom te leren, o mijn lieve Heere!

Wat is mijn hart zondig! ondeugend tot het goede! Wat is er een wangelste in hetzelfde! Wat is mijn ziel duister en dodig! Welk een blindheid, welk een onmacht, hoe grote dodigheid is er gedurig in mij! Mijn ziel is nog niet bekwaam om Uw leringen te vatten.

Welk een ongedoodheid aan de schepselen, aan de zichtbare dingen, aan de driften en hartstochten is er nog in mij! Welk een liefdeloze en geesteloze gestalte! Wat al verdrietigheden, ontroeringen, ongenoegzaamheden en onlijdzzaamheden zijn er binnen in mij! en hoe weinig is het hart nog nederig, nog zachtmoedig, nog goed!

O dat hart! wil Gij dat nu eens leren, mijn goede Meester! Wilt Gij daar Uw wijsheid en Uw macht nu aan bekend maken om het te veranderen! Wilt Gij in dat hart eens schijnen met Uw Geest, zodat het door de hitte van dat licht gezuiverd wordt en een geheel ander licht, een geheel andere gestalte mag verkrijgen. Och! vergeet toch deze begeerten van U en tot U niet! Kom toch woning in dat hart maken door Uw Geest en het zal dan alles wel en voorspoedig gaan. 'Hij zal in u zijn', hebt Gij gezegd, o opperste Waarheid! hetzij alzo!

HOOFDSTUK 42

Mijn Hulp! zult Gij mij niet horen? Ik ben vermoeid van roepen, mijn geest bezwijkt bijna. Doch ik kan U nog niet loslaten, ik laat U niet los, eer Gij mij zegent. Gij, die de jonge raven hoort, als zij tot U roepen, zult Gij mij niet horen, met wie Gij zoveel moeite genomen hebt, om haar Uw Geest deelachtig te maken en om haar door Uw Geest te doen leven en wandelen? Wie der mensen in de wereld weet het dan Gij en

ik, hoe dikwijls Gij bezig zijt geweest om mij dit toe te voegen? Doch Gij weet zulks best.

Jacob worstelde, hij bad en alzo overwon hij U, namelijk Gij liet U overwinnen. De Kanaänese vrouw hield aan en zij verkreeg haar begeerte. Zult Gij mij nu ledig wegzenden? Gij zult wel rechtvaardig en heilig zijn in dit Uw doen, maar Uw goedheid zal zich dan niet zo beminnelijk vertonen. En waar zult Gij Uw medelijdende ingewanden dan aan mij openbaren, o barmhartige Hogepriester, die met al de zwakheden der Uwen medelijden hebt? Of zult Gij met deze mijn zwakheid van gebrek des Geestes, en van verlegenheid om hetzelfde vervuld te mogen krijgen ook geen medelijden hebben? Mijn hoop! och dat het U behaagde mij te horen. Op U hebben onze vaders vertrouwd en zij zijn geholpen. Maar ik ben een worm, die nog zo aardsgezind is, die nog zo in de aarde wroet, zich zo in hetgeen verderfelijk en vergankelijk is beweegt. O, dat het U behaagde mij uit dit stof op te beuren en met Uw Geest een geheel ander leven te vergunnen dan tot nu toe in mij was.

Immers geef mij toch iets op mijn begeerte. Is het dan nog niet dat voorname van Uw Geest, waar mijn ziel naar zucht, laat het dan zijn een helder gezicht van, hoe en waar mij Uw Geest bij uitnemendheid ontbreekt. Laat het dan slechts zijn een verlenging van inwendige en gedurige zuchtingen der ziel naar Uw Geest en vermeerdering van kennis, hoe ik Uw Geest verder behoor te zoeken in alle verstand en met de wetenschap der heiligen. Laat mij die Geest dan slechts bij voortgang blijven zoeken in alle innerlijke bewegingen, opdat ik toch ook vorderen mag in overvloedige tranen, ja overvloediger tranen, dan ik tot nog toe over deze mijn zwakheden aan Uw voeten heb mogen wenen.

Laat mij slechts zoekende blijven om Hem te vinden, totdat het Hem behagen zal mij voor te komen en tot mijn wenende en zoekende ziel te zeggen: 'Zie hier ben ik!' O mijn Hulp! vergeef en doe het om Uws Naams wil! Geef toch één woord ten antwoord! Houd U toch niet als doof! Ik weet wel, dat Gij mij in alle billijkheid lange tijd om Uw Geest mocht laten roepen en niet antwoorden, want Uw Geest heeft zo dikwijls van uwentwege tot mij geroepen, terwijl ik niet hoorde, maar Gij, mijn Trooster! Gij zijt geen mens, gelijk ik ben. Och! werk dan toch anders dan ik!

Derhalve leg ik mij hier zo zuchtende om Uw Geest voor U neer. Ach! dat Uw alziend oog op mij mocht neerzien! Ach! dat Uw alhorende oren mij hoorden! Ach! dat Uw teder hart in mededogen en ontfermingen bewogen werd! Mijn medelijdende Hogepriester! geef mij waarlijk, dadelijk en wezenlijk Uw Geest! Ik geef mijzelf aan U, opdat Gij Uw Heilige Geest zo aan mij geven mag, als Gij ziet, weet en oordeelt, dat Hij mij het meest dienstig is om U te leven, te lieven, te dienen, te gehoorzamen en te verheerlijken.

Och! neem mij toch aan en erbarm U over mijn gebrek aan genade en over mijn geesteloosheid. Immers hebt Gij gezegd, toen Gij verklaarde, dat Gij mij liefhad, dat Gij U met mij wilde verenigen en dat al die zielverzuchtende begeerten naar inwendige heiligheid wel van die liefde mocht verwachten en dat Gij met Uw Vader in de Geest wilde komen en woningen bij mij en in mij maken? Ach mijn Beminde! gedenk daaraan en mocht nu die wenselijke tijd geboren zijn, dat Gij daaraan dacht! Zie daar is nu mijn hart! Ik wil hetzelfde zo gaarne aan U overgeven, hoewel ik met beschaamdheid alzo spreek, omdat het zo vuil is. Ja, hoe zou ik dat hart, zo vuil als het is, aan U durven aanbieden, tenzij Gij mij geleerd had, dat het van niemand dan van U kan gereinigd worden.

Och Heere! maak hetzelfde toch tot een bekwame woning voor U en zuiver het door Uw Geest, opdat het een bekwame tempel voor Uw Geest wordt!

Ach! blijf voor mij toch niet in gebreke om dit hart aan te nemen en laat deszelfs

vuiligheid U niet afschrikken, maar bewegen! Waar zal ik mij met dit hart heen wenden? Zelf kan ik het niet regeren; ik weet er geen raad toe; ik heb er noch wijsheid noch kracht toe; en aan de wereld wil ik het geenszins noch in eeuwigheid niet geven. De satan hebt Gij het door Uw goedheid ontnomen; mijn natuur wil ik het niet toestemmen, veel minder aan mijn verdorvenheid. En die allen zouden wel tezamen spannen om het mij te ontnemen.

Ik bid U, laat het hun toch niet toe. Het is immers Uw hart; Gij hebt het geschapen; Gij kent het door en door; tot U zucht het om hulp, opdat het van deszelfs tirannieke vijanden mocht ontslagen worden; opdat het U mocht behagen aan dezelve de doodsteek te geven en het in een andere vorm te zetten, zoals die gevoeligst past voor Uw inwoning, ten einde Gij U over hetzelfde niet behoeft te schamen, wanneer iemand van Uw lievelingen U daarin ziet, of indien de wereld hoorde, dat Gij daarin woont. Och! neem het toch aan, blijf toch niet in gebreke om het aan te nemen! Is het niet alleen, geheel en uitsluitend genade, die, volgens Uw verbond met ons nietige aardwormen opgericht, te verwachten is? Zou Gij het niet alles doen, wat er te doen is? Ach! hoe groot is dit geluk Uwer bondgenoten! Op de kracht en op de natuur van dat verbond ziende, krijg ik een weinig hoop, dat Gij het zult aannemen. Mijn onveranderlijke Heere! al wederom bied ik het U aan, het mocht U believen om het aan te nemen! 'De gezonden hebben de medicijnmeester niet van node, maar die ziek zijn'. Ik ben gans en al gezond van hart, gans doodbrakende en ik kan niet uitdrukken, hoe ongeneeslijk.

Niet een éinig schepsel, geen mens, wie het ook zij kan mij helpen. Ja, alle mensen tezamen niet, al waren al de uitstekendste heiligen, die op de aarde zijn, benevens mij werkzaam. Zij hebben noch wijsheid, noch kracht, noch raad voor mijn geesteloos en door- brakend hart. Ja, Uw Vader en Uw Geest zullen zich hetzelfde ook niet aantrekken, tenzij door Uw verdiensten en gunst ten mijne opzichte en tenzij Gij voor mij spreekt. Zodat er in de Hemel noch op de aarde geen hoop voor mij overblijft dan bij U, mijn Zaligmaker! voor dit ellendig en erbarmelijk hart.

En is ook dit geen waarheid? Hebt Gij niet alle belasten tot U geroepen en gezegd: 'Gij zou hun rust geven en hen verkwikken'? Zult Gij mij dan niet aannemen? Ik geef mij geheel en blindelings aan U over. Ik vertrouw mij aan Uw wijsheid veel beter toe dan aan mijn onverstandig verstand. Begin Gij Uw bestuur voort te zetten en te voltrekken. Doe het geheel, alleen en volkomen, zoals het goed is in Uw ogen, om mij te genezen en mijn hart te vernieuwen, immers te heiligen.

Gij, die mijn Kracht zijt, geef mij slechts kracht om mij aan U te onderwerpen! Het is alles wel, hoedanig het U ook behaagt om Uw werk aan mij te doen. Laat mijn hart slechts anders worden. Och! Ik bid U, vergeet toch dat hart niet!

Ik kan de afwijkingen niet tellen, want Gij kent die beter dan ik. Ik wil er ook mijn zin en mijn handen afhouden. Och! doe Gij het werk! Maar geef mij slechts genade en kracht, om mij gedurig zo aan U over te geven en mijzelf nog veel meer aan. U te onderwerpen, dan men aan een uitstekend medicijnmeester doet, door wie men gaarne zou geholpen worden. Laat ik mij toch gedurig zo stil, ja stil houden onder Uw behandelingen, hoe zwaar dezelve voor mijn natuur ook zijn mochten!

Och! dat ik mij slechts door U buigen, breken en maken laat, gelijk het leem van de pottbakker; waar hij een uitnemend vat van maken wil en zijn uitstekendste bekwaamheden aan en in wil vertonen. Mijn Formeerder! doe mij maar telkens zien en weten, wanneer Uw hand bezig is om mij te genezen, opdat ik mij Uwer niet onttrek! En indien ik mij door zwakheid mocht onttrekken, houd mij dan nog vast door Uw getrouwe macht, opdat Gij toch in Uw werk van mijn hart te genezen kunt blijven voortgaan.

Betoon nu toch ook aan mij al Uw lankmoedigheid, goedertierenheid en genade tot een voorbeeld van allen, die in U zuilen geloven ten eeuwige leven; en ik zal U daar in eeuwigheid voor loven. Derhalve moet ik nu heen gaan uit deze Uw tegenwoordigheid. Ik dank u van harte, dat Gij mij gegund hebt bij U te zijn. Och! roep mij toch wederom tot U in de tijd Uws welbehagens, Amen.

HOOFSTUK 43

Mijn goede en gans getrouwe Heere Jezus! door Uw vriendelijkheid en door Uw kracht kom ik in en met mijn zwakheid des lichaams en met mijn geheel en al behoeftige ziel wederom bij U, Gij die door Uw onbedenklijke genade en goedertierenheid, mijn hart gisteren zo goedig en krachtig geleerd hebt; en mij in Uw leringen waarlijk hebt overgezet en doen rusten; ja daar Gij mij de ondervinding van zoete blijdschap hebt gegeven; omdat dit hart zich in oprechtheid aan U had overgegeven, ten einde Gij hetzelfde zou reinigen en Uw Geest geven.

Och mijn Raad! leer Gij nu toch dat hart, wat het is, dat het van Uw goedheid zal mogen begeren en verwachten. Gij hebt het immers aangenomen en zo is het dan nu onder Uw bezorging. Behandel nu toch dat hart naar Uw getrouwe wijsheid in Uw liefde. Schik het, buig het, verander het, zuiver het! Leer het nu toch door Uw genade, opdat het bekwaam wordt om Uw Geest te ontvangen. Och! geef het toch Uw Geest, die kostelijke, die dierbare Geest! Och! maak het toch zo gelukkig, mijn Heiland! al is het slechts in zo verre, dat het zuchtende zucht en begerende begeert om Uw Geest te genieten, totdat het Uw Geest ontvangt. O mijn Getrouwe! laat het toch niet weer onder mijn macht en dwaze regering komen. Ik bid U, trek toch Uw hand nu niet van mij af en laat mij toch mijn hart niet weer in bezit krijgen! Ach! het is bij U zo wel besteed. Om de gehele wereld begeerde ik het niet weer, zult Gij het dan niet houden? Och! ik bid U met dat hart, hetwelk Gij nu hebt aangenomen, houdt het toch bij U. Gij kunt het immers niet weer wegstoten? Gij hebt het tot U getrokken en vrijwillig aangenomen en Gij doet het nu van U begeren, dat het bij U blijven mag. Hoe zou Gij het dan nog wederom heen zenden?

Maar ook mijn Rotssteen! Gij die gedurig werkzaam zijt, bewerk toch dat hart nu gedurig, opdat het Uw Geest ontvangt en een tempel wordt voor Uw Geest. Laat het dan toch bij U alleen zijn, van U geregeerd, bestuurd en bewogen worden. Ik heb het U alleen gegeven en zo hebt Gij het aangenomen. Druk er nu dan waarlijk Uw beeld, Uw gedaante, Uw natuur in. Maak, dat het nu gelijkt naar het werk van zodanige uitstekende medicijnmeester, hoedanig Gij zijt!

Och! wilde Gij het nu toch zuiveren en reinigen van deszelfs vuiligheid en dicht en stil bij U houden, om het naar Uw wijsheid te bewerken, zodat het waarlijk Uw Geest ontvangen mocht! Ach, mijn dierbare, vriendelijke, goede, getrouwe en weldadige Jezus! laat mij tegen U toch vrijmoedigheid gebruiken in te begeren, dat Gij dat hart, hetwelk Gij nu hebt aangenomen om het te reinigen en hetzelfde Uw Geest te geven, toch een grote mate van Uw Geest liefde te schenken: een volle, gedrukte, geschudde en overvloedige mate van Uw Geest.

Och! durf ik het begeren, (houd het mij ten goede, indien ik in dit opzicht misdoe) ik wenste ook wel vervuld te wezen met Uw Geest, mijn Heere! zo te leven en niet anders, als het Uw Geest welgevallen en in mij believeu zou te werken; zo te wandelen en niet anders, als Uw Geest mij geleiden zou; geestelijke zaken zo te verstaan en niet anders, als Uw Geest mij zou leren, zó te doen en niet anders, als het Uw Geest behagen zou; zo bewogen te zijn en niet anders, als Uw Geest beweegt.

En dat alles tezamen inwendig in de ziel, in de bewegingen der ziel, in de krachten der ziel, in het leven der ziel, in het licht der ziel, opdat mijn ziel, mijn geest, mijn aller-

innigste geheel met Uw Geest, door Uw Geest en in Uw Geest vergeestelijkt en gans en al hemelsgezind werd; opdat zij in haar uit- en ingaan en in het verrichten van al haar dingen steeds verkeren mocht, als ziende slechts de Onzienlijke; als horende slechts die voor de wereld onhoorbare stemmen Uws Geestes; beogende niemand in generlei zaken te zoeken of te behagen dan U, o mijn Beminde! in de Geest; dan zal zij ook alle andere beogingen en daden gedurig in alle oprechtheid, beneden het zoeken en trachten naar Uw welbehagen houden.

Och! dat ik Uw Geest toch waarlijk genieten mocht om U te dienen; om U te verheerlijken; om Uw Vader te behagen; om mijzelf en het gans geschapen heelal gedurig in de aller-diepste ootmoedigheid en buigzaamheid mijns harten aan U te onderwerpen, o Drie-enige, waarachtige, levendige, hooggeprezen en altijd gelukzalige God!

Dat hart, hetwelk Gij nu immers hebt aangenomen, dat wilde ik door de kracht Uws Geestes alleen voor U behouden. Och! maak dat hart toch oprecht voor U en met U en doe hetzelfde in alle eenvoudigheid en stille rust zuiver en alleen voor Uw Geest blijven. Schijn, ja schijn toch in dat hart en verlicht het door Uw Geest! Doe toch deszelfs duisternissen oplaren en deszelfs dwaallichten verdwijnen!

O, dat Gij daar alleen Koning was! O, dat Gij dat hart alleen regeerde! Mijn Sterkte! zult Gij het doen? Ei, geef mij de toezegging, dat Gij het doen zult en houd mij toch mijn ongeschiktheid in het vragen en zo langdurig aanhouden ten goede! Zult Gij het dan doen? zult Gij aan dat hart Uw Geest geven en kan het zijn met Uw eer en met Uw welbehagen, overvloedig Uw Geest geven? Ja alsoo ook Uw Geest geven, dat dezelve aldaar zuiver. Uw werk tot Uw en Zijn verheerlijking besturen naar het welbehagen Uws Vaders. Och! mijn Almachtige! wanneer de wereld iemands hart in haar bezit heeft, gelijk het met mij was, toen de begeerlijkheden mijn hart bemeesterden, dan is derzelve kracht zo sterk, dat zij alles tot zichzelf leiden en haar winst en haar voordeel bevorderen, beogen en zeer dikwijls bereiken. Maar zou Gij dan Uw kracht, door Uw Geest, niet eindeloos verder zich doen uitstrekken, dan de wereld of de begeerlijkheden de hare doen? Ach, dat toch het licht en de kracht Uws Geestes het alles tezamen oneindig verder besturen!

Mijn ziel zucht naar Uw Geest en blijft zuchtende naar Hem. Waar zal ik Hem vinden! Uw dienstknecht, de man naar Uw hart, zei eens: 'Waar zou ik heen gaan voor Uw Geest?' Doch ik zeg nu: waar zal ik Uw Geest vinden? Uw dienstknecht zag op zijn alomtegenwoordig Wezen, doch ik zie nu op zijn gunstig, heiligmakend en zielveranderend Wezen bij mij en in mij.

Mijn weldadige Jezus! wil Gij mijn hart met die schat verrijken, begiften, begenadigen en zulks bij voortdoring! 'Hij zal in U zijn', hebt Gij gezegd en ook dit woord hebt Gij gesproken: 'Die heeft, die zal gegeven worden', en daarbij gevoegd: 'hij zal overvloedig hebben'.

Nu, naar dat waarlijk hebben en naar dat overvloedig hebben van Uw Geest, daarnaar zucht mijn ziel tot U. Laat haar toch vergund worden, om in alle stilheid en onderwerping te mogen wachten en zuchtende en uitziende te mogen blijven naar die Geest; totdat het U behagen zal dezelve haar te schenken en overvloedig mee te delen in het aller-innigste des gemoeds. Och, dat Hij daar toch komt en woning maakt, alles leert, alles regeert, bestuurt en bewerkt; in de waarheid heiligt en volmaakt tot Uw dienst, in alle liefde en eerbiedigheid, met kinderlijk ontzag voor Uw hoogheid en zulks in alles allerwegen. Och mijn Heere! verwerp toch mijn begeerten niet en sla toch mijn aangezicht niet af, maar hoor en verhoor en betoon dat o mijn allergenadigste en aller-weldadigste Jezus, om Uws zelfs wil.

HOOFDSTUK 44.

Heilige Jezus! afgezonderd van de mensen om bij U alleen te zijn, kom ik aan deze plaats weer terug, ten einde bekwamer gelegenheid te hebben om met U alleen te spreken. Waren toch mijn lichaam en mijn ziel in geschikter gesteldheid, om nu in nadruk bij U te zijn! Kom mij ook in deze met Uw genade voor. Ik kom tot U, om mijn hart, dat onheilige en geesteloze hart, dat ontroerde, verlegen en bedrukte hart tot U te brengen.

Waar zal ik er mee heen? Niemand kent het dan Gij en niemand kan het helpen dan Gij, ook heb ik hetzelfde aan U gegeven en Gij hebt het ook aangenomen. Maar zie, het komt volgens zijn oude en nu zo moeilijke gewoonte mij al wederom te huis, al weer moeite maken en al wederom kwellen met zijn vijandige streken. Ach dat hart; het maakt mij zo vele moeilijkheden en mijn ziel is zo onrustig in mij. U kom ik het hier alles klagen. Indien mijn gemoed en mijn ziel niet stiller, niet nederiger en niet meer onderworpen onder U worden en niet meer liefhebbende jegens U en jegens mijn naasten, dan weet ik bijna niet meer, hoe ik in de wereld leven zal.

Laat mij U zulks toch mogen klagen en laat mij toch nu eens alleen bij U zijn; vergun mij dat geluk toch! Want indien ik iemand anders zie of hoor dan U alleen, dan kan ik mijn hart niet genoeg voor U uitstorten. Gij zijt zo goed! Mij dunkt, wanneer ik het U slechts terdege kon klagen, dan zou Gij mij wel helpen. Maar dat bedrieglijk hart, hetwelk nochtans door U is aangenomen om hetzelfde oprechter en eenvoudiger te maken, dat onttrekt mij zijn hulp, zijn licht en zoveel van zijn bewegingen, om mij niet te helpen in het openleggen van mijn nood voor U en in het bidden tot U om Uw hulp. En uit dien hoofde kom ik met dat ongeschikte en ongeregelde hart bij U, ten einde Gij het mocht believen te verbeteren door Uw wijsheid en macht.

Ik heb U dat hart gegeven en het veroorzaakt mij nochtans zoveel moeite. Behandel Gij hetzelfde naar Uw heilige wijsheid en goedertierenheid; berisp het, bestraf het, verruim het, versterk het, vertroost het volgens Uw getrouwe wijsheid en naar Uw goedertieren macht. Doe met hetzelfde alles wat goed is in Uw ogen. Alleenlijk laat het mij niet wederom te huis komen, laat het mij in U ten dienste te staan toch zo hinderlijk niet zijn; laat het mij zo niet kwellen en verontrusten!

Houd mijn hart toch bij U. Gij kunt het immers zo gemakkelijk bij U houden. Ja, al ondervond hetzelfde niet, welk een licht, welk een aangenaamheid en hoedanige verkwikking er bij U is, dat het dan slechts veranderd mocht worden! dat het slechts leerde bij U stil te zijn en zich in buigzaamheid aan Uw lessen te onderwerpen! Laat het toch niet langer zo woelig blijven, niet zo gedurig geneigd om van U weg te lopen; laat het zo stout niet zijn, om zich telkens zo te onttrekken en zich van Uw onderwijzingen af te keren.

Och! druk zulks mijn gemoed toch diep in, dat het stil bij U mag zijn; dat het hart nederig is voor U; dat het geen meesterschap bedrijft tegen U; dat het niet laatdunkend, niet eergierig, niet eigenwijs is! Laat het dan zijn dwaasheden slechts leren kennen en met opmerking gadeslaan, hoe ver en in hoe vele opzichten de harten van anderen het mijne in Uw school reeds voorbij geleerd hebben; hoe stil die alreeds voor Uw aangezicht en bij U neerzitten; hoe buigzaam die zich onder Uw leringen gevoelen; hoe zeer die vorderingen maken en beter dan het mijne bij U komen.

Och! mijn Profeet! leer mij toch iets van Uw lessen, want Gij hebt mijn hart aangenomen. Laat hetzelfde dan toch bij U en zich in Uw tegenwoordigheid bevindende, niet ijdel en woest zijn, om mij door deszelfs bedriegerijen en verleidingen ter zijde van U af te trekken. Ik bid U, zeg het tot mijn hart, druk het in mijn gemoed in en herhaal Uw woorden in deze aan hetzelfde gedurig slechts weder en

wederom, namelijk dat het stil zij.

Treft het vrijelijk met Uw slagen, indien het Uw stem in dit opzicht niet hoort. Maar geef hetzelfde toch ook Uw kracht daartoe; druk deze Uw leringen in en door en weder door!

Ach! mijn hart heeft mij zo dikwijls ter zijde afgeleid; het is mij zo dikwijls trouweloos geweest; het is mij zo menigmaal ontlopen en ik had geen kracht daartegen, maar dat vijandig hart had een kracht van verleiding bij zich. Doch mijn Koning! Gij bezit genoegzame kracht daartegen. Indien het U slechts behaagt, Uw kracht in het werk te stellen, dan zal het wel anders worden. Mijn hart moet U immers wel gehoorzamen, het moet naar U immers wel horen? Indien Gij hetzelfde gebiedt, dan kan het niet weglopen.

U kan het niet bedriegen, U kan het niet ontvluchten en aan Uw gebied kan het zich niet onttrekken. Begin slechts om het te gebieden en het zal gewisselijk anders worden.

Het ontroert mij zeer, wanneer het ten onrechte onder een ander moet buigen. Mijn hart houdt van geen onderwerpingen, van geen lijdzaamheid, van geen verachtingen of versmadingen; die kan het niet dragen, daar spartelt het tegen aan. Indien Gij nochtans wilt, dat het verdraagt en stil is, gebied Gij hetzelfde zulks dan en het zal U hierin dan wel gehoorzamen.

Ik bid U, leg toch Uw wijsheid en Uw kracht ten koste, om dat zo gruwelijke, ongezonde en wanstaltige hart te leren, te gebieden, te genezen en te veranderen, als het ware van een wolf in een lam. Mijn Aller-dierbaarste! ik kan nog niet ophouden. Behaagde het U toch om dit hart te bewerken; Gij hebt immers die last op U genomen? Gij wenst immers, dat men zulk een hart had om U te vrezen al zijn dagen? Gij klaagt zo en vertoornt U zo over de dwalenden van hart. Gij eist het hart en wil, dat wij alles van harte zullen doen; van harte zachtmoedig zijn; met het hart verstaan; van harte nederig zijn; U van harte liefhebben en U van goeder harte in vrolijkheid dienen.

Het is mij ten enenmale onmogelijk dit alles te doen. Ik weet daar nu noch immermeer enige raad toe. De minst voorkomende gelegenheid ontroert dikwijls mijn hart. Ei, reken mij toch al deze schuld niet toe! Vergeef en vergeet die in eeuwigheid en erbarm U toch over mij door Uw liefde tot mij, over en wegens dat hart, inplaats van op mij te toornen vanwege deszelfs nukken. Want ik kan als niet leven, ja het is zo, ik leef als het ware minder wegens dit boos, bedorven en afwijkend hart.

'De dwalenden van hart' zegt de waarheid 'zouden tot verstand komen'. 'Gij zou ons een ander hart geven en Uw Wet daarin schrijven'. Doe toch alzo, mijn Maker! en 'laat mijn hart oprecht zijn tot Uw inzettingen, dan zou ik niet beschaamd worden, wanneer ik merken zou op al Uw geboden'. Hoor toch, vergeet niet en stel niet uit, deze mijn verzuchtingen ten nutte en tot heil van mijn hart te verhoren. Geef aan hetzelfde toch Uw Geest, dat die aldaar in het aller-innigste zijn werk voortzet en volbrengt en dan zullen deszelfs tochten en genegenheden niet alleen tot U gekeerd blijven, maar het zal ook wel stil en buigzaam bij U verkeren en Uw leringen ingedrukt krijgen. O, Geef er toch Uw Geest in!

HOOFDSTUK 45.

Mijn goede Jezus! door Uw goedheid kom ik al wederom tot U met dat bedorven hart, hetwelk Gij immers hebt aangenomen te verbeteren en in een geheel andere vorm te zetten. Is dit niet alzo, mijn Heere? Heb ik Uw mening alzo niet recht gevat, toen ik met de veelvuldige verdorvenheden van hetzelfde de laatste maal tot U kwam, toen Gij

dat verlegen hart bij U hebt opgenomen en hetzelfde van al zijn zorgen liefde als te ontlasten, die veranderende in een zoete, stille rust in U?

Vriendelijke Heere! nu kom ik met een voornaam en zeer behoeftig gebrek van datzelfde hart tot U, namelijk met deszelfs duisternissen; met deszelfs schemerlichten, waarin het zijn gebruik en alle dingen bijna zo duister, zo bedwelmd, zo verward en zo twijfelend ziet; met dit schemerlicht, waardoor het menigmaal in het geestelijke, mensen voor bomen zou aanzien. Het ziet wel reeds zo het een en ander, maar ach! het is zo gering en hetgeen het ziet, is zo verward en zo dooreen gemengd, niet ongelijk aan de chaos, de verwarde en geheel en al in een klomp vermengde aarde, toen Gij het eerst het licht geboden had over hetzelfde op te gaan. Maar hetgeen in het bijzonder mijn behoefte ten opzichte van dit gebrekkelijk licht vermeerdert, is dit, dat ik bij dit schemerlicht of in al die verwardheden moet wandelen en mijn zaken, welke Gij mij geboden hebt, verrichten. Hieruit komt het voort, dat ik dezelve dan veeltijds twijfelend doe; ik denk twijfelend daarover na en hetgeen ik van dat verrichte en herdachte aan anderen meedeel, heeft ook te veel duisterheid bij zich, om dat licht te kunnen geven, hetwelk Uw Geest mij doet beogen en om de mening van Uw Geest, die ik dan versta mij zulks te leren, gelijk het behoort, uit te drukken.

O Zon der Gerechtigheid! Gij zijt het licht en in de schepping van het heelal der wereld was Gij tweemaal bezig omtrent de schepping des lichts. Het eerste beoogde ik in hetgeen ik zoeven heb uitgedrukt en daarbij vergeleek ik mijn tegenwoordige verlichting van Uw Geest; maar hetgeen ik nu op het oog heb en van U bidden en zoeken wilde, dat vergeleek ik bij de tweede schepping, of liever bij het in orde en verband stellen met andere voorwerpen van het licht op de vierde dag. Het eerste vertoonde, welk voorwerp er voor U was om te scheppen, namelijk een verwarde klomp; maar het tweede, de zon, de maan en de sterren, deze toonden niet alleen, wat Gij alreeds geschapen had, maar dezelve werden eerst en vooral dienstbaar, om het licht en de duisternis recht te kunnen onderscheiden. Ach! naar zulk een licht zucht mijn ziel tot U. Naar zulk een licht, hetwelk bekwaam is om mij aan te tonen, hoe verre, of waar en in welke opzichten Gij Uw werk tot mijn herschepping reeds hebt begonnen te verrichten; naar zulk een licht, hetgeen de werken Uwer handen duidelijker mocht ontdekken, om het ene van het andere te kunnen en te leren onderscheiden.

Mijn licht en mijn Levenskracht! ik kan U niet zeggen, hoe verward dit Uw in mijn ziel geschapen licht mij verlicht, om mijn zaken en aangelegenheden te besturen en is dat zo, dan kan ik niet anders dan twijfelend en derhalve niet uit het geloof mijn zaken verrichten. Maar Gij hebt aangenomen, om dit hart, ook dan en waarschijnlijk wederom eerst (in deze tweede herschepping van licht in mijn gemoed) hetzelfde, hoewel helderder, enkelvoudiger en meer onderscheidend licht te geven.

Ten einde nu in dit opzicht Uw raad te dienen, zo kom ik nu in Uw tegenwoordigheid, om dit van U te verzoeken en te bidden. Want Uw beloften geeft Gij zelf haar vervulling door onze verzoeken. Verlicht mij, beweeg mij dan nog eerst en in het bijzonder, opdat ik. U ook om dit mag bidden naar Uw eigen heilige wil. Ik heb U de gesteldheid van mijn hart, deszelfs duisterheid en de schade dier duisterheid reeds enigszins ontdekt. Maar de ellende van mijn hart en van deszelfs gesteldheid is zo groot en deszelfs gebrek zo schadelijk en zo erbarmelijk! Gun het mij toch, dat ik dit, hetzelfde in Uw licht ziende, aan U nog nader in zijn ware natuur mag ontdekken, ten einde Uw tedere ingewanden tot erbarming over de ellende en de behoeften van hetzelfde te bewegen.

Deze duisternis is zo groot, dat ik noch mijn eigen gebrek, noch mijn eigen begeerten recht in staat ben te kennen. Dit zie ik wel, dat ik Uw Geest nodig heb en dezelve

begeer; maar waarom en waarin ik die eigenlijk meest bekeer, dat zie ik zo duister en op zodanige wijze, alsof ik in de struiken verward ben. Ik weet zelf niet hoe! Och! dat er meerder licht van Uw Geest mocht instralen! Ach! dat Uw Geest in mijn hart mocht schijnen! O, dat de Zon eens mocht opgaan! Trouwens indien dat licht zijn stralen een weinig verspreidt, dan is er nog zoveel ontroering in dat hart, dat die stralen wegens die onrust niet terdege kunnen gezien worden. Ach! breng Gij toch die buien tot stilte! Zeg Gij tot die wateren, welke zich verheffen: weest stil! Gij was in die wind niet, in die aardbeving niet, ook in dat vuur niet, maar in het suizen van een zachte stilte. Een stille en zachtmoedige geest is kostelijk voor U. De zachtmoedigen zult Gij Uw verborgenheden leren. De zachtmoedigen zullen vreugde op vreugde hebben in U de Heere, hun God. Gij hebt de wens der zachtmoedigen gehoord? Stil te zijn en het heil des Heeren aan te zien, deze beide willen wel tezamen gaan. In stilheid en vertrouwen zou toch de sterkte der Uwen zijn. O die ontroeringen! hoe kan (indien ik zo spreken mag) Uw Geest daar, zolang zij plaats hebben, zijn werk doen? Waar de zon in stilte schijnt, daar verlicht zij het meest en het helderst. O die stilte! o die innige rust! o die inwendige vrede des gemoeds! O dat koninkrijk, hetwelk in vrede en blijdschap bestaat door de Heilige Geest.

Zachtmoedige Jezus! liefde het U toch aan mijn ziel die stilte te geven, opdat Uw licht te meer verlichten mocht. Wat zal ik anders, om dit hart veranderd te krijgen, om die Geest te bekomen, om dat licht te verkrijgen, om die stilte te genieten, wat zal ik anders dan met dit hart, hetwelk Gij hebt aangenomen, tot U komen? Ik kan immers dit hart op geen andere manier hulp bewijzen, dan dat ik hetzelve met zijn behoefte voor U neerleg, of het U ook behagen mocht U over dat hart te erbarmen. Och! neem nu toch kennis van dat duistere en zo licht ontroerde hart, om hetzelve te helpen en te genezen. Erbarm U toch over dat ellendige en behoeftige hart. Ik kan het in deszelfs ellende niet te hulp komen, niet veranderen, niet redden. En al kon ik (doch ik kan niet), hoe zou ik in Uw werk durven treden? En hoe zou ik die moeilijke en ondragelijke last weer op mij nemen, daar Gij mij dezelve hebt afgenomen? Dat zij verre!

Neen, mijn Heere! Ik bekeer dat hart niet weer voor mij zelf in bezit te hebben. Het is eindeloos gelukkiger, dat het Uw eigendom is en voor U mag zijn. Alleen verander toch dit hart! Straal er met Uw licht in! Leef er met Uw leven in! Werk er met Uw kracht in! En zou Gij zulks niet doen? Ja immers Gij? Gij zult Uw woorden niet weer inhalen, noch het werk Uwer handen niet laten varen.

Ei! kom dan toch met Uw Geest! kom dan toch met Uw Geest! Gij weet, hoe zeer mij Uw Geest nodig is, hoe hartelijk ik Hem bekeer en hoe geheel anders ik wel door Zijn hulp en kracht wens te leven. Och! dat Uw Geest toch komen mocht, om overeenkomstig de natuur zijner werking licht, vrede en vrijheid te werken! Ja ook daarnaar, naar die vrijheid des Geestes, als zijnde nergens aan gebonden en waiende waar hij wil, zucht en verlangt mijn hart.

Dat hart heeft zo veel nodig. Ondertussen is al dit genoemde nog slechts daartoe nodig, opdat het geschikt en bekwaam gemaakt wordt tot Uw werk. Al deze voorgestelde zaken zijn nog slechts aan te merken als voorbereidselen. Immers het moet alles van U komen en mij dunkt, och! indien ik meer verwaardigd werd om U te vragen, Gij zou mij wel meer geven.

Maar nochtans hebt Gij het gehele werk des harten op U genomen. Bestuur Gij het dan toch ook allemaal en in alles. Gij hebt mijn vragen, verzoeken, bidden en zuchten daartoe niet nodig. Ik bid U ook, laat toch Uw werk geenszins daarnaar wachten. Gij, die gevonden werd van degenen, die U niet zochten; Gij, die antwoordt, eer men roept; Gij, die het licht in de duisternis doet opgaan en door het onverwachte daarvan

doet zeggen: 'Heb ik ook gezien naar die, die mij aanziet?' ei! kom mij toch voor met zegeningen van het goede en Uw geheel en in alles volkomen genade zal des te meer blijkbaar worden.

HOOFDSTUK 46.

Maar Gij reinigt het hart door het geloof en mijn hart is zo vol ongeloof. Hier is al wederom verlegenheid. Wat zal dit ongeloof verwachten? De gelovigen zijn alle dingen mogelijk, maar dit ongeloof belet U. Och! geef mij toch Uw Geest des geloofs! Laat U toch door mijn ongeloof zo niet onteren! Gij kon eertijds geen krachten doen vanwege het ongeloof.

Daarom bid ik U om vermeerdering des geloofs en zeg tot U: 'Ik geloof Heere! kom toch mijn ongelovigheid te hulp!' en laat dat U niet meer beletten in het openbaren van Uzelf en van Uw Geest aan mij, gelijk zulks U niet belette in Uzelf te openbaren aan Uw discipelen, toen zij naar Emmaüs gingen en aldaar waren. Laat het U ook niet verhinderen, om dit geloof in mijn hart te werken door Uw Geest!

En dan die liefde, die zo noodzakelijke, zo billijke, zo voordelige liefde, waarvan Gij mij voor deze reeds tweemaal Uw onderwijs hebt meegedeeld in mijn kennis en in mijn verstand, geef mij daarin nu toch ook onderwijs in mijn hart!

Geef toch veel liefde aan dat zo ver van liefde-oefening af zijnde hart; zuivere liefde, oprechte liefde, standvastige liefde, onveranderlijke liefde, immers voortdurende liefde, die in haar wortel altijd staande blijft, die in alles altijd in het gemoed blijft liggen; die altijd bekwaam is om haar werk te doen.

O die liefde! Mocht toch dat hart, hetwelk Gij uit liefde hebt aangenomen, een groot deel van liefde bekomen door Uw Geest; een hebbelijke gestalte van liefde, zodat de daden van liefdeoefening als van zelf uit dat hart voortkwamen en dat daar de liefde in waarheid en in een groot deel van hebbelijkheid mocht liggen, al vertoonde zij zich juist niet naar buien.

O die liefde! Aller-liefhebbendste Heere! stort toch de liefde Gods in mijn hart uit, of liever nu Uw hart door de Heilige Geest! Gij hebt die liefde toch zo hartelijk geboden en onze natuur is nu tot haar genegen. Och! stort, druk en geef toch door en weder door Uw liefde in mijn, in Uw hart, dan zal het eerst beginnen een deugdzaame gestalte te verkrijgen en bekwaamheid, om de deugden deugdelijk te doen.

Geef toch veel liefde in dat hart; want zonder liefde is het anders toch alles, wat het ook is, niets te beduiden. Maar Uw Geest werkt die liefde. Een natuurlijke liefde bedoel ik thans niet (hoewel ik die, daar dezelve voegzaam is en past, ook van U begeer), maar nu meen ik een geestelijke, die uit het geloof voortkomt; die de geestelijke dingen deugdzaam maakt; die een vrucht Uws Geestes is; die de uitnemende weg is, op welke de dwaze niet dwalen zal. Om die liefde is nu mijn biddend vragen. Wie zal het hart deze liefde geven, indien Gij het niet zijt? En hoe zeer heeft het gebrek aan deze liefde! Hoe oud, hoe sterk, hoe bij uitnemendheid groot is dit gebrek! Dit gebrek heeft in het bijzonder Uw hulp, Uw Geest nodig. En dan die goedheid, die goedertierenheid, die goedaardigheid, die vriendhoudendheid, die uitspruitsels der liefde, die lankmoedigheid, die verdraagzaamheid, dat zoeken van hetgeen dat des anderen is, die vertrouwelijkheid, die hartelijkheid, die gediensstigheid, och! al dit waardige ontbreekt mijn ziel grotelijks! Beliefde het U toch, om het hart met deze schatten te vervullen en het Uwe met deze paarlen te versieren.

HOOFDSTUK 47.

O wezenlijke Waarheid! Het behaagt U toch aan dat hart te geven en een zeer groot gewicht van waarheid en eenvoudigheid en van oprechtheid, opdat het voor U is, gelijk het is voor de mensen en bij de mensen gelijk voor U; opdat het zich vertoont zoals het is en opdat het is gelijk het zich vertoont; opdat het waarheid heeft in het binnenste; opdat het oprecht voor u is; verre van alle bedrog en geveinsdheid.

Waarachtige Jezus! Geef ook, dat dit hart voor Uw Geest, die Geest der waarheid, in de waarheid wandelt! Gij bemint toch waarheid in het binnenste en Uw ogen zien toch naar waarheid. Uw welgevallen is in de oprechten; en welgelukzalig zijn de oprechten van wandel. Zo spreekt Uw Geest. Och! geef dan dit hart toch veel waarheid in het binnenste. En kon het zijn, ik wilde zeggen, geef het toch enkel waarheid, zodat er geen bedrog, noch in het hart, noch in de mond meer overig bleef. Gij zijt een God der waarheid en Gij zou maken, dat hun werk in waarheid zou zijn; en hetwelk geen waarheid is, haat Gij immers; want Gij haat alle leugenpaden. Geef dan toch veel, ja geheel en al in alles waarheid in dit hart door Uw Geest; in dit hart, hetwelk Gij zo goedig hebt aangenomen, om hetzelve te genezen.

Waarmee het U behagen mocht te vertoeven, vertoef niet met deze geheel en in alle opzichten enige en volkomen waarheid, namelijk om dezelve veel en diep en allerwegen en gestadig in het hart te drukken. En indien het zo onverstandig is, dat het de waarheid niet kent, ontdek Gij dezelve dan toch door het licht Uws Geestes, opdat het immers geen gebrek aan waarheid heeft, maar vervuld mag zijn met waarheid en met oprechtheid en alzo in de waarheid wandelt.

Hierbij bid ik U, dat aan dit hart mag gegund worden, om de waarheid in alle eenvoudigheid te bewaren, te bezorgen, te koesteren, in waarde te houden en werkzaam te doen zijn. O, die eenvoudige, die heerlijke, die beminlijke, die nodige geschiktheid van het gemoed, wil Gij zulks toch ook in hetzelve werken door Uw Geest, opdat het in eenvoudigheid Uw zin verstaat, U liefheeft, goed en oprecht is, vrijheid oefent, lankmoedig en verdraagzaam is en in eenvoudigheid zich dicht bij U houdt, om alzo door het geloof te leven.

Geef toch in dat hart een eenvoudige gemoedsgestalte door Uw Geest in alle stilheid en zachtmoedigheid en houd het dan, mag het zijn, ook nederig, recht nederig, in waarheid nederig, allerwegen nederig, ongeveinsd nederig, nederig voor U, voor zijn naasten en in zich zelf. Och! dat het toch nederig is! Maak het toch nederig door Uw Geest. Uw ogen zien naar de nederigen. Gij geeft de nederigen Uw genade. Gij wederstaat de hovaardigen. Gij beveelt de nederigheid des harten van U te leren.

Maak dan toch dat hart, hetwelk Gij aangenomen hebt te zullen hervormen, recht nederig als een kind, als een gespeend kind bij U, stil en nederig, in alles van U afhankelijk, ziende op Uw genade, volheid en geheel vrije beschikking en bedeling. Maak toch dat hart in waarheid nederig en geef het alzo Uw genade. Vermenigvuldig alzo Uw genade. Werk alzo in hetzelve met Uw Geest en met Uw genade. Verheerlijk aldus des te meer Uw hoogheid in mijn nederigheid.

Maar ach! dat het toch ware nederigheid, ware eenvoudigheid, ware stilte, ware liefde, ware goedertierenheid en ware goedheid is! Laat dit alles vloeiende zijn uit Uw fontein door de Geest in dat hart; in dat zo behoeftige en ongezone hart, hetwelk Gij hebt aangenomen.

O Heere! met dat zo mismaakte en behoeftige hart kom ik al wederom tot U als tot een opperste Medicijnmeester, die aangenomen heeft om Uw wijsheid en macht aan hetzelve ten koste te leggen, ten einde het te veranderen. Hebt Gij het niet gezien, hoe het hart mij al wederom is te huis gekomen en zijn parten gespeeld heeft? hoe het mij

al weer verleid heeft? Het is bij uitnemendheid behoefdig, om de gezelingen en de gezondmakingen alleen en steeds bij voortdoring van U te genieten. Laat het mij dan toch nooit weer te huis komen, want ik kan hetzelfde niet gebieden, niet besturen, niet regeren.

Indien het door U losgelaten en aan mijn zorg wordt aanbevolen, dan doet het mij gestadig en allerlei verdriet aan. Het speelt dan geheel en al de meester; regeert naar zijn verdorven aard en voert het gebied over alle driften en tochten; trekt dan die liefde, welke U alleen toekomt, tot zich; eigent ook die eer, welke U alleen toekomt, voor zich; matigt dat gebied, hetwelk U alleen toekomt, zichzelf aan; met één woord, dat hart wil het alles overmeesteren, wat in en aan mij is. En hetgeen nog het droevigste is, o mijn Heere! het doet zulks zo gelukkig en zo voorspoedig. De bevelen, welke dat hart geeft, worden veel eerder, veel vaardiger en veel voorspoediger tot deszelfs voorgestelde doel opgevolgd dan de Uwe. Och dat bedrogen en bedrieglijk hart!

En behalve dit alles, heeft het nog zo vele arglistige schuilhoeken bij zich en zo vele verleidingen, met welke ik zelf nog niet terdege en in de grond bekend ben. Ja, het is bij uitnemendheid boos en verdorven en zoals het mij toeschijnt, vele harten van de onweder- geboren mensen in verdorvenheid overtreffende. Want mij dunkt, die hebben naar alle waarschijnlijkheid nog zeer veel meer natuurlijk goed in hun harten. Bijvoorbeeld: die kunnen van nature goedaardig zijn; vriendelijk wezen; lankmoedig zijn; verdraagzaamheid oefenen; zich tot verzoening gezind betonen; ijverig wezen; werkzaam zijn; blijdschap smaken. Maar mijn hart, dunkt mij, heeft van nature niets goeds. Deszelfs verstand en begrip zelfs zijn verre weg voor de natuurlijke dingen zo bekwaam niet, als wel het verstand en oordeel van andere natuurlijke mensen. Ja, die mensen kunnen hun hartstochten en gemoedsdriften dikwijls wonderlijk bedwingen en intomen, terwijl de mijne mij regeren als een ongewend kalf. Hoe zal ik het met dat hart maken en wat zal ik er mee aanvangen!

HOOFDSTUK 48.

Mijn Formeerder! ik was de laatste maal, toen ik mij bij U alleen mocht bevinden, inwendig zeer verblijd en verkwikt, omdat ik U het hart had mogen geven en dat het onder Uw opzicht en onder Uw tucht gekomen was en omdat Gij deze last had believeen op U te nemen. Maar ach! die blijdschap is zo spoedig wederom in bittere droefheid verkeerd, omdat het, U ontsprongen zijnde, mij al wederom is te huis gekomen. Waar zal ik er weer opnieuw mee heen? Ik breng het hier wederom tot U. Immers hebt Gij deze last op U genomen? en zou Gij dezelve nu wel van U willen afschuiven? Neen! dat kunt Gij niet willen, o mijn Heere! want Gij zijt geen mens, dat U iets berouwen zou.

Maar ik begin te zien, vanwaar het komt, dat mijn hart wederom zo stout geworden is. Ik had verzuimd, toen ik dat hart bij U gebracht heb, om hetzelfde voor U open te leggen en bij U te zoeken, ja te verzoeken om te mogen uitzien, of en wanneer het U mocht gelegen komen om het eens wederom aan en in te zien, ten einde deszelfs wonden te verbinden en te zuiveren.

Ach! daaraan, aan dat verzuim hapert het, daar ligt de schuld, dat het zo vervuild is geworden. En daarom vraag ik U thans, dat Gij mij niet alleen belijft te zeggen, maar mij te gebieden en mij te trekken, om die tijden uit te kopen en waar te nemen, welke de bekwaamste zijn om dit hart tot U te brengen en voor U neer te leggen, opdat Gij U over hetzelfde mocht erbarmen en van Uw olie en van Uw wijn in deszelfs wonden gieten.

Overreed mij niet alleen in deze zaak, beweeg mij niet alleen in dit opzicht, maar trek mij in deze en werk Gij toch ook en het willen en het volbrengen in deze door Uw alleen genoegzame en volkomen genade! Neem de tegenstand van mijn zwak lichaam, of de begeerte om mijn lichamelijk gemak op te volgen, of de wens om iets minder dan dit te verrichten, krachtadig weg, opdat ik toch iedere dag in alle ernst en met alle naarstigheit met dit ongedode hart bij U kom, of het U behagen mocht telken reize enige zuivering aan hetzelfde te bewerkstelligen. Want Uw gezangen zullen buiten alle twijfel wel een goed en gewenst gevolg bekomen. Och! laat mij dit verzoek nu voor ditmaal van U verkrijgen door de goedertieren en alles-overwinnende hulp van Uw Geest, om Uws Naams wil!

Och! mijn altijd getrouwe en mijn aller-vertrouwdste Heere! met mijn hart, met mijn ziel en met mijn geest kom ik hier al wederom voor Uw aangezicht en bij U alleen in mijn zwakheid. Geef mij toch nu Uw Geest; die leert mij naar Uw wil te bidden, omdat ik genade in Uw ogen gevonden heb.

Mijn ziel is begerig, om nu alhier nog eens bij U alleen, in U en met U in de Geest te mogen opgetrokken worden boven de aarde. Ach! was ik zo gelukkig! Kom mij met deze zegeningen van het goede voor en volbreng Uw kracht in mijn zwakheid! Leer mij bidden!

Vriendelijke, goedertieren, algenoegzame Heere Jezus! Gij die de toevlucht Uwer kinderen en hun hoog vrtrek in tijden van benauwdheid zijt; Gij die de begeerte mijner ziel reeds veel beter weet, dan ik U dezelve kan voordragen, Gij verstaat van verre mijn gedachten. Hoe is mijn ziel zo onrustig, zo onvergenoegd en zo ontevreden in mij! Ik weet zelf nauwelijks, wat zij begeert, of eigenlijk waarom zij mij zoveel moeite maakt. Maar wat zal ik zeggen! het vloeit uit haar onzuiverheid; uit haar onverloochende en ongedode genegenheden, waardoor zij alles, wat zij verlangt, naar haar zin wil geschikt hebben.

Was zij slechts zo gelukkig, dat zij niets verlangde of begeerde dan U alleen, dat zij met niets ter wereld iets op hadden met U alleen en dat zij in Uw schoot haar begeerten en haar benauwdheid mocht uitstorten! Laat mij toch mijn begeerten in deze éne, waartoe zij alle kunnen gebracht worden, mogen besluiten, namelijk: Uw Geest!

Mij dunkt, Uw Geest zou al mijn begeerten kunnen voldoen, die zou mij op de rechte wijze kunnen los maken van al het geschapene en recht vast aan U, ja alleen vast aan U kunnen verbinden. Och! was ik zo gelukkig, dat ik een ruim deel van Uw Geest mocht genieten! Die Trooster zou mijn verlegen en bedroefd hart wel troosten. Die Heiligmaker zou mij wel verder en meer heiligen. Och! die Geest, die alleen het allerinwendigste recht los kan maken van de verkleefdheid aan het ganse geschapen al; och! die Geest, die de ziel eerst recht bij U brengen en in U kan doen rusten en leven en blijdschap vinden; och! die Geest, die ik zo in alle opzichten en betrekkingen, zo gans zeer en volkomen nodig heb; och! die Geest, waar mijn ziel zo naar zucht; die ik zoek, welke ik zie, dat mij nog zoveel ontbreekt; och! die Geest, die Gij Uw gunstgenoten geeft, verleen die ook aan mij! Hij is die Geest der waarheid, der liefde, der wijsheid, der kennis en der vreze des Heeren. Hij alleen is het, die mij met kracht kan versterken naar de inwendige mens. Och! die Geest, waarvan Uw Apostel getuigt: 'Waar de Geest des Heeren is, aldaar is vrijheid'; vrijheid, niettegenstaande die inwendige verdorvenheid. Gij Heere! weet, wat ik bedoel. Och! mocht ik door Uw goedheid Uw Geest toch meer genieten! Amen.

EINDE.